Sosyalizm
Din ve Milliyetçilik

Hazırlayan
Ferhan Umruk

Yalansız

Yayın tarihi: Mart 2013

Sosyalizm Din ve Milliyetçilik

İçindekiler

Önsöz

Sosyalizm ve Din Makaleleri

*İslami Hareket ve Sosyalizm Ahmet Doğançayır

*Sosyalizmin İslam'la İmtihanı Hakkı Yükselen

*Din, Sosyalizm ve Has Parti Ferhan Umruk

*Anti-Kapitalist Müslümanlar Dost mu Düşman mı? Ferhan Umruk

*Din, Alevilik ve Sosyalizm Ferhan Umruk

*Alevilerin Ulus Devlet'le Serüveni Ferhan Umruk

Sosyalizm Ulusçuluk ve Enternasyonalizm Makaleleri

*Türk Irkçılığı Emin Ellerde Ali Dehri

*Enternasyonalizm'den Kopmak Ferhan Umruk

*Sosyalistlerin Temel Politik Hattı Ulusçuluk Değil Enternasyonalizm olmalıdır Ahmet Doğançayır

*Sınıfsız Toplum Ulus Devletle Olmaz… İbrahim Özkurt

*Samimiyetsiz Bir Dünyada Taraf Olmak Hakkı Yükselen

*Kürt Sorunu mu? Türk Sorunu mu? Dünya Sorunu mu? Emek Sorunu mu? İbrahim Özkurt

*24 Nisan: Ermeni Halkının Ölüm Yolculuğu Hakkı Yükselen

*Kürt Sorununun Kürtsüz Çözümü Hakkı Yükselen

*Türk Geçmişiyle Yüzleşebilecek mi? Ahmet Doğançayır

*AKP Açılımının Hedefi: Kürdü Ezmek Cemaatle Çözmek Hakkı Yükselen

*Demir Küçükaydın'ın Ulusçuluk Tezi Neyi Gizliyor? Ferhan Umruk

*Mustafa Suphi'nin Katlinin Düşündürdkleri Ferhan Umruk

*Ne Milliyetçi Boğazlaşma Ne de Emperyalist 'Barış' Ahmet Doğançayır

*Türk' Sosyalistleri ve BDP İbrahim Özkurt

Önsöz

20. Yüzyılın sonu aynı zamanda Dünya'nın varolan politik atmosferinin de sonu oldu. İki kutuplu Dünya sistemi olarak tanımlanan uluslararası politik sistem bir anda çöktü, Artık kapitalist sistemin zaferi gerçekleştiğine göre tarihin sonunu ilan etme vakti de gelmişti.

İki kutuplu ABD-SSCB rekabetinin görünür siyasi karşılığı olan, kapitalizmle sosyalizm arasındaki mücadele nihayetlenerek tek kutuplu ABD hegemonyasındaki uluslararası sisteme geçilmiş oldu.

Sistemin ideologları, kapitalizmin zaferi ile birlikte Marks'ın Komünist Manifesto'da 'Tarihin sınıf mücadeleleri tarafından belirlendiği' tezinin çöktüğünü ve küreselleşen dünyayla birlikte küresel barışın kapısının ardına kadar açıldığını söylediler.

Bu zafer naralarının ömrü çok uzun sürmedi. Denilenin aksine önce Doğu Avrupa ve Kafkasya'dan başlayan etnik ve dini çatışmalar, kanlı boğazlaşmalara, 11 Eylül'le vandalizme uzandı, Ortadoğu'da emperyalist işgal ve yıkımlarla savaşlar dünyayı sardı.

Günümüz dünyasının gündemi artık milliyetçi, dini, mezhepsel çatışma ve savaşlarla yüklü. Sosyalistler bakımından bu gerçekliği gözardı ederek politika oluşturmak mümkün değil. Daha da önemlisi iki kutuplu dünyanın analizine dayalı paradigmalarla bugünün dünyasını okuyabilmenin de imkanı yok.

Sosyalistler arasında , sosyal eşitsizliklerin, azınlık ulus, etnisite, mezhep, göçmen toplumlarına yüklendiği günümüz dünyasında, olgunun bu niteliksel özgünlüğünü inkar ederek, sorunu sadece kaba bir anlayışla sınıf mücadelesi nakaratıyla karşılayanlarının milliyetçi (ulusalcı) savrulmaya sürüklendikleri aşikardır.

Türkiye'nin yakın tarihi Dünya'da ki bu gelişmenin dışında kalınmadığı gibi tam da içine sürüklenildiğini gösteriyor. Türkiye siyasetinin her kanadı milliyetçilik ve dinin etkisine geçmişten çok daha yoğun etkisine girmiş, sosyalist harekette bu rüzgarların etkisinden uzak duramamıştır. Sosyalist hareketin bir bölümü milliyetçi rüzgarın açtığı kanaldan politik güç toplamayı tercih edip faşizmin diğer adlandırması olan ulusalcı-sosyalizme savrulmuştur. Yine bir diğer bölümü de siyasal dinin açtığı kanaldan politik güç toplamayı tercih edip, iktidardaki AKP'nin payandalığına savrulmuştur. Bu iki savrulmada, ilkelerden uzaklaşan, reel politik tutumun, uygulayacılarını her merhalede başarısızlığa sürüklemiştir.

Türkiye bugün temel olarak iki fay hattının üzerinde şekillenen sosyo-politik risklerle karşı karşıyadır. Birincisi ulus devlet paradigması doğrultusunda zora dayalı asimilasyona tabi tutularak Türkleştirilmesi hedeflenen Kürt halkının direnerek kimliğini koruması ve statü talebinin toplumsal meşruiyet kazanmış olmasıdır. Bu mesele Türkiye sınırlarını aşarak artık uluslararası bir mesele haline dönüşmüş bulunuyor. Bu bakımdan da Türkiye'nin siyasi ve coğrafi geleceği meselenin çözüm şekline göre belirlenecektir.

Yine Türkiye toplumunu oluşturan kompozisyonun içinde yer alan Alevilerin temel hak ve talepleri sosyo-politik fay hatlarından biridir. Bu meselenin de Ortadoğu'da ki gelişmelerle birlikte uluslararası niteliğe kavuştuğu Suriye'de ki iç savaşla birlikte görüldü. Türkiye'de iktidarın ontolojik sünni karakteri, onu Ortadoğu'da süren çatışmalarda Suudi Arabistan, Katar gibi sünni iktidarlarla bir savaş ekseni oluşturmaya sevk etti.

Yaşadığımız toplumda ulusal, etnik, dini yarılmalar sosyal yarılmayı dolayısıyla da sınıf mücadelesini kendi tesir alanında absorbe etmektedir. Bu durum bir gerçeklik olarak sosyalistlerin politik yönelişlerini de etkilemektedir.

Bu kitap, sosyalistlerin enternasyonalist anlayışla, milliyetçilik ve din konusuna yaklaşımlarını dile getiren makalelerden oluşmaktadır. Yazarlar sosyalist hareket içerisinde de türemiş bulunan ulusalcı-liberal kutuplaşmasının dışında bir yaklaşımın mümkün olduğunda birleşirken bu tartışmalara kendi zaviyelerinden müdahaleyi amaçlıyorlar Bu makaleler 'Yalansız' sitesinde daha önce yayınlanmış bulunuyor. Kitap, 'Yalansız' sitesinde yayınlanan yakın tarihle ilgili makalelerden din ve milliyetçilik üzerine olanlardan seçilmiş bir derlemedir

Ferhan Umruk

***

Sosyalizm ve Din

*İslami Hareket ve Sosyalizm Ahmet Doğançayır

*Sosyalizmin İslam'la İmtihanı Hakkı Yükselen

*Din, Sosyalizm ve Has Parti Ferhan Umruk

*Anti-Kapitalist Müslümanlar Dost mu Düşman mı? Ferhan Umruk

*Din, Alevilik ve Sosyalizm Ferhan Umruk

*Alevilerin Ulus Devlet'le Serüveni Ferhan Umruk

***

İslami Hareket ve Sosyalizm

Ahmet Doğançayır
İslami hareketin atakları, mevcut toplumu oluşturan dinsel ya da başka ideolojik yapılarla sınırlı değil gibi görülüyor. Çoğu zaman mevcut sistemin ekonomik temellerine ve eşitsizliğe yönelttiği eleştirilerine bulduğu dayanaklar, inandırıcılığı olmasa da, İslam'ın yazılı öncüllerinden kaynaklandığı iddia ediliyor. Bu yanılsamalar, bütün toplumsal hareketlerin ilk ortaya çıktıkları anda almak zorunda kaldıkları tutumdan kaynaklanıyor.
Eşitlik Hurafeleri
Dinler ortaya çıktıklarında eşitsizlik ve yoksulluğun ortadan kaldırılması sloganları ile yola çıkmalarına karşın, aslında mevcut üretim biçimlerinin ya da egemen sınıflar ile çatışmaya giren diğer çıkar guruplarının iktidardan daha fazla pay istemeleri sonucu gelişip güçlenebilen hareketler oldular. Güçlenip toplumsal hayatı ve iktidarı belirlemeye başladıkları dönemeçte ise Hıristiyanlık yeni toplumsal ilişkiler ve yeni sömürü biçimleri oluştururken, İslamiyet eski sömürü ilişkilerini aynen sürdürmekle kalmayıp daha da yoğunlaştırmaya girişti ve her iki din de vaat ettikleri toplumsal yapıyı ''öteki dünyaya'', ''cennet'e'' havale ettiler. Kuran'ın mevcut toplumsal yapıyı kökten değiştirmeyip ondan kalan kimi gelenekleri yeni dinle buluşturmasının nedeni budur. Topluluğun ekonomik yaşamı değişmişse bu maddesel olayların etkisiyle olmuştur. İslam, göçebe ekonomini şehir ekonomisine dönüştürerek, kabile hayatını ve ekonomisini çözücü rol oynamış, şehir merkezli bir toplumsal hayatı merkeze almıştır. Şehirli yaşamın en önemli gelir kaynağı olan ticaretin dinde önemli yerinin olmasının nedeni de budur. Bu yeni koşullar altında da ''dindarca ve ahlâklı'' bir yaşam yeni görevleri

gerektiriyordu. Bu görevler yeni ekonomik yapılara uygun olarak tanımlandılar ve tanrı ya da elçisi tarafından kutsallaştırıldılar.
Günümüzün hüküm süren bütün dinlerinin, sahtekâr hocaların, ikiyüzlü softaların at koşturdurduğu kapıyı açık bırakmasının sebebi, dinlerin mevcut dünyanın sömürü ilişkilerine, yozlaşmalarına ve dayanılmaz iki yüzlülüklerine karşı bu dünyanın ötesinde bir çözüm öneriyor olması ve kapitalizmin koşullarının sersemleştirip pasifleştirdiği geniş yoksul kitlelerin böyle bir sahte çözüme hâlâ ihtiyaç duyuyor olmalarıdır. Mevcut kapitalist ilişkilerin belirlediği, mülkiyet ve sömürü ilişkilerinin dinsel bir perde ile gizlenmesinin istikrarlı bir biçimde ve kitlelerin büyük bir bölümünü kucaklayarak yapılabilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu nedenle egemen sınıflar gelişen toplumsal olgulara ve konjonktüre bağlı olarak sık, sık yeni biçimler denemekte, yeni taktikler uygulamaktadır. Siyasal islamın, islami toplum hayalinde, toplumsal ve sınıfsal farklılaşmanın varlığı inkar edilir, bu gerçeği dile getirmek, haram ya da komplo olarak reddedilir. Sorun, yetkililerin yolsuzluk ve adaletsizlikleri ile onların ahlâki eksikliğine bağlanır. Bunlar ikaz ve nasihat ile giderilebilecektir. Oysa dışlanan şeyler günah olarak değil, sosyolojik ve psikolojik gerçeklik olarak geri gelir. Bu geri dönüş hiç de kabileci ve köylü geçmişin kalıntılarından kaynaklanmaz, aksine kapitalist toplumdaki geleneksel ekonomik, sınıfsal ilişkilerin ve iktidar biçimlerinin yeniden oluşumudur.
Yoksulların İslam'a bağlanmaları imanla teşvik edilir. Aslında, bu bağlılık pek çok ruhu özgün dinsel değerlere yöneltebiliyorsa bu bir iman göstergesi olmaktan önce, temelde toplumsal bir olaydır ve bir sınıf olayıdır. Kapitalist toplumda her koyun kendi bacağından asılır. Kapitalizm tek başına bıraktığı insana kahramanlık kapılarını kapatıyor. Geniş aile yapılarını parçalıyor. Bir şeyleri değiştirmek istediğinde başkalarıyla birlikte hareket etmek zorunluluk haline dönüşüyor. Kapitalizm toplumda geleneksel dayanışma ağlarını dağıtıp bunun yerine devleti koymaya çalıştı. Kâr'ın maksimize edilmesi doğrultusunda, sosyal devlet anlayışından uzaklaşıldıkça, emekçiler ve yoksullar için gelecek endişesi derinleşiyor. Kapitalist devlet sosyal harcamaları kıstıkça, İslami cemaatler geleneksel dayanışma ağlarını canlandırarak özellikle yoksulların sempatisini kazanmayı bildiler. Ancak yoksullar yalnızca ruhani retoriğe dayalı dini motivasyonla harekete geçirilemezler. Her şeyden önce, onların yaşama koşullarında düzeltme sağlayabilecek perspektifler sunmak gerekecektir. Dolayısıyla din, ister harekete geçirici olsun, ister olmasın ideoloji olarak sınıflar mücadelesinin dışında bir bağlamda düşünülemez. Allaha yapılan yakarmalar, müslümanın ruhuna, ümmetin ya da ulusun geleneksel dayanışmasına yapılan çağrılar, aslında üst sınıfların çıkarlarına yönelik olan bu eylemi maskeleme işlevi görür. İslamcı hareketler dinsel motifler etrafında topladıkları kitlelere politik ve ekonomik konularda somut hedef göstermiyorlar. Çünkü, kitlelerin eşitlik ve özgürlük talepleri somut olarak dile getirildiğinde, ister istemez kapitalizm eleştirisini, dindarların sürüklendiği anti-komünizmi karşıya almayı, devletin şiddetini göğüslemeyi, egemen sınıfların mali desteklerini geri çevirmeyi göze almayı gerekli kılacaktır. Bunu yapabileceklerini gösteren herhangi bir ipucu bulunmuyor.

İslami Hareketin Açmazları

İslam ulusal kimlik öğesi olarak yabancıya karşı mücadelelerde bayrak görevi yapmıştır. Ancak bunu dogmalara ya da imana değinmeksizin sadece ulusal kimliğe dayalı olarak basit ve sürükleyici bir slogana indirgeyerek yaptığı görülüyor. Düşmanlar, İslam ile ilişkili olarak olumlu davranışlar içinde bulunsalar bile klasik İslam deyimi olarak ''Allahın düşmanları '' olarak görülüyorlar. İslam'ın gerçek ruhuna ilk zamanların saf İslam'ına sadık olduğunu öne sürerek ''Allahın düşmanı'' olarak niteledikleri müslüman olmayan halklara karşı mücadele yürüttüklerini iddia eden İslamcı hareketler aslında dine karşı dini çıkaran hareketlerdir. Sünni İslamcı hareketler Kuzey-Güney zıtlaşmasının tümüyle dinsel bir yorumunu yapıyor. Yeni haçlılar teması emperyalizmin yerini alıyor. Üretimin kapitalist örgütlenişi üzerinde yükselen sisteme karşı olmayan Siyasi İslam'ın antiemperyalizm'i de sahtedir. Çünkü Orta Doğu'daki

İslamcı sermayenin belirli kesimlerinin çıkarları dönemsel olarak çelişik görünse de son noktada uluslar arası sermayenin çıkarları ile denk düşmek ve çakışmak zorundadır. Bu yüzden anti-emperyalist söylem lafta kalmakta ve hem önlenebilir hem de geçici olmaktadır. Tam da bu özellikleri yüzünden geçmişten kalma bir dizi vebale sahiptir.
Bugün İslamcı hareketler, iktidar biçimlerini, stratejik taleplerini ve milliyetçiliklerini de, devraldıkları devletlerin çizdiği sınırlara hapsolmuş durumdadırlar. Müslüman ümmetine sahip çıkan bütün devletler, milliyetçilik ilkesini koruyorlar. İslamcılar bir siyasal açılma gördükleri her durumda, iktidar pratiği ve seçim ittifaklarıyla ulusal siyaset oyununun bir parçası haline geliyorlar. Eğer Cezayir de FIS iktidara gelseydi Tunus'a ve Fas'a karşı husumet ideolojik terimlerle yeniden yorumlanmaktan öteye gitmeyecekti. İslamcılık ne milliyetçilikleri, ne de etnik sorunları aşmayı beceremedi. Cezayir de FIS tarafından da savunulan Araplaştırma Berberilerin aleyhinde gerçekleşiyor. Afganistan da Peştunlarla Peştun olmayanlar arasında eski hesaplar varlığını sürdürüyor. Müslüman kardeşlerin farklı kolları 1990-91 körfez savaşında kendi ülkelerinin stratejik konumuna göre tavır aldılar, bugün de bu tutum geçerliliğini sürdürüyor.
İslamcılığa özgü bir siyasi model olmadığı gibi, ekonomidede alternatif bir model yoktur. Ekonomik planda bütün burjuva kapitalist hükümetlerde görülen alternatif, İslami rejimlerde de yeniden karşımıza çıkıyor. Karaborsayla dengelenen bir ''devletçilik'' ya da İslami bankalar perdesi arkasında IMF'nin reçetelerini izleyen liberal yeni muhafazakârlık bu rejimlerin karakteristik özelliğidir. İslam ekonomisinin Müslüman ülkelerin ekonomilerini daha eşitlikçi, daha üretken, daha yenilikçi kıldığı yolunda hiçbir kanıt yoktur. İslam dünyası devletin her kademesinde yolsuzluğun ve iş ilişkilerinde sahtekârlığın hüküm sürdüğü bir ortamda varlığını sürdürüyor. Kapitalist ekonomide tüm ekonomik ve sosyal yaşamı yöneten kapitalist üretim ilişkileridir. Ancak İslamcılar tarafından ekonomik kurum hiçbir zaman kendi sıfatıyla ifade edilmemiştir. Her şey bireysel ahlâk'a dayandırılır. Ne var ki kapitalist ekonomi, tek tek bireylerin motivasyonları ve amaçları ne olursa olsun aktörleri ve eylemlerini piyasada eriten, fakat kurumlar tarafından (devletler, borsalar, şirketler)düzenlenen mekanizmalara dayanır. Yaşananlar gösteriyor ki ''ahlâk'' yok olduğunda tersi ortaya çıkıyor. İktidarın kötüye kullanılması, vurgunculuk ve yozlaşma. İşte ''İslamileştirilmiş'' Ekonomik sistemin sonuçları bunlardır.
Günümüzün bütün İslamcı hareketleri yeni bir toplum modeli öneremiyorlar. Bu hareketler, partiler ve ayrıcalıklı kayırılmış şebekeler tarafından ele geçirilmiş batı devlet modellerinin başarısızlığından dem vuruyorlar. Hiçbir zaman yaşanmamış İslami otantikliğe geri dönüş efsanesinin çevresinde seferber olup, başarılamamış modernleşmenin yarattığı toplumsal yıkımın yarattığı umutsuzluğu devşiriyorlar. Siyasal İslam, bu modernleşmenin dışladığı toplumsal kesimleri bütünleştirici bir etken olarak ortaya çıkıyor. Ama siyasi yoldan gerçekleşen bu bütünleşme yeni bir toplum modelinin taşıyıcısı değildir. İslamcı hareketler bu süreç içinde geleneksel ilişki ağlarını modernizm lehine kendileri ile birlikte dönüştürdüler. Gelenekçi İslamcılar şikâyetçi oldukları radikalizm den uzaklaştıkça ve ona cephe aldıkça devletle ve sistemle daha fazla uzlaştılar. İslami dinsel liberalizm, İslamcı hareketi ya siyasetten uzaklaştırıyor ya da İslami referanstan uzaklaşan siyaset sınıfının bir parçası haline dönüştürüyor.
İktidara gelen Siyasi İslam, yukarıdan aşağıya İslamileştirme siyasetlerini sistemleştirmeyi hedefler. Parola şeriattır, ancak bu İslamileştirmenin hedefi özel hukuk ve ceza hukuku olacak, ekonomiye dokunmayacak ve eski rejimlerden miras alınan siyasal modele, esas olarak tek parti modeline kaldığı yerden devam edilecektir. Adalet ve eşit toplumsal bölüşüm hayali bunu uygulamaya koyanların ahlâklı olmaları ön koşuluna dayandırılmaktadır. Fakat İslamcı partilerin kitle hareketine dönüşümü ve iktidar deneyleri ''Temiz ahlâklı insanların'' ya yozlaşmanın girdabına girdiklerini ya da ayrıcalıklı kesimler lehine dışlandıklarını göstermiştir.

İslamileşme saf müslüman uygarlığa bir geri dönüş değildir, müminin her hareketinde peygamberin ‘’ahlaki modelini’’ gerçekleştirmeye çalışacağı boş bir sahnenin kurulmasıdır. Bu boş sahnede bir araya gelinecek tek yer aile olacaktır. Aile tek keyif yeri, o da sadece erkek için. Kentsel alanlar boşluğun alanıdır. Bu alan da sadece toplum ahlakını denetleme ve dinsel ibadeti dayatma ile görevlendirilmiş din milisleri tarafından denetlenmektedir. İslamcı toplum her iki cinsiyetin, birlikte yaşama ve toplumsallaşma açısından her türlü ortak alanı reddeder. Bu da kadınların eve hapsedilmesinin uygulanmaya konulmasıyla sağlanır.
Kimi İslam’ın sol yorumunu yapmaya çalışanların öne sürdükleri gibi zenginliğin, ayrıcalıkların gerçek İslam’ı bozduğu iddia edilerek, baş kaldırıldığında (sadece ilk İslam’ın yeniden oluşturulması hedeflendiği öne sürülse) bu yeni bir İslam’ın kurulmasıyla ilişkili olmak durumundadır. Bu da yeni ilahiyatın keşfedilmesini ve buna aykırı şu ya da bu ibadete ve inanca ilişkin söylemin geçersizliğini ilan etmeye ve bunlara saldırmaya hazır müminlerin varlığını gerektirir. Bunların etrafında toplanacağı yeni bir ilahiyat oluşturulması gerekecektir.
Kimi mücadelelerinden yola çıkarak İslamcı hareketlerde sosyalist öğelerin var olduğunu iddia etmek hayal kurmaktır. Kapitalist sistemde üretim araçlarının sahipleri sofuluk örnekleri oluştururken, dinsel kadroların çoğunluğu İslam’ın özel mülkiyeti onayladığını ilan ederken (ki haklıdırlar) nasıl olurda İslam’ın özel mülkiyetin kaldırılmasından, üretim araçlarının kolektifleştirilmesinden bahsetmesi ve bunu ilan etmesi beklenebilir. Siyasi İslam tarafından İslam inançlarına ve uygulamalarına açıkça bağlı olan ve itibar gören kapitalistlerin İslam düşmanı olarak ilan edilmeleri nasıl mümkün olur? Siyasal İslam günümüzde kendini ne kadar yoksulların ve anti-emperyalizmin sözcüsü gibi göstermeye çalışırsa çalışsın, sonuçta karşı olduğunu söylediği güçlerin çıkarları doğrultusunda biçimlenen ve biçimlenecek olan bir tarihsel görüntüdür ve görüntüden öte gidemeyecek, gerçek bir tarihsel güç olamayacaktır. Dinler de sonuçta tarihsel hareketi yalnızca yavaşlatabilecek olan bir etkendir, durdurabilecek bir etken değildir. Atalet ve kadercilik anlayışıyla kapitalizm içindeki egemen rüzgârlara göre ya yeni biçimler aramak zorunda kalacak ya da yeniden arka planda kalıp uzlaşma yolunu tutacaktır.
Aslında bir üst yapı kurumu olan ve mevcut toplumdaki egemen ekonomik ilişkilerin evriminin bir dönemine denk düşen bugünkü Siyasi İslamın, egemen ilişkilerdeki değişimlerin karşısında dayanma gücünün olmadığını bilmek ve egemen ilişkilerin devrimci dönüşümü için, bugün İslami hareketin tabanını oluşturan kitlelerin bu yanılsamadan kurtulması gerekiyor. İnsanların kendi tarihlerini kendilerinin yapabileceği sosyalist toplumda vahiylere, hurafelere, peygamberlere ve koruyucu tanrılara kısaca özgür irademizle onaylamadığımız toplumsal kurum ve yapılara ihtiyacımız olmayacaktır.

Sosyalistler ve İslam

Bugün sol hareketin bazı kesimleri İslami hareketin olduğu varsayılan‘’anti sistem’’ dinamiklerinde olası bir ittifak umudu görüyorlar. Aslında sınıf mücadelesini her zaman dönemsel olarak bir sınıfsal katmana karşı başka bir sınıfsal katmanla(Örneğin ‘’işbirlikçi burjuvaziye ‘’ karşı ‘’ulusal burjuvazi ile birlikte) ittifak yaparak mücadele etmekle özdeş sanan kesimlerin tarihsel yanılgılarının bir uzantısı ve doğrusal mantıklarının bir sonucudur bu. Her ne kadar İran devriminde olduğu gibi örnekler böylesi ittifakların ölümcül tehlikeler doğurduğunu gösterse de bu çevreler aynı ham hayalin peşinden gitmeye devam ediyorlar.
İslamcı hareketle ittifak umutlarının bir başka nedeni de 12 Eylül sonrasında sol hareketin bazı kesimlerinde görülen ideolojik liberalizm ve sınıf özünden kopartılarak ele alınan demokrasi anlayışlarıdır. Demokrasi herkesin sesinin gücü oranında çıktığı ve elbette bazılarının seslerini hiç duyuramadığı sözde çok sesliliğe indirgenmiş, sınıfsal dinamikler tarihsel perspektifler göz ardı edilmiş hedef olarak tazkdim ediliyor.
İslami harekete karşı doğru bir tavır geliştirmeyi önemli ölçüde sekteye uğratan bir diğer anlayışta bu harekete, dinamiklerini anlamaya çalışmaksızın uzlaşmaz, kestirmeci anlayışlarla yaklaşan sol sekter yaklaşımlardır. Ortaya çıktığından bu yana bürokratik, stalinist bir

şekillenme içindeki bu akımın kendi söylemlerine harfiyen uyan kesimlerin dışında hiç kimseyle ilişki kurmaya ve politika yapmaya niyetli görünmediği göz önüne alındığında, bu tavırları kolayca anlaşılabilir. Bu akımlar bu güne kadar laiklik adına dincilik karşıtlığında sol çevreleri peşine takabilmiş olan Kemalizm'in de ekmeğine yağ sürmüştür. Tepeden inmeci ve elitist bir anlayışa dayanan bu çizginin geçmişteki bir örneğini tek parti döneminde bulabiliriz. Cumhuriyet döneminde kurulmuş sosyalist partilerin tümü Kemalizm'e, dinciliğe karşı mücadelesinde kayıtsız şartsız destek vermişti. Bu çizgi bir yanıyla Stalin'in devrimi aşamalara bölme anlayışına, diğer yanıyla kapıkulu geleneğine dayanıyordu. Oysa sosyalistlerin, resmi ideolojinin dinci akımlarla olan mücadele tarzını sahiplenmeleri marxist dünya görüşüyle çelişir. Sosyalistler politikalarında çifte standartlı olamazlar. Ne alaturka laisizmin ne de Siyasal İslam'ın müttefikliğine ihtiyaç duyarlar. Sosyalist hareket, resmi ideolojiye bulaşmış geçmişiyle hesaplaşmaksızın bu konuda Kemalizmden daha ileri bir noktaya sıçrayamaz.

Doğru bir politik tavra ulaşabilmek için İslami hareketin temel özelliklerinin kavranması ve onun işçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki mücadele karşısında ki konumunun belirlenmesi gereklidir. Ülkede bir sosyal konsensüsün hâkim olduğu dönemlerde İslami hareket burjuva yönetimi içinde bir işlev görebilmekte ve resmi düzenle uzlaşmış olarak var olmakta, alt sınıflar arasında bir destek edinememektedir. Fakat ekonomik koşullar alt sınıflar ve gelenekçi küçük burjuva katmanlar üzerinde yıkıcı etkiler yapmaya başlayınca, bu kesimler hızla düzene karşı dönmekte fakat esas olarak özlemlerini geçmişe ve geçmişte kalan görece parlak dönemlerine yönelik olduğundan, geleneksel ekonomik ve sosyal örgütlenmeleri savunmakta ve bu yönelimde kendisini Siyasi İslam da ifade etmektedir.

Yakın tarihe bir bakış bize gösterecektir ki, İslami hareket işçi hareketinin gerilemeye başladığı, toplumsal muhalefetin sosyalist söylemle ifade edilmesinin olanaksızlaştığı bir dönemde gelişmeye başlamıştır. Yani iki hareket arasında bir ters orantı vardır. Bu karşıtlık mücadelenin temposunun arttığı bir noktada iki hareketi yan yana duramaz hale getirecektir. Çok değişik biçimde yönetilen dinsel çevrelerce sürdürülen ilişkiler tutarlı bir devrimci eylemi engellemektedir. Gerek Hıristiyan sosyalist hareketlerin gerekse Müslüman sosyalizmi bayrağı altında toplananların evrimi bunun böyle olduğunu göstermiştir. Bu hareketler hiçbir dinsel yenilik getirmedikleri gibi Kiliselerinin ya da ümmetlerinin tüm üyelerini tanrı karşısında kardeş olarak kabul etmeye başladıklarında, egemen ezen sınıflara karşı uzlaşmaz tutum takınamıyor, bu tavırları onların toplumda ayrıcalıklı, yarı ayrıcalıklı kesimlerle buluşmalarına yol açıyor. Toplum içinde barış ve iyi geçinme şiarı haklar için mücadele etmemek, var olan durumu kabul etmek anlamına geliyor. Kutsal kitaplarda bunu doğrulayacak metinler bulunabilir ve gerekirse bu kutsallığı seçme olgusu kitlelere çok çekici gelen Müslüman sosyalizmi gibi modern deyimler ile sunulur.

Önümüzde Siyasi İslamcı akımlarla zorlu mücadele günleri vardır. Ancak bu akımların bugün geniş kesimler arasında yaygınlaşmalarının önüne geçmenin yolu ne devlete ihbar etmek ve ''laik devleti'' göreve çağırmak, ne de sosyalist demokratlığı ispatlamak adına İslamcılar ile ittifak kurmak olabilir. Sosyalistler her şeyden önce dinci akımların hızla doldurduğu alanın, kendilerinin boşalttığı alan olduğunu fark etmeli güçlerini hızla toparlamaya çalışarak yüzlerini kitle mücadelesine dönmeli, grevlerin, öğrenci hareketlerinin ve orta sınıf rahatsızlıklarının görece belirginleşmeye başladığı bu dönemde, sınıf ve kitle taleplerini hassasiyetle izlemeli ve bu taleplerin sosyalist içerikle doldurulmasına çalışmalıdırlar. Siyasi bir harekete dönüşmüş olan dinciliğe karşı mücadele ile inanç dünyası arasındaki ayırım çizgileri açık olmak zorundadır. Din kişinin özel sorunu olarak kabul edilmelidir. Ama dinsel kurumlar ve görevliler siyasal yaşamın dışında bulunmalıdır. Devlet dine hiçbir biçimde müdahale etmemeli, bu tutum dinsel kurumların mali açıdan bağımsızlığını kapsamalı ve bu kurumlara ne dayanmalı, ne de onları finanse etmelidir. Dinin kişiselliği ve devlet yönetiminden bağımsızlığı laisizm olarak ifade edilir. Ancak sosyalistler kendilerini burjuva

laisizmi ile sınırlandıramazlar. Dinci idealizmin zamanla çürütülmesi ve proletarya ile tüm emekçilerin dinsel dogmalar hakkında aydınlatılmasını amaçlayan bir ateizm propagandasının yürütülmesi klasik laisizmin sınırlarını aşan bir hedeftir. İnsanların üzerindeki metafizik boyunduruğun, ekonomik boyunduruktan kurtulmadıkça, sökülüp atılmayacağını akıldan çıkararak birkaç sloganla sorunun çözüme kavuşacağını düşünmek safdillik olacaktır. İşçi sınıfı ve emekçi kitleler kapitalizmin karanlık güçlerine karşı kendi mücadeleleriyle aydınlanmadıkça ne kadar bildiri dağıtılırsa dağıtılsın, ne kadar söz söylenirse söylensin onları aydınlatmak olanaksız olacaktır. Bu durumda yapılacak şey açıktır. Dinsel dogmalara karşı mücadeleyi kapitalizmi devirmeyi amaçlayan sınıf mücadelesine bağlayarak yürümek.

15 Mart 2011

***

Sosyalizmin İslam'la İmtihanı

Hakkı Yükselen

Yaygın bir adettir; burnumuzdan kıl aldırmadığımız dönemlerde hiç ilgi göstermediğimiz, hatta yok saydığımız konulara ve alanlara, işlerin artık "yürümediğini" fark ettiğimiz dönemlerde aşırı bir ilgi duymaya başlarız. Hele ki o ilgi duymadığımız, ana hatlarıyla bile olsa, bildiklerimiz dışında, bir şeyler öğrenmek için gayret göstermediğimiz alanda birileri şu veya bu biçimde başarılı ve etkili olmuşsa… Kimi zaman adeta kâinatın sırrına vakıf olmaktan kaynaklanan bir ilgisizlikle bir şeylerin içine düşecek derecede bir ilgi arasında gidip gelinir!

Aslında çok da yeni olmayan, sosyalistlerin "İslam ve İslamcılarla ilişkileri" konusu bu alanlardan biridir. Konunun ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıkan toplumsal siyasal gelişmeler bağlamında yeniden ve yeniden alevlenmesi sosyalist hareketin gündemini de etkilemektedir. Bu etki zaman zaman Türkiye örneğinde de görüldüğü üzere (Mutlaka başka örnekleri de vardır!) sosyalist hareketin içinde bölünmelere dahi yol açmaktadır. Son bir ay içinde Tunus'ta başlayan, Mısır'da daha da büyük bir patlamaya yol açan ve Arap-Ortadoğu'nun diğer ülkelerine yayılma eğilimi gösteren kitle hareketlerinin, geçmişleri, bugünleri ve muhtemel sonuçları bağlamında "İslam ve İslamcılık" konusunda hararetli tartışma ve bölünmeleri yeniden gündeme getirmesi kaçınılmaz görünüyor.

Yurtta Savrulma, Cihanda Savrulma!

Konunun Sosyalistleri etkileyen birkaç yönü vardır. Bunlardan birincisi ve aslında epeyce eski olanı bir antiemperyalist mücadelede ittifaklar sorunu. İkincisi ve nispeten yeni olanı ise İslamcı hareketin çeşitli eğilimlerinin, bazen çok farklı görüntüler altında, toplumsal ve siyasi güçlerini, özellikle "İran İslam Devrimi"nin ardından, hızla genişletip işçi, emekçi ve kent yoksullarının, gençlerin ve entelektüellerin de desteğini alarak güçlü bir iktidar alternatifine, hatta iktidara dönüşmesi. Burada eklenmesi gereken bir başka yön daha vardır. İslamcılık bu yeni halleriyle, solun "ulusalcı" kesimleri için Kemalizm'e dönüş nedeni olurken, "sivil-liberal" kesimlerince demokratikleşmenin temel unsurlarından biri olarak görülmeye başlamıştır.

Temel sorunumuz, özellikle şu zor zamanlarımızda her türlü savrulma ihtimaline karşı, ulusal ve uluslararası planda, bir zamanlar sosyalist hareketin çeşitli eğilimlerinin etkili olduğu alanlarda inisiyatif ve önderliği ele geçirmiş olan İslamcılara duyulan "kıskançlığın", "endişeli ruh halinin", "Atatürkçü-laikçi düşmanlığın", hatta gizli-açık bir "hayranlığın" etkisinden kurtulmaktır. Mücadelenin, sınıf bağımsızlığını esas alan devrimci bir karakter kazanmasının başka yolu yoktur.

Sorun belli ki bizim memleketle de sınırlı değil. Bakın Milliyet yazarı Derya Sazak'ın aktardığına göre Mısırlı ünlü yazar Muhammed Hasaneyn Heykel İran İslam Devrimi'nin Arap dünyasındaki etkileri üzerine şunları söylüyor: "(…) İslamcı radikal dalga, karşıt düşünce akımlarını, özellikle Marksizmi silip süpürdü. Arap komünistleri yirmi, otuz yıl boyunca kendi fikir ve felsefeleriyle kitlelerde devrim yaratmaya çalışmış, ancak çok az destek görmüşlerdi. Birçok komünist, dinin canlanmayı ve uzun zamandan beri düşledikleri etkiyi elde ettiğini görünce, kendi düşünce ve görüşlerini sorgulamaya başladılar. Nitekim İslamiyet'i yeni keşfeden bazısı katı ve ateşli köktendinci oluverdi."

Arap komünistlerinin "devrimci amaçlarını" bilemem, ama sorunun kişisel bir "paranoya" ile ilgili olmadığı çok açık!

Tarihte Neler Oldu?

İslam'ı sadece metafizik yönüyle ele almak veya "kitapta" durduğu gibi durduğunu zannetmek bir yanılgıdır. O nedenle İslam her olguda olduğu gibi kendi tarihselliği içinde ele alınmalıdır. Tabii, bu yazının konusu İslam'ın tarihsel konumu ve gelişimi değil. Bu nedenle İslam- sosyalizm ilişkisine dair birkaç tarihsel örnekle yetineceğim. Bu örnekler kendi içlerinde ortak tarihsel özelliklerin yanı sıra elbette önemli farkları da içerirler. Ancak örneklerin iç bağıntı ve çelişkileri bir yana bizim açımızdan asıl ortak noktaları, uluslararası sosyalist hareketin saflarında İslam'da eşitlikçi, toplumcu ve antiemperyalist bir öz arayışına ve elbette İslamcılığın bu öze vurgu yapan (veya yaptığı zannedilen!) fraksiyonlarıyla ittifak arayışını kışkırtmış olmalarıdır. Hepimizin bildiği üzere bu ilgi sadece bir arayış düzeyinde kalmamış ve her üç örnekte de değişen oranlarda "kuvveden fiile" geçmiştir…

Ekim Devrimi'nin, dünya devriminin yayılması için emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadelede Müslüman milletlerin kazanılması hedefini saymazsak sosyalistlerin İslam'a duydukları ilginin başlangıcı, en azından politik düzeyde, sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluş mücadelelerinin bütün dünyayı sardığı 1950'ler 60'lar dönemine dayanır. Bu dönemde özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki mücadelelerde ortaya çıkan ve dünyanın o zamanki durumundan büyük ölçüde etkilenen "İslam sosyalizmi", "Arap sosyalizmi" türü İslami bir kültürel temele dayalı, yarı laik, milliyetçi, modernleşmeci, kalkınmacı akımların, bürokratik sosyalizm ve "aşamalı devrim" anlayışına angaje sosyalist güçleri "özel olarak" etkilemesi kaçınılmazdı. "Özel olarak" dedim, çünkü sorun sadece ulusal kurtuluş mücadelelerine ve sömürgeciliğe karşı savaşa verilen doğal ve zorunlu devrimci destekle sınırlı değildi. Özellikle o zamanlar dünyanın üçte birini kapsayan "sosyalizmle" yakın bağları içinde, bu ülkelerin uzun sömürgecilik döneminde ulusal kimliklerini muhafaza etmelerini sağlayan ve kitlelerin mücadelelerinde önemli bir kültürel rol oynayan bağımsızlıkçı-milliyetçi İslam'ın sosyalizme giden yolda, hatta sosyalizm inşasında önemli bir rol oynayabileceği fikri ciddi bir destek buluyordu.

Cezayir…

Bu noktada Cezayir deneyiminin çok önemli bir yeri vardır. Cezayir devriminin, ilhamını ülke kültürünün temel unsuru olan İslam'dan alan "milli sosyalizm" çizgisi, özellikle de başlangıçtaki, Fransızlardan ve kaçan işbirlikçilerden kalan toprak ve sanayi işletmelerinin işçi ve topraksız köylülerce yönetilmesi (autogestion) ile ilgili kimi kararname ve uygulamalar umutları artırmıştı. Zamanın ünlü Fransız Marksisti R. Garaudy "Sosyalizm ve İslamiyet" kitabında İslam uygarlığının parlak dönemlerinden, bilimsel katkılarından ve İslam'ın eşitlikçi karakterinden uzun uzun söz ettikten sonra şunları söylüyordu: "Cezayir halkı sosyalizm

yolunu seçti. Bu sosyalizm Cezayirli bir karaktere bürünmek isteğindedir." (…) "Cezayir'in sosyalizm yolunun 'Müslüman' karakteri üzerinde durulması, her şeyden önce milli bir anlam taşır" (…) "Milli kurtuluş savaşı çok kez din adına başlamış ve vatan uğruna verilmiştir. Ve Cezayir milli kurtuluş savaşının binlerce kurbanı ölümü ağızlarında tekbirle karşıladılar. 'Allahu Ekber' sözü hem cellatlarına meydan okumayı, hem de zafere sarsılmaz inançlarını ifade ediyordu." (…) "Bu duruma göre, yüzyıldan uzun bir zaman bölünmez biçimde toplumsal, ulusal ve dinsel olan zulüm düzenine karşı savaşmış olanların hem sosyalizme, hem yurtseverce ve dinsel en içten duygulara bağlılıkların nasıl olur da anlamayız."

Garaudy elbette kendi kendine gelin güvey olmuyordu. Başkan Ahmed bin Bella önderliğindeki FLN (Ulusal Kurtuluş Cephesi), ordunun da desteği ile İslami bir sosyalizm deneyimine girişmişti. Bu deneyim Cezayir İşçileri Genel Birliği (UGTA) yayın organında "Emekçi yığınların isteklerini ifadelendiren parti, yolumuzu tayin ederken Müslüman köklerimizi de göz önünde tutmuştur" şeklinde tanımlanıyordu. Ordunun gazetesi ise devrimin "diyalektik materyalizme" dayanmayan felsefi temellerini belirtirken "Bizi komünizmden ayıran şey, bizim sosyalizmi Tanrı ile birlikte kurma isteğimizdir: Bir yandan toplumsal ve maddi ilerleme, öte yandan ruhsal değerlerin gelişip açılması." diyordu…

Sonrası malum. İslam'la sosyalizmin sentezine dayalı bir düzen kurma deneyimi, Bin Bella'nın Cezayir silahlı kuvvetleri tarafından 1965'te devrilmesinin ardından, ileride sırtı giderek daha fazla sıvazlanacak olan "gerçek İslamcıların" da desteği ile sona erdirildi. Önce "özyönetim komiteleri"nin bürokratik çarkın içine hapsedilip ardından tasfiye edilmesiyle, sonra da onların yönetimindeki sanayi tesislerini ve tarım arazilerini eski sahiplerine ya da özel sermayeye devrederek.

"Sosyalizmin" "teselli ikramiyesi" ise "Bağlantısızlar Hareketi" önderliği biçimindeki bir "üçüncü dünyacılık", petrolün millileştirilmesi biçimindeki bir "antiemperyalizm", daha sonra SSCB ile yeniden kurulan diplomatik ilişkiler ve İslam'ın devlet dini olduğu kendine has bir tür laisist-modernist ucube oldu. "İslam sosyalizmi"nden geriye kalan, kendisine malum (!) nedenlerle destek veren Cezayir Komünist Partisi dışındaki sosyalistleri ağır baskı altında tutan ve istikrarlı bir biçimde çürüyen burjuva milliyetçi bir tek parti iktidarı ile toplumsal ve politik olarak giderek güçlenen ve gericileşen İslam'dan başka bir şey değildi. "Sosyalizmi Tanrı ile birlikte kurma" hedefi, bir süre sonra önce "Allahlık bir sosyalizme", daha sonra da tam bir tasfiyeye dönüştü. Gerisini herkes biliyor.

Endonezya…

Sosyalizmin 50'li ve 60'lı yıllarda İslam'la "antiemperyalizm" bağlamındaki ilişkisi Cezayir'le sınırlı değildi. Bir de biraz daha farklı olmakla birlikte sonraları kimselerin hatırlamadığı "unutulmaz" Endonezya deneyimi vardır!

Endonezya, bir zamanlar "dev gibi" komünist partisiyle ünlüydü. Dünyanın Çin ve Sovyetler Birliği'nde sonra üçüncü büyük, kapitalist ve "üçüncü dünya"nın da en büyük komünist partisi olan Endonezya Komünist Partisi'nin (PKI) üye sayısı üç buçuk milyon kadardı. 1914'te ülkenin Hollanda sömürgesi olduğu yıllarda kurulan Doğu Hint Adaları Sosyal Demokratlar Birliği (ISDVC) bir süre Serekat İslam (İslam Birliği) adlı örgütle iç içe faaliyet sürdürdükten sonra 1920'de Endonezya Komünist Partisi adını almış, daha sonra da İslamcıların tutucu kanadıyla çatışmaya girmesi nedeniyle bağımsız bir çizgiye yönelmişti. Uzun yıllar bağımsızlık ve sınıf mücadelesi içinde etkili olan bu güçlü parti sendika, işçi, gençlik, kadın vs. kitle örgütlenmeleri, aydınlar ve ordu içindeki gücüyle on milyonluk bir

kitleyi de siyasi olarak kontrol ediyordu. Ancak parti, zamanın dünya sosyalist hareketi içindeki hâkim anlayışa uygun olarak, sosyalizmidaha sonraki bir aşamanın, henüz sırası gelmemiş bir işi olarak görmekteydi. Bütün o cüssesi ve devlet aygıtı içindeki ağırlığıyla "ülkenin geleneklerini temel alan" ve resmen "Güdümlü Demokrasi" adı verilen ordu destekli politik düzenin bir parçası, "iktidar sacayağı"nın temel direklerinden biri haline gelmişti. Hatta öyle ki, dönemin Endonezya Cumhurbaşkanı, Endonezya Milliyetçi Partisi'nin önderi ve 'Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucularından (Cezayir'le birlikte) Ahmet Sukarno, "ulusal birlik" politikasını 1960'ta resmen NASAKOM adını verdiği bir temele dayandırmaktaydı: "Nasyonalisme-Agama-Komunisme", Türkçesi Milliyetçilik-Din-Komünizm! Yani partinin adının ve ideolojisinin Kutsal Kitap'ta yer alması gibi bir durum; hem de büyük meleklerden biri olarak; neredeyse bir nevi "Baba-Oğul-Kutsal Ruh" üçlemesi içinde! Parti, Çin ve Sovyet bürokrasilerinin de desteğiyle, Endonezya burjuvazisinin politik önderi Sukarno'nun peşine takılıp onun "antiemperyalist, antisömürgeci, bağımsızlıkçı ve üçüncü dünyacı" yolunda emin adımlarla yürüyordu. Yani bir nevi "milli mutabakat veya iktidardaki halk cephesi misali! Gerçi arada bir bütçe harcamaları gibi konularda Sukarno'ya itiraz edip şöyle bir hırpalandığı da olmuyor değildi, ama işler yine de yolunda sayılırdı.

Kanlı Son!

Ancak bazı durumlar vardır ki ağzınızla kuş tutsanız, birilerine yaranamazsınız. PKI için de böyle oldu. Soğuk Savaş döneminde, hem de Vietnam Savaşı sürerken, ne kadar "mülayim"de olsa bu cüssede bir komünist partisinin Asya'daki varlığı, başta ABD olmak üzere emperyalist güçleri, dünya ekonomisiyle artık daha farklı ilişkilerin zamanının geldiğine inanan Endonezya milli burjuvazisini ve komünizme karşı emperyalizmle işbirliğine her daim hazır İslam gericiliğini rahatsız etmekteydi.

1965'te, neredeyse "mutlak bir ihtimalle" CIA tarafından tezgâhlanan, Hava Kuvvetleri'ndeki komünistlerin de adının karıştığı ve altı generalin öldürüldüğü "darbe teşebbüsü"nü bahane eden General Suharto, (Sonraki otuz yılın cumhurbaşkanı) bu "komünist darbeyi" bastırmasının hemen ardından karşı harekâta girişti. CIA'nın hazırladığı söylenen ölüm listelerinin de yardımıyla asker ve İslamcıların (ve de Hinducuların) önderliğindeki "dindar ve de muhafazakâr" Endonezyalıların da katıldığı korkunç bir katliam başlatıldı. Tahminlere göre 300 binle 1 milyon arasında komünist veya komünist sempatizanı işçi, köylü ve aydının ateşli silahlar, palalar, bıçaklar ve sopalarla yok edildiği katliam dört ay sürdü. Parti, o devasa gücüne rağmen bir iki istisna dışında herhangi bir silahlı direniş gösteremedi. 'Ülkenin Hayırlı Evladı Nişanı' sahibi parti lideri Nusantara Aidit ve birçok parti önderi yakalanarak öldürüldü. İşçi sınıfı iktidarını "şu anın gerçeklerine" yani 'reel politik'e uygun bulmayıp uzak bir geleceğin hayali olarak gören Endonezya Komünist Partisi, "antiemperyalizm ve bağımsızlık" sevdası uğruna burjuvazi ve İslamcılarla (bazen çok sorunlu) ittifakının kurbanı oldu! Hem de kasap olarak "antiemperyalist" ittifakın temel ayaklarından bir olan İslamcıları kullanan emperyalizmin ve yine "antiemperyalist" yerli (milli) burjuvazinin darbesine rağmen, "ortada yanlış bir anlamanın olduğunu; parti birimlerinin ve kitle örgütlerinin Başkan Sukarno'nun emirlerine uyması ve ordu güçlerine yardım etmesi gerektiğini" söyleyerek! Parti bir nevi soykırım sonucu yok edilip tarihten silindi. "Komünist çevreler" de dahil olmak üzere neredeyse bir daha adı hiç anılmadı. Sanki hiç var olmamıştı. Katliam, sonraki yıllarda (o zamanları hatırlayanlar bilir) sadece İslamcıların dilinde gurur ve neşe yüklü bir tehdit cümlesi olarak "Sizi de keseriz ha!" biçiminde izini sürdürdü. Sonra Endonezya'nın ekonomik kalkınması ve İslamileşmesi içinde unutulup gitti. Komünistlerin İslamcılarla, elbette "antiemperyalizm ve bağımsızlık" bağlamındaki yakın durma çabası bu defa kanlı bitmişti.

İran…

Sosyalistlerin İslam'la "temasının" bir başka kanlı örneği de İran'dır. Bu örneğin en önemli yanı, bir ulusal kurtuluş savaşının ürünü değil, emperyalizmin bölgedeki ileri karakollarından şahlık rejimine büyük ölçüde Şii İslamcıların başını çektiği ve toplumun geniş işçi, emekçi ve kent yoksulu kesimlerini harekete geçiren bir ayaklanmanın sonucu olmasıydı. Kitle hareketinin yükseliş döneminde İran işçi sınıfı da grevler, grev komiteleri ve işçi şuraları temelinde ağırlığını koymaya başlıyordu. Ulusal azınlıklar da özgürlük talepleriyle harekete geçmişlerdi. Büyük ağırlıklarına karşın ayaklanmaya politik olarak önderlik eden tek unsuru elbette "mollalar" değildi. Sosyalist solun çeşitli fraksiyonlarının yanı sıra İslami bir sosyalizmin yeryüzündeki en "klasik" temsilcilerinden biri olan ve ünlü İslamcı düşünür Ali Şeriati ile düşünsel yakınlığı olan Halkın Mücahitleri Örgütü de kendi kadroları ve silahlı gücü ile mücadelenin içindeydi. İslam'la Marksizm arasında bir sentez oluşturmaya çalışan Halkın mücahitleri, Marksizmin felsefi yönünü reddederken, sosyal düşüncesini kabul etmekteydi. Örgütün söylemi, İslami terim ve kavramların dışında herhangi bir devrimci sosyalist örgütün söyleminden farklı değildi. Marksizme bu derece yakınlık, süreç içinde ateizme kayanlarla İslam'a olan inançlarını sürdürenler arasında silahlı bir iktidar kavgasına kadar uzanmış, örgütten kopan bir grup, Maocu "Peykar" örgütünü kurmuştu.

Şah'ın devrilmesinin ardından başlayan yeni dönemde İran solunun imanlı veya imansız bütün kesimleri (İslamcı, Stalinist ve merkezci) İslamcıların "büyük şeytana" karşı olma biçiminde ifade ettikleri "antiemperyalizm" zokasını yutarak kendi sonlarını hazırladılar. Kent yoksullarını da peşinden sürükleyebilecek bağımsız sınıf mücadelesinin yerine "emperyalizme karşı birlik, ülkenin bağımsızlığı ve milli burjuvaziyle ittifak" anlayışına dayalı politikalar tercih edildi. Böylesine bir politik çizginin, TUDEH'in (İran Komünist Partisi) açık işbirliğini bir yana koyarsak İslamcılarla mücadeleyi zayıflatması kaçınılmazdı. Binlerce devrimci bu "antiemperyalist" tavırlarının bedelini "emperyalizmin ajanları" olarak canlarıyla ödediler.

Yeni Zamanlar-Bir Kere Daha Cezayir: FIS Örneği!

"Hafıza-i beşer nisyan ile malûldür!" derler. Ancak bana kalırsa bu hafıza zayıflığının sınıfsal bir karakteri de vardır. Yani sorun geçen zamanın uzunluğundan ziyade ideolojik-genetik yatkınlık ile ilgilidir. Belirli bir sınıfsal bakış açısı, bütün yaşananlara rağmen belirli şartlar oluştuğunda "ekibi yeniden toplama" eğilimine girebilir.

Bu nedenle, 60'lı ve 70'li yıllar boyunca Türkiyeli ve Ortadoğulu İslamcıların Amerikan emperyalizminin hizmetinde yürüttükleri "antikomünist" faaliyetleri ve emperyalizmin "Yeşil Kuşak" projesi içinde İslamcıların "baş rolünü" de hatırlattıktan sonra daha güncel örneklere girelim. Bu örnekler içinde Şiî Lübnan Hizbullahı'nı saymazsak, bugünlerde Mısır ve diğer Ortadoğu ülkelerindeki uzantıları bağlamında yine gündeme gelen Sünnî İhvan-ı Müslimin (Müslüman Kardeşler" çizgisini öne çıkartabiliriz. Bu çizginin en militan uzantılarından biri Cezayir'de 90'lı yıllarda İslamcıların kazandığı seçimlerin ikinci turunun iptalinin ardından yaşanan iç savaşın en önemli aktörlerinden olan FIS'tı. (İslami Selamet Cephesi)

FIS, esas olarak siyasi İslam'ın yoksul kitleleri peşinden sürükleme yeteneği ile dikkati çeken bir örneğidir. İslami hareket, ülkede daha önceki yoksul ayaklanmalarının (80 ve 86'daki ayaklanmalar) devamı olan Ekim 1988'deki kent yoksullarının büyük patlamasına aktif bir biçimde katılmamasına rağmen olayların ardından gelen baskıyı çok iyi kullanarak FIS'ı kurdu. Örgüt elbette bir anda ortaya çıkmadı. Devletin toplumun denetimi amacıyla dinsel

faaliyetler alanında birçok gelişmeye göz yumması, sol hareketi sürekli olarak tırpanlarken camiler çevresindeki dinsel örgütlenmelere dönem dönem gösterdiği hoşgörü ve doğrudan kendi eliyle uyguladığı resmi İslam politikası, İslamcı hareketin güçlenmesine yol açtı. Camilerin baskı görenler için bir sığınma yeri, yoksul kitleler için bir sosyal yardım kurumu işlevi görmesi buralarda örgütlenen İslamcıların umutsuz kitleleri, "en garantili" kurtuluş yolunu göstererek peşlerinden sürükleyebilmelerinin temelini oluşturdu.

İslamcı hareketin toplumsal etkisinin artmasının bir diğer nedeni de yoksul kitlelerin Batı'ya ve Batılı değerlere duydukları nefretti. FIS, yoksul kitlelere İslam'ın bir zamanlar ne kadar başarılı, zengin ve gelişmiş bir düzen olduğunu, bugünkü yoksullularının Batılılaşmadan kaynaklandığını anlatıyordu. FIS, geniş kitleler üzerinde etkili olmakla birlikte esas olarak işsiz gençlerin ve giderek yoksullaşan küçük ticaret erbabının desteğini kazanmıştı. Ancak FIS'ın yoksullara yönelik söylemi tamamen demagojikti. Bütün Batı karşıtı propagandasına rağmen örgüt, Cezayirlilerin Şiî değil Sünni olduklarını tekrarlayarak, (Aynen bugün Mısırlı "kardeşler"inin yaptığı gibi!) dolaylı da olsa Batı'ya karşı İran kadar radikal bir tutumu olmadığını ve Batı ile uzlaşabileceğini ifade ediyordu. Zaten programları ekonomik alanda herhangi bir radikalizm içermiyordu. Hareketin başlıca ekonomistlerinden Abdülmecid Benamia, "İslam'da özel mülkiyet esastır." sözlerinin ardından, Başbakan Gazali'nin dışa açılma politikasının derinleştirerek sürdüreceğini ve "Cezayirlilerin nefret ettiği planlı ekonominin yok edileceğini" vaat etmekteydi. Programın temel maddeleri arasında kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, fiyatların serbest bırakılması, dış ticaretin serbestleştirilmesi, dinarın konvertibilitesi ve uluslararası anlaşmalara uyulması yer alıyordu. Daha önce mecliste yabancı şirketlerin petrol yataklarından daha fazla kâr elde edebilmelerini sağlamak amacıyla çıkartılan yasayı destekleyen FIS, tarım alanında da toprağın millileştirilmesine ve topraksız köylüye toprak dağıtılmasına da karşı olduğunu belirtiyordu.

FIS'ın bir de sosyal programı vardı. Program, "İslamiyet bir bütündür! Yasa ve anayasa yalnız Kuran'dır!" sloganına dayanıyordu. Programda grev hakkının ve kadın haklarının yasaklanmasından, kadınların yalnızca ev kadını olmalarından ve çarşaf giymeleri gereğinden söz edilmekteydi. Anayasanın lağvı, devlet başkanının imamlar tarafından seçilmesi, hükümetin danışma organı olarak bir şuranın kurulması, hükümeti bu şuranın seçmesi ve bir ahlak polisinin kurulması programın önemli noktalarıydı…

İslam'ı Anlamak!

Yaklaşık otuz yıllık "kronik" başarısızlık durumu üstü kapalı da olsa "emekçi kitlelerin, sosyalistlere inançsız olmalarından dolayı uzak durdukları" inancının yayılmasına neden oluyor. Tabii, bu "huzursuzluk" duygusu, yine de hiçbir şey yokmuş gibi davranmaktan iyidir. Çünkü, dindar kitleleri harekete geçiren dinamikleri ve İslam'ı neden anlayamadığımız şeklindeki "hayırlı" soruyu da gündeme getiriyor. Ancak unutmamak lazım, hayırlı soruların hayırlara vesile olabilmesi cevapların doğruluğuna bağlıdır. "cehalet" anlayamamayı getirdiği gibi kolay etkilenmeye de yol açabilir.

Öncelikli iş elbette neyle karşı karşıya olduğunu anlamak. Hem teorik olarak hem de pratik olarak. Teorik derken, mesela İslam'la ilgili olarak her derde deva ve basmakalıp genel bir din değerlendirmesinin ötesinde, İslam'ın kendini nasıl tanımladığının da anlaşılması şart. Bu her şeyden önce, analizlerimizde bizim kendisine yakıştırdığımız "meziyetlerin" ötesinde, İslam'ın gerçekte ne olduğunu kavramamızı kolaylaştıracaktır. Bu noktada İslam'ın felsefi, metafizik boyutu, teolojisi, Kuran'da nelerin anlatıldığı vb. elbette önemli. Ancak hiçbir dinin

sadece bir metafizikten ibaret olmadığını, onun bir de tarihsel, toplumsal ve sınıfsal boyutu olduğunu da unutmadan.

Bunları yaptığımızda Kemalizmin sade suya tirit "çağdaşlık-gericilik" anlayışından da, "İslam'ın eşitliği emretmesi!", "Kuran'ın özel mülkiyete karşı çıkması!" dolayısıyla "Dinin sosyalizmle çelişmemesi!", "Peygamberin devrimciliği" türü kulaktan dolma iyimserliklerden de uzak durmayı başarabiliriz.

Hem teorisi, hem pratiğiyle İslam da diğer dinler gibi ne sınıfsal "eşitliği" ne de "mülkiyet ortaklığını" emreder. Kendi kitabi ve pratik sınırları içinde "orijinal" din olarak kaldığı ölçüde de "sosyalizmle" falan da bir yakınlığı yoktur. Tarihsel olarak incelendiğinde İslam dünyasında çıkan Karmatilik, Hurremilik, Babekilik, Nizari İsmaililik, Babailik vb. bütün batıni ve eşitlikçi-ortaklaşmacı-ihtilalci akımlar, kendilerini İslam içinde tanımlasalar da İslami düzenle çatışmaya girmişler ve fiilen "İslam" sınırları dışına çıkmışlardır. Bu akımlar, "resmi İslam"ın çeşitli kanatları ve otoritelerince "sapık fırkalar" bahsinde ele alınırlar. Zaten "radikal" olsun, "ılımlı" olsun gerçek İslamcı akımların hem "kitabi", hem de "siyasi" nedenlerle toplumsal ve dünyevi kurtuluş gibi bir hedefleri yoktur. Peygamber'den başlayarak İslam, var olan toplumsal eşitsizlik, ekonomik ve cinsiyetçi sömürü ve köleliğin ortadan kaldırılmasını değil, ancak sürdürülebilir bir toplum modeli açısından iyilik, insaf, merhamet ve yardımı önerir. (fitre, zekât, sadaka, kadınların hafifçe dövülmesi, yetimlerin korunması!) Resmi ideoloji olarak boy gösterdiği her dönemde sınıf eşitsizliklerine ve sömürüye dayalı toplumsal ve siyasal bir yapının savunmasını üstlenir. Bu, "ulûlemre itaat"i, yani otoriteye boyun eğmeyi emreden Sünni ideolojide en açık haliyle görülür. Gerçekte İslam'da şu veya bu biçimde ortaya çıkan eşitlikçi-ihtilalci akımlar, tarihin bazı dönemlerinde kazandıkları ciddi başarılara rağmen bütünün içinde birer azınlık hareketi olarak kalmışlardır. Yakın tarihte de Sünni olsun, Şiî olsun "resmi İslam'a" karşı çıkan, toplumsal eşitliği ve İslami bir sosyalizmi savunan akımlar (yukarıda sözünü edilen İran Halkının Mücahitleri dışında, o da nispeten) ciddiye alınabilecek bir siyasi-toplumsal etkiye sahip olamamış ve küçük aydın çevreleriyle sınırlı kalmışlardır. Onların çok "içerden" bir dille ve dini ortamlarda başaramadığını, sosyalistlerin eğreti bir dille, üstelik de "abdestsiz namazsız" bir biçimde, kitlelerin İslami hassasiyetlerine seslenme yoluyla başarmaları çok zor görünüyor.

Sorun, Adres Yanlışlığı mı?

Burada önemli bir noktayı vurgulamakta yarar var. Yoksul ve dindar insanlar, halihazırda, bildiğimiz manada bir özgürlüğü, eşitliği ve kurtuluşu talep etmiyorlar. Sorun, bu kitlelerin, bir cins "sosyalizmi" ararken, materyalist olmayan dünya görüşleri nedeniyle, yanlışlıkla İslamcıların peşine takılmaları değil. Yani yoksul kitleler, işçi ve emekçilerin önemli bir bölümü, düzen içinde hiçbir gelecek göremeyen gençler, sınıfsal olarak kendilerinden olmayan bir siyasi önderliği sadece bir siyasi yanılsama sonucu takip etmiyorlar. Bu kitleler, bazı örneklerde, büyük oranda şeriat hükümlerinin uygulanmasının bütün acı, yoksulluk, sefalet ve aşağılanmalarının nedeni olan Batıcı, dinsiz, ahlaksız vs. bir düzenden kurtuluşları için elzem olduğuna inanıyorlar. Yani sorun bir siyasi yanılsama veya adres yanlışlığının ötesinde bir "bilinç" durumundan kaynaklanıyor. Bu bilinç elbette sadece inançlar, gelenekler, aile terbiyesi ve kültür gibi "üstyapılardan" ibaret değil; bunun toplumsal-maddi "altyapısı" da var. İslamcı örgüt ve hareketler, boğazına kadar hırsızlık ve yolsuzluğa gark olmuş Batıcı-modernci-(yarı) laik bir despotizmin sefil ve güvensiz duruma düşürdüğü kitleleri, yarattıkları "paralel toplumlar" çerçevesinde çeşitli toplumsal dayanışma ağları ve bir tür gelir aktarımı yoluyla kontrol ediyorlar. Bu sadece muhalefet dönemiyle sınırlı bir kontrol mekanizması değil. Aynı durum Türkiye örneğinde olduğu gibi iktidar dönemlerinde de geçerli. Bu örnekte

(Ki, siyasi olarak artık Mağrip ve Maşrık'taki İslamcı hareketleri de etkiliyor.) emperyalizmle uyumlu ve tamamen neoliberal bir karakter kazanan bir siyasi İslam çeşidinin, buna uygun olarak dindar-liberal-muhafazakâr bir toplum projesi dahilinde toplumsal hakları yok ederken (liberal yan!); kendi liberal politikaları ile derinleştirdiği yoksulluğa çare olarak "hayır, hasenat ve sadakayı" getirmesi (İslami yan!) öne çıkıyor. Bu yolla, artık "işçi sınıfı ve emekçilerin" yerine konulan amorf bir "fakir fukara-garip gureba" kitlesi, kalıcı hiçbir hakka sahip olmadan, İslami usuller dahilinde örgütlenen yardım ağları yoluyla, iktidar partisini "sonsuza kadar" destekleyebilecekleri "sürdürülebilir bir sürünme" imkânına kavuşuyorlar!

Bu durumda öznel ve nesnel şartların bileşiminden oluşan, cemaat dayanışmasına ve ruhuna dayalı farklı bir siyasi ve toplumsal bilinç ortaya çıkıyor. Kısacası yoksul kitlelerin sosyalistlere uzak durmasının asıl nedeni, sosyalistlerin "Allahsızlığı ve Kitapsızlığından" ziyade, halihazırdaki "toplumsal tasavvurlarıdır" diyebiliriz.

Günümüzün İslamcı akımlarının "antiemperyalizmlerine" ve bunun kitlelerin bilincine aktarılma biçimlerine gelince. Bunlardan "radikal" olarak tanımlanan bir bölümünün sosyalistlerde dahi bazı hevesler uyandıran "antiemperyalist" performansları, esas olarak uluslararası mali sermayeye değil, "İşgalci kâfirlere, Amerikan gâvurlarına, Batılılara ve Yahudilere" karşı düşmanlığa dayanıyor. (Elbette "uluslararası Yahudi komplosunun" bir unsuru olarak sosyalizm de dahil!)Tarihsel birçok örnekte de görüldüğü üzere, çıkarları doğrultusunda kolaylıkla hizmetine de girebilecekleri emperyalizme düşmanlıklarının derecesi, durumlar ve ihtiyaçlar oranında "pazarlığa tabidir!" Emperyalizm karşıtlıklarının göreceliği, sosyalizm düşmanlığı konusunda mutlak bir nitelik kazanır; çünkü bu düşmanlık esas olarak sınıfsal bir nefrete dayanır.

Bir Şans Var mı?

Sonuç olarak, halkının büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede devrimci sosyalizmin bir şansının olup olmadığını sorabiliriz. Bunun elbette toptan ve hazır bir cevabı yok. Bu konunun gerçek verilere dayanan cevabı, her Müslüman toplumun kendi özgül tarihsel-toplumsal koşullarıyla dünya ekonomisinin kesişme noktaları temelinde, o ülkelerin devrimci sosyalistleri tarafından verilecektir. Ancak Türkiye gibi diğerlerine nazaran epeyce gelişmiş bir kapitalizmin hüküm sürdüğü "model" bir ülke üzerinden bazı şeyler söyleyebiliriz.

Ezilen kitleleri, din (ve gelenek) gibi doğuştan sahip oldukları bir kimlik unsurunu kullanarak ve bizimkinden çok farklı bir toplum ve gelecek tasavvuru yoluyla harekete geçiren siyasi İslam'ın gücü, ona "yakın durarak" değil, açık bir mücadele ile kırılabilir. Yoksul kitlelerin kazanılmasını hedefleyen bu mücadelenin temeli teolojik değil, politiktir. Asıl mesele kitlelerin, kendi mücadelelerine, öz örgütlülüklerine dayanan kitle seferberlikleri içinde dönüşümleridir. Türkiye'de işçi sınıfı mücadelesinin (ve elbette sosyalist hareketin) gerilemesiyle İslamcı hareketin yükselişi arasında yakın bir ilişki vardır. Sınıfın genel olarak örgütsüzleştirilmesi, sendikal örgütlenmelerin çözülüşü, büyük çaplı işçi eylemlerindeki ciddi gerileme, sosyalist hareketin mahalleler düzeyindeki faaliyetinin büyük ölçüde daralması, siyasi bir işçi hareketinin yokluğu ve bunun diğer emekçiler, kent yoksulları ve orta sınıflar üzerindeki olumsuz etkisi İslamcı harekete geniş bir etki ve faaliyet alanı sağlamıştır. Bu, örgütlü sınıf mücadelesinin bir ürünü olan sınıf dayanışmasının yerini "cemaat dayanışması"nın almasının da önemli bir nedenidir. Sosyalistler, yoksul halkı, ancak sendikalaşma-örgütlenme mücadelesi, grev, işgal, protesto eylemleri vb. kitle mücadeleleri içinde "ikna" edeceklerdir. Zenginle yoksulu bir arada tutan İslami cemaat dayanışması ancak sınıf mücadelesi yoluyla kırılabilir.

“Sınıf mücadelesi” anlayışı elbette sadece “işçi-grev-sendika” mevzuları ile sınırlı olamaz. Mücadelenin başarısı işçi sınıfının sadece kendi sorunlarını çözmeye yönelik faaliyetiyle mümkün değildir. Bu noktada, üye işçilerle sınırlı sendikal mücadele ve sendika anlayışının aşılması, üretim ilişkilerinde emeğin “esnekleştirilerek” ve taşeronlaştırılarak atomize edilmesi karşısında mücadelenin bütün işçileri, emekçileri ve işkollarını kapsayan çok daha “esnek” örgütlenmelerle yürütülmesi zorunludur. Bu tür örgütlenmelerin sadece iş alanlarını değil, işçi ve emekçilerin bütün doğal ve sosyal yaşama alanlarını kapsaması gerekir. Çalışanların “kalıcı ve yasal sosyal hakları” için sürdürülen mücadelenin yanı sıra, işçi ve emekçilerin topluca yaşadığı mahallerde, bütün emekçi ailelerini, işsizleri, yoksulları kapsayacak sosyal yardım ve dayanışma ağlarının oluşturulması, tarikat ve cemaatlerin bu alanlara sızmasını önemli ölçüde engelleyecektir.

Dinle Mücadele!

Dine karşı zorunlu mücadelemiz, ideolojik-felsefi boyutunun ötesinde, siyasi olarak yoksul ve çaresiz dindarlara karşı değil, dincilere karşı mücadeledir. Bu nedenle “temel görevimize” yani sömürülenlerin toplumsal kurtuluş mücadelesine bağlanmalıdır. Bizim materyalizmimiz elbette, “Tümüyle Tanrıtanımaz ve dine kesinkes düşman olan bir materyalizmdir.” (Lenin) Ancak bizler kitlelerdeki dindarlaşmayı “halkın bilgisizliğine” bağlayan, yine Lenin’in deyişiyle “anaokulu materyalistleri” değiliz.

Evet dinle mücadele edilmelidir. Ancak dinin “Baskı altında ezilen insanın derin iç çekişi, kalpsiz bir dünyanın kalbi, ruhsuz koşulların ruhu” ve tam da bu nedenlerle “halkın afyonu” (Marx) olduğunu da unutmadan. Sekterliğin, Atatürkçülüğün ve liberalizmin dışında bir başka yolun olduğunu da bilerek…

9 Şubat 2011

***

Din, Sosyalizm ve Has Parti

Ferhan Umruk

Yazının başlığı söz konusu olan Has Parti olduğunda din kavramı bakımından herhangi bir yabancılığa yol açmıyor. Zira ne de olsa siyasal islamın rahmi olan Erbakan'ın Saadet partisi'nin ikinci doğumuna şahit olanlar için zihinlerde aykırılık yaratacak bir anomali durumu yok. Nihayetinde ana damar yoksa baba damar mı desek, AKP'den sonra bir parti daha siyaset dünyasına hediye etmiş bulunuyor.

Ancak, başlıkta yer alan ikinci kavram sosyalizm olunca, bu kavramın Has Parti ile olan alakası konusunda sadece sosyalist çevrelerde değil yaygın medyada da konu sansasyonel bir ilgi ile karşılandı.

Aslına bakılırsa, aşağıda değineceğim Has Parti'nin programına bakıldığı takdirde bu partinin solun düşünce dünyasından ödünç aldığı fikirler ve tezlerin izlerine rastlamak mümkünse de sosyalizm hedefine sahip olmadığı görülüyor. Bu bakımdan sosyalizm ve Has Parti alakası üzerine fikir serdetmenin gerekli olup olmadığı sorgulanabilir.

Partinin programı mutasavver toplum için sosyalizmi işaret etmiyorsa da, siyasal islam geleneği damarından gelenlerin dominant olduğu kurucular kurulunda yer alan sosyalistlerin varlığı yarattığı bu çağrışıma gazeteci refleksiyle kulak veren basının sansasyonel tavrına sebep olduğunu kabul etmek gerekiyor. Zaten belli ki, sosyalist kimlikli insanları içeren bir parti böylesi bir mesajın tüm kamuoyuna ulaşmasını da özellikle arzuluyor.

Sosyalizmsiz Sosyalist

Şimdi konuyu geçerken, şunu da ifade etmem gerekiyor. Birileri kalkıp dese ki sosyalistlerin kurduğu ve sosyalizm kelimesini içeremeyen parti kurulmadımı ki Türkiye'de Has Parti'nin sosyalist olmadığının ölçütünü programında olmayan sosyalizm kelimesine yükleyeceğiz. Sosyalist hareket bakımından böylesi bir ironinin mevcudiyeti söz konusudur. Ancak bu ironinin birinci devresi 1960'lı yılların ortalarına kadar otoriter rejimin sosyalizmi yasaklaması karşısında sosyalistlerin bu engeli aşmak için yasal partilerinde programın muhtevasını koruma gayreti eşliğinde sosyalizm kelimesinden feragat ettikleri görülür. Hikmet Kıvılcımlı'nın 1954'te kurduğu Vatan Partisi'nin programı sosyalizm kelimesini içermez ama Paris Komünü bir devlet projesi programın esasını oluşturur. Programından dolayı dava açılan Vatan Partisi'nin kapatılma talebi reddedildiğinde, Hikmet Kıvılcımlı'nın partileşme için sosyalistlere yaptığı çağrının temel dayanaklarından biri 'muhkem kaziye' tarafından aklanmış bu programla hareket edilebileceğidir. Aynı şekilde birinci Türkiye İşçi Partisi'de yasal zorunluluklardan dolayı sosyalizm kelimesini programında kullanmamamıştır.

İroninin ikinci devresi için artık yasal zorunluluktan değil erozyona uğramışlığın zihinlerde yol açtığı tahribattan dolayıdır. 1996 yılında kurulan Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin programının hazırlanması sürecinde tartışılan temel konu programda sosyalizm hedefinin yer alıp almayacağı olmuştur. Omurgasını Dev-Yol'un teşkil ettiği Geleceği Birlikte Kuralım inisiyatifinin dönemin post-marxist ikliminden etkilenerek sosyalizm kavramından kaçınma eğilimi ÖDP'yi oluşturan diğer odak olan ve omurgasını Kurtuluş ve TKP' nin kalan kadrolarının oluşturduğu Birleşik Sosyalist Parti'yi de etkilemiş, partiyi oluşturan siyasi grupların GBK'nın sosyalizmsiz parti projesini kabullenmelerine karşın BSP'deki bağımsız sosyalistlerin ve sürpriz bir biçimde Sadun Aren'in kararlı direnişi ile ÖDP'nin sosyalizmi hedefleyen bir parti programıyla kuruluşu sağlanabilmiştir. Belki de geleceğin hüsranlarına yol açan sebep de daha başlangıçta topal ördek sendromuyla malul bir partinin kurulmuş olmasıdır.

ÖDP'nin kuruluş sürecinde sosyalizm kavramını tartışması sosyalistler bakımından beklenen bir çıkış dönemine ilişkin tereddütlerin işaretleriydi. Nitekim sosyalizmsiz bir sosyalist parti 2006 yılında bugün Genel Başkanı'nın Has Parti Kurucusu olduğu İşçi Kardeşliği Partisi'nin kuruluşuyla gerçekleşti. İKP'nin kurucuları başından beri partilerinin sosyalistlerin değil işçilerin partisi olduğunu beyan ettiler. Sosyalist bir parti'yi değil bir kitlesel işçi partisine dönüşmeyi hedeflediler. Ancak parti bu arzuyu taşıyan sosyalistlerin ağırlıkta olduğu bir bünyeyle kuruldu .

Hakikatle Tasavvur

Türkiye Birleşik İşçi Partisi adını alan İKP'de vuku bulan alışılmadık ayrılık konusunda beni düşünmeye sevk eden somut nedenler de var. Sosyalist hareketin 12 Eylül darbesinin etkilerinden henüz sıyrılamadığı ve dağınık düzen bir duruş sergilediği 1993 yılında Zeki Kılıçaslan'ında benim de yer aldığım iki elin parmaklarını geçmeyen sayıda sosyalist'in başlattığı emekçi partisi girişimi 1989 bahar eylemlerinin biriktirdiği işçi hareketinin önderlerini, İstanbul sendikalar platformunu, Harb-İş, Hava-İş, Selüloz-İş sendikalarında karşılık buldu. 2006 kurulan İKP'nin programından farklı olarak 1993'te emekçi partisi çağrı metni işçilerin kuracağı partinin hedefinin sosyalist demokrasi olduğunu açıkça deklare ediyordu. 1993 sürecinin başarılı olamaması ayrı bir yazının konusu, benim işaret etmek istediğim Zeki Kılıçaslan'la olan yol arkadaşlığımın ve süregiden dostluğumun onun ve arkadaşlarının adeta ölüm perendesini andırır sıçrayışına bigane kalamayaşımdır.

Bir grup aydın-işçi sosyalistin işçi-kitle partisi için işçilere çağrı yapmasıyla, yine bir grup sosyalist'in sosyalist parti için işçilere çağrı yapması arasında başarı elde etmek bakımından pratik sonuçları itibarıyla fark olmadığını Zeki Kılıçaslan da TBİP'ten ayrılış açıklamasında beyan etti;'

Adı daha sonra Türkiye Birleşik İşçi Partisi (TBİP) olarak değişen İşçi Kardeşliği Partisi'ni (İKP) 2006 yılında çeşitli eğilimlerden sosyalistler ve bir grup işçi arkadaşımız ile birlikte kurduk. Bu girişimin hedefi sınıf içi mücadeleci eğilimlerin birliğini sağlayacak, yapay olarak işçileri "sağ", "sol" diye ayırmayacak bağımsız, kitlesel olmayı amaçlayan bir işçi partisi oluşturmaktı.

Girişimi başlatalı yedi yıl ve partiyi kuralı 4.5 yıl geçti. Gelinen duruma baktığımızda partimiz çok olumlu bazı işleri başarmış olmasına rağmen, kitlesel bir işçi partisini hedefleyen bir siyasal örgütlenme girişimi olarak tıkanıklık içine girdiği görülmektedir.

Baştan beri yakın olarak gördüğümüz çeşitli sosyalist parti ve eğilimlerle yürütülen demokratik çoğulcu bir işçi emekçi partisinde birlik oluşturma girişimlerimiz de anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır.

Görüşüme göre böylesi bir durumda partiyi aynı yönde devam ettirmek, niyetlerimiz ne olursa olsun, Türkiye sosyalist hareketinde birçok örneği olan "dar sosyalist grup" örgütlenmesi mantığına düşmek anlamına gelecektir.

Zeki Kılıçaslan bu açıklamasının devamında Numan Kurtulmuş'un kurmaya giriştiği parti girişimiyle ilgilendiklerini ve fikirleri uyuştuğunda bu kuruluşa katılacaklarını ifade ediyor.

Zaten kısa bir süre sonra arkadaşlarıyla birlikte Has Parti kurucusu olup 28 Kasım'da yapılan kongrede parti yönetim kadrosuna girmiş bulunuyor.

Bu açıklamanın kendisinin de itiraf ettiği gibi bir kitlesel işçi partisi olmayı hedefleyen bu parti projesinin gerçekleşebilmesinin ön koşulu paradoksal bir biçimde diğer sosyalist parti ve eğilimlerin bu projeye katılmalarına bağlanmıştır. Bu yaklaşımın paradoksal olması bir yana İKP'yi bir proje olarak kuranların çağrıda bulundukları diğer sosyalist parti ve gruplardan bu projeye katılanlar olsa dahi bu partinin kuruluş dönemindeki ve bugün de süre giden işçi hareketindeki gerileme trendi, nesnel olarak namüsait şartları gözler önüne sermekteydi. Bütün bunların gözardı edilerek adeta sihirli bir sözcüğe dönüşmüş olan her kapıyı açacak 'Kitlesel İşçi Partisi' projesi fikriyatı sonuçları itibarıyla, hakikatle tasavvur arasındaki açı farkının genişlemesine tipik bir örnektir.

Bu açıklamada yer alan 'işçileri ''sağ'', ''sol'' diye yapay olarak ayırmayacak … bir işçi partisi kurmak' varsayımı sosyalistler tarafından İKP'nin başat retoriği olarak bellendi. İKP'nin bu retoriği onu mahallenin farklı kişiliklerinden biri olarak temayüz etmesini sağlayan niteliksel özelliği oldu. Bu varsayım üzerinden bir siyasi hareket geliştirmenin gerekçelerinin muhtelif faktörlere bağlı olduğu düşünülmelidir.

Siyasetin Solu Sağı

Bir insanın üretim ilişkileri içindeki konumu ücretli bir çalışan yani işçi olduğunda onun apriori olarak ekonomik çıkarları bakımından kapitalistin çıkarlarından farklı olması kısaca daha yüksek ücret alma talebinin doğrudan kapitalist sisteme karşı olmayı gerektirdiği varsayımına yol açmaktadır. Doğrusu bunun tartışması Lenin külliyatında fazlasıyla vardır, tarihi tekerrüre girmeden yalnızca 'ekonomizm' ve 'uvriyerizm' kavramlarını hatırlamakla yetinelim. Marx'a ait olan sosyal varlığın insan düşüncesini belirlediği tezinin giriftliğini dikkate almadan özensizce siyasete tercüme edilmesi vulgarize düşüncenin temel özelliğidir. Bir insanın işçi olması onun yalnızca işçi olması demek anlamına gelmez, o bir erkek veya kadındır, bir Türk, Ermeni veya Kürt gibi etnik kimliğe sahiptir, bir müslüman, hıristiyan veya alevi, sünnidir, o siyasi kimliği itibarıyla varolan sistemin sürmesinden yana sağ görüşlere veya değişimden yana sol görüşlere sahip bir kimlik edinebilir. Siyasette sol ve sağ kavramlarının işaret edilen içeriklerine uygun olarak 1789 devriminden sonra oluşturulan meclisteki oturum düzeninden miras kaldığını da hatırlatalım. Dolayısıyla bütün bu kimlikleri yapay olarak ilan edip kurtulmak mümkün olmadığı gibi siyasi ayrımlaşmının muhtevası üzerine kurulu olan sıfatların yapay olduklarını ilan etmekte mugalatadan ibaret retorikten öte bir anlam taşımaz.

Marxist dünya görüşü şarkıda terennüm edilen ‘işçisin sen işçi kal’ sözlerinin değil insanın özgürleşeceği insanın insan olacağı sınıfsız toplum tasavvuru ile tarih sahnesinde yerini almıştır. Ancak böyle bir güzergah insan olma dışındaki kimlikleri siyasi alanın dışına çıkardığında özgürleşmenin yolu açılabilir. Kapitalist sömürü düzenine karşı mücadelede nesne olmaktan kurtularak özne olmaya aday, sosyal sınıf olan işçi sınıfı kendi çıkarlarıyla sınırlı değil tüm toplumun geleceğini kucaklayacak sınıfsız toplum idealiyle bu misyonu üstlenebilir.

Sol kavramını sözlükten silerek siyaset yapmaya yönelen sosyalistin demonik düşünce tarzına sürüklenmesinin arka planını da anlamak gerekiyor. 80’li yıllarda kapitalist yönelimin neo-liberal saldırıya dönüşmesi sosyal refah devleti döneminin sona ermesini getirdi. Kapitalist sosyal refah devleti döneminin siyasi temsilcisi olan sosyal demokrasi üstlendiği misyonun zemininin ayakları altından kaymasıyla birlikte ideolojik politik krize sürüklendi. Bu süreç, sosyal demokrasiyi artık refah devletini karakterize eden sosyal harcamaları sürdüren seçenek olmaktan çıkarttı, sağ partilerin toplumu ikna güçlüğü çektiğinde kemer sıkmanın sosyal demokrat kadife eldivenle gerçekleştirilmesinin itibarsız aleti haline dönüştürdü. Ardından 1991’ de otoriter bir rejime dönüşmüş olan Sovyetlerin çöküşüyle birlikte Fukuyama’nın ‘Tarihin Sonu’ teziyle burjuvazinin ideolojik hegemonyasını ilan edişi bütün bu süreci perçinledi. Kitlelerin zihninde sol kavramının sosyal demokrasiden komünist partilere kadar tümünü kapsayan bir algılama olduğu hesaba katıldığında solun içinde yer alan devrimci marxist akımlardan da bir seçenek yaratılamayınca kavram prestij kaybına uğradı.

Yakın tarihteki bu gelişmeler karşısında sadece Türkiye’de değil dünya sosyalist hareketinde de yaşananların eleştirel görüşle değerlendirilip sosyalizmi bu deneylerin ışığında yaratıcı bir biçimde geliştirmek yerine kavramı, sembolleri terk eden sosyalist hareketin bir bölümü kolaycı çözümle katarsisi gerçekleştirmeye yöneldi.

Sosyalistlerin Dinle Alakaları

Türkiye’de siyasal gelişmeler bütün bunlara ek olarak başka bir faktörü de gündeme taşımış bulunuyor. 1946’da çok partili demokrasiye geçişle birlikte CHP-DP ekseninde süregiden parlamenter rejim darbelerle kesintiye uğramasına rağmen 2002 yılı seçimlerine kadar bu temel karakterini sürdürdü. 90’larda giderek yükselen siyasal islam 28 Şubat müdahalesi ardından AKP’nin yeniden yapılanarak 2002’de iktidar olarak siyasetin merkezi haline gelmesine tanık olduk. Bu durum başlı başına dinin siyasette bir faktör olarak yükselişine işaret ediyor.

Sosyalist hareket üst sınıfların siyasi çatışmasını içeren iktidar değişiminden etkileniyor. Gelişen muhafazakar anadolu burjuvazisinin sistemin hegemon gücü olma doğrultusundaki atılımlarını ‘Otantik Burjuvazi’nin Laik, Kemalist, kentli burjuvazinin askeri vesayet rejimine karşı demokrasi doğrultusunda yönelim olarak değerlendiren Birikim dergisi gibi çevreler bu kampta odaklanırken ‘sol ilahiyat’ üzerinde derinleşerek fikri bağlantı kayışlarını da oluşturma çabası içindeler. Yine Devrimci Sosyalist İşçi Partisi sivil toplumcu liberal tezlere angaje olarak dini cemaatlerle yaptığı eylem birlikleriyle rol üstleniyor. Bu eğilimler sosyalistlerin dini yeniden keşfetmesinin toplumsal dönüşümün gerçekleşmesi için şart olduğu kanaatindeler.

Bu retorik sosyalist hareketin zihninde oluşan başka bir arızaya tekabül ediyor. Bu da şundan; Bu eğilimdeki sosyalistler kendilerini siyasal islamın algılarından hareket ederek tanımlamak hatasına düşüyorlar. Birincisi, sosyalizmle barışık olmayan din veya islamdan kastedilenin

sünni mezhepler olmasıdır. Türkiye'de sünni mezhepler çoğunluğu teşkil etmekle beraber, alevi inanca sahip geniş bir toplumsal kesim de mevcuttur. Bu bakımdan ele alındığında 60'lı yıllarda kitleselleşmeye başlayan sosyalist hareketin alevi toplumun desteğini almış olması dinsel sosyolojilerle sosyalistlerin bütünleşebildiğini göstermiştir. Bu da sorunun sosyalistlerin dini inançla yanyana gelememesi değil, örtük olarak din diye ifade edilen sünni mezheplerle yanyana gelememiş olmasıdır.

Türkiye sosyalist hareketinin geçmişten bugüne politikaları bir çok yönden eleştirilebilir. Sosyalistler dinin siyasal alanın dışında olması gerektiği ilkesiyle hareket ettiler, ancak din karşıtlığı temelinde politikalara sahip hiç bir sosyalist parti, grup, hareket örnek gösterilemez. O halde Türkiye'de sosyalizmle dinin barışmasından anlamamız gereken, bunun dinle barışma değil sünni islamla sosyalizm arasında barışma olduğudur.

Milleti Hakime Mistifikasyonu

Cumhuriyete miras kalarak 'laik devlet' yanıltmacasıyla süren sünni islamın milleti hakime rolüyle ve geniş toplum kesimlerinde yarattığı mistifikasyon onların muktedir sınıfların etrafında konsolide olmalarına yol açtı. Tarihen de bakıldığında görülür ki , sosyalist hareketin kitleselleşmesi karşısında muktedirler sünni islami kesimleri adete paramiliter bir güç olarak organize ettiler. Cami cemaatlerinin yarattığı 'Kanlı Pazarlar', Türkiye İşçi Partisinin toplantılarını basanlar hep buralardan derlendi. Bu tür bir dizi örneğe yer verilebilir, önemli olan hata, tarih bilincini yitirmemesi gereken sosyalist'in sünni islamla buluşamamasının kabahatini bütünüyle kendinde arama gayretkeşliğine sürüklenerek hakikatten uzaklaşmasıdır.

Hakikatten uzaklaşma tuzağına düşen Zeki Kılıçaslan siyasal islamın zihin dünyasından sosyalisti yargılıyor, CHP ile sosyalisti aynı kaba koyuyor, aleviyi beyaz Türk sınıfına dahil edip sünniliğe göz kırpıyor. Demek ki yukarda işaret ettiğim sosyalizm-din ikileminden değil, sosyalizm-sünni mezhebi sorununu doğrulamış oluyor, sözleri de şunlar; 'Bu kavramların hepsi yüklenmiş kavramlar. Halk katmanlarında solculuk deyince Türkiye'de ne anlaşılıyor? Kötü şeyler anlaşılıyor. CHP'ye kim oy veriyor? Entelektüeller ve Aleviler. Bir noktada "beyaz Türkler" CHP'nin seçmen tabanı. Bu dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir taban. Sol dinsizlik gibi algılanıyor. Sol olarak çok gerideyiz. Brezilya İşçi Partisi Merkez Komitesi'nde iki tane papaz var. Bizde bir solcu cuma namazına gitse tuhaf karşılanır. Halkın gerçekliğinden kopuk sol olabilir mi? Paraguay'da sol cephenin lideri bir kardinal oldu. Türkiye'de genel başkanı namaz kılan bir sosyalist ne hisseder? Herkes kendi kimliğini, inancını yaşamalı. Bu partide de baskın bir görüş olmayacak. Ne solcu, ne muhafazakâr ne de liberal. Biz halkın merkezi olacağız.'

Bu dil toplumdaki çoğunluk olan mezhebi ima ederek, azınlık inançlara özensizliğe delalet ediyor. Doğrusu bunlar tehlikeli sulara yol alınmasına işaret edebilir. Türkiye'de sosyalist hareket marjinal bir limana çekilmişken Latin Amerika solunda olduğu gibi din adamlarını içermediğine ilişkin şikayet ya da eleştiri tek kelimeyle tuhaf kaçıyor. Dini inanç veya inançsızlığı siyasetin toplumsallaşmasının ön koşulu olarak kabullendiğini ifade eden görüşler hem Türkiye sosyalist hareketinin tarihsel deneyimleriyle, Türkiye İşçi Partisi gibi, hem de uzaklara Latin Amerika'ya kadar uzanmasına gerek bırakmayan bir örnek olarak, yanı başındaki Kürt siyasi hareketinin dini inançlı halk kitleleriyle ve din adamlarıyla bütünleştiği gerçekliğiyle çelişiyor.

Şunu hatırlatmak gerekir sünni mezheplere dayanan Türkiye'deki siyasal islam geleneğinin politik pratiği üst sınıfların çıkarlarını temsil etmiş her türlü ayrımcılığı içeren niteliksel bir özelliğe sahiptir. Solla buluşmak değil sola barikat yaratmanın bir aracı olarak işlev görmüştür. Siyasal islam yoksul sünni kitlelerin zihinlerinde yarattığı bulanıklıkla onları muktedirlerin peşinden sürükledi. Has Parti'yi oluşturan kadro bu geleneğin siyasi kadrosudur, dolayısıyla lısanı münasiple zemzem suyuyla yıkanmış değillerdir.

Eleştirinin İstikameti

Has Parti'nin bütün bu geçmişin muhasebesi üzerinden siyasal islamın bir değişimini ifade ettiğini düşünerek bu kervana katılan sosyalist, eleştiri oklarını sosyalistlerden ziyade siyasi islam geleneğininin egemen sınıfların iktidarına sundukları desteğe yöneltmelidir.

Zeki Kılıçaslan'ın Genel Başkan olduğu İKP'nin programında partinin politik hedefi şöyle yer almaktadır ' 'işçi sınıfının bütün sömürülenlere ve ezilenlere önderlik ederek patronların düzeni olan kapitalist sistemi yıkmasından geçmektedir. Patron devletlerinin yerine işçi devletleri kurulmalı, uluslararası dayanışma ve birlikler gerçekleştirilerek dünyada sömürünün olmadığı toplumsal adaletin sağlandığı bir düzen inşa edilmelidir.'

Retorik olarak Zeki Kılıçaslan'ın partiden ayrılırken verdiği açıklamada da belirtildiği üzere İKP sol ve sağ kavramlarını hem programında hem de bütün politik literatüründe kullanmaktan imtina ederken, sınıf indirgemeciliğe savrulan politikalara odaklandı. Kendi ifadesiyle 6-7 yıldır bu politik hattı savunan partinin Genel Başkanlığını yürüten Zeki Kılıçaslan siyasetteki tanımlamayla yatay değil dikey bir geçiş yaptığını bizzat kendisi şöyle ifade ediyor.'Biz özgürlüğü AKP'den daha fazla savunacağız. Alevi sorununu da, Kürt sorununu da, demokratikleşmeyi de çok daha ileride savunacağız. Sömürü politikalarına, hırsızlığa, yoksulluğa, işsizliğe karşı ciddi bir duruş sergileyeceğiz. Bence program ileri bir sosyal demokrat program. Sosyal adaletçi, halkçı bir çizgideyiz.'

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi sınıf indirgemeci de olsa sınıf mücadelesi temelinde 'İşçi devleti' hedefiyle mücehhez ideolojik-politik çizgiden dikey bir geçişle sistem içi reform yönelimli ideolojik-politik çizgiye sıçranmaktadır. Üstelik bugüne kadar yapay olarak addedilen 'Yafta'lar artık hürriyetine kavuşmuş görünüyor. Bizzat bu açıklama, Has Parti programının hem sosyal demokrat bir 'Yafta' ya sahip, hem de bunun övgüye değer olduğunu bize anlatıyor.

Anakronik Sosyal Demokrasi

Sosyal demokrasinin günümüz dünyasında kapitalizmin neo-liberal politikalarının aleti haline gelmiş olmasıyla beraber, Has Parti'nin programında sosyal demokrasinin Keynesyen dönemini çağrıştıran üretim araçlarının mülkiyetini değil paylaşıma dönük ekonomiye ilişkin çözüm maddesi bu partiye katılan sosyalisti tam bu eşikte görüşlerini geçmişe yad etmeye sürüklüyor. Konu programda şöyle ifade ediliyor.' Servetin, değerin ve ederin temel kaynağı ne üretim, ne piyasa ne marjinal fayda ne de emektir. Servetin, değerin ve ederin kökeni toplumdur. Üretilen üründe bize göre nimet, emek, bilgi asli faktör; sermaye ikincil faktördür. Ürün, bu faktörler arasında katkıları oranında pay edilmelidir.

Bir partinin politik konumunu belirleyen onun programı ile birlikte temsil ettiği sınıflar ve kadrosunun sınıfsal niteliğidir. Siyasal islam geleneğinin esas olarak sınıfsal niteliğini belirleyen çarşı esnafı, sanayici, tüccar sosyolojisi oldu, bu damardan zuhur eden Has

Parti'nin bu niteliksel özünden sapmadığı kurucular kuruluna bakıldığında tespit edilebilir. Partinin kurucular kurulunda mesleğini sanayici, ticaret, iş adamı olarak beyan edenlerin sayısı 29 buna karşın işçi sendikacı olduğunu beyan etmiş olan sadece 4 kişidir. Parti kurulduktan sonra diğer partilerden katılımların özelliği gidişata dair fikir vermesi bakımından faydalıdır.(1)

Numan Kurtulmuş'un özgürlükler alanında ilk somut açıklamasında da diğer sistem partilerinin sınır çizgisinin dışına çıkmadığı görülüdü. Anadil sorununa ilişkin AKP'nin, CHP'nin söylemini tekrarlayarak, Kürtçe'nin seçmeli ders olabileceğini şöyle ifade etti 'Kürtçenin, ana sütü kadar helal olduğunu belirterek, "Türkçe resmi dil olmak şartıyla seçmeli ders olmasını öneriyoruz"

Has Parti esas olarak AKP' nin bloke ettiği muhafazar seçmen kitlesi zemininde oy deposu olan alt sınıflara yönelik sistem içi ve anakronik bir sosyal demokrasi programıyla zuhur etmiş bulunuyor. Sistemin siyaset sınıflarının muhalefette olduklarında kitlelerin oylarını kazanma motivasyonuyla söylemlerini şekillendirdikleri bilinen bir gerçekliktir. Bu partiye katılan sosyalist eğer ileri sürdüğü gibi partinin emekçilerin, yoksulların tüm ezilenlerin sesi olacağına dair inançla hareket ediyorsa partisinin aynı doğrultuda hareket eden partilerle, sosyalistlerle, Kürt siyasi hareketiyle somut ilişki biçiminin temel ölçüt olduğunu dikkate alması gerekir. Bu ölçüt dikkate alındığında BDP'nin Has Parti'ye de seslenen ittifak çağrısına Numan Kurtuluş'un verdiği olumsuz yanıt onun ezilenlerin mekanına mesafeli olduğunu gösteriyor.

ferhanumruk@yahoo.com

(1) İşte ANAP, Demokrat Parti ve MHP'den Has Parti'ye katılanların tam listesi;

Namık AKAY Anavatan Partisi Teşkilat Başkanı
Yaşar YENİCE Müteahhit Anap Kurucu Üye, İl Başkanı
İlker GEZERŞEN Aso 2. Başkanı Anap Seyhan İlçe başkanı
Adnan GÜLERYÜZ Sanayici Anap Merkez İlçe başk. – Seyhan Bld. Bşk. Adayı
Nurgül ÇÖLKESEN Mimar Çukurova ilçe Bşk. B.Şehir Bld. Bşk. Adayı
Cengiz YILDIZ Tüccar Anap Yüreğir İlçe Bşk.
Hasan SABANCILAR Dershaneci Anap Karataş ilçe bşk.
Bülent KÖKSAL İşletmeci Anap Ceyhan ilçe Bşk.
Özden GÜLMEN İktisatçı Anap Adana Kadın Kolları Başkanı
H. Hazım TÜRKMEN İnşaat Mühendisi DSİ Eski Müdürü
Zeynel AKIN Esnaf
Ali KARAKILÇIK Esnaf Anap İl Yönetim Kurulu Üyesi
Serpil İLOĞLU Eğitimci Anap İl Yönetim Kurulu Üyesi
Can MENGÜÇ Esnaf Anap İl yönetim Kurulu
Sinan KARA Mühendis
Ümmü YALÇIN Eğitimci Anap Seyhan İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Mehmet AYMAN Çiftçi Anap Seyhan İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Ahmet TURAN Sigortacı Anap Seyhan İlçe yönetim kurulu Üyesi
Süleyman DÜNDAR Çiftçi Anap Seyhan İlçe Yönetim Jurulu Üyesi
Mehmet BULUT Esnaf Anap Aladağ İlçe Başkanı
Muhsin AKÇAY Esnaf Anap Seyhan İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Mehmet SAKAR Müteahhit Anap İl 2. Başkanı
Hasan AŞIK Emekli

Yakup ÇÖLKESEN Çiftçi Adana İl Genel Meclis Üyesi
Yusuf SOYLU İşletmeci Anap Seyhan İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Berker ÖZTÜRK Demokrat Parti Gençlik Kolları Genel Başkan Yardımcısı
Şinası ÖZTÜRK Demokrat Parti MKK Üyesi
Davut SEVİNÇ Demokrat Parti Genel Sekreter Yardımcısı
ANTALYA
Mehmet ÇEVRİM Döşeme Altı Anap İlçe Başkan Yard.
Mustafa KAR Finike Anap İlçe Teşkilatı
ANKARA
Elvan ALTINBAY Demokrat Parti Etimesgut İlçe Başkanı, Ankara İl Başk. Yard.
Halit KARABULUT Demokrat Parti Çankaya İlçe Bşk. Yard. Yüksek Haysiyet Div. Üy
Emrullah CİHAN Demokrat Parti Yenimahalle KİT Komisyon Üyesi
KIRIKALE
Mehmet KILIÇ MHP Kırıkale Çelebi İlçe Başkanı
Şükrü GÜÇLÜ Kırıkale Bahşılı İlçe Başkanı

2 Aralık 2010

***

Anti-Kapitalist Müslümanlar Dost mu Düşman mı?

Ferhan Umruk

Bu yıl 1 Mayıs'ın medyatik aktörü 'Anti-Kapitalist Müslümanlar' oldu. Doğrusu tecrübelerle sabittir ki siyaset zemininde sansasyonel çıkışlar çoğu zaman bir saman alevinden ibaret kalırlar. Bu hakikatin altını çizerek, Anti-kapitalist Müslüman hareketin sahih bir siyasi varlık olup olamayacağının zamanın terazisine tabi olacağını belirtelim. Bu oluşumun ansızın gökten zembille inmediği siyasal İslam içindeki tartışmaları izleyenler tarafından bilinmektedir.

Tek parti rejiminden çok partili parlamenter rejime geçilmesi ile Sünni kitleler Demokrat parti ile başlayan geleneksel sağ partilerin oy deposu haline dönüştü. 1960'ların sonunda, sünni kitlelerin Milli Nizam Partisi'nin kuruluşuyla birlikte Sünni-siyasal İslamla buluşmaları günümüze ulaşan yolun ilk taşlarının döşenmeye başlandığı eşiği teşkil etti. Sovyetler Birliği'nin varlığını sürdürdüğü iki kutuplu dünyada Sünni siyasal-İslamın Türkiye'de oynadığı siyasal rol Anti-Komünist vurucu güç olarak tezahür etti. Necmettin Erbakan'ın kişiliğinde tezahür eden ve çeşitli parti adlarıyla varlığını sürdüren gelenek bu niteliksel özelliğini korudu. İç pazara dönük muhafazakar Anadolu burjuvazisinin çıkarları temelinde iç pazarı korumak için batı düşmanlığı, özel mülkiyeti korumak için de komünizm düşmanlığı, hareketin siyasi fikriyatının iki temel direğini oluşturdu.

Türkiye 2000'li yıllara geldiğinde artık iç pazara dönük üretim ve ticaretin sömürüsünden elde ettiği karların ötesine taşan, dünya pazarına açılan Anadolu burjuvazisi zamanın ruhuna uygun olarak neo-liberal, özelleştirmeci AKP'nin programıyla bütünleşerek, dünya kapitalist sistemiyle ekonomik olarak sağladığı eklemlenmeyi siyaseten de sağlamış oldu.
Artık namaz, başörtüsü, imam hatipler Sünni kitleleri ne kadar birleştiriyorsa, AKP etrafında kümelenmiş olan Anadolu burjuvazisinin devlet rantından da beslenerek elde ettiği zenginlik ekonomik olarak sınıfsal ayrışmayı derinleştirmektedir. Dini taleplerde birleşen farklı sınıfların beraberliği, zenginleşmeyi altın kaplamalı musluklu hacet yerlerini inşa ederek kutlayanlarla, yoksulluk girdabından kurtulamayanlarla ne kadar sürdürülebilir? Kuşkusuz Marx'ın belirttiği gibi nihai olarak belirleyici olan ekonomidir.
Aşağıda ek olarak verdiğim 'Din Sosyalizm Has Parti' makalesinde tartışıldığı gibi Sünni siyasi İslam geleneğinde sosyal eşitsizliğin sorunsal hale gelmesinin ilk işaretini Has Parti'nin kuruluşuyla gördük. Has Parti AKP'nin yarattığı sosyal adaletsizliğe vurgu yapan programıyla çıkış yaparken aynı zamanda az sayıda sosyalisti davet ederek onları da kurucu üye yaptı. O dönemlerde de medya bu bileşimi sansasyonel bir tarzda kamuoyuna duyurdu. Hatırlanacağı gibi 2011 seçimlerinde Has Parti tek başına seçime girdi ve başarılı bir sonuç elde edemedi. Sosyalistlerle, Sünni siyasal İslamın Has Parti'yle başlayan serüveninin bu gelenekteki iki aktöründen biri Mehmet Bekaroğlu diğeri ise İhsan Eliaçık'tır. 2011 seçimlerine böyle bir kompozisyonla giren Has Parti siyasi stratejisini sosyal eşitsizlik üzerine kurdu. Ne Kürt sorununu, ne Alevilerin taleplerini, ne azınlıkların ne de cinsel, kültürel kimliklerinden dolayı ezilenlerin taleplerini yüksek sesle dile getirdi. Aksine bu toplumsal fay kırıklarını sistem partilerinin dile getirdiği kırmızı çizgilerle sınırlı bir alanda hapsetti.
Bunun böyle olması doğaldı da, zira hem bu geleneğin kuramcısı olan İhsan Eliaçık hem de partiye katılan sosyalistler , siyasetin tek belirleyeninin sosyalist için sınıfsal, diğerleri içinse sosyal eşitsizlik olduğuna dair vülger anlayışa saplanmışlardı. Bu doğrultuda da yürüdüler,

hareketin aktivistleri sosyal eşitsizliği teşhir etmek amacıyla, ramazanda otellerde iftar yemeklerini protesto ederek otel önlerinde sokakta iftar sofraları kurdular. Sosyal eşitsizlikleri protesto ederek bir hakikati teşhir ettiler ama diğer can alıcı toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklere sessiz kalarak bu yaptıklarını da gölgelediler.
Şimdi 1 Mayıs'ta bu sürecin devamı olan Anti-Kapitalist Müslümanlar, Kürtlerin, Alevilerin haklarını, hele de sistemin sinir ucu olan Ermeni halkının uğradığı katliamı dile getirmeleri ile niteliksel bir dönüşüm sürecinde olduklarını gösteriyorlar. 1 Mayıs çağrıları vülger anlayıştan koptuklarının bir belgesi niteliğinde, şöyle diyorlar:''
"Kapitalizmle Mücadele Platformu" adı altında örgütlenen antikapitalist Müslüman gençler 1 Mayıs'a katılmak için çağrıda bulundu. İlk defa yapılan çağrıda; "'Hrantlar, Uludereliler/Roboskililer, Ceylanlar ve daha niceleri hangi suçlarından ötürü öldürüldü' demek için! (…) Katliamlarla, sürgünlerle, tehcirlerle varlıklarına kastedilen Ermeni ve Alevi yurttaşlarımızın hakkı için''
Bu hareket dile getirdikleriyle , Sünni siyasal İslamın içinde nesnel olarak oluşmakta olan ayrışmayı, siyasi olarak temsil edecek özne olacaksa sosyalistler bu gelişmeyi elbette olumlu olarak karşılarlar. Her halükarda bu hareketin ezber bozucu bir niteliğe sahip olduğu görülüyor. Misyonunun da yoksul Sünni kitleler olması kaçınılmazdır.
Bu durumda her türlü ezme-ezilme biçimine, kapitalist sömürüye, eşitsizliğe, adaletsizliğe karşı mücadele eden sosyalist, bunları dini referansla dile getiren siyasi oluşumla elbetteki bu doğrultuda eylemini birleştirir.
Sosyalistler, bu hareketi, sola da İslami sızma teşebbüsü olarak endişe duyan laik-sol-Kemalistlere dönerek, kapitalizme karşı mücadele eden dindarla birlikte , herkesin özgürce yaşam tarzını sürdüreceği mutasavver bir toplumun yolunun açılabileceği imkanı yaratacak çabayı ve diyaloğu gerçekleştirmenin gerekli olduğunu ifade eder. Ezberlerin ve önyargıların toplumsal yıkımın hazırlayıcısı olduğuna işaret eder
Latin Amerika'da Hıristiyan kurtuluş teolojisi hareketinin diktatörlüklere karşı sosyalistlerle birlikte verdikleri mücadele bunun mümkün olduğunu gösteriyor.
Kuşkusuz başlangıcından itibaren değişim gösteren bu hareketin olumlu etkisi, ezilenlerin talepleriyle bütünleşmeyi sürdürüp sürdüremeyeceğine ve hareketin zahiri mi hakiki mi olduğuna bağlı olacaktır.
Ek: Anti-Kapitalist Müslümanların 1 Mayıs Çağrı metni;
1 Mayıs Hakkı Müdafaa Günüdür!
Emeği, ekmeği, alın terini ve hakkı müdafaa etmek İçin!
Zincirleri kırmak ve 'kölelere özgürlük!' demek için!
Adalet, özgürlük ve eşitlik için!
İşçinin, emekçinin, işsizin, yoksulun ve mahrumun hakkı için,
'Asgari ücret azami köleliktir' demek için!
AVM şantiyelerinde yanan, barajlarda boğulan işçilerin ve cezaevlerinde tecavüze uğrayan çocukların feryadı olmak için!
'Hrantlar, Uludereliler/Roboskililer, Ceylanlar ve daha niceleri hangi suçlarından ötürü öldürüldü' demek için!
Baskı ve sindirmeyle yok sayılan Kürt Halkının talepleri, taleplerimizdir demek için!
Ölüm değil çözüm demek ve barışa bir ses vermek için!
Erkekçiliğe ve erkek egemenliğine karşı, bedeni metalaştırılan, kişilikleri değil dişilikleri kimlikleştirilen, kapitalizmin ve tarih boyunca tüm sömürü düzenlerinin en etkili silahlarından biri olarak kullanılan, din, örf, töre adına hakları elinden alınan ve yok sayılan kadınların özgürlüğü ve eşitliği için!
Yalın ayaklıların, kimsesizlerin, horlanan göçmenlerin, diri diri gömülen seks kölesi kadınların sessiz çığlıklarını duymak ve duyurmak için!
Tutsaklarla dayanışmak, 'siyasi-askeri operasyonlara son!' demek için!

Çocuklarımızı robotlaştıran ve senelerce resmi ideoloji yoluyla uyutan zorunlu eğitimin dayatmacı yüzüyle hesaplaşmak için!
Zorunlu askerliğin zulüm, vicdani reddin ise insani bir hak olduğunu haykırmak için!
Katliamlarla, sürgünlerle, tehcirlerle varlıklarına kastedilen Ermeni ve Alevi yurttaşlarımızın hakkı için!
Yeryüzünde bozgunculuk yapanlara, ekini ve nesli ifsat edenlere karşı ses çıkarmak,'Güneş, rüzgar bize yeter! Nükleere ve Hes'lere Hayır!' demek için!
Yaratan'ın bizlere emanet ettiği ancak kapitalizmin yok etmek üzere olduğu dünyamıza sahip çıkmak, bu saldırganlığa karşı doğanın ve tüm canlıların isyanına isyan katmak için!
Dünya halklarının emek, adalet ve özgürlük mücadelelerini selamlamak,
Sömürüye, savaşa, işgale, emperyalist ve faşist saldırganlığa 'dur' demek için!
Halkın ve hakkın sesini yükseltmek için!
Firavunlara, Karunlara, Hamanlara, tağutlara, kula kulluğa ve köleliğe geçit vermemek için!
Sınıfsız, sınırsız bir barış yurdu için!
1 Mayıs'ta Taksim Meydanındayız!
1 Mayıs Kapitalizmle Mücadele Korteji
"İnsan için emeğinden başkası yoktur" (Kur'an: Necm 39)

2 Mayıs 2012

***

Din, Alevilik ve Sosyalizm

Ferhan Umruk

Dinlerin tarihte sadece inançla ilgili değil hatta esas olarak toplumsal bir rol oynadığını biliyoruz. Kadim tarih, dinlerin yaşamın nihayetinden sonra cennet ve cehennem olarak tasvir ettiği öteki dünya tasavvuru ile yetinmeyen dünyevi olana da müdahil olduğunu ve onu biçimlendirdiğini anlatıyor.

Gerçi, Hristiyanlık Roma'nın kölelik sisteminin yarattığı zulme karşı kölelerin, pleblerin ezilenlerin hareketi olarak gelişmiş, 313'de Roma İmparatorluğu Hristiyanlığı kabul edene kadar devletin dışında kalmıştır. İsa'nın 'Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrının hakkı Tanrı'ya' sözleri, onun siyasi iktidarı hedeflemediğini belirten en önemli işarettir. Roma Hristiyanlığı kabul ettiğinde dinin devlet üzerindeki hegemonyası artarak monarşi ve kilise iktidarı paylaşan iki siyasi özne haline gelmiştir. Hristiyanlığın ezilenler ve köleler tarafından benimsenmesi ve devlet dini haline dönüşmesi kölelik sisteminin ortadan kalkmasına yol açmadı. İncilin yazıya dökülmüş hallerinde de kölelik meşru addedildi. Ancak, kıta Amerika'sındaki durum hariç tutulursa, kölelik, giderek ekonomik sistemin başat faktörü olmaktan çıktı.

İslamiyet ve ezilenler

İslamiyet, Hristiyanlıktan farklı olarak daha en başından bir devlet dini olarak teessüs etti. Ortadoğu'nun her biri ayrı putlara tapan pagan kabilelerini Allah'ın tekliğine biat etmeye çağıran Muhammed siyasi kaos yaşayan bu toplulukları bütünleştirdi. Onun bu eylemi adeta İskender'in Gordion düğümünü çözen kılıç darbesi olarak değerlendirilebilir. Toplumsal parçalanmışlığı bertaraf eden İslamiyet ekonominin ve ticaretin önündeki engelleri kaldırarak bu anlamda gelişmenin önünü açmış oldu. Şunu belirtmek gerekir ki: İslamiyet de, aynı Hristiyanlık gibi toplumsal desteği, varolan sistemden hoşnutsuz olan yoksullarda, ezilenlerde, kölelerde buldu. İslamiyet de yoksulların , kölelerin eşitliğini sembolleştiren isim Bilal Habeşi'dir. O Habeş'li bir köleyken İslamiyeti ilk kabul edenlerden oldu. Ebubekir'in onu sahibinden satın alarak azad etmesiyle özgür olmuştu. Bilal Habeşi Muhammed'in talimatıyla ezan okuma görevini üstlendi. Kuşkusuz siyah bir kölenin ezan okuması, zamanın toplumunun kültürel önyargılarına karşı eşitlikçi ve de aykırı bir mesaj oluyordu. Konumuzun teolojik tartışma düzleminde olmadığının altını çizerek, İslam hukukunu belirleyen Kuran köle hukunu da içermektedir. Dolayısıyla, bu formel mesajdır. Kuran'ın özgür insanla köle arasındaki sınıfsal ve hukuki ayrımı meşrulaştıran ayetleri vardır. Bunlardan verilecek bir örnek yararlı olacaktır. *''Allah şöyle bir örnekleme yaptı; Hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının eşyası (malı) olan bir köle ile bizden güzel bir rızıkla rızıklandırdığımız bir kişi, bunlar aynı olur mu? Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında üzerinize kısas yapılmıştır.Hür kişiye karşılık hür, köleye karşı köle.''* Nahl 16/75, Bakara 2/178 Siyasal İslamcılar kölelik rejiminin kitapta yer almış olmasına karşı genelde Seyyid Kutub'un kardeşi Muhammed Kutub'un 'İslamın Etrafındaki Şüpheler' kitabında vazettiği savunmaya başvurmaktadırlar.''İslam, dünyanın her tarafında köle nizamının makbul olduğu, hiçbir kimsenin onu inkar ve değiştirme hususunu düşünmediği aynı zamanda köleliğin, insanlar arasında içtimai ve iktisadi geçer bir değer olduğu bir sırada zuhur etti. Onun için, bu nizamı değiştirmek ve tamamen ortadan kaldırmak, şiddetli bir deneme, alıştırma ve uzun bir zamana muhtaç bir işti.''sy 63 Savunma tarzının sosyal gerçeklikle alakalı olması ve zaman zemine bağlı bir değişimle izah edilmesi, zımnen Kuran'ın ebedi bir nizamı alem tasavvurunu açığa düşürdüğünü burada not edelim. Yazarın bahsettiği, şiddetli bir deneme yerine, alıştırma ve

uzun zaman ihtiyacı epeyce bir zaman dilimine ulaştı. Neredeyse tam 1300 sene, eski rejimin, İslam devleti'nin başat son temsilcisi Osmanlı İmparatorluğu İngiltere'nin köleliğin kaldırılması doğrultusundaki baskılarına göstermelik düzenlemelerle sonuna kadar direnmiş. Köleliğin bütünüyle yok oluşu ancak Osmanlı'nın çöküşüyle mümkün olmuştur.

Dinlerde Sınıfsal Ayrışmalar

Dinlerin doğuş dönemlerinde sınıfsal farklılıkları gözetmeden tüm insanlara seslenmesi, yaşam şartlarından hoşnutsuz olan ezilenler tarafından hızla benimsenmesine yol açtı. Artık ibadethane de zengin ve yoksul ayrımı olmadığından herkes bu anlamda eşitlenmişti. Kuşkusuz bu durum, ezilenler tarafından eski durumlarına göre bir kazanım olarak algılandı. Eşitliğin ekonomik boyutu ise mülkiyetin özel karakteri değişmeden İslamiyet de bir vergi biçimi olan zekatla yoksullara yardım, Hristiyanlıkta da kilisenin yoksullara yardımı biçiminde oldu. Bu bakımdan dinlerin doğuş dönemleri bugünün kavramıyla mülkiyet biçimini değiştirmeyen sosyal adalet kavramıyla değerlendirilebilir.

Dinlerin sosyal eşitsizliğin temel nedeni olan mülkiyetin özel karakteriyle uyumu ezilenlerin din içindeki ağırlıklarını, İslamiyet de Emevi saltanatıyla, Hristiyanlıkta da Roma'nın Hristiyanlığı devlet dini olarak kabul etmesiyle, egemen sınıflar lehine kaybetmesine yol açtı. Bu dönüşümün etkisiyle sistem tarafından dışlanan sosyolojiler heretik (İslam literatüründe zındık) mezhep ve tarikatler oluşturarak ortodoksiye karşı direndiler. İslamiyet de Batıni mezhepler, Karmatiler, Alevilik, Şeyh Bedrettin hareketi, Hristiyanlıkta Thomas Münzer hareketi, günümüzde Latin Amerika'da kurtuluş teolojisi gibi dini oluşumlar örnek verilebilir. İslamiyet de asrı saadet özlemi geçmişin eşitlikçi toplumuna dönüş arzusuna işaret ederken. Walter Benjamin de, geçmişe dönüşle başarılacak kurtuluş tezini, Hristiyanlıkta süre giden Mesih beklentisi ve Bin yıllık Krallığa olan özlemin, esas olarak insanların eşitlikçi bir topluma dönüş umuduna dayandırır.

Aleviler ve Sosyalistler

Türkiye'de Müslüman olan Türk, Kürt ve çeşitli etnisiteler, ortodoksiyi temsil eden, devlet dini olarak kabullenilen Sünni mezheplere bağlı çoğunluğu teşkil etti. Alevi inanca sahip olan azınlık Sünni çoğunluk tarafından sapkın bir inanç olarak görüldü. Alevi kimliği devlet tarafından kabul görmediği gibi devletin oluşturulmasına katkıda bulunduğu Sünni çoğunluğun zihniyet dünyasında Alevilik her türlü hakarete maruz kalacak hedef tahtası haline geldi. Bugün de Alevilik herhangi bir statüye sahip olmadan varlığını sürdürüyor. AKP açılımlarının bir maddesi olan 'Alevi açılımı' yapılan göstermelik toplantıların tükenmesiyle süründürülen bir vaka haline getirildi. Ama daha önemlisi 12 Haziran seçimleri kampanyasında Erdoğan 'Alevilerin katledilmesi vaciptir' fetvasını veren, Yavuz Sultan Selim'in şeyhülislamı Ebussuud efendiden 'gurur duyulacak bir büyüğümüz' diyerek Sünni çoğunluğa da mesaj göndermeyi ihmal etmemişti.

1980 öncesi Anadolu'da kırsal nüfusu teşkil eden Alevi toplumu sosyalist hareketin yükselişiyle rotasını sola döndürdü. Kırsal komünal yaşam kültürü ve resmi dinle olan uyuşmazlığı Alevi toplumunu sosyalist hareketle birleştirdi. Fakat resmin öteki yüzünde, cumhuriyetin ulus-devlet paradigmasının esası olan homojenleşmeyi Sünni-Türkleşme de gören egemen güç bloğu çatışmayı bu hedefine doğru yönlendirdi. 1970'li yıllar Çorum, Sivas, Maraş katliamları, Alevilerin Anadolu'dan göçerek büyük kentlerin içinde kültürel erime sürecini başlattı. Tek parti döneminin mecburi iskanlarla uyguladığı asimilasyon yöntemi bu defa katliamlarla Alevi kitleleri korkutarak, sindirerek yapıldı.

Sosyalistlerin Dinle Alakaları

Türkiye sosyo-politiğinin fay hatlarından birinin mezhep ayrılığı olduğu biliniyor. Anadolu'nun Osmanlı'dan başlayıp cumhuriyet döneminde sürdürülen Hristiyan halkın kırım ve sürgünle yok edilmesi sonunda homojenleştirilemeyen unsurlar, mezhep anlamında, dinsel olarak Alevilik, etnik olarak da Kürtlük oldu. Sol cenahtan olsun, sağ cenahtan olsun bildik siyasi analizlerin galatı meşhuru hep solun dinle olan mesafesinin siyasi başarısızlığının

temeli olduğu tezidir. Bu tez aslında ayrımcılığın diliyle konuşmaktadır. Zira, solun mesafesini gideremediği din değil çoğunluğu oluşturan taşra ve kırsal kesimdeki Sünni kitleler olmuştur. Buna karşın solun geniş yelpazesinin de, özellikle 70'li yıllar dikkate alındığında sosyalist hareketin de dini azınlık olan Alevi kitlelere nüfuz ettiği görülür. O halde geniş anlamda sol, dinin bir mezhebiyle temas kurabilirken diğer mezhebiyle teması kısıtlı olmuştur. Kuşkusuz burada sözü edilen durum siyah beyaz olarak algılanmamalıdır. Bu mezheplere bağlı olup bu kutuplaşmanın aksine siyasi tutum geliştirenler de mevcuttur. Alevi halkın başat olarak sola yakınlaşmasının en önemli sebebinin, belki de başlıcasının, sosyalist hareketin etkin olduğu bu dönemde, solun dini politik alanın dışına atarak, devletin din karşısında nötr olmasını hedefleyen politik tutumudur. Buna mukabil, Türkiye sağ siyasetinin geleneksel tutumu, Sünni çoğunluğun, dini politik alana taşıma dinamiğini sürekli canlı tutmak , Sünni çoğunluğa politik alanın hegemonu olma ihtimalinin mümkünlüğünü göstermek olmuştur. Sağ siyasetin yöneliminin, Alevi azınlığın üzerinde çoğunluk mezhebinin dolaysız hegemonyasını kuracak bir hat izlemesi karşısında, Alevilerin kendilerini solda tahkim etmeleri sürecin tabii neticesi olarak değerlendirilmelidir. Alevi toplumu, Sünni çoğunluğun aksine, esas olarak dini siyasallaştırmayı değil, varlığını koruyacak şartları görebildiği sol siyasete destek vermeyi tercih etti. Zira, Aleviliğin politik alana taşınması teşebbüsü olan ve 1966'da kurulan Birlik Partisi'nin amblemi 12 imamı ve Hz. Ali'yi temsil eden 12 yıldız ve aslan olmasına karşın, Alevi cenahından dinin politik alana girişini temsil eden Birlik Partisi toplumsal desteğe hiçbir zaman sahip olamadı.

Laik, Anti-Laik Kutuplaşmasında Aleviler

1970'lerde uğradıkları katliamlarla büyük şehirlere göç eden Alevi kitleler, şehrin varoşlarını doldururken, diğer yandan kapitalist ekonomiyle doğrudan karşılaşarak proleterleşme ve burjuvalaşma sürecine hızla entegre oldular. Yakın dönem tarihi bakımından hem 12 Eylül darbesi ile yenilgiye uğrayan sosyalist hareketin örgütsel gücünü yitirmiş olması hem de güç kazanan Alevi burjuvazisinin siyasi etkinliği ele geçirmesi ile Alevi kitleler egemen sınıfların Laik-Anti-laik kutuplaşmasının çekim alanına sürüklenerek, büyük ölçüde sistem içi çatışmanın bir unsuru haline dönüştüler. Aslında Alevi kitlelerin siyasi kutuplaşmada yer aldıkları zemin kendileri bakımından paradoksal bir duruma sürüklenmelerine neden oldu. Genel Kurmayın, CHP'nin, geleneksel burjuvazinin koalisyonundan oluşan Laik kampın Sünni-Türk kimliğinde ulus-devletleşmeyi hedefleyen cumhuriyet paradigmasının asli sahiplenicisi olarak sürdürdüğü politik kampanya, Kürt kimliğini nasıl yok sayıyorsa, Alevi kimliğini de yok saymaktaydı. Bunun en veciz örneğini, 28 Şubat Generallerinden Tuncer Kılınç'tan işittik *'' Dış güçler son zamanlarda Aleviliği kaşımaya başladı. PKK'yı kurarak bizi kızdırmaya çalışanlar, yakında Alevi-Sünni kargaşası çıkarmaya çalışacak. Cemevleri önceden yoktu. Aleviler camilerde ibadetlerini yapardı. İzzettin Doğan'a 'Cemevleri kurmakla bölücülük yapıyorsunuz, yanlış yapıyorsunuz' dedim.'' **

Dersim mi, Kemalizm mi?

Peki, çok yakın bir zamanda Ebusuud efendiyi selamlayan Tayyip Erdoğan'ın, bugün Dersim katliamını devlet belgeleriyle açıklayarak, devlet adına özür dilemeye hangi sebep yol açtı? Yine, CHP'de Aleviliği partiden temizlemeyi görev bilen Baykal'ın Genel Başkanlıktan düşerek Dersim'li bir Alevinin Genel Başkanlığının yolunu açan neydi? Günümüzde üst sınıf partilerini temsil eden AKP ve CHP'nin başına taş düşüp hidayete erdiklerini sanmayacağımıza göre söyleyeni değil söyletenin kim olduğunu tespit etmek gerekiyor. Söyletenin kim olduğuna gelince, cumhuriyetin ulus-devlet paradigmasını yerle yeksan eden Kürt halkıdır, onun mücadelesidir söyleten. Kuşkusuz, yaşadığı yenilgiyle örgütsel güç kaybına uğrayan sosyalist hareket. resmi ideolojiye karşı ezilenlerin tarihsel bilincinin taşıyıcılığını yaparak bu mücadeleye eşlik etmiştir.

Nasıl Kürt kimliği toplumsal meşruiyet kazanmışsa, artık Alevi kimliği de toplumsal meşruiyet kazanmış bulunuyor. Ancak egemen bloğun partileri kazanılan toplumsal

meşruiyetin, yasal meşruiyete dönüşmesine karşı direnmeye devam etmektedirler. Artık cem evleri fiilen vardır ama yasal dayanaktan yoksundurlar. Tarihsel bilinç ezilenler için tam da bu durumla alakalı olarak güncelliğini korumalıdır. Osmanlı'dan Türkiye cumhuriyetine tevarüs eden milleti hakime Sünni-Türklüğün devletin kimliği olmaktan çıkarılmadan, yani etnik ve dini kimlikler politikanın dışına sürülmeden demokratik bir topluma ulaşmak mümkün olmayacaktır. Bu bakımdan Tanzimat reformculuğunun temel karakteri olan, esası değiştirmeden, göstermelik reformlarla değişim lafazanlığı yapıp, ardından ezilenlerin imha ve katledildiği tarihsel gerçekler, ezilenlerin hafızalarından silinmemelidir.
Yakın tarih, sistemle uzlaşmaya yatkın Alevi burjuvazisinin siyasi etkinliğini genişletti. Alevi yoksulları, emekçileri tarafından bu etkinlik kırılıp, egemen bloğun fraksiyonları dışında Alevi kitlelerin, ezilenlerin bloğunun oluşturulmasına yönelmesi halinde, sosyal, etnik, dini, kültürel bakımdan tüm ezilenler için niteliksel bir sıçramanın yolu açılacaktır.
İşte o zaman, her bakımdan, Milleti Hakime'nin de, Milleti Sadıka'nın da olmadığı insanları, eşitliğe ve özgürlüğe kavuşturan yeni bir toplumun kapısı da aralanacaktır.
*http://www.radikal.com.tr/haber.php%3Fhaberno%3D73269+Tuncer+k%C4%B1l%C4%B1n%25C

24 Kasım 2011

***

Alevilerin Ulus Devlet'le Serüveni

Ferhan Umruk

İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama kendi keyiflerine gore değil; kendi seçtikleri koşullar içinde değil, doğrudan karşı karşıya kaldıkları, belirlenmiş olan ve geçmişten gelen koşullar içinde yaparlar. Bütün ölmüş kuşakların geleneği, büyük bir ağırlıkla, yaşayanların beyinleri üzerine kabus gibi çöker.
Karl Marx

Her toplumsal mücadele muzaffer olanla mağlup olanı belirleyen bir netice yaratır. Bu mücadeleler kısa da sürse uzun zamanlara da yayılsa bu netice alınacaktır. İnsanlık geçmişe bakıp onu kavramaya çalıştığında bu tarihin muzafferlerce kaleme alınmış yazımıyla karşılaşır. Muzaffer olan egemenler, bütün kurumlarda hegemonyayı ele geçirdikleri gibi, üniversite ve akademide de hegemonyalarını perçinlerler. Böylelikle, tarih yazımı kendi çıkarlarına uygun olarak egemen sınıfın tarihçisi tarafından yazılır. Tarih, toplum üzerinde ideolojik hegemonya kurmanın en önemli araçlarından biridir.

Ancak, toplumsal mücadelelerde mağlup olan ezilenlerin geleneğini takip edip, mağdurların dünyasını kavrayan, bugün olduğu gibi dün de, o mücadelelerin adaletsizliğe, haksızlığa karşı olduğunu gören bu takipçiler resmi tarihin tarihçilerinin tahrifatlarını gün yüzüne çıkarma görevini üstlenmişlerdir. Denildiği gibi 'Tarih, tarihçilere bırakılmayacak kadar önemlidir' zira… Marx'ın dediği gibi ölmüş kuşakların geleneği, yaşayan beyinlerin üzerine bir kabus gibi çökmektedir. 1915'in kırıma uğrayanları, 1925'in ezilenleri, 1938'in Dersim mazlumları, şimdi öne çıkmamışsa da mutlaka bütünüyle aydınlanacak olan 1921'in rejim tarafından Karadeniz'de boğdurulan TKP'nin onbeşleri egemenlerin yarattığı zihniyetin üzerine kabus gibi çökmeye başladılar.

Şimdi çanlar Türkiye toplumu için çalmaktadır. Resmi tarihin yazımıyla şekillenmiş kuşakların zihin dünyaları beklenmedik bir biçimde bildiklerinin hakikatle uyuşmadığını çınlatıyor kulaklarında. Bu toprağın insanları için zamanın ruhu, tarih bilmediklerini bilip, tarih dersini sıkı bir biçimde çalışmalarını gerektiriyor.

Pandora'nın Kutusu Açılınca

Pandoranın kutusunu Onur Öymen açmıştı.Onun, AKP'nin toplumsal fay hatlarının her birine ilişkin retorikten ibaret olduğu her geçen gün açığa çıkan 'Açılım' politikasının Kürt meselesine ilişkin olan sözleri, militarist zihniyetin emsalsiz bir örneği olarak zuhur etti. Şöyle demişti '' Maalesef bu ülkenin anaları çok ağladı. Tarihimiz boyunca çok şehit verdik. Çanakkale Savaşı'nda 200 bin şehidimiz vardı, hepsinin anası ağladı. Kimse çıkıp 'bu savaşı bitirelim' demedi. Kurtuluş Savaşı'nda, Şeyh Sait isyanında, Dersim isyanında, Kıbrıs'ta analar ağlamadı mı? Kimse 'analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım' dedi mi? İlk siz diyorsunuz. Çünkü sizin terörle mücadele cesaretiniz yok.'' Onur Öymen sözlerinin tartışma yaratması üzerine parmağını takipçisi olduğuna doğrultarak şunları söyledi. '' Bütün silahlı ayaklanmalarda çok sayıda masum insan öldürülmüştür. Silahlı eylemi başlatanları değil de onu bastıranları suçlu sayarsanız yanlış olur. Operasyonlarda 'yan hasar' dediğimiz bir durum vardır. Atatürk'ün Dersim'de yaptıklarını anlatırken bize faşist diyorlar. Ben faşistsem Dersim isyanını bastıranlar neydi?

Onur Öymen'in tanımlamasının aksine Dersim'de bir isyanın değil 1926'dan başlayarak rejimin Dersim'e yönelik tedip (terbiye) ve tenkil (sürgün) planı oluşturduğu belgeleniyor. Hem de bu belgeleri kim açıklıyor? Bizzat Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Tayyip Erdoğan, açıklamakla da kalmıyor, böyle bir usul varsa devlet adına özür diliyorum diyor. Şu var ki Erdoğan'ın açıkladığı belgeler yeni değil, zaten daha önce yayınlanmış belgeler. Ancak daha önce sistem karşıtı sosyalistlerin, demokratların ortaya çıkardığı belgeler egemenlerin medyası tarafından suskunlukla hasıraltı edilirken, Erdoğan'ın CHP'yi can evinden vurmak üzere yaptığı hamle bir anda Dersim'in hakikatlerinin su yüzüne çıkmasını sağladı. Erdoğan bu hamlesini yapıp devlet adına özür dilerken, o devletin 'CHP Devleti' olduğunun altını çizerek mesajını iletiyor. Muktedir sınıfların siyasi temsilini elde etmek veya ele geçirdiği temsili sürdürmek için sistem partilerinin birbirlerinin zayıf noktalarını vurmaları 'siyasetin' gereğidir. Erdoğan'ın, Dersim'li bir Alevinin başkanı olduğu CHP'ye Dersim hedefiyle yaptığı atışın tam bir isabet olduğu CHP'nin ezberinin bozulup krize girmesinden belli oldu. Kuşkusuz Erdoğan, yapmış olduğu bu hamleyi, bir müddet sonra bizzat siyasi polemiğin derin sularına gömecektir.

28 Şubat Kutuplaşması

CHP bakımından, 28 Şubat ordu müdahalesiyle birlikte, laiklik doğrultusuna kilitleyip sürdürdüğü siyasi hat, ittifak olarak gördüğü generallerin tutuklanarak ergenekon operasyonuna tabi tutulmasıyla iflas etmiş oldu. CHP'nin izlediği siyasi hattın iflasının parti bakımından en önemli sonucu, bu hattın mimarı Deniz Baykal'ın skandal bir operasyona tabi tutularak parti başkanlığından tasfiye edilmesidir. Deniz Baykal'ın CHP'deki misyonu iki temel esasa dayandı birincisi Kürt hareketiyle bütün bağları koparmak ve hasım haline dönüştürmek, ikincisi ise Alevileri partiden tasfiye etmek. Hatırlanacağı üzere seçimlerde CHP'nin baraj altında kalıp meclis dışında kalması üzerine, Baykal başkanlıktan istifa etmek zorunda kalmış, yerine seçilen Altan Öymen Kürt hareketiyle ittifak arayışlarına yönelmişken yapılan derin operasyonla 28 Şubat'a ön gelen süreçte Baykal yeniden parti başkanlığına getirilerek, CHP zamana denk gelen ulusalcı-militarist politikanın temsilcisi olmuştu. Siyasi hayatı hizipçilikle ünlü Baykal'ın operasyonla gelip, operasyonla gitmesi de bu serüveninin ironisi olarak tecelli etti.

Muktedirlerin siyasi iktidar mücadelesine sahne olan yakın tarih rakip iki odağı şekillendirdi. İlki şimdi gücü ele geçiren, AKP ile temsil edilen sınıfsal olarak Anadolu burjuvazisi, kültürel, dini olarak cemaat, tarikat ve siyasi İslamın renklerinin ve Kürt coğrafyasından Kürt burjuvazisinin koalisyonunun oluşturduğu odaktır. Yenilgiye uğrayan ise Esas olarak CHP'nin temsil ettiği sınıfsal olarak geleneksel burjuvazi, asker sivil bürokrasi, kültürel ve dini olarak şehirli modern yaşam tarzı sürdüren kesim ve Alevilerin oluşturduğu odaktır. Bu iki odak üst sınıfların, sınıfsal çıkar mücadelesinin bir yöntemi olarak toplumda varlığını sürdüren kültürel dini çelişkiler üzerinden toplumsal taban kazanıyor. Bu iki odak üst sınıfların çıkar mücadelesinin siyasi aktörleri olarak misyon üstlenirken, toplumun alt sınıflarına ve tüm ezilenlere başta Kürt halkı olmak üzere, emekçilere, sosyalistlere ve laik kampa sunduğu destekle paradoksal gibi gözükse de Alevilerin taleplerine karşı ortak tanzim ettikleri 'Milli Güvenlik Siyaseti Belgesi' programıyla derhal bütünleşiyorlar.

Türkiye'de siyasi olarak olup bitenin doğru analizine ulaşabilmek için Türk burjuvazisinin kendi içinde en vahşi çıkar çatışması girdabına düştüğünde bile, doğrudan sınıfsal iktidarını veya bu sınıfsal iktidarı oluşturan ekonomik, siyasi, kültürel, dini paradigmasını tehdit edecek her tür toplumsal dinamiğe karşı ortaklaştığını tespit

etmek gerekiyor. Kuşkusuz doğru analiz yöntemi sathi olanı değil muhtevayı okuyarak sonuca ulaşmaktır, bu yöntem kuşkusuz Marksist yöntemin ta kendisi olmak zorundadır. O halde kendi içinde her daim çıkar çatışması sürdürmüş ve sürdüren burjuvazinin ekonomik olarak kapitalizmi sürdürmekte, siyasi ve kültürel olarak da Sünni-Türk etnik kimliği üzerinden ulus-devleti tahkim etmekte ortaklaştığı gerçeği her siyasi analiz için kilit öneme sahiptir.

Seçim Verileri Ne Anlatıyor

Dersim üzerinde siyasi tartışmanın yoğunlaştığı bu dönemde sistem partilerinin tutumlarını belirleyen sınıfsal niteliklerini göz ardı ederek sürdürdükleri retorik üzerinden sonuçlar çıkarmak son derece yanıltıcı olur, nitekim olmaktadır da. Erdoğan, aslında yaptığı Dersim hamlesiyle yalnızca CHP'ye yönelik bir taarruzda bulunmamaktadır. Bugün Türkiye'de sistem partileri dışında bir üçüncü siyasi aktör olan ve sosyalist hareketin önemli bir kısmının fiilen ve zımnen birlikteliğiyle Kürt siyasi hareketi resmi tarihin yaldızlarını sürdürülen mücadeleyle sökmüş bulunuyor. Bu bakımdan Erdoğan, örgütsel gücü zayıflamış olsa da ezilenlerin tarihsel bilincinin taşıyıcısı olan sosyalistlerin ve halk desteğiyle reel bir güç olan Kürt siyasi hareketinin yaratacağı sistem karşıtı odağın güç kazanmasını engellemeye çalışıyor. Zulmün mağdurları için hiçbir karşılığı olmayan özür söylemiyle meseleyi sistem içine çekip çözüm değil, süründürme taktiğini devam ettirmek amacında olduğu görülüyor.

Neden, Erdoğan'ın süründürme taktiğini devam ettireceğine gelince, bunun delili, cumhuriyet paradigmasının düsturu olan 'Tek devlet, tek millet, tek vatan, tek bayrak' sözlerinin artık onun dilinden düşmemesidir. Artık Erdoğan'ın elinde dalgalanan bu düsturda sözü edilmeyen fakat hakikatte bu düsturun ayrılmaz bir parçası olan 'Tek din' yani Sünni İslam'ın tekliği de mevcuttur. Bu saptamadan kuşku duyanlar, 'Laik' devletin bir kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın oynadığı rolü bir kez daha değerlendirmelidirler. Eğer sürgünlerden katliamlardan bakiye kalmış Hıristiyan azınlıkların varlığı ve ibadethaneleri inanç özgürlüğüne delil olarak düşünülüyorsa son derece yanıltıcı bir kanaatten söz edilebilir. Zira artık nüfusları ancak binlerle ifade edilen Hıristiyan azınlıklar devlet nezdinde yurttaş değil 'yabancı' olarak nitelenmiştir. Bu konuyla ilgili Baskın Oran'ın eleştiri müktesebatı, yargı, yürütme gibi devlet kurumlarının T.C yurttaşı Hıristiyanlar için kullandığı 'yabancı' nitelemeleriyle epey yüklüdür.

Üst sınıfları temsil eden sistem partilerinin Dersim üzerinden gündemleştirdikleri tartışma veya çatışma sürecinin analizi, ancak, devletin homojenleşme ve Sünni-Türkleşme paradigmasının yerli yerinde durduğu tespit edilerek yapılırsa eksen kayması önlenebilir. Bunun dışında sadece olgulara ve de bütünsel olmayan olgulara dayanarak yapılan analizler Osmanlı imparatorluğu'nun 500 yıllık tarihi boyunca yapılan Alevi katliamlarıyla, cumhuriyet dönemi boyunca yapılan Alevi katliamlarının niceliksel mukayeseleri yapılarak, bunun Aleviler üzerinde yaratmış olduğu tesirlerin onların politik tutumlarını belirleyen biricik parametre olduğu yanılgısına düşülür.

Bu tarz bir analiz yöntemi bizzat olgulara dayanılarak da yanlışlanabilir. Zaman ve mekandan ari olarak, 'Celladına aşık olmak' veya 'Stockholm sendromu' üzerinden Alevilerin CHP arkasında konsolide oldukları ne kadar sathi bir değerlendirme ise, Kemalist-laik kuruluşun Alevilerin CHP'yle bütünleşmesinin sebebi olduğu değerlendirmesi de o kadar sathi kalmaktadır. Alevilerin CHP'yle alakalarının cumhuriyet tarihi boyunca devam ettiğini iddia etmek olguların hakikatiyle ters düşer. Çok partili demokrasiye geçilene kadar otoriter Tek Parti rejimin sürdüğü dönemde yapılan seçimlerin, bizzat Atatürk'ün atadığı milletvekillerinin halk tarafından onaylanmasından ibaret olduğunu bu durumunda halkın eğilimlerinin tespiti için hiçbir imkan tanımadığını biliyoruz. Bunu bildiğimiz gibi, 1946'ya kadar Alevilerin payına

düşenin tedip ve tenkilden ibaret katliamlar olduğunu da bilmekteyiz. Bunun yanında halkın eğilimini saptamak bakımından açık oy ve gizli sayım yönteminin uygulandığı 1946 seçimi de bir veri olmak imkanından yoksun bulunmaktadır. Bize veri sunacak ilk seçim 1950 seçimleridir. Tartışmanın odağı olan Dersim seçim sonuçları ise şöyledir; Demokrat Parti 13.089 CHP 9.209 oy almışlardır. Görüldüğü gibi Dersim halkı iddia edildiği üzere biteviye CHP'nin arkasında dizilmemiştir. Bu seçim sonucu göstermektedir ki, Tek Parti rejiminin Aleviler üzerindeki zorbalığı onların DP'ye yönelmesine yol açmıştır. Bu durum daha sonra 1973 seçimlerine kadar sistem partilerinin iki damarı olan CHP ile DP ve onun devamı olan partilerin ortalama olarak eşit oylar aldığı bir süreçle belirlenir. 1969 seçimleri TİP'in Dersim'de boy gösterdiği, 1973 seçimleri ise CHP'nin sıçrama yapıp % 70'lere ulaştığı oy oranına işaret etmektedir.

1969'da TİP'in boy göstermesi, 1973'te de CHP ile Alevi halkın alakasının artışının sebebi, bütün dünyayı sarsan 68 devrimci dalgasının Türkiye'ye de yansıyarak işçi hareketinin ve sosyalist hareketin yükselişe geçmesi CHP'nin de bu rüzgardan etkilenerek 'Toprak işleyenin, su kullananın' şiarıyla sola kaymış olmasıdır. Bütün bu dönem boyunca sosyalist hareket hem sınıfsal olarak emekçilere nüfuz etmiş, hem de sistemin dışladığı inkar ettiği Kürt halkıyla, Alevi yığınlarla güçlü bağlar geliştirmiştir. Seçim sathı mailinde ise sosyalist hareketin bu etkinliğinin oy mecrası CHP'ye doğru yönelmiş, yöneltilmiştir. CHP bu dönem boyunca yükselen devrimci hareketin yarattığı halk desteğini kendi adına oya tahvil ederken, hareketin sistem karşıtı niteliklerini törpüleme misyonunu üstlendi.

12 Eylül'den Bugüne…

Bu dönemin bir başka niteliksel özelliği de, devletin ve Sünni-Türk kitlelere dayanan sağ siyasi parti ve faşist odakların Anadolu'nun Hıristiyan azınlıkların arındırılmasından sonra Cumhuriyet dönemi boyunca uygulanmış sürgün ve katliamlardan arta kalan Alevilerden de arınması için Çorum, Sivas, Maraş katliamlarıyla yaptıkları hamledir. Komün toplumu özellikleri taşıyan kırsal alanda yerleşmiş Alevi halkın sosyalist hareketle hem bu bakımdan hem de sosyalist hareketin dini politik alanın dışına atma siyasetiyle örtüşerek oluşturduğu bütünlük, 12 Eylül askeri darbesiyle sosyalist hareketin yıkıma uğramasıyla dağılmış oldu. Bunun yanında şehir varoşlarına yerleşen Alevi kitleler proleterleşirken diğer yandan da kapitalizmle doğrudan temasa geçiş Alevi burjuvazisinin doğuşunu gerçekleştirdi. İşte bu dönem Alevi burjuvazisinin adım adım Alevi siyaseti üzerinde etkinliğini artırarak kitleyi büyük ölçüde sistem içi kutuplaşmanın bir unsuru haline dönüştürmesini sağladı. Alevileri 28 Şubat müdahalesine destek olmaya yöneltenin de bizzat Erbakan-Çiller koalisyonu olduğunun altını çizmek gerekiyor. Refah Parti'den Adalet Bakan'ı olan Şevket Kazan'ın susurluk için yapılan bir dakika karanlık eylemini mum söndü yapıyorlar diyerek tanımlaması, bu imayla, doğrudan hedef alınan Alevilerin sistem içi Laik-Anti laik kutuplaşmasının içinde yer almalarını kolaylaştıran ve hatırlanması gereken örneklerden sadece biridir .

Alevilerin baskın siyasi eğilimi bugün de 2011 seçimlerinde görüldüğü üzere devam etmektedir. Milli görüş damarının iskeletini oluşturduğu AKP'nin ilan ettiği her açılım projesi kendisinin de sahiplendiği, farklı kimlikleri 'Sünni-Türklüğe' dönüştürme paradigması hakim politika olduğundan söylemden ibaret süründürme taktiği düzeyindedir. Seçim kampanyasını Alevilerin katli vaciptir fetvasını vermiş olan Ebusuud efendiye övgüler yağdırarak sürdüren Erdoğan'dan Alevilerin kuşku duymayacaklarını düşünmek tuhaftır. Öte yandan Baykal'ın Alevileri tasfiye etmesiyle Alevi önderlerin CHP'den uzaklaşarak sosyalistlerin ve Kürt siyasi hareketinin oluşturduğu siyasi odağa yönelişleri karşısında, sistemin CHP'nin başkanlığına getirdiği

Dersim'li Alevi figürüyle temayüz eden Kemal Kılıçdaroğlu sistem dışı bir siyasi odağın önünü kesmek misyonunu da üstlenmiş oldu. Nitekim 2011 seçimlerinde Dersim'de iki milletvekilini de CHP kazandı. Seçimlerden sonraki süreç CHP'nin yapılan formel değişiklikle örgütsel bünyesi arasındaki açı farkının ne kadar büyük olduğunu gösterdi. Öyle ki Kılıçdaroğlu kimliğini Horasanlı Türk ve seyit olarak tashih etmiş bulunuyor.

Milleti Hakime ne ister?

Türkiye siyasetinde üst sınıfların çıkar çatışmasının iki ana damarını temsil eden CHP ve AKP bu geleneklerini sadece cumhuriyet döneminden değil Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan yol ayrımından da tevarüs etmektedirler. Jön Türklerle başlayıp, İttihat ve Terakki ve Hürriyet İtilaf fıkraları ayrışmasıyla süren bu geleneğin birleştiği temel bir ortaklık da mevcuttu. O da her iki damarın da devlet kurtarıcılığı anlayışında birleşmiş olmasıdır. Çok etnisiteli ve din, mezhep, inançlı olan Osmanlı'da milleti hakime kavramıyla tanımlanan Sünni-İslam çoğunluk egemen kesim oldu. Milleti-sadıka olması beklenenler de farklı kimliklere sahip nüfusun geri kalanıydı. Bir hanedanlığın din devleti olan Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa'da 16. yüzyılda kapitalizmin gelişmesiyle filizlenen ve 18. yüzyılda sistemin devlet biçimi olan ulus-devlet rüzgarıyla, hem kendisi hem de istila ettiği Avrupa topraklarındaki toplumlar 19.yüzyılda karşı karşıya kaldılar. Yunanistan'ın Osmanlı'dan kopuşu ve ardından Balkan savaşlarıyla Osmanlı'nın Avrupa'da ki toprakları bir dizi ulus-devletin doğuşuna tanık oldu. 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında, bu yeni durum, Osmanlı devlet sınıflarını hegemonyanın hangi yöntemle sürdürülebileceği tartışması içine sürükledi. Yusuf Akçura'nın 'Üç tarzı siyaset Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük' makalesi ismine uygun olarak sürecin gidişatını özet olarak anlatmaktadır. Bu dönem boyunca üst sınıfların iki damarını teşkil eden günümüzde CHP'ye ulaşan merkeziyetçi-İttihatçı politikalar da, AKP'ye ulaşan liberal, ademi merkeziyetçi Hürriyet İtilafçı politikalar da azınlık etnisitelerin muhtariyetini reddettiler. Birincisi sonuçta Türk, ikincisi Osmanlı kimliği üzerinden bir ulus devlet projesi sundular. Türk etnik kimliği üzerinden ulus-devlet projesiyle, Sünni-islam kimliğinin milleti-hakime olduğu Osmanlı ulus-devlet inşası projesi niteliksel fark taşımamaktaydı.

Tarih Seçenek Sunmaz

Tarihin tek zorunlu akış doğrultusunda tecelli ettiğini iddia eden pozitivist görüş, geçmişin siyasi tercihlerini de bu determinizmin belirlediğini ifade ederek toplumları kanlı olaylara sürükleyen bu tercihlere 'bilimsel' mazeret üretir. Halbuki tarih toplumların önüne farklı seçenekler sunar, tercihlere de imkan tanır. İttihatçı hamleyle başlayıp, cumhuriyetin kuruluşuyla gerçekliğe dönüşen Türkiye'nin açıkça etnik kimliğe yani Türk kimliğine, zımni olarak da dini yani Sünni-islam kimliğine dayalı ulus-devlet olarak inşasını üstlenen kurucu özne, tarihin zorunlu akışına sürüklendiği için kılıcını bu yönde sallamış değildir. Kurucu özne yani Kemalist elit, İttihatçıların etnik ve dini kimliğe dayalı ulus-devlet projesi mirasını devralarak Anadolu'nun çok etnisiteli, çok inançlı farklı kimliklerini zora dayalı olarak da Sünni-Türk kimliğinde eritmek üzere yola koyulmuştur. Bu tercihin toplumsal maliyetinin ne kadar ağır olduğu, farklı kimlikleri sürgün ve imhaya tabi tutarak yaratılan kanlı olaylarla artık su yüzüne çıkmış bulunuyor.

Tek kimliğe dayalı ulus-devlet paradigmasının o dönemde de seçeneksiz olmadığı tarihsel bir gerçektir. Hem 2. meşrutiyet meclisinde, hem de Ankara'da kurulan mecliste özerklik tartışmaları yapılmıştı. Tek kimlik paradigmasının mimarı Atatürk 1923'te İzmit konuşmasında Kürtlere özerklik verileceğini söylemekteydi. Daha ötesi Türkiye'nin yanı başında 1917 devrimin yaşamış Rusya bütün halklarını federatif, ve özerkliklerle yapılandırarak herhangi bir etnik kimlikle adlandırılmayan Sovyet

Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği altında birleştirmişti. Demek ki, tarihsel durum izlenen yolun seçeneksiz olmadığını göstermekte olduğu halde, cumhuriyetin kurucu öznesi ulus-devlet inşasının en gerici biçimi olan hakim kimliğe dayalı yöntemi tercih etti. Bu tarihsel gerçeği saptamadan, bugünü anlamak, sistem partileri olan AKP ve CHP'nin siyasi çatışmalarının, cumhuriyet paradigması dışında olmadığını kavramak mümkün değildir.

Peki, sistem partilerinin söylem üzerine kurdukları çözümsüzlüğü derinleştiren politikalarına karşı sosyal olarak ezilen emekçilerin, etnik kimlikleri, farklı inançları nedeniyle ezilen Kürtlerin, Alevilerin ve bütün mağdurların doğrudan sistemi değiştirecek ortak programı oluşturabilmeleri mümkün değil midir? Elbette mümkündür. Bunun yolu kapitalist dünya sistemin yapılandırdığı ulus-devlet sistemine karşı bir gelecek toplum projesine, programa sahip olarak bulunabilir. Bir baskı aracı olan devletin sönümleneceği, ilk başta da dinin ve inançların, etnik kimliğin politik olandan yani devletten dışlanacağı bir program ortaklaştırabilir tüm ezilenleri. Yoksa, her biri tek tek kendi talepleriyle sınırlı ve bütün kimliklerin devletten sıyrılması değil de kendi kimliklerinin de devlet kimliği haline dönüşmesi mücadelesinin kısır döngüsüne sürüklenilirse, ne demokratik çözüme doğru yol alınacak ne de başarı elde edilebilecektir.

Bu yazı Tiroj Dergisinin 2012 Ocak-Şubat 54. sayısınd**a yayınlanmıştır.**

9 Ocak 2012

Sosyalizm Ulusçuluk ve Enternasyonalizm

*Türk Irkçılığı Emin Ellerde Ali Dehri

*Enternasyonalizm'den Kopmak Ferhan Umruk

*Sosyalistlerin Temel Politik Hattı Ulusçuluk Değil Enternasyonalizm olmalıdır Ahmet Doğançayır

*Sınıfsız Toplum Ulus Devletle Olmaz… İbrahim Özkurt

*SAMİMİYETSİZ BİR DÜNYADA TARAF OLMAK Hakkı Yükselen

*Kürt Sorunu mu? Türk Sorunu mu? Dünya Sorunu mu? Emek Sorunu mu? İbrahim Özkurt

*24 Nisan: Ermeni Halkının Ölüm Yolculuğu Hakkı Yükselen

*Kürt Sorununun Kürtsüz Çözümü Hakkı Yükselen

*Türk Geçmişiyle Yüzleşebilecek mi? Ahmet Doğançayır

*AKP Açılımının Hedefi: Kürdü Ezmek Cemaatle Çözmek Hakkı Yükselen

*Demir Küçükaydın'ın Ulusçuluk Tezi Neyi Gizliyor? Ferhan Umruk

*MUSTAFA SUPHİ'NİN KATLİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ Ferhan Umruk

*Ne Milliyetçi Boğazlaşma Ne de Emperyalist 'Barış' Ahmet Doğançayır

*Türk' Sosyalistleri ve BDP İbrahim Özkurt

Türk Irkçılığı Emin Ellerde

Ali Dehri

Türk milliyetçiliği, yüz yıllık geçmişiyle, Osmanlı Devleti'nde bile geç milliyetçi akımlar arasında yer alıyor. 19. yüzyılın son çeyreğinde, Türk milliyetçiliğine öngelen fikirler belirmeye başlamasına rağmen, ilk kez Yusuf Akçura'nın Mart 1904'te kaleme alıp, Nisan-Mayıs 1904'te Mısır'daki "Türk Gazetesi"nde yayınlanan Üç Tarz-ı Siyaset başlıklı makalesiyle, "ırk üzerine müstenid bir Türk milliyet-i siyasiyesi husule getirmek fikri" öne sürülüyordu. O tarihten bu yana, Türk milliyetçiliğini genel çerçeve olarak benimseyen farklı örgüt ve çevreler, bu kavramı -dolayısıyla kendi Türk milliyetçiliklerini- tanımlayıp, benimsedikleri tanıma ve siyasi koşullara göre değişen politikalar öne sürdüler. Osmanlı Devleti'nde 1910 sonrasında, özellikle İttihat ve Terakki Partisi'nin politik egemenliğindeki 1913'ten itibaren devletin resmi ideolojisi halini alan Türk milliyetçiliği, Cumhuriyet'in başından bu yana, devletin egemen ideolojisinin asli unsurudur. 1930'larda Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi gibi devletin resmi görüşüyle desteklenen Türk milliyetçiliği, Cumhuriyet Halk Partisi'nin altı okundan birisi olan "milliyetçilik" ilkesinin ilanıyla, resmi ideolojinin günümüze dek kesintisiz süren ve özü değişmeyen asli bileşeni olmuştur. O kadar ki, 1930'ların altı okunun, "devletçilik", "halkçılık", "inkılapçılık" gibi ilkeleri, ya köklü değişime uğrar veya terk edilirken, "laiklik","cumhuriyetçilik" ve "milliyetçilik" özünde değişmeden günümüzde de resmi ideolojinin temel taşlarını oluşturmaya devam etmektedirler.

"Yükselen milliyetçilik" tespitiyle yoğunlaşan Türk milliyetçiliği üzerine tartışma, ırkçılık, etnik milliyetçilik, Kürt milliyetçiliği gibi kavramları da içerisine alarak genişledi. Türk milliyetçilerine göre, milliyetçilik Türk ulusunun dünya görüşü olarak kabul edilmeliydi; doğal olan buydu. Türk ırkçılığı ise, -değerlendirmeyi yapan çevreye göre değişmekle birlikte- yoktu veya ihmal edilebilecek kadar zayıf sayılabilirdi. Etnik milliyetçilikler, özellikle de Kürt milliyetçiliği bağrında "Kürt ırkçılğını" da taşıyordu. "Kürt ırkçılğı"nın, genellikle Türk ırkçılığını dengelemek üzere, her iki kötülük de bir miktar var anlamında kullanıldığını belirtilmelidir. Oysa, Türk milliyetçiliği içinde, özellikle Cumhuriyet sonrasında, güçlü bir ırkçı damar var olmuştur ve günümüzde de varlığını korumaktadır.

IRK, IRKA DAYANAN ULUS, IRKÇILIK

Irk, ortak biyolojik özelliklere (kalıtım yoluyla geçen ortak fiziksel ve fizyolojik özelikler) sahip büyük insan topluluklarıdır. Yeryüzündeki insanlar, beyaz, sarı, siyah olmak üzere üç büyük ırk yanında, bu ırklar arasında geçiş oluşturan ırklar ve bunların dışında kalan ırklar olarak sınıflandırılmıştır. Beyaz, sarı ve siyah ırklar da kendi içlerinde alt ırklara ayrılarak, ayrıntılı tasnifler yapılmıştır.

Irkları, üstün-aşağı gibi ayrımlara tabi tutmak, bu ayrıma dayanan nitelemelerde bulunmak,giderek üstün saydığı ırkın veya ırkların aşağı kabul ettiği ırklara hükmetmesi, hatta dünyaya yön vermesi gerektiğini savunmak ise ırkçılıktır. Irkçılık, sosyal yaşamın bütün alanlarında, siyasette, ekonomide, kültürel hayatta, sanatta, sosyal bilimlerde, dilde, sporda, günlük yaşamdaki sosyal ilişkilerde kendisini -kaba veya ince- değişik biçimlerde ortaya koymaktadır. Çoğu kez, ırkçılığı başka yaftalarla gizleyerek, toplumdaki ırkçı önyargılara dayanarak ve onları harekete geçirerek meydana çıkmaktadır.

Ulus kavramının ortak tanımı üzerinde birleşilebilmiş değildir. Ulus, dil, kültür, coğrafya, ekonomi, tarih, psikoloji, ırk gibi farklı alanlardaki ortaklıkların, anlayışa göre değişen bir bölümü yan yana getirilerek, farklı biçimlerde tarif edilmektedir. Konumuz açısından önemli olan, önce ulus tanımında ırk ortaklığına yer verilip verilmemesi, ikincisi ise, bu ortaklığın , ulusu tanımlayan bir unsur olmasının ötesinde ırkçılığa vardırılıp vardırılmadığıdır.

Yusuf Akçura , Üç Tarz-ı Siyaset makalesinde, “ırka müstenid bir milliyet-i siyasiye” (ırka dayalı siyasal bir milliyet) sözleriyle ve 1329 Senesinde Türk Dünyası makalesinde “milliyet, bir ırk, bir lisan ve bir ananedir” ifadesiyle, ulus tanımı içinde ırka yer vermektedir. Ancak, Yusuf Akçura, buradan yola çıkarak , Türkleri üstün ırk kabul etme anlayışında değildir; ortak kökene işaret etmektedir. Ulus tanımı içinde ırka yer vermek, hatalı bir ulus anlayışının ürünü olmakla birlikte, mutlaka ırkçılığa yol açmaz. Nitekim, Yusuf Akçura , 16 Eylül 1919'da İstanbul Türk Ocağı'nda verdiği bir konferansta, “türkçülük cereyanının git gide iki kola ayrıldığını iddia etmek istiyorum. Bu iki cereyanı şimdi moda olan tabirlerle tarif etmek istersek, birisine 'demokratik türkçülük', diğerine 'imperyalist türkçülük' diyebiliriz” diyerek Türkçülük içindeki farklılaşmaya dikkati çekmiş, “demokratik milliyetçiliği” olumlarken, “imperyalist milliyetçilik”i hata olarak nitelemiştir. (Yusuf Akçura'ya ait alıntılar, Françoıs Georgeon'un “Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri – Yusuf Akçura (1876-1935)” Yurt Yayınları-1986'dan aktarılmıştır.)

Yusuf Akçura'nın Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'nin 1931'de kuruluşuna katılıp 1932'de Başkanlığa getirildiğini ve aynı yıl ünlü Türk Tarih Tezinin açıklandığı Türk Tarih Kongresi'ne başkanlık ettiğini hatırlatalım. Türk Tarih Teziyle, Turancılığa yasak getiren Kemalizmin, farklı bir ırkçılığa dayanan tarih tezi resmi görüş olarak öne sürülmüştür. Bu durum, Yusuf Akçura'nın milliyetçiliğinde makas değiştirdiği anlamına gelmektedir.

CUMHURİYET TÜRKİYESİ'NDE RESMİ IRKÇILIK

İttihat ve Terakki'nin milliyetçiliğinin, 1. Dünya Savaşı öncesinde, İzmir yöresinden 130.000 Rum'un ve Trakya'dan büyük sayıda Bulgar'ın yıldırma yoluyla göç ettirilmesine, 1915 Ermeni katliamına yol açan sonuçları, tehdit saydığı Hıristiyanlara yönelik ırkçı yönünü ortaya koymaktadır. Bu dönemdeki Türk milliyetçiliği, Çarlık Rusyası'ndaki Türk asıllı topluluklarla (Turani ırk) siyasi birliği hedef alan Pantürkizmi esas alıyordu. Turani ırk, beyaz ve sarı ırklar arasında geçiş ırkı olarak kabul edilmektedir ve bu yönüyle Batı'lı ırkçı teorisyenlerce aşağı ırklar arasında sayılmaktadır. Yusuf Akçura, Üç Tarz-ı Siyaset'te, “Beyazlar ve sarılar alemi arasında bir Türklük cihanı husule gelecek ve bu cihan-ı mutavassıtta Devlet-i Osmaniye, şimdi Japonya'nın sarılar aleminde ifa etmek istediği vazifeyi deruhde eyliyecekti” derken, geçiş ırkı kabul edilen Turani ırkla buluşmanın onu ilgilendiren muhtemel siyasi sonucuna dikkati çekiyor, ırkçı teorisyenlerin aşağı nitelemesini dikkate almıyordu.

Cumhuriyet Türkiyesi, “dış Türklere”olan siyasi ilgiyi sona erdirmiş, giderek Turancılığı yasaklamış ve içeride uluslaşmanın tamamlanmasına -tabii bugünkü inkarcı ve zorla asimilasyoncu politikayı başlatarak- yönelmiştir. 1925'te Türk Antropoloji Tetkikat Merkezi'nin kurulması ve Türk Antropoloji Mecmuası'nın yayımlanması, bu yönelişin ifadesidir. Avrupa'da yükselen ırkçılığa paralel olarak, yeni bir Türk ırkçılığı zemininde milliyetçiliğin inşası amaçlanmıştır. Türk Antropoloji Tetkikat Merkezi, kısa süre sonra Türk Antropoloji Müessesesi'ne dönüşmüş, daha sonra çalışmalar İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ndeki Antropoloji Kürsüsü'nde ve 1935 sonrasında, Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde Türk Antropoloji ve Etnoloji Enstitü'sünde sürdürülmüştür. Türk Antropoloji Mecmuası 1939'a kadar yayımlanmıştır.

Antropoloji çalışmaları çerçevesinde, geniş çaplı araştırmalar yapılmış, Türkler kadar, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler ve Levantenler üzerinde de çalışmalar yürütülmüştür. Yaşayanlar üzerindeki ölçümler ve diğer araştırmalar yanında, mezarlıklardan alınan, kafatasları ve iskeletler üzerinde de ölçümler yapılmıştır.(1930'da mezarından alındıktan sonra kaybolan Mimar Sinan'ın kafatası da bu çalışmalara konu olmuştur.)

Antropoloji çalışmaları, Türklerin Alp ırkına (beyaz ırkın alt ırkı) mensup olduğu sonucuna varmış, bu ırkla uygarlık arasında ilişki kurarak, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisini bu temele oturtmuştur. Nazan Maksudyan'ın “Türklüğü Ölçmek” (Metis Yayınları-2005) kitabında yer alan çok sayıda örnekten ikisine yer vermek açıklayıcı olacaktır.

Reşit Galip, Birinci Türk Tarih Kongresi'ne sunduğu tebliğde şu görüşlere yer veriyor:

“Gittikleri her yerde er geç hakimiyetini kurarak münevver ve mütefekkir beşeriyetin bugün dahi hayranlığını ... temaşa ettiği büyük medeniyetini yaratmış olanlar, Alpliler bizim 'Ata Türkler' diye andığımız insanlardır... “Diğer tiplerin kendi kendilerine dünyanın herhangi yerinde müstakil asli medeniyetler kurabilmiş olduklarına dair arkeoloji ve antropoloji pek müşkülatla vesika verebilir. “...Bunlar ancak Alpli tiple temasa geldikten ve onun yaratıcı ve yükseltici dehasıyla kaynaştıktan sonradır ki, yeni bir uyanışla ince ve yüksek medeni mahsuller veren unsurlar haline gelebilmişlerdir.” Şevket Aziz Kansu, Türk Antropoloji Mecmuası'nın 13-14 nolu sayısında yer alan “Türk Irkı ve Türk Dili” makalesinde şunları söylemektedir:

“Türk brakisefal Alp ırkına mensuptur... Alp ırkının diline Turani dil dendiği halbuki bu dilin hakiki isminin Türk dili olduğunu unutmamak lazımdır... Prof.Elliot Alp adamlarının (yani Türklerin) Türk dilini Avrupa'ya naklettiklerini yazıyor...Madem ki Alp ırkının dili eski tabirle Turanidir, yani Türkçedir. Madem ki, Alp ırkı yani Türk ırkı dünyaya yayılmıştır. O halde nüfuz ve temas ettiği her yerde, Asya'da, Avrupa'da, Afrika'da dilimizin izlerine, cezirlerine rastlamak normaldir.”

Yukarıdaki alıntılardan da izlenebileceği gibi, Türk ırkının üstünlüğü tezi, Batı'da oluşturulan Türk ırkının aşağı “sarı” ırkla ilşkili olduğu tezine alternatif olarak, Atatürk'ün emriyle, daha sonra Türk Tarih Kurumu adını alacak olan Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti tarafından oluşturuldu. Gerçekte, üstün veya aşağı sayılmanın hiç bir haklı gerekçesi olamaz. Ancak, Türk milliyetçiliği yönünden, ekonomisi büyük ölçüde göçebe hayvancılık ve yağmacı savaşlara dayanan, ilk yazılı belgelesi (Tonyukuk kitabesi) M.S. 720'ye tarihlenen Türk uygarlığı amaca uygun ve pek çekici değildi. Türk Tarih Tezi, Orta Asya'dan M.S. 1000 dolaylarında gerçekleşen Türk göçlerini, “Türklerin ikinci dalgası” kabul ediyor; asıl göçün M.Ö. 7000-5000 yıllarında, Orta Asya'da yüksek bir uygarlık düzeyinde bulunan Türkler

tarafından gerçekleştirildiği iddiasında bulunuyordu. Atatürk'ün en yakınlarından Afet İnan, bu tezi şöyle açıklamaktadır:

“Türk çocuğu... yakın bir tarihte göç etmiş olmakla bu vatanın hakiki sahibi olamaz. Bu fikir tarihen, ilmen yanlıştır. Türk brakisefal ırkı Anadolu'da ilk devlet kuran bir millettir. Bu ırkın kültür yurdu ilk zamanlarda, iklimi müsait olan Orta Asya'da idi.İklim tabii şartlar dahiline değişti. Taşı cilalamayı bulan,ziraat hayatına erişen, madenlerden istifadeyi keşfeden bu halk kütlesi, göç etmeye mecbur kaldı. Orta Asya'dan şarka, cenuba, garpta Hazar Denizinin şimal ve cenubuna olmak üzere yayıldı. Gittikleri yerlere yerleştiler, kültürlerini oralarda kurdular.Bazı mıntıkalarda otoktan oldular, bazılarında otoktan olan diğer bir ırk ile karıştılar. Avrupa'da tesadüf ettikleri ırk tipi dolikosefal idi. Irak, Anadolu, Mısır ve Ege medeniyetlerinin ilk kurucuları Orta Asyalı brakisefal ırkın mümessilleridir. Biz bugüncü Türkler de onların çocuklarıyız. İşte Atatürk'ün tarih tezi kısaca böyle hülasa edilebilir.” (Aktaran Halil Berktay, Türkiye Tarihi 1.cilt, Osmanlı Devletine Kadar Türkler sayfa.52, Cem Yayınları, 2002)

1932'de kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti (daha sonra Türk Dil Kurumu adını aldı) benzer doğrultudabir çalışma yürüttü. Eylül 1932'de toplanan, İlk Dil Kurultayı'nda oybirliğiyle kabul edilen tasarıda şu görüşlere yer veriliyordu:

“İlk uygarlığı kuran Türkler olduğu gibi, ilk uygarlık dilinin Türkçe olduğuna kuşku kalmadı. Bir çok bilim adamı, Türk dilinin Hint-Avrupa dillerinin anası olduğunu belirtmişlerdir. Türk dili yüzyıllardan beri yabancı dillerle karışarak özelliği bozulmuşken bile Doğu uygarlığının başlıca anlatış araçlarından biri olmuştur.” (Aktaran Nazan Maksudyan, Türklüğü Ölçmek, s.68)

Bu görüşler, 1936 yılındaki Üçüncü Dil Kurultayı'nda Güneş Dil Teorisi haline getirildi. Artık, Türk milliyetçiliği dil ve tarih alanlarında da yüksek Türk ırkını temel alan teori ve tezlere sahipti.

Türk Devleti'nin pratiğinde de ırkçılığı kolayca tespit etmek mümkündür. Eğitim alanı bunun sayısız örneğiyle doludur. Askeri okulların tümüne ve Maden Tetkik ve Arama Cemiyeti gibi kuruluşlara kabulün önde gelen şartı, Türk ırkından veya soyundan gelmek olmuş ve bu durum yıllarca sürdükten sonra kaldırıldığı halde, fiilen korunmuştur. Hıristiyan azınlıklar belli dallarda öğretmen,devlette memur yapılmamaktadır; vakıf mülkleri gasp edilmiştir. Varlık vergisi, 6-7 Eylül 1955 saldırısı, !963'te bir kısım Rumun 24 saatte yurt dışına sürülmesi sayısız ırkçı baskının, çok bilinen örnekleridir.Kürtlerin payına, sürgünler, toplama kampları, dile ve kültüre getirilen yasaklar, askeri harekatlar, komando operasyonları ve zulmün sayısız çeşidi düşmüştür.Türkçe olmayan yer adları, Kürtçe,Rumca,Ermenice ve diğer dillerden gelmiş olmaksızın değiştirilmiş; insanların çocuklarına özgürce isim koymaları hatta soyadlarını belirlemeleri engellenmiş; türkülerin sözleri değiştirilmiş;”vatandaş Türkçe konuş” kampanyaları gerçekleştirilmiştir.Örnekler, saymakla bitecek gibi değildir. “Türk yılmaz” marşı gibi, okullarda öğretilen ırkçı marşları bir yana bırakıp üç örnekle yetinelim.

İstiklal Marşı'ndan: “Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet bu celal”. Harbiye Marşı'ndan: “Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadıyız”. 12 Eylül 1980 darbesinin sembolü haline gelen ve en küçük ayrıntıyı kaçırmayan TRT sansürünün sakıncalı bulmadığı Türkiyem şarkısından: “Kahraman ırkıma girmiş ihanet”.

1930'ların resmi görüşünü ifade eden bir cümle kurarak, günümüz ırkçılığına geçelim: Kahraman ırkın, yıldırımlar yaratan bir ırkın torunları olan, ne mutlu Türküm diyen, Türküm, doğruyum, çalışkanım andını içen, tek ferdi cihana bedel olan, cihan yıkılsa korkmayan, ve muhtaç olduğu kudret damarlarındaki asil kanda mevcut olan Türk, Dünyanın ilk uygarlıklarını kurmuş ve ilk uygarlık diline sahip olmuştur.

GÜNÜMÜZDE DURUM NEDİR?

Türk milliyetçiliği içinde, güçlü bir ırkçı damar varolagelmiştir. Ancak, Nihal Atsız'ın temsil ettiği ve ırkçılığaaçıkça sahip çıkan bir grup dışında, ırkçılığı sahiplenen olmamıştır. Özellikle son dönemdeki tartışmalarda, Türk olmayı vatandaşlık bağıyla veya dil ve kültür temelinde açıklamak yaygınlık kazanmıştır. Bu durumda, ırk,soy, kan ortaklığına yer vermeyen Türk ulusu tanımıyla milliyetçilik-ırkçılık ilişkisinin büyük ölçüde kesilmiş olduğu, insanların ırkçı baskıyı hissetmedikleri sonucuna varmak gerekir. Oysa, yaşanan olaylar durumun hiç de böyle olmadığını göstermektedir. Çok sayıda örnekten bir kaçına yer vermek yararlı olacaktır.

İsmet Berkan, 28 Şubat 2007 tarihli Radikal Gazetesi'nde konuyla ilgili köşe yazısında bir anısına yer vererek “Aralarında Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu dahil çok sayıda Türkçü ve Türkolog ve arkeologla yaptığımız sohbetlerden birinde, herkesin 'Türk' diye bir ırk olmadığına ama 'Türkçe' diye bir dilin olduğuna ikna olduğunu hatırlıyorum” demekteydi.

Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, derhal bir açıklama gönderiyor ve bu açıklama 1 Mart 2007 tarihli Radikal Gazetesi'nde yer alıyordu: “Bugünkü yazınızda 'Türk diye bir ırk olmadığı' gibi bir ifade kullanmışsınız. Biliyorsunuz ki, aynı dili konuşanlar veya aynı kültürü yaşayanlar aynı ırktan gelmeyebilir. Ama, gerek arkeolojik buluntulara, gerekse diğer tarihi kaynaklara baktığımız zaman bir 'Türk ırkı' olmadığını söylemek mümkün değil. Sanırım birlikte seyahatimiz sırasında konuşulanlar, genelde Türklerin iki temel koldan geldiği üzerineydi ve Türk tarihi ile ilgili bazı terimlerin yanlış olduğu şeklindeydi. Siz de yazınızdaki ifadenin maksadınızı aştığını düşünüyorsunuzdur. Zira M.Ö.'sine ait Çin Han hanedanlığı tarihlerinde Türklerden bahsediliyor. Aynı şekilde yine Pazırık ve Yesik Kurgan'daki kazılarda da dünyanın ilk düğümlü halısı ile Altın Elbiseli Asker gibi Türklere ait önemli buluntular elde edilmiştir. Bu bakımdan var olan bir medeniyeti oluşturan bir ulusu yok saymak pek uygun düşmemektedir.”

Burada dikkati çekmesi gereken asıl nokta şudur: İsmet Berkan, “Türk diye bir ırk olmadığını” söylüyor. Yusuf Halaçoğlu bu sözden “var olan bir medeniyeti oluşturan bir ulusu yok saymak” sonucunu çıkartıyor. Bir başka ifadeyle, Türk ırkının olmadığını söylemek, Türk ulusunu yok saymaktır görüşünü yansıtıyor. Kısacası, ırk temelli bir ulus anlayışını ortaya koyuyor. Irk temelini yok sayarsanız, ulusu da yok sayarsınız; varılan sonuç budur. “Aynı dili konuşanlar veya aynı kültürü yaşayanlar aynı ırktan gelmeyebilir” diyen Halaçoğlu, açıklamasının son cümlesiyle, ulus yönünden balirleyici olanın ırk ortaklığı olduğunu, bu olmaksızın ulusun yok sayılacağını söyleyerek, ulus için aynı dili konuşmanın veya aynı kültürü yaşamanın belirleyici olmadığını ifade ediyor. Bunları söyleyen kişinin, Cumhuriyet'in en önemli kurumlarından birisinin başkanı olduğuna dikkat çekmekle yetinelim.

Bir başka örnek, geçtiğimiz günlerde Kıbrıs'ta yaşandı. Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Hayri Kıvrıkoğlu, KKTC Başbakanı Ferdi Sabit Soyer'e herkesin içinde “Türklüğünü ispat et” deyiverdi. Ferdi Sabit Soyer'in Türklüğünü dile getirmesinin yeterli

görülmediği, başka şeylerle ispat edilmesi gerektiği TSK mensubu bir general tarafından talep edildi. Buna neden olan da, ayrı bir devlet olarak kabul edildiği söylenen KKTC'nin iktidar partisi CTP Kongresinde , Türkiye Cumhuriyeti'nin İstiklal Marşının söylenmemiş ve şehitler için saygı duruşu yapılmamış oluşuydu.

Diğer bir örnek, Hasan Cemal'in 22 Mart 2007 tarihli Milliyet Gaztesi'ndeki köşe yazısında veriliyor. 21 Mart 1994'te Diyarbakır Polis Evi'nde verilen bir yemekte, bir general "Anladım onun Türk olduğunu...Çünkü dedim ki, gözlerinden hıyanet okunmuyor" cümlesini sarf ediyor. Gözlerden hıyanet okuma becerisini bir yana bırakarak, Türk olmak= Hain olmamak denkleminin ardındaki anlayışa dikkat çekmekle yetinelim.

Örnekler sınırsızca çoğaltılabilir. Nihayet, Hrant Dink'in katli ile ilgili soruşturmanın kıyısından köşesinden sızarak medyaya yansıyan gerçeklere, katile kahraman muamelesine dikkat çekerek, cinayet sonrasında gerçekleşen kimi olayların tanıklığına baş vuralım. Cinayetin öncesi ve sonrası gerçekleşen mitinglerde, "hepimiz Filistinliyiz" ve "hepimiz Iraklıyız" sloganlarına kimsenin itirazı olmadı; fakat aynı empati anlayışını yansıtan "hepimiz Ermeniyiz" sloganı atıldığında fırtınalar koparıldı. Hrant Dink'in cinayet sanığı O.S. "Ermeniyi öldürdüm" diye bağırmıştı. Oysa Türkiye'deki siyasi cinayetler ve sonrasındaki sorgularda, Türkü öldürdüm diyen çıkmamış, komünisti, din düşmanını, haini öldürmek üzerine ifadelere rastlanmıştı.

Son olarak, Milliyet Gazetesi için KONDA tarafından gerçekleştirilen ve "Biz Kimiz" başlığıyla tefrika edilen anket sonuçlarından ikisi üzerinde duralım. Bu anket sonuçlarına göre, Türkiye'de Kafkas kökenli 210.000 kişi yaşamaktadır. Oysa, Abdullah Saydam'ın 1856-1876 arası Kırım ve Kafkas göçleri üzerine verdiği sayılar şöyledir: "Böylece 700.000'e ulaşan bu muhacirlere % 25-30 civarındaki ölü sayısı ve 1865'ten sonra gelenler eklendiğinde, incelediğimiz dönemde, Osmanlı Devleti'ne göç etmek üzere memleketinden ayrılan Kırımm ve Kafkasyalı sayısının 1.000.000 ila 1.200.000 arasında olduğu tahmin edilebilir." (Abdullah Saydam-Kırım ve Kafkas Göçleri(1856-1876), Türk Tarih Kurumu Yayınları,1997, s.91)

Özellikle Kafkasya'dan göçlerin, 1876 sonrasında da sürdüğü ve bu sayının oldukça üzerine çıktığı bilinmektedir. Bu sayının yaklaşık yarısının Kırım'dan geldiği kabul edilip, sonraki yıllardaki göçler dikkate alınmasa bile,yaklaşık 400.000 Kafkas göçmeninin Osmanlı topraklarında iskan edildiği, bunların Ürdün,Suriye,İsrail ve Balkanlar'da kalan çok küçük bir bölümü dışında bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşadığı söylenebilir. Yine aynı anketten Kafkas kökenliler içinde yer alan Çerkezler'in 150.000 kişi civarında tahmin edildiği anlaşılmaktadır. 1876'ya kadar Kafkasya'dan göçerek iskan edilenlerin 200.000 kişisini Çerkez var sayarsak, 130 yılda Çerkezlerin sayısında ciddi bir azalmanın olduğuna hükmetmek gerekecektir.

O tarihten bu yana Türkiye sınırları içinde yaşayanların sayısında 10 kat civarında artış olurken, Çerkezlerin sayısıca azalmasını izah etmek mümkün değildir. Ortak evlilikler ve asimilasyon da bu büyük farkı açıklayamaz. Çerkezler gibi etnik aidiyetini gizleme derdini az taşıyan bir topluluk dahi, sakıncalı gördüğü için kökenini gizleme ihtiyacını duymuştur. Buna neden olan, toplumsal ve siyasal atmosferin zehirleyici unsurlarıdır.

Aynı ankette Romanlar (Çingeneler) için verilen 30.000 sayısı, tek kelimeyle gülünçtür. Sadece İstanbul'un Sulukule gibi küçük bir semtinde 3.500 Çingene'nin yaşadığı, 30.000 sayısının İstanbul'daki Çingene sayısının bile çok altında olduğu, başta Trakya olmak üzere, Marmara, Ege ve diğer bölgelerde yaşayan Çingenelerin sayısının kıyas kabul etmeyecek

oranda fazla olduğu herkesin malumudur. Bunun tek açıklaması, ırkçı baskılara en fazla maruz kalan etnik topluluk olan Çingenelerin, kendilerini gizleme ihtiyacını duymaları nedeniyle böyle gülünç bir sonucunun ortaya çıktığıdır.

TOPLUMDA VE DEVLETTE IRKÇILIK

Türkiye toplumunun bütünü dikkate alındığında, sistematik bir ırkçı anlayışın egemen olduğu söylenemez. Irkçılık, toplumu önemli ölçüde etkilemiş olmasına ve "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" gibi anlayışlar yaygın kabul görmesine rağmen, sistematik bir anlayışın egemenliği noktasında değildir.En yaygın ve toplumun büyük bölümünde yer eden anlayış, Çingenelere karşı olan ırkçı tutumda görülebilir. Bunu, başta Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler gelmek üzere gayrimüslimlere karşı ırkçılık izlemektedir. Kürtlere karşı ırkçılık son dönemde gelişirken, Araplar da ırkçılığın daha az yaygın hedefidirler. Bunu azalan ve değişen ölçülerde diğer etnik topluluklar izlemektedir. Son dönemde gelişmesine rağmen, Çingeneler ve gayrimüslimlere yönelik ırkçılık dışında, ırkçılığın Türk toplumunda henüz egemen olduğu söylenemez. Burada din ortaklığının önemli bir payı olduğu yadsınamaz. Siyasi alanda yer alan MHP,CHP,BBP,ANAP, DYP,DSP,İP gibi partilerde ırkçılık derece farklılıklarıyla gözlenebilir. AKP gibi islamcı kökenden gelen bir partide de yer yer ırkçı etkileri gözlemek mümkündür. Aynı etkiler, işçi sendikaları, barolar gibi kitle örgütlerinde, futbol kulüpleri taraftarları arasında, ATO gibi bir kısım sermaye örgütlerinde, değişik gençlik örgütlenmelerinde oldukça yaygındır ve örnekleri çoğaltmak kolaydır. Irkçılığın, bir yandan lümpenler, diğer yandan eğitim ve gelir düzeyi ortalamanın üzerinde yer alan şehirli sınıflar arasında yaygınlaşması eğiliminin geliştiği tespit edilebilir.Kürtlerden alışverişi boykota kadar vardıran Kemalist eğilimli Türk Solu Dergisi'nin açık ırkçılığı, eğitim ve gelir düzeyi yüksek şehirli sınıflar içinde yaygınlaşan ırkçılığa örnek oluşturmaktadır.Buna karşılık, devletin ordu, polis, yargı ve bürokrasinin diğer kesimlerindeki kadrolarının üst kesimlerinde, sistematik bir ırkçılığın önemli etkiye sahip olduğu söylenebilir. Son dönemde, kendilerini "ulusalcı" olarak tanımlayan çok sayıda emekli subay veya emekli yüksek bürokratın kamuoyuna yansıyan demeçleri veya içinde yer aldıkları örgütlerin faaliyetleri bu durumu yansıtmaktadır. Özellikle Kuvayı Milliye adıyla başlayan emekli subaylar öncülüğündeki dernekler ve bunların birisinde gerçekleşen, "Türk ana-babadan olmak", "ailesinde dönme bulunmaması", "ölmek ve öldürülmek" kavramlarının içinde yer aldığı, Kur'an, silah ve bayraklı yemin töreni dikkat çekicidir. Bu insanların, emeklilik sonrası ırkçı düşüncelere kapıldığına inanmak saflık olur. Bir başka önemli nokta, bu tür ırkçı yapıların bir kısmının, mafya örgütlenmesinin bir bölümüyle kurduğu yakın ilişkidir. Irkçıların devletin üst kademesi içindeki ilişki ve yerlerinden yola çıkarak, Türk ırkçılığının emin ellerde olduğunu söyleyebiliriz.

IRKÇILIĞIN PANZEHİRİ

Irkçılığın panzehiri, tüm etnik ve dini aidiyetlerden gelen, başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen ve sömürülen emekçi kitlelerini ortak sınıfsal hedefler etrafında sınıf mücadelesinde buluşturmaktır. Sınıf mücadelesi, eşit ve özgür bir sosyalist toplumu hedeflerken, toplumun demokratikleşmesi hedefini de bu mücadeleye tabi olarak ele alır. Ulusların ve dillerin eşitliği, bütün din ve inançlara eşit mesafede duran laik bir devlet yapısının oluşturulması, ırkçılığın bütün tezahürlerine karşı savaşmak, mücadelenin hedefleri arasındadır. Ancak, mücadelede buluşan işçi ve emekçi kitleleri bilinçlerine bulaşan ırkçı-milliyetçi etkilerden, ortak mücadele içinde ve zamanla uzaklaşabilirler. Ancak bu mücadele, kendilerine düşman olarak tanıtılan sınıf kardeşlerinin gerçek dostları olduğunu kavramalarına yardımcı olabilir. Bu mücadelenin, tüm dünyadaki işçi ve emekçilerin mücadelesinin bir parçası olduğunu belirten enternasyonalist anlayış, sınıf mücadelesinin gelişim sürecinde yerleşebilir. Irkçılığa

ve şovenizme karşı duran herkesle ortak duruş ve yürüyüşü aksatmaksızın, bizi onlardan farklı kılan bu gerçeği ve farklı hedeflerimizi akıldan çıkartmamalıyız.

14 Mayıs 2010 Cuma

***

Enternasyonalizm'den Kopmak

Ferhan Umruk

Kısa süre önce aynı yazarın peşpeşe olan iki yazısını okudum, şu Taksim'de yapılan 1 Mayıs öncesi ve sonrasıyla alakalı analizlerini içeriyordu bu yazılar. Diyordu ki, alanın manzarasını tarif ederek '"Marksist gelenekten" bir köklü farklılaşma içeriyorsa bunun hangi çizgiden kopma olduğunu sormak gerek. Yanıtım şu: Enternasyonalci çizgi temelinden.'
Sözünü ettiğim yazar, bizim kuşaklar için Haydar Kutlu müstear ismiyle maruf Türkiye Komünist Partisi son Genel Sekreteri şimdilerde Taraf gazetesi köşe yazarı Nabi Yağcı'dır. Nabi Yağcı neden böyle bir kanaate varmıştı derseniz? Benim de tamamıyla katıldığım bir tespitle alanı dolduran sosyalist kortejlerin önemli bir bölümünün 1 Mayıs'ın uluslararası niteliğine karşın 'bağımsızlıkçı' 'ulusalcı' sloganlar doğrultusunda politik duruş sergilemeleriydi. Zaten 1 Mayıs töreni miting komitesi tarafından İstiklal Marşıyla da başlatılmamış mıydı?
Yazarın, sosyalizmin olmazsa olmazı olan enternasyonalist karakteri üzerine yaptığı vurgu ve bunun gelenekten köklü bir kopuşu ifade ettiğini belirtmesi evrenseciliğin çölleştiği günümüzün ikliminde çok yerinde bir tutum olarak değerlendirilmeli.
Değerlendirilmeli ama, aması var işte.
Bunu şundan söylüyorum, yazar konuyla ilgili değerlendirmelerde bulunurken şöyle bir ifadeyi de yazdı 'Bağımsızlıkçı/ulusalcı bir siyasete kaymanın nedenleri üstüne daha geniş olarak gelecek yazılarımda durmak istiyorum.' Ancak bugüne kadar başka konularda yazıları çıkmasına karşın henüz verdiği sözü yerine getirmiş değil. Aslına bakılırsa yazmış olduğu sözkonusu yazılarda daha geniş olarak yazdığın da ortaya çıkacak olanın ipuçları da mevcut. Bu durumda enternasyonalizmin öne çıkartılıp savunulmasının doğru olmasıyla onun doğru olmayan tarzda savunulmasının yarattığı olumsuzluk karşısında daha fazla sabrın yerinde olmadığı kanaatindeyim.
Yazar enternasyonalizm konusunda iki temel yanlış varsayımdan hareket etmektedir. Birincisi daha çok politik olarak değerlendirilebilir. Şu sözleri geleneğini de koruyarak enternasyonalizmi nasıl algıladığını ortaya koyuyor. 'Özellikle enternasyonalist olmak, Sovyetlerden yana bir çizgi izlemek günahların en büyüğüydü'. Geçmişte TKP'nin izlediği pro-sovyet çizgiyi enternasyonalizm olarak niteleyen yazar, bu tutumunu ulusalcılık karşıtı bir karine olarak sunuyor.
Eğer bu tutum, 1917 Ekim Devrimi'nin ürünü olan Sovyetler Birliği dünya emekçilerine,insanlığa dünya devriminin bir parçası olduğunu ilan eden çağrının takipçisi olarak kalsa ve bu düşünceyi inatla savunmayı sürdürse içtenlikle enternasyonalist olarak tanımlanabilirdi. Ancak bunun böyle olmadığını biliyoruz. Aksine, Buharin-Stalin bloğu marxist teoriyle bütünüyle karşıt 'Tek Ülkede Sosyalizm' teorisi imal ederek, Komintern'e bağlı komünist partileri Sovyetler Birliği'nin sınır bekçileri haline dönüştürmüşlerdir. İsterseniz sadece bir örneği hatırlatmakla yetineyim. Molotov'la Ribbentrop'un 1939 da imzaladığı Nazi-Sovyet saldırmazlık paktı neticesinde Komünist Partilerin yaşadığı bunalım, buna öncesinden eşlik etmiş olan Alman komünistlerin yok edilmesi operasyonu ile birlikte ele alındığında durum anlaşılabilir. Daha ötesi Hitler'in 1941 de Sovyetlere saldırısını

önleyememiş olan bu dahiyane! taktiğin, halen dahi Sovyet topraklarını korumak adına doğru olduğunu savunan 'sosyalist' metinleri okumak mümkün oluyor. Faşizmle Polonya topraklarını paylaşmaya dayalı bu anlaşmanın sınır koruma ve etki alanı yaratma doğrultusunda şekillenişinin uluslararası işçi sınıfının bilincinde yarattığı tahribat, kuşkusuz gelecek yıkımın tohumlarından yalnızca bir tanesidir.
Ayrıca 1943'te Komintern'in ilga edilmesinin resmi tarihin anlattığı gibi Komünist partilerin kendi toplumsal şartlarının özgünlüğüne göre hareket etmeleri maksadıyla mı? İngiltere ile Hitler'e karşı yapılan ittifakın ön koşulu mudur?
Mesela yazar vakti zamanında 'Moskova'nın barış ve ilerlemenin, halkların dostluğunun kalesi olduğunu' ileri sürerek pro-sovyet tavrını enternasyonalizm olarak tarif ettiğinde, bu tarifin bizatihi enternasyonalizmi zaafa uğrattığını hala mı farketmiyor? Yalnızca şunu hatırlatalım ki Sovyetler Birliği'nin demokrasisizleşme sürecinin ve bundan kaynaklanan halkın depolitizasyonunun sosyalizmle alakalı olmadığını, izlenen etki alanları politikasının enternasyonalizmden milliyetçiliğe savrulmaya neden olduğunu ve bu durumun uluslarası işçi sınıfının bilincinde yarattığı bulanıklığı 1991' deki yıkımdan çok önce dile getiren sosyalistler mevcuttu. Yazar onların 1930'larda Moskova mahkemelerinde ve diğer devlet operasyonlarında uğradıkları akibetin dün olduğu gibi bugünde mi farkında değil? Evet, sonuçta bir ilerlemenin olduğu doğruydu, ama bu ilerlenen yerin uçurum olduğuna hepimiz tanık olduk.
İkinci olarak yazar Marx'ı referans alarak enternasyonalizmin teorik açımlamasına başvuruyor. Ancak bu referans ne yazık ki Marx'ın doğrulanmamış ender öngörülerinden biri. Yazarın Komünist Manifesto'dan aldığı alıntıyı aynen paylaşalım. "Onlar, kurulmaları tüm uygar uluslar için yaşamsal bir sorun haline gelen yeni sanayiler tarafından; artık, yerli hammaddeleri değil en uzak bölgelerden gelme hammaddeleri işleyen, ürünleri de yalnızca o ülkenin kendisinde değil, aynı zamanda dünyanın dört bir yanında tüketilen sanayiler tarafından yerlerinden sökülüp atılmaktadır. Eski yerel ve ulusal kendine yeterliliğin ve dışa kapalılığın yerini ulusların çok yanlı karşılıklı ilişkileri, çok yanlı karşılıklı bağımlılığı almaktadır. Ve bu, maddi üretimde olduğu gibi zihinsel üretimde de böyle oluyor. Tek tek ulusların zihinsel ürünleri, artık ortak zenginlik haline gelmektedir. Ulusal tek yanlılıklar ve dışlayıcılık gitgide olanaksızlaşmakta ve pek çok ulusal ve yerel yazından bir dünya yazını oluşmaktadır."
Bilindiği gibi, Manifesto 1848' de yayınlandı. Marx'ın kapitalizmin uluslararası pazar ihtiyacı ve bu saikle yayılması eğilimini tespiti doğrulanmasına karşın 'ulusal tek yanlılıklar ve dışlayıcılık gitgide olanaksızlaşmaktadır' tespiti doğrulanmadı. Günümüz dünyası ulus-devletlerin dünyası olmayı sürdürüyor, ulus-devletler arasındaki anlaşmazlıklar, savaşlar dünya gündemini belirliyor.
Bunun neden böyle olduğunu günümüz dünyasında sürdürülen araştırmalarla daha iyi anlıyoruz. Kapitalist dünya sistemi ekonomik tarzını üretim araçlarının özel mülkiyetine dayandırırken, uluslarası politik düzeni de ulus-devletler sistemi üzerine kuruyor. Dolayısıyla sermayenin küreselleşmesi sanıldığı gibi ulus-devletlerin çöküşüne neden olmuyor onların ayakta durması hatta yeni ulus-devletlerin oluşup sistemi kuvvetlendirmesi sürüyor. Kapitalistler sermayenin serbest dolaşımını engelsiz bir biçimde sürdürmek için sonuna kadar kozmopolitleşirken, emeğin serbest dolaşımı sözkonusu olduğunda ucuz emeğin sınırları içinde ulus-devlet seddinin bekçileri misyonunu üstleniyorlar. İşsizlik tehdidini hisseden işçi sınıfını da milliyetçi histerinin peşinde sürükleyebiliyorlar Sonucunun ne olacağını şu anda kestiremediğimiz Avrupa Birliği tam da bu anlamda yeni bir ulus-devlet inşası olarak dünyanın yoksul halklarına karşı korunmak üzere zengin eski kıtanın Avrupa Kalesi hayaliyle tasarlanmıyor mu?
Marx'ı da referans alarak çokça dile getirilen eleştirel düşünceyi tam yerindeyken sakınıp, enternasyonalizmi kapitalist küreselleşmenin kendiliğinden bir sonucu olarak tarif eden

sosyalistleri de etkisi altına alan bu görüşler kapitalizmi meşrulaştıran liberal görüşlerden besleniyor. Kapitalizmi meşrulaştıran bu görüşler enternasyonalizmi güçlendirmek bir yana tam tersi sonuçlar yaratıyor. Zira kapitalizmin küreselleşme sürecinin Rusya'dan Çin'e kadar dünya'nın her köşe bucağına uzanarak yarattığı toplumsal yıkım karşısında sosyalistlerin bir bölümü de direniş mevzisini ulus-devleti savunma hattıyla kurup, ulusalcı-milliyetçi zihniyete savruluyorlar. Bu kutuplaşma sosyalistlerin kapitalist dünya sistemi sınırları içinde onu aşmayan aksine besleyen politik hatta sıkışmalarına yol açıyor.
Ne kapitalizmin ne de onun inşa ettiği ulus-devletin insanlığın tarihsel kaderi, kaçınılmaz bir evre olduğunu artık söyleyemeyiz. Unutulmamalıdır ki sosyalizmin sonuçta başarısızlığa da uğrasa denendiği coğrafya kapitalizmin gelişmiş olduğu değil gelişmemiş olduğu yerlerdi. Sosyalistlerin yeni bir dünya tasavvuru burjuvazinin tarihsel-toplumsal paradigmasının çerçevesinde değil onu tamamıyla aşan niteliklere sahip olmalıdır.
Evet enternasyonalizmi sosyalistler günümüz dünyasında başat kılmalıdır, ama iddia edildiği gibi kapitalizmin kendiliğinden insanlığı bütünleştirmediğini aksine parçaladığı hakikatini ısrarla savunmak gerekiyor. O zaman Marx'ın kaleme aldığı 1. Enternasyonalin tüzüğünün girişindeki yaklaşım günümüze daha da güçlü olarak ışık tutabilir.'Mahalli ya da ulusal bir mesele değil sosyal bir mesele olan emeğin kurtuluşunu, modern toplumun mevcut bulunduğu bütün ülkeleri kucakladığını ' daha iyi kavrarız.
İnsanlığın ulus-devlet çıkarlarından kurtulup, sınırların ortadan kalktığı insanlığın çıkarını temsil eden bir dünya cumhuriyetine ulaşmayı amaçlayacak zihniyet devrimine ihtiyacı olduğu yaygın bir kanaat haline gelebilir mi? Bunu gelecek zaman gösterecek.
Son söz olarak, yine de Nabi Yağcı'nın konu üzerindeki daha geniş yazılarını beklediğimi söylemeliyim. Belki konu derinleşir, belki de sınırlı köşe yazısının tüm meramı anlatmakta yarattığı yanılgıyla karşı karşıyayızdır. Böylelikle konu açıklığa kavuşur.
Ferhan Umruk

12 Mart 2012 Pazartesi

***

Sosyalistlerin Temel Politik Hattı Ulusçuluk Değil Enternasyonalizm olmalıdır

Ahmet Doğançayır

Modern sosyalizmin doğuş çağında ayırt edici sloganı ‘’Bütün dünyanın işçileri birleşin’’ idi. Komünist Manifesto’nun bu ünlü bitiş ve bir anlamda da onu özetleyen cümlesi, sosyalist hareket ve düşünüşün uluslar arası olma karakterini vurguluyordu. Devrimci Marksizm’in bileşenlerinden birisi ve belki de en önemlisidir enternasyonalizm. Genel olarak sosyalizme devrimci Marksizm’in ne derecede egemen olduğunu enternasyonalizme ve enternasyonale verilen önemden çıkarmak olanaklı. Ama bu kökensel önemine rağmen enternasyonalizm, onun en kısır ve yüzeysel yorumlanmış, en kolay bir yana bırakılmış ve ihlal edilmiş’’boyutu’’olagelmiştir. Bu yüzeysel yorum bir süre sonra sosyalist-komünist hareketlerin ‘’millileşmelerini’’yani eylem ve düşünüş çerçevelerini ulus devletlerin egemenlik sınırlarıyla örtüştürmelerini, enternasyonalizmin dayanışma jesti haline getirilmesini, Stalinizmle damgalanan evresinde ulus devlet modeline göre güçlü merkez ve taşra örgütleri ilişkisine benzeyen bir yapının çürütücülüğüne terk edilmesini kolaylaştırmıştır.

Kuruluşundan itibaren ilk beş yılında dünya devriminin partisi gibi çalışan Komintern 1920li yılların ortalarından itibaren Sovyetler Birliğinde yükselen bürokrasinin denetimine girdiği ölçüde dünya devrimi için mücadeleden uzaklaşacak, giderek Sovyet bürokrasisinin çıkarlarını korumaya memur edilen bir örgüte dönüşecekti. Sovyetler Birliğindeki ulusal sosyalizm, enternasyonalizm zeminini ortadan kaldırıyor, devrimci partilerin enternasyonal bir örgütte bir dünya partisinde birleşmesini gereksiz kılıyordu. Sonunda Stalinci bürokrasinin uluslararası diplomatik manevralarının önünde bir engel haline gelen Komintern 1943de lağvediliyordu. Sovyet bürokrasisi kendisine bağladığı komünist partiler aracılığıyla dünya sosyalizmini uzun süre denetledi ve yönlendirdi. Dünya devrimi yerine ‘’tek ülkede sosyalizm’’ kuramını, enternasyonalizm yerine ‘’ana yurdun savunulması’’anlayışını ve enternasyonalin yerine Kremlin bürokrasisini egemen kıldı bunun sonucunda da dünya proletaryası uluslararası bir önderlikten yoksun kaldı. Devrimci Marksizm’in her yükseliş dalgası temel olarak bir enternasyonal ile birlikte yaşanmış, böylesi bir örgütlülükle taçlandırılmıştır. Eğrideki her düşüş kendini enternasyonalde göstermiş ve bunun sonucunda dünya partisi ya sönmeye yüz tutmuş ya da yozlaştırılmış ve tasfiye edilmiştir. Şüphesiz bu düşüşler yalın ve kendiliğinden bir biçimde olmamış bu dönemlerde devrimci Marksistler hep ‘’akıntıya karşı’’mücadele etmiştir. Lenin’in, Rosa Luxemburg’un, Troçki’nin ve diğerlerinin yozlaşan II. Enternasyonal’in Marksizm de giriştiği revizyona ve sınıf mücadelesi karşısında aldıkları oportünist tavra karşı verdikleri mücadeleler bunun örnekleridir. Marksizm’i enternasyonalist özünden soyutlayarak onu ulusalcı bir akım durumuna indirgeyen Stalinizm’in tahribatlarına karşı da Uluslararası sol muhalefet ve IV. Enternasyonal direnmiş, devrimci Marksist geleneği üstlenmiş ve bugüne kadar koruya gelmiştir.

19.yy.ortasında Komünist hareket ‘’bütün dünyanın işçileri birleşin’’sloganını bayraklaştırarak tarih sahnesine atıldığında, herhalde hiç kimse bu ‘’birleşme’’çağrısının yüzyıl bile geçmeden böyle bir otoriter-bürokratik mekanizma müsveddesi ve enkazına indirgeneceğini aklına bile getirmemişti. Gerçi o yıllarda da bunun en azından orta vade gelecekte, birkaç on yıl sonra fiili geçerliliği olabilecek bir beklenti olduğu biliniyordu. Ama bu ibare pratik karşılığı olmayacaksa bile uğraş konularının, sorunların düşünülme, ele alınma perspektifinin ne denli geniş olması gerektiğini ifade etmesi açısından önemli bir vurguydu.

Bu vurgu Komünizmin, bütün insanlığı birleştirmek olan idealinin gerçekleşmesi için, bunun dolayımı olmak üzere önce dünya ölçeğinde birleşmeleri gereken işçilerin, bu idealle yükümlü olmalarının ilk şartı olarak sorunlarını, mücadele konularını bireysel ve gurupsal, bölgesel ve milli çerçevelerdeki durumlarıyla yetinmeyip, bütün dünya, tarih, kültür ve insanlık halleri içindeki görünümleriyle birlikte düşünmelerini ve kendilerini eylem ve ilişki olarak bu çerçeveye yerleştirebilmelerinin ifadesidir. Bu perspektifle davranabilme niteliği onun doğrudan bir gereği olarak kendini milletiyle bağımlı ve sınırlamış olarak beliren milliyetçi tutumu kategorik olarak dışlar, reddeder. Bunun tek istisnası bir milletin kendini onun düşmanı milletler olarak organize olmuş bir gücün saldırısına uğraması halidir.

Enternasyonalizmin ekonomik nedenleri

Doğuşundan itibaren kapitalizm dünya pazarına yönelmiştir. Uluslararası ticaretin uzmanlaşması, manifaktür üretiminin sanayileşmiş ilk kapitalist ülkelerce ihracı, az gelişmiş ülkelerden gelen malların ithalatı, bu ülkelerde pazarın fethi kapitalist üretim tarzının her adımına eşlik etmiştir. Emperyalizm bu eğilimi daha yüksek bir düzeye çıkardı. Kapitalizm bir dünya sistemi yarattı. Onun yerini alacak olan bütün üstün toplumsal sistemler bu konuda emperyalist sistemden daha enternasyonal karakterde olmak zorundadırlar. Bu nedenle ‘’ Tek ülkede sosyalizm ‘’ teorisi yalnızca siyasal açıdan değil, doğrudan doğruya ekonomik açıdan da hem gerici hem de hayalidir.

Bununla birlikte kapitalizmin dünya çapında genişlemesi eşitsiz ve bileşik gelişim tarafından belirginleşir. Gelişmiş kapitalist merkezlerdeki sanayi, egemen olduğu ülkelerde modern sanayinin gelişmesine yol açmaksızın kapitalizm öncesi üretimini ortadan kaldırdı. Emperyalist çağda sermaye ihracı, dünyanın bütün bölgelerindeki mali pazarı denetleyen çok büyük finans guruplarının uluslararası düzeyde birleşmesi, az gelişmiş ülkelerin doğrudan ya da dolaylı siyasal ve askeri denetimi ilk sanayileşmiş ülkelerce sağlanmış modernizasyona ve ekonomik gelişmeye rağmen genel sanayileşme modelinin izlenmesini engelledi.

Modern sanayinin gelişmesi, kapitalizm öncesi sömürü ve üretim şekillerinin yani yarı kölelik koşulları ve tefecilik, yarı feodal çalışma koşulları, toprak sahiplerinin baskın gelen ağırlığı, ticaret politikalarında yabancı banka ve tüccarların egemenliğinin sürmesiyle ve hatta güçlenmesiyle çakışıyor. Kapitalist sanayileşme nerde daha yoğun olduysa bu toplumsal parçalanma ve eşitsizliği hızlandıran dengesizlikler ve oransızlıklar pahasına gerçekleşti. Bu süreçten çıkarılacak sonuç uluslararası kapitalist ekonominin kapitalist merkezler lehine yapılaşmış bir bütün haline geldiğidir. Hammadde çıkarılmasında uzmanlaşan ve ihracat pazarına yönelen emperyalizmin hâkimiyeti altındaki ekonomilerin kaderi dünya pazarındaki hammadde fiyatlarının iniş çıkışlarına bağlıdır. Görece önemli bir sanayi gelişimine ulaşmış ekonomiler bile emperyalist merkezlere olağanüstü borçlanma, teknolojik bağımlılık vb. nedenlerle bağlı kalırlar. En zayıf yarı sömürge ekonomiler ise emekçi ve yoksul köylü

kitlelerini sefaletin ve hatta gerçek bir açlığın sınırında yaşamaya mahkûm eden darbelere maruz kalırlar.

Çokuluslu şirketler kendi içlerinde uluslararası bir iş bölümü örgütlüyorlar. Yedek parçaları bir kıtada üretiyorlar ve bir başkasında ekleme zincirini ellerinde bulunduruyorlar. Ürünlerinin imalatını bir ülkeden ötekine olmazsa bir kıtadan ötekine aktarıyorlar. Yalnızca kapitalist özel mülkiyetin değil ama ulusal devletinde üretici güçlerin ulaştığı gelişme düzeyince geride bırakıldığına dair bundan iyi kanıt olamaz. Birçok sanayi dalı bugün öylesine bir teknoloji düzeyine ulaşmış bulunuyor ki aynı anda birçok ülkeyi kapsayan bir pazar için çalışmadıklarında bir tek makineyi bile karlı bir şekilde kullanamıyorlar.

Zaten bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu anahtar sorunlar ancak uluslararası ölçekte çözülebilir. Feodalizmin kalıntılarına ya da emperyalizmin baskı ve sömürüsüne karşı kullanıldığında ilerici olan sınırsız bir ‘’ ulusal egemenlik’’ düşüncesi yalnızca emperyalist devletlerde değil, bir dünya sosyalist cumhuriyetler federasyonuna, birleşik bir sosyalist dünyanın kuruluşuna uygulandığında gerici olur. Enternasyonalizm basit bir ilke değil, eşitsiz bileşik gelişim yasasının siyasi ifadesidir. Enternasyonalizm soyut bir ilke değildir. Enternasyonalizm, ekonominin uluslararası niteliğinin, dünya üretici güçlerinin gelişmesinin ve dünya sınıf mücadelelerinin temposunun teorik ve politik olarak yansımasıdır.

Sınıf mücadelesi uluslar arası olmak zorundadır

Doğası gereği yani özel mülkiyet ve rekabet sömürü ve eşitsizlikle olan bağlarıyla kapitalist sınıf organik olarak insanlığın sorunlarına dünya çapında bir çözüm bulmak durumunda değildir. Bir yandan üretici güçlerin nesnel uluslararalılaşması ile ulusal devletlerin yaşamaya devam etmeleri arasındaki uçurum uluslararası mekanizmalar ve uluslararası kurumların bütün türlerince kısmen doldurulmuştur. Bu kurumların çalışma biçimleri ve mekanizmalarının işleyişi genelde sermaye yararına ve dünyanın bütün sömürülen ve ezilenlerinin aleyhinedir.

Sınıf mücadelesi sürekli olarak yükselmez ve her an bilinçli bir ifadeye ulaşmaz. İnişli çıkışlı anlar yaşar. Özellikle de en keskin görünümlerine büründüğünde. Ama geçici olarak işçi sınıfı tarafından geri çekildiğinde bile kapitalist sınıf tarafından fabrika düzeyinde gündelik olarak sürdürülür. Üretici güçlerin ve sermayenin uluslararalılaşma düzeyi yükseldiği ölçüde sınıf mücadelesinin kendisi de o denli uluslararası olmak zorundadır. Henüz 19. yy. ilk yarısında patronlar ya yabancı ülkelerdeki siparişleri transfer ederek ya da yabancı el emeği ithal ederek grevleri kırmaya çalıştılar. Grevciler tarafından bir milliyetçi tepki ‘’yabancıları’’ düşman ilan etmek, patronlar lehine rol oynuyordu. Grevleri kazanmak için bile etkisizliğini kısa zamanda gösterdi. Uzun vadede bu ancak farklı milliyetten çalışanlar arasında mücadeleye yol açan, işçi sınıfı içinde rekabet yaratan milliyetçilik, işçi sınıfını sürekli bölmeye çalışan kapitalist sınıfa daha çok yardım eder. Bu da sermayenin çıkarına uygun, emeğin çıkarına aykırıdır. Deneyim emekçilere bu kapitalist manevralara en iyi cevabın sendikal örgütlenmeleri ve grevleri uluslararası düzeye yaymak olduğunu hızla öğretti. Marks ve Engels’in 1864 den beri enternasyonal emekçiler derneğini örgütlemelerindeki başlıca nedenlerden biri bu olmuştur. Kapitalist sınıfın aksine özel mülkiyetin varlığı ile bağlantılı olan rekabetle işçi sınıfının hiçbir çıkarı yoktur. İşletmelerde çalışması ve sınıf düşmanına karşı kendini korumasınca belirlenen temel çıkarları dayanışma ve işbirliği üzerine kurulmuştur. Sermaye gitgide uluslar arası ölçekte işleyip sınıf mücadelesini gitgide uluslararalılaştırıyor. İşçi sınıfını da, eşit

olmayan bir oyunda önceden yenik düşmemek için işbirliği ve dayanışmayı uluslararası düzeye yayarak cevap vermeye zorluyor.

Proleter sınıf bilincinin henüz dağınık olduğu ve hala sınıf mücadelesinin nesnel ihtiyaçlarının oldukça uzağında olduğu doğrudur. Hâlâ yine burjuvazi ve ona hizmet eden işçi bürokrasileri emekçileri bölmek için ortak sınıf düşmanlarına karşı birleşmeleri yerine birilerini ötekilerin karşısına dikerek milliyetçiliği, şovenizmi, ırkçılığı, etnik ve dinsel farklılıkları kullanmayı başardılar. Ama bunun böyle olduğu her durumda, işçi sınıfının uluslararası görevlerini başaramadığı her seferde yalnızca kapitalistlerin karlı çıktıkları ve emekçilerin ise büyük kurbanlar verdikleri tecrübeyle sabittir. Bugün çok uluslu şirketler üretimi dünya ölçeğinde örgütlerken, siyaset her şeyden önce dünya siyaseti iken işçi sınıfının acil ekonomik çıkarlarının savunulması ile ilgili sorunları bile ulusal planda çözme girişimleri gitgide çok daha güç hale gelmektedir. Proleter enternasyonalizminin zorunluluğunun nesnel nedeni çok basittir. Sınıf mücadelesi öyledir ki bir sınıfın her bozgunu ötekinin zaferidir. Bu yalnızca ulusal olarak değil, uluslararası olarak da doğrudur.

Burjuvazi bunu tamamı ile anlıyor. Yönetici çevreleri son derece gelişkin bir enternasyonal bilince sahiptir. Onların karşı devrimci örgütleri ve onların hareketleri tamamıyla uluslararası bir boyuta sahiptir. Farklı kesimleri arasında var olan anlaşmazlıklar ne olursa olsun en kesin karşı devrimci hareketler için bütünüyle elbirliği ile çalışırlar. Tersine proletarya Stalinist ve sosyal demokrat yönetimleriyle ciddi bir biçimde frenlenmiştir. Enternasyonal yükümlülüklerini yerine getiremediği her sefer adamakıllı zarar görmüştür.

İşçi sınıfının enternasyonal bir örgüte gereksinimi yalnızca dünyanın ekonomik gerçeklikleri üzerinde temellenmez. Aynı zamanda sınıf mücadelesinin bütün gerçekliği üzerinde temellenir.

Proleter enternasyonalizmin siyasal temelleri

En azından 20.yy başından itibaren kapitalizmin iç çelişkilerinin artması devresel şiddetli patlamalara yol açtı. Emperyalist çağ devrimler ve karşı devrimler çağı haline geldi ve savaşlar gibi devrimler ve karşı devrimler de gitgide uluslararası devrimler ve karşı devrimler halini aldı. 20 yy. da önemli hiçbir devrim uluslararası gelişmelerce etkilenmeksizin ve başka ülkelere yayılmadan meydana gelmemiştir. Aynı şekilde karşı devrimler de uluslararası ölçekte örgütleniyor. Devrimlerin ve karşı devrimlerin uluslararalılaşması bir devrimci enternasyonalin gerekliliğinin siyasal temelini oluşturur. Ulusal bir devrimin başarısı yalnızca ulusal unsurlara bağlı değildir. Devrimci bir yönetim sırf ulusal durumu değil, uluslararası durumu da hesaba katmak zorundadır. Çağımızda bir enternasyonalin görevleri grev kırıcılarına karşı uluslararası dayanışmaların örgütlenmesiyle sınırlı basitçe bir muhalefete indirgenemez. Görevleri giderek artan siyasal bir yayılmaya sahiptir. Kendi ulusal ve toplumsal kurtuluşlarını elde etmek için ayaklanan işçi sınıfı ve ezilen halkların dünya çapındaki emperyalist ittifakların ve onların yoğunlaşmış şiddetine tamamı ile dağınık bir biçimde ve yalıtılmış olarak karşı koymak zorunda kalmamaları için enternasyonal gerekli koşulları bir araya getirmek zorundadır.

Enternasyonalin zorunluluğunun, insanlığın yaşadığı krizin çözümü için sosyalist dünya devriminin zorunluluğunun altında yatan teorik çözümlemeye yapılan başlıca itiraz kapitalist sistemin kendini yenileme ve uyarlama kapasitesinin küçümsendiği iddiasıdır. Ne pahasına bir uyarlama olduğu görüldü. Bu Dünya savaşlarındaki milyonlarca ölüyü, sömürge savaşlarında ölen milyonlarca insanı, dünya da açlıktan ve tedavisi mümkün hastalıklardan ölen çocukları unutturarak yaşanan bir uyarlamadır. Hiç kuşkusuz kapitalizmin çöküşü ne doğrusal ne de bütünseldir. Lenin'in kapitalizm için çözümsüz bir durumun söz konusu olamayacağı yolunda söylediği ''Kapitalizmi yıkmak gerekir. Eğer yıkılmazsa her zaman bir çıkış yolu bulabilir.'' Sözünü yinelemeye gerek var mı?

Son olarak kapitalizm uygarlığın çöküş krizi ile damgalanan bir dünyaya kendisini iyi kötü uyarlayabildiyse de bu uyarlamanın sonu olan eşik gittikçe yaklaşmaktadır.

Burjuvazinin buna göstereceği tepki iki türlüdür ''Güçlü devlet''ya da faşizm. Refah devletinin şekli olarak uygulandığı, giderlerin tamamının orta halli ailelerin hayat şeklini yükseltmeye ve kamu yararına yöneltecek biçiminden bahsetmiyoruz. Bankerlerin, hafif sanayi fabrikatörlerinin, tüccarların, orta sınıfların gelirlerinin özellikle de ücretlilerin gelirlerinin bir kısmını silah imalatı ve genellikle ağır sanayi lehine yeniden dağıtan faşist devletten bahsediyoruz. Bu politikanın anlamı açıktır. Siyasi ve sendikal haklarını savunma imkânlarından yoksun bırakılmış işçi sınıfının sırtından kâr oranında bir yükselme sağlamak. Bu emeğin askerileştirilmesidir. Ekonomik uygulamanın faşist şekli savaş ekonomisine yani ''kapitalistlerin refah devleti '' tipinde hal çarelerinin bulunması ve sosyal gerilimin azaltılmasını sağlayacak piyasaların ve sermaye yatırım alanlarının fethi için gerekli imkânların yaratılmasına doğru ilerlemektedir. Kârların devlet tarafından garanti edilmesi ve tekellerin devletle giderek kaynaşması, devletin artan ekonomik gücü aynı zamanda sosyal ve milletler arası çelişkilerin keskinleştiğini ve arttığını gösterir. Ve aynı zamanda kapitalist ilerlemenin savaşlara ve devrimci patlamalara gidişini hızlandırır.

Kapitalizmin sağlayabileceği yeni bir uyarlamanın yalnızca uygarlığı değil, insan soyunun fiziksel devamını tehdit edeceğinden kuşku duymamak gerekir. Eskiden '' ya sosyalizm, ya barbarlık'' şeklinde sunulan ikilem bugün '' ya sosyalizm ya ölüm '' dür. Çünkü özel mülkiyetten ve rekabetten kaynaklanan ahlaksızlığa ve dayanışma kurallarının ortadan kaldırılmasına dayanan bencil ve yarışmacı tutuma son vermeden tehdit eden yıkımları uzun vadeli önlemek olanaksızdır. Bu ikilemi dile getirmek bir felaket çığırtkanlığı değil, çağımızın temel eğiliminin anlaşılmasıdır. Çağımızın acil görevi, proletaryayı kapitalizmin içinde bulunduğu çürümenin çelişkilerini çözmeye, ileri ülkelerde olduğu kadar geri ülkelerde de hazırlamaktır.

Günümüzde daha çok sayıda devrimci insan ve akım sosyalizmin bir dünya sorunu olduğunu ve dünya devriminin uluslararası bir önderliği gerektirdiğini kavrıyor. Ama ne enternasyonalizm, ne de bir Enternasyonal'in inşası kolay bir olay. Çünkü Enternasyonalizm ne yalnızca bir ruh hali, ne de sadece basit bir dayanışma ortamı değil. Dünya devriminin programı, devrimcilerin sınıf mücadelesini görmek istedikleri biçimde değil, nesnel durumun nesnel çözümlemesi temelinde gelişir. Dünya partisi ise, uluslararası sınıf mücadelesinin yetişkin kadrolarının demokratik merkeziyetçi birliği çerçevesinde inşa edilir. Devrimci Marksistler için ulusal devrimler dünya sosyalist devriminin birleşik bir parçasıdır. Her ulusal program dünya devriminin programı üzerinde yükselmek zorundadır ve enternasyonalizm ulusal önderliklerin dünya partisinin bütünlüğü içinde geliştirilmesini gerekli kılar. Kapitalizmin bir dünya sistemi haline geldiği çağımızda, sınıf mücadelesinin nihai zaferi ancak dünya ölçeğinde olanaklıdır. Ama bu hedefe varmak için uygun bir sınıf bilinci düzeyi

ve devrimci önderlik zorunludur. Sınıfın güçlü doğrudan eylem biçiminde ortaya çıkan atılımları, aynı zamanda devrimcilerin zamanında etkili ve yeterince geniş ölçekte müdahaleleri koşuluyla devrimci önderlik meselesini çözebilecek koşulları yaratarak devrimi olanaklı kılmaktadır. Bu çaba eşzamanlı olarak devrimci ulusal partilerin ve bir enternasyonalin inşasını hedef almalıdır.

6 Eylül 2011 Salı

***

Sınıfsız Toplum Ulus Devletle Olmaz…

İbrahim Özkurt

İnsanlık, sınıfsız toplum kuruculuğunda eşsiz deneyler yaşadı. Marksist kanat, Lenin tarafından somutlaştırılan öncü parti kanalı ile gezegenimizin neredeyse yarısında iktidar olmuştu. İktidarın ele geçirilemediği ülkelerde ise yine Marksist-Leninist partiler önemli güce ulaşmışlardı. Özellikle Fransa ve İtalya'da iktidarların eşiğinde yıllarca beklediler. Hatta yerel yönetimleri ele geçirerek önemli deney kazandırdılar insanlığa.

Ve Çöküş

Ne var ki beklenmedik bir anda tek kurşun atılmadan çöküverdi. Kalp krizi geçiren bir insanın yolda yürürken yığılıp kalışı gibiydi çöküş. Ömrünün baharında ansızın yığılıp kaldı önümüze. Ve başladık çöküşün nedenlerini tartışmaya. Bu kriz de neyin nesiydi. Üretim aletlerinin toplumun ortak malı olduğu bir yerde kriz olmamalıydı.. Bir saldırı olur yenilebilirdi ama kriz ile olmamalıydı çöküş. Otopsi de yapamıyorduk. Çünkü otopsi yapmak için hazırlığımız yoktu. Belgelerin açılmasını bekledik epeyce zaman. Kısım kısım açılan belgelerde bir ipucu sunmuyordu. Bu arada bol keseden ha bire tartışıp durduk. Baktık olmayacak aynı tip partilerle yola devam kararı aldık. Ufak tefek değişiklikler yapmadık değil. Mesela bazı partilerimiz Leninist partinin çok demokratik olduğu sonucuna ulaşmış olacak ki Demokratik merkeziyetçiliğin demokratik yanını kaldırdı tüzüklerinden. Bazı partiler ise az demokrasiden yakınarak nispi temsil gibi demokrasiyi biraz genişleterek yol almayı denese de, günümüze kadar görülür bir başarı elde edilmedi maalesef. Diğer ulus devletlerde de benzer süreçler yaşandı. Sendikalar ise eş zamanlı olarak dibe vurdu ve can çekişmesi sürüyor. Küresel egemen güçler istese, sendikaları da bir çırpıda bitiriverir ama sanırım bitirmek istemiyorlar. Niye bitirsinler ki? Köhnemiş sendikalar egemenlerin daha çok işine yarıyor. Sendikaların işini tümden bitirseler, yeni örgütlenme modellerinin çıkma ihtimali çok kuvvetli olduğu için eskilerle işçi sınıfını kontrolleri altında bir güzel sömürüyorlar. Ayıyı ininden çıkarmanın bir alemi yok egemenlerce. Türk-İş'e muhalefet eden sendikalara da muhalefet eden işçilerin; Doğrudan Demokrasi ile yeni yapılanmalar için yola çıkışlarını selamlıyorum.

Nerede Yanlış Yaptık?

Sanırım yanlışın temeli Marks ve Engels tarafından atıldı. Neydi bu yanlış? Burjuvalar, imparatorlukları parçalayarak ulus devletler inşa ederek iktidarı temsili demokrasi ile ele geçirmeyi başarmışlardı. Marks ve Engels ise, sınıfsız topluma giden yol için; Burjuvazinin iktidarını işçi sınıfının ideolojik ve fiili öncülüğündeki partileri kanalı ile ele geçirerek, önce proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirip, ardından ulus devleti zaman içinde sönümleyerek sınıfsız topluma ulaşmayı ön görmüşlerdi. Bunun yanı sıra Marks ve Engels "Dünya işçileri birleşin" de demişlerdi. Bence, partiler kanalı ile ulus devletlerde iktidarı ele geçirmek ile," dünya işçileri birleşin" önermeleri aslında önemli bir çelişkiydi. Dünya işçileri birleşince ulus devletlerde iktidarı ele geçirerek proletarya diktatörlüğü kurmaya neden ihtiyaç duyulsun ki? Dünyayı ele geçiren proletarya, ulus devletleri ortadan kaldırarak yani sınırları yok ederek doğrudan komünal toplumu pekala inşa edebilirdi. Zira Marks ve Engels tek ulus devlette sosyalizmin kurulabileceğini söylemiyor, en kötü ihtimalle Avrupa'da devrim bekliyorlardı.

Burada sesli düşünüyorum. Marks devrimi Avrupa'da bekliyordu dedik. Pekala, Avrupa'da devrim olsaydı, ulus devletlerdeki partiler kendi ulus devletlerinde ayrı ayrı proletarya diktatörlüğü mü gerçekleştireceklerdi? Ulus devletler varlıklarını koruyacak ve kendi aralarında mı enternasyonalizmi kurulacaklardı? Avrupa'da burjuva ulus devletlerini tasfiye eden işçi sınıfı proletarya diktatörlüğü olan parti iktidarına neden ihtiyaç duysun ki? Sınırları ortadan kaldırarak paraları ve tapuları da yakarak Avrupa genelinde doğrudan komünal toplumu neden inşa edemesinler ki? Birileri bu soruların yanıtını verirse sevinirim.

Egemen güçler dünyamızı ayrık otu gibi sardı sarmaladı. Bahçenin bir bölümündeki ayrık otlarını temizleyerek bahçenin tümünü kurtarmak imkansız. Hatta temizlik yapılan bölümü dahi korumak mümkün olamaz. Günümüze kadar yapılan buydu ve her yanı ayrık otu işgal ediverdi ve biz sadece seyrettik.

O halde görünen o dur ki, klasik partiler kanalıyla ulus devletlerde evrensel mücadelenin bir bileşeni olmadan mücadele etmenin başarı şansı sıfır. Günümüz de, her ulus devlet içinde o kadar çok Marksist parti ve Anarşist grup var ki; Bu mevcutlarla evrensel sınıf mücadelesini örmek zaten mümkün değil. İsteseler de öremezler. Üstelik mevcut parti ve gruplar tümüyle işçi sınıfından ve emekçi güçlerden kopuk vaziyetteler ve tamamı ulus devletlerin egemenleri ile çelik çomak oynamakla meşgul. Evrensel bazda örgütlenilemediği sürece çelik çomak oynamaktan kurtulamazlar da. Anarşist gruplar ise meydanlara hakim görünüyorlar. Meydanlara, partileri parti kimlikleri ile sokmak istemiyorlar. Gençlik partilerden umudunu kesmiş olmalı ki kendi tarzlarını uyguluyorlar. Tunus, Mısır, Yunanistan ve İspanya'nın vd. meydanları iyi okuyanlar bu gerçeği görürler. Ne var ki meydanlar da, kalıcı ve evrensel örgütlenmeyi üretemiyor.

Kürt özgürlük mücadelesini küçümseyen ve milliyetçilikle suçlayanlara, Selahattin Demirtaş 25 temmuz tarihli Özgür GÜNDEM gazetesindeki İnci Hekimoğlu ile yaptığı söyleşide, Blok partisine (çatı partisi) ilişkin bir sorusunda "Türkiye'nin her yerinde bu Blok partisi, meclisler şeklinde örgütlenmelidir. İçinde çok çeşitli kültürel katmanları barındırıp, demokratik ifade mekanizmalarını oturtursa bir siyasi partiden daha fazlasını yapan bir muhalefet ortaya çıkacaktır. Bu muhalefet tek başına bir iktidar hedefleyen değil, örgütlü olduğu yerde iktidarın kendisi olan muhalefete dönüşecektir" diyor. Bu örgütlenme modeli bana göre Klasik Marksist-Leninist örgüt modelinden çok daha gerçekçi. Bence bu bloğun içinde olmak isteyen partiler kendilerini lağvederek bloğun örülmesine bireyler olarak katılmalıdırlar. Her partinin kendi tüzel kişiliğini koruyarak oluşturacağı bir çatı partisinin bana göre başarı şansı yok… Meclis türü önermelerinde aynı şekilde hiçbir şansı yok.

Çok Klasik Olacak Ama; O Halde Ne Yapmalı?

Okuyucular anımsar, bu blok sitede alternatif bir örgütlenme modeli için tüzük önerim mevcut. Orada (17.maddenin son paragrafı) "Çalışma grupları sistemden bağımsızlaşmak ve kendi yaşam tercihi için ÜRETİM ve TÜKETİM kooperatifleri kurar. Bu kooperatifler öylesine kapsayıcı ele alınır ki, dünyanın diğer ulusların da ki benzer kooperatifler ile ilişki içine girerler. Enternasyonal dayanışmayı sadece ortak mücadele olarak ele almaz, aynı zamanda ekonomide de dayanışma içine girer. Merkezi olarak örgütlenen kooperatifler uluslar arası değiş tokuş ekonomisini yeniden canlandırmaya çalışırlar" demişim.

Takip edenler bilir. Şanlıurfa Viranşehir'de Metin Yeğinin önermesi ile bir kooperatif kuruldu. 70

ailenin katılımı ile kurulan koop. Kerpiç evler ve ekolojik tarım yapıyor. Kooperatif DTK'ye (Demokratik Toplum Kongresi) açık dilekçe vererek Ürettikleri Şelengo turşusu için satış ruhsatı talebinde bulundular. DTK Ekonomi ve İstihdam Komisyonu kooperatifin talebini ikili hukuk çerçevesinde değerlendirmeye alarak sağlık komisyonunun incelemesinden sonra cevap vereceğini bildirmiş. Başvuru ulusal sınırları aşmış. Brezilya MST-Topraksız İşçi Hareketi bütün Brezilya'da ki dükkanlar ında, işgal topraklarında adil ticaret çerçevesinde satabileceklerini bildirmişler. Metin Yeğin Özgür GÜNDEM'in 28 temmuz günlü sayısında ki makalesinde " Muhtemelen gelecek hafta Diyarbakır'dan, Sao Poula Aleegre ve ne bileyim Bahai'den alabileceksiniz. Avrupa'da Zapatista kahvesi satan bütün yerlere de ulaşabileceğimizi düşünüyoruz" diyor.

Klasik partileri ile küçük dükkanlarında kendilerini ördükleri kozalarında çıkış yolu bulamayanlara diyorum ki, Başınızı kaldırın, kırın kozanızı, çok yavaş olsa da özgür

komünler yaşamaya devam ediyor ve her geçen gün çoğalıyorlar. Ben derim ki, önerilen Blok partisini doğrudan demokrasi ile örelim. Bırakalım öncü parti vs. gibi köhnemiş yapıları. Proletarya diktatörlüğü ara aşaması yerine, insanların yaşadığı ve çalıştığı alanda, sistemin emekçi halka dayattığı her tür yaşama itirazı örgütleyen ve kendi aralarında doğrudan demokrasiyi işleten örgütlenmeleri yaratalım. Böylesine örgütlenmede, her tür etnik kimlikten emekçiler, çevreciler ve yine kadın erkek ve eşcinsel ve her tür dini inancı ile insanların özgürce yaşayabileceği ortamın yaratılabileceğini, yaşatılabileceğini düşünüyorum. Bütün mesele, ulusal ve evrensel koordinasyon un sağlanması ve koordinasyon görevlileri asla karar organı olmaması. Bunun yanı sıra çalışma ve yaşam alanlarındaki örgütlenmelerin hukuki, teknik, bilimsel vb. ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik kurumların yaratılması. Böylesine bir örgütlenme de ne hizip, ne grupçuluk, ne kariyerizm ve ne de oportünizm dikiş tutamaz. Sanırım özgür komünler de çoğalır…

Son sözüm. Niye bunları tartışmıyoruz?

30 Haziran 2010 Çarşamba

***

SAMİMİYETSİZ BİR DÜNYADA TARAF OLMAK

HAKKI YÜKSELEN

PKK'nin koşullu ateşkese son verip "aktif savunma"ya geçmesiyle 26 yıllık savaş yeni bir aşamaya girdi. Seçim propagandasını fiilen başlatan hükümet, suçu İsrail'in üzerine yıksa da, konuyla az çok ilgili olan ve en azından ortalama bir zekâ seviyesine sahip herkes gerçeğin farkında. Savaşın yeniden alevlenmesi, intikam peşindeki İsrail'in, Türkiye'nin "yükselişini" engellemek ve tabii hükümeti devirebilmek amacıyla tam da referandum döneminde PKK'yi 'taşeron" olarak ileri sürmesiyle ilintili değil. Gelişmelerin temelinde bir yıl önce büyük bir alâyişle ilan edilen ve duruma göre sürekli isim değiştiren "açılım"ın yattığı açıkça ortada. Tabii, bu söylediğimin "Terörün nedeni, hükümetin açılım politikasıdır!" türü, burjuva muhalefetine has bir bayağılıkla ilgisi yok. Söylemek istediğim, bu "açılım"ın daha en başından itibaren boğazına kadar bir samimiyetsizliğe batmış olması.

Her Şeyin Başı…

Dilimizde "Her şeyin başı samimiyet!" diye bir söz vardır. Ancak ortada samimiyetten başka her şey var. Öyle bir manzara ki, iyi polis-kötü polis oyunu oynayan ve her sıkıştıklarında dişlerini göstermekten çekinmeyen devletlû birileri, sorunu gerçekten çözmenin değil, istedikleri kıvama getirip ucuza kapatmanın peşinde. Zaten sureti haktan görünüp var olan egemenlik biçimini bu defa da "çözüm ve demokrasi" kisvesi altında sürdürmek isteyenlerle neyi çözeceksiniz ki? "Eski mutlu ve Kürtsüz günler"in hayaliyle yanan ve "Kürt sorunu yok, terör sorunu var!" diyenleri saymıyorum bile!

Cumhurbaşkanı'nın geçen yıl "İyi şeyler olacak!" diye müjdelediği "açılım"ın gerekçelerine bakmak bile yeterli: "Model ortak" ABD, yeni projelerine uygun bir Ortadoğu şekillenmesinde bize "bölgesel güç", yani bölgesel hegemon rolü vermeyi kabul etmiş. Devletimizin içinde bugüne kadar görülmemiş bir uyum ortamı oluşmuş. AB, bir zamandır "terör örgütü"ne desteğini kesmiş. "Herkeslerin" tasfiyesine karar verdiği PKK, iyice sıkışıp çaresiz kalmış, hatta dağılıp bitme noktasına gelmiş. Yani "devlet içi uyumu" saymazsak neredeyse tamamen "dış kaynaklı" bir mesele. Tabii, haklarını yemeyelim, bir de "Analar ağlamasın!" gerekçesi var ki, insanın "Allah razı olsun!" diyesi geliyor!

Netice itibariyle Barzani'yi, Talabani'yi saymazsak şöyle Kürtsüz cinsinden güzel bir çözüm imkânı! ABD-Irak-Irak Kürdistan Yönetimi bir de Biz. Yani, meselenin asıl politik muhataplarının, BDP'nin, PKK'nin yok sayıldığı, hatta tasfiye edilmeye çalışıldığı, öyle kendi aramızda, baş başa; halksız, haksız, adaletsiz, eşitliksiz ve de tekinsiz bir çözüm. Hem de temelleri onca yıldır kimi devlet güçleri ve bağlantılı sivil güçlerce atılmış her türlü provokasyona açık, oynak, kaygan ve de faşizan bir zemin üzerinde.

Eşitlik Korkusu!

Bizde özellikle "milli meselelerin" reformlar yoluyla çözümü, yani diz boyu samimiyetsizlikte uydurmasyon reform işleri epey eskilere dayanır. Ermeni meselesinde olduğu gibi, uydurma çözümler, gerçek kırımlara yol açmıştır her daim. Bu reform işi

tehlikeli bir tahterevalli gibidir. Birileri kazanacağını hayal ederken, birileri de kaybedeceğini düşünür. 1879-1951 yıllarında yaşamış İstanbullu yazar ve gazeteci Aram Andonyan, ilk defa 1913'te yayımlanan 'Balkan Savaşı' adlı kitabında, imparatorluktaki Türk unsuruyla diğer unsurlar arasındaki ilişkilere değinirken, gerçek bir reformun temelinin eşitlik olduğunu belirttikten sonra şöyle der: "Ama şu var ki, memlekette gerçek bir eşitlik kurulursa, Türk unsuru, sadece en çok avantaja sahip unsurlarla eşit olmamakla kalmayacak, daha da geride kalacaktır(…) Eşitlik sistemi içerisinde, sayısının azlığı yönetim yollarını kapatacaktır önünde. Zanaat, ticaret, alışveriş onun işi değildir. Sayıca kendisinden çok aşağı olan unsurlar bile, eşitsizlik engeli kalkınca onu geçeceklerdir(…) Şu halde reform varlığını sürdürmek için şart olmakla beraber, eşitlik sisteminden kaçınmak da şarttı. Eşitlik olmadan ise reform olamazdı. Reform yapılırsa Türk unsur muhakkak kaybedecek; reform yapılmazsa muhtemelen Türkiye elden gidecekti(…) Mithat Paşa bu kördüğümle karşılaştı yolu üzerinde. 'Türkiye Türklerindir' ilkesinin ilk bayraktarlarından olan bu devlet adamı, aynı zamanda hem memleketi hem de Türk unsuru kurtarma çabası içinde, reformu eşitlik ilkesiyle birlikte kabul edemezdi(…) Çaresiz samimiyetsiz bir sistem buldu: Memleketin hoşnutsuz unsurlarını parlak laflarla yahut biçimsel bir düzen ve kurumlarla oyalayacak, her şeyi vaat edip hiçbir şey vermeyecekti. Dış görünüşüyle liberal, gerçekte zorba bir sistem olacaktı bu. 1908'de Mithat Paşa'dan otuz yıl sonra, Jön Türkler bu samimiyetsiz sistemi uyguladılar.'
Eşitlik korkusundan mütevellit derin ve çaresiz bir samimiyetsizlik hastalığı…
Yeniden Paylaşmak
Tabii, o zamandan bu zamana köprülerin altından çok sular aktı. Her şeyden önce bugün hâlâ kaşınanlar olsa da artık imparatorluk falan değiliz. Üstelik kendi ulus devletimiz içinde büyük bir çoğunluğu oluşturuyoruz. Bütün yönetim yolları, ardına kadar açık, önümüzde uzayıp gidiyor. Gayrimüslim mülklerinin Türklere devri işi ise (çokuluslu yatırımları ve "hoşgörümüze" sığınmış birkaç azınlık mensubunu saymazsak) büyük ölçüde tamam. Türkler zanaatı da, ticareti de, alışverişi de öğrendi; hem de şeytana külahı ters giydirecek tüm fırıldaklarıyla birlikte. Kimi internet provokatörlerinin "Ey Türkoğlu uyan, her şey Kürtlerin eline geçti!" veya "Zenginlerin çoğu Kürt!" türü hikâyelerine bakmayın, bu memlekette patronun kim olduğunu herkes bilir. Ancak yine de ortalıklarda "eşitlik ihtimali"nden kaynaklı bir yığın korku ve endişe vardır. Sıradan Türkler arasında epeyce yaygın olan, 'Elimin altındaki Kürt de giderse ben kimi aşağılarım?' endişesini; ölen evlatlarının hesabını, asıl sorumlulardan değil, Kürtlerden sorma eğilimini ve zaman zaman kabaran faşizan ruh halini hesaba katmak zorundayız. Unutmayalım, hayali de olsa "iktidar", iktidardır!
Tabii, bir de "üst düzey" endişeler var. Siz bakmayın kimi hakiki iktidar sahiplerinin "Bu Kürtlere yüz verirsek astarını da isterler!" veya "Önce kültürel haklar, ardından da bölünme!" söylemine. Dertleri, yalnızca "devletin, vatanı ve milletiyle bölünmez bütünlüğü"ne halel gelmesi ihtimali değil; aynı zamanda bir şeyleri de Kürtlerle paylaşmak zorunda kalmaktır. Yani, birlikte paylaşarak yaşamak, neredeyse ayrılıktan beterdir! Eh alışmamışlar ne de olsa! Üzerine pek laf edilmez, ama işin bir de bu yönü vardır. Anayasa maddesi haline gelmiş bir "siyasi eşitlik" ekonomik, toplumsal ve idari alanları da zorlar. Kendimizi, kaynakların yeniden dağılımı, daha eşit paylaşımı gibi mevzuları tartışırken buluveririz. Bölgeye aktarılacak ekonomik kaynaklar, yapılacak yatırımlar, ciddi eğitim ve sağlık harcamaları, zorunlu sosyal politikalar, kültürel hakların gerekli kıldığı destekler, idari reformlar ve daha bir yığın şey. Hepsi masraf kapısı. Şimdi bir de kendi boğazından kesip Kürde yedir; olacak iş değil. Tabii, her şey ekonomiyle kültürle de bitmiyor. Öyle anayasalara falan geçmiş kolektif hak ve özgürlüklere dayalı bir eşitlik, bugüne kadar birilerinin yararına "tıkır tıkır" işleyen, adeta doğal bir düzeni de bozacaktır. Milli eğitimin yeniden düzenlenmesinden tutun da, anadilinde eğitime, tarih vs. ders kitaplarının yeniden yazımına, harp okullarına öğrenci alımına, en hassasları da dahil, devlet kurumları üzerinde ortaklık taleplerine kadar bir yığın devlet ve memleket işi… Küflenmiş resmi ideolojimizin açık ve güneşli bir havada şöyle bir

havalandırılması, “hallaç pamuğu” gibi atılması, sadece devlet mitolojimizin değil, burjuva egemen ideolojimizin de çivilerini yerlerinden oynatır! Hele bir de yerel yönetimlerin güçlendirilmesi veya “özerklik’ türü ihtimalleri de eklediğinizde ortaya önce yerel, ardından da ulusal planda siyaset yapmaya başlayan, kendisine yeni makam ve mevkiler talep eden, eskisinden çok daha güçlü ve iştahlı bir Kürt siyasi sınıfı ve bürokrasisi çıkacaktır. Tabii bu durum, bir “yeniden yeniden paylaşım” konusunu da gündeme getirecektir. Yani, bir alay risk, bir yığın bela!

Hassas Mevzular

Böylesine tarihi öneme sahip meselelerin, işleri bazen “hot-zotla” bazen de sahtekârca bir koyun pazarlığı ile yürütmeye alışmış çapsız, riyakâr, fırsatçı, korkak ve samimiyetsiz insanların eline kalması çok tehlikelidir. Çünkü bunlar, kendilerinin ve temsil ettikleri güçlerin kayıplarını sanki halkın kaybıymış gibi göstermeyi iyi bilirler. İşlerin sarpa sardığı bir noktada, bütün çılgın darkafalılıklarıyla, zaten uzun yıllardır çeşitli resmi-gayri resmi kışkırtmalarla fokurdatılan kin ve nefret kazanının ateşini harlamaları işten bile değildir. Bakın bu memlekette, “milli meseleler” nedeniyle çok kan dökülmüştür. Yani konu, hassas bir konudur. Bu hassasiyet özellikle “açılım, çözüm ve reform” dönemlerinde çok artar. Osmanlının son yüzyılında reformun sadece sözünü ederek, ancak gerçekten reform yapmayarak Hıristiyanları öfkelendirmek; aynı anda da “Gâvurlar tepemize çıkacak!” diyerek Müslümanları kışkırtıp saldırganlaştırmaktan başka bir işe yaramayan yönetim anlayışı, “devlet yönetiminde süreklilik” ilkesi gereği, bu memleketin sırtında hâlâ bir kambur gibi durmaktadır.

Özgürlük Eşitlik Kardeşlik!

Oysa Kürt halkının kazancı, Türk halkının emeğiyle yaşayan büyük çoğunluğunun da kazancı olacaktır. Sabahtan akşama kadar “birlik” nutukları çeken egemenlerin en büyük korkusu Türk ve Kürt emekçilerinin özgürlük ve eşitliğe dayalı gerçek birliğidir. Onlar, bu birliği engellemek için şeytanın dahi aklına gelmeyecek yolları bulurlar.

İşlerin yoluna girdiği inancının çokça yayıldığı dönemler, aynı zamanda tehlikelerin de arttığı dönemlerdir; hele ki arabanın direksiyonu, malum kişilerin elindeyse.

Bugün “çözüm” mevzuunun dışında tutulmak istenen sadece Kürt halkı, Kürt emekçileri değildir; aynı şekilde Türk halkı ve Türk emekçileri de devre dışı bırakılmak istenmektedir. Oysa halkın, emekçilerin dahil ve müdahil olmadığı, destek vermediği ‘çözümler’ sadece yeni ve belki de daha kanlı çözümsüzlüklere kaynaklık eder.

Taraf Olmak

Tarihteki büyük meseleler, eğer zamanında ve doğru araçlarla çözülememişlerse, ortalıkta kalan dev bir leş gibi çürümeye, eskilerin deyişiyle “tefessüh” etmeye, yani kokuşmaya başlarlar; yanlarındaki, yörelerindeki hemen her şeyi, bu arada mücadele eden güçleri de çürütüp kokuşturarak. Kürt meselesinde de durum yaklaşık olarak budur.

Yıllarca süren “kirli savaşla” iyice kirlenip çıkmaza giren, her türlü enfeksiyona açık hale gelen mesele, emperyalizmin ve bölge egemenlerinin oyunlarıyla “kimin elinin kimin cebinde olduğu bilinmeyen” bir Ortadoğu klasiğine dönüştü. Meselenin genel toplumsal, siyasi ve vicdani çürümeye etkisinin yanı sıra Türkiye solundaki çözülme ve çürümeye etkisi de çok açık.

Sözüm, yıllardır “akıntıya karşı yüzenlere” veya zaten “her şeyi bilen, gören ve her zaman haklı” olanlara değil; dayanılması güç bir şovenizm fırtınası karşısında zorlukla ayakta kalmaya çalışan, hatta sık sık yolunu şaşıran emekçilere, solculara sosyalistlere ve hatta çok sayıda “eski dosta!”

Kafalar karmakarışık. Çoğu zaman bir bıkkınlık ve kendini hiçbir yere ve hiçbir şeye ait hissedememe hali egemen. Her şey yabancı, kirli ve uzak. Birçok sosyalist, artık her şeye (en başta Kürtlere!) kızıyor, her şeyden aynı derecede uzak durmaya gayret ediyor. “Temiz” kalmaya, ruhunu kurtarmaya çabalıyor. Ancak yine de gücün, gündelik “fikirlerin”, vasatın,

sabah akşam oradan buradan duyulan sözlerin, bayrakların, asker cenazelerinin, fısıltıların, e-postaların, haberlerin, “bilgilerin”, “mahalle baskısının” etkisinden kurtulamıyor ve bin bir bahaneyle, giderek “onlara” benzemeye başlıyor. En iyi ihtimalle, “Her türlü milliyetçiliğe karşıyım”ın, yani kimi zaman “içimizdeki Türk’ü” gizleyen dermansız bir “tarafsızlığın” limanına sığınmaya çalışıyor. Hatta bunu “proletarya enternasyonalizmi” adına yapanlar bile var! Oysa bitaraf olmanın mümkün olmadığı, “taraf olmayanın -en azından düşünsel olarak- bertaraf olduğu”, sonunda “eksen kaymasına uğradığı” bir dünya burası.
O halde, yapılması gereken ilk iş taraf olmak.
Peki, hangi tarafta olmak? Elbette kendi tarafında! Bu ülkenin ve bu dünyanın gerçek sahiplerinin işçi ve emekçilerin, yoksulların ve kaderlerini onların kurtuluşuna bağlamış olanların olması gereken tarafta.
Nereden Başlamalı?
O zaman, nereden başlamalıyız? Önce, bazı “batıl itikatlardan” kurtulmakla başlayabiliriz Mesela “Bütün milliyetçilikler her zaman birbirinin aynı” değildir. Bir şeye, sırf o şeyin soyut tanımı ve “en sonunda” varacağı noktayı ileri sürerek düşman olmak; ezen ulus milliyetçiliği ile ezilen ulus milliyetçiliği arasında bir fark olmadığını söylemek aslında hiçbir şey söylememektir. Gerçek bir politik tavrın temeli, kavramların sözlüklerdeki zaman ve mekân dışı soyut tanımları değil, belirli bir tarihsel bağlamda ifade ettikleri toplumsal dinamiklerdir. Her şeye toplumsal mücadele içindeki konumuyla bakmalıyız. Bizler falcı değiliz. Bu nedenle asıl işimiz geleceğe ilişkin tahminler yapmak değil, önce halihazırdaki durumu, gidişatı kavramaktır.
Ezen ulus milliyetçiliği ile ezilen ulus milliyetçiliği farklı sınıfsal, sosyal, demokratik, politik dinamikleri barındırır. Biri tarihsel dönüşümünün sonbaharında, her türlü ırkçı, şoven, karşıdevrimci rezilliğin göbeğindedir. Diğeri bir anlamda tarihsel yolunun başlangıcında, nesnel olarak ilerici, devrimci, demokratik özellikler taşır; ta ki, yolun bir yerinde şu veya bu “zorunluluk” nedeniyle emperyalizmle oynaşmaya; emperyalist bir işgale destek vermeye; işçilere, emekçilere düşmanca davranmaya; ezen ulus egemen sınıfıyla devrimci hareketlere karşı işbirliğine; veya bir ezen ulus milliyetçiliğine dönüşüp mesela Irak Kürdistanı’nda Arapları, Türkmenleri, Asurileri, Yezidileri, Keldanileri ve diğerlerini aşağılayıp ezmeye başlayacağı güne kadar.
Ancak o zaman bile önderliğin durumuyla halkın talepleri ve mücadelesi arasındaki ayrımı unutmamak gerekir.
Kısacası ezilen ulus milliyetçiliğine, yani ulusal kurtuluşçuluğa bakışımızdaki bu fark, onun pirüpak bir şey olmasıyla veya bizim ona safça bir hayranlık duymamızla değil, tarihsel konumuyla ilgilidir.
Yoksa Troçki, devrimci bir siyasetçi ve bir gazeteci olarak izlediği Balkan Savaşları üzerine yazdığı makalelerden birinde şöyle der:
“Milli ihtilalciler, sosyal ihtilalcilerin tersine şiddet eylemlerini daima ya kendi ülkelerinin ya da başka ülkelerin hanedan ve diplomatlarıyla bağlantılı hale sokmaya çaba harcarlar. Mesele, genç bir ulusun toprak ve siyaset ile ilgili kendi kaderini tayin etmesi olunca, Carbonari’nin sabırsız eylemleri, çokluk yalnızca hanedanlık ve diplomasi güçlerinin, hep ağırdan aldıkları hamleleri başlatmaları ve tamamlamaları için teşvik etmeye yöneliktir ve ilk fırsatta politik inisiyatifi söz konusu ikinci kuvvetlere bırakır.”
Fark budur ve günümüz örneklerinde olduğu gibi, mücadelenin sosyal kurtuluş boyutu silindikçe, “millici” -diplomatik boyutu parlamaya başlar. Diplomasi sadece “dış güçlerle” değil, aynı zamanda egemen “iç güçlerle” de yürütülür veya yürütülmek istenir. Bu, devrimci sosyalizmin ve işçi sınıfı mücadelesinin güçsüz olduğu hallerde, neredeyse bir tabiat kanunudur. Ancak, diplomasinin kirli ve karanlık dehlizlerinde “kurtuluş ışığını” ararken, zamanla yolunu şaşıran kimi önderliklerle hesabımızı kestiğimiz durumlarda bile, bizim tavrımız kendi burjuvazimizin yanında yer almak veya her şey kahredip küsmek değil, ezilen

halkların yanında yer almaktır.

Birlikten Yana Olmak

Amacımız sınıf mücadelesini yükseltecek imkân ve dinamikleri ıskalamamak, işçi ve emekçilerin birlik ve dayanışmasına ve bütün halkların gerçekten kardeş olduğu bir dünyaya giden yolu bulmak olmalıdır.

"Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını" kayıtsız şartsız desteklemek zorundayız. Bu, "politik anlamda bağımsızlığı, ezen ulustan politik irade yoluyla ayrılığı" da içeren, ancak "hiçbir biçimde ayrılma, kopma ve küçük devletler kurma ile eşdeğer olmayan" bir haktır. (Lenin'in görüşü; joker kullanmak amacıyla değil, doğru olduğu için aldım.) Yurtsever küçük burjuvamızın kafasının karıştırsa da bu "çelişkili" ifadelerin anlamı açıktır: Eğer gerçek birliği istiyorsan, ayrılma hakkını da kabul edeceksin! Ulusların gönüllü birliği başka türlü mümkün değildir. Bu iş biraz da evliliğe benzer, eğer boşanma hakkı yoksa, sonu ya ihanete ya da cinayete varır.

Birlikten, hem de bugünkünden çok daha geniş bir birlikten yana ve "Balkanlaşmaya" karşı olmalıyız. Sadece "Misakı Milli sınırlarını değil bütün Ortadoğu'yu, Avrupa'yı, Asya'yı, Afrika'yı, Avustralya'yı ve Kuzey ve Güney Amerikayı istemeliyiz. Yani gözümüz yükseklerde olmalı; ancak bizimle kalmak istemeyen hiçbir halka da bu talebinden dolayı kurşun sıkmamalı, sıkanlarla da işbirliği yapmamalıyız. Birliğin propagandasını yapmalı; kapitalizme ve emperyalizme karşı ortak mücadelenin ve örgütlenmenin her türlü yolunu aramalıyız; ama nihayetinde halkların özgürce vereceği kararlara da saygı göstermeliyiz. Teklikten değil, gerçek ve özgürlüğe dayalı bir birlikten yana olmalıyız. Bu birlik kimsenin kimseyi ezemediği, zorla asimilasyonun olmadığı, eli sopalı "ağabeylerin" "model"lik yapamadığı bir birlik olmalı. Halkların, ulusların, dillerin, kültürlerin gerçek eşitliğine, adalete, devrimci dayanışmaya, proleter enternasyonalizmine dayanan bir birlik. Bugün gideni yarın bulup kucaklayacak bir birlik…

Bir de Şu PKK Olmasa!

Kürt ulusal sorununun varlığı "normal" zamanlardaki teorik beklentilerin aksine sınıf mücadelesini güçlendirmediği gibi işçi ve emekçilerin önemli bir bölümünün de şoven milliyetçiliğin etkisine girmesine neden oldu. Burjuvazinin iki mücadelenin birleşmesini (Bir zamanlar Zonguldak-Botan hattı'ndan söz edilirdi.) engellemek için sarf ettiği kanlı çabaların yanı sıra sosyalist hareketin deva bulmaz sorunları da bu durumu pekiştirdi. Evet, işler umulduğu gibi yürümedi; üstelik hiçbir zaman gönüllerimize uygun bir PKK de olmadı! Ancak PKK'nin nesnel bir olgu olduğunu ve mücadelenin zihinlerimizde değil maddi dünyada yaşandığını unutmamak zorundayız. Öncelikle durumumuzun asıl olarak PKK'nin varlığıyla doğrudan ilişkisi olmadığını kabul edelim. Bu duruma esasen sınıf mücadelesindeki sert gerilemenin ve bunun yanı sıra kendi güçsüzlüğümüzün, kavrayışsızlığımızın, yönsüzlüğümüzün ve zaman zaman kuyrukçuluğumuzun sonucunda geldiğimizi unutmayalım. Bazı genetik hastalıkların ve sınıf pusulasını kaybetmenin yarattığı körlük, insanların kimi güçlerin pırıltısına kapılmalarına yol açtı. Bazıları, güçler dengesi değiştiğinde, daha önce, "peşlerinden ayrılmadıklarına, hatta milletvekili pazarlıkları yaptıklarına" düşman kesildiler. İktidar açlıklarını devlet kapısının önünde milliyetçiliğin çeşitli kılıklarına girerek gidermeye çalıştılar; hâlâ da öyleler.

Sosyalist devrimci bir önderlik altında yürümeyen her türlü ulusal hareket, sosyalistlerin sürekli "eleştiri kırbacı" (Troçki) altında olmalıdır. Ulusal hareket önderliklerine verilecek destek eleştirel, sınırlı bir destektir ve bu destek yukarıda sayılan olumsuz durumlarda tamamen çekilir. Ancak bu, "devrimci bahaneler" bularak, ezenle ezilen arasındaki mücadelede taraf olmaktan kaçarak, bir halkın ulusal özgürlük mücadelesine sırt dönerek veya Türk emekçilerine ulusalcılığı uygun görüp Kürt emekçilerinden proleter enternasyonalizmi talep ederek düzenin yanında yer almak anlamına gelmemelidir.

Teröre Terör Demek
Açık sözlü olmalı ve eşyaya adıyla hitap etmeliyiz. Mesela durakta bekleyen, otobüsle işe giden, yolda yürüyen emekçinin, parkta oynayan çocuğun canını alan, neredeyse kimin yaptığından bile emin olunamayan teröre, açıkça "terör" diyerek onu kendi dilimizle protesto etmeliyiz. Nasıl ki terör eylemiyle aradaki farkları bilerek siyasi mücadeleye "siyasi mücadele", silahlı mücadeleye "silahlı mücadele", gerilla mücadelesine de "gerilla mücadelesi" diyorsak. Egemenlerin düzene karşı her türlü silahlı, hatta silahsız mücadeleye "terör" adını taktığını biliyoruz; ancak kimi zaman, terörün, devrimci kitle mücadelesinin yerini alan, sonuçta halklar arasındaki milliyetçi nefreti körükleyen bir siyasi araç olarak kullanıldığının da farkında olmalıyız.
Bireysel terörü ve teröristi çok iyi tanıyan Troçki, siyasal baskının belirli sınırları aşması durumunda yalıtık terörist patlamaların kaçınılmaz olduğunu belirtip hemen ardından "Terörizmin çıkmaz sokağında provokasyonun eli güvenle hükmeder" demiş. Terörün nedenlerini biliyoruz, ancak bu bilgi, bazı istisnai tarihsel koşullar dışında, teröre karşı çıkmamıza engel olmamalıdır. Çünkü terör her şeyden önce ancak kitlesel eylemlerle oluşabilecek sınıf bilincinin en büyük düşmanıdır. Kitlesel sınıf mücadelesinin yerini bireysel terörün aldığı durumlarda kitleler ya gökten inecek "kurtarıcıları" beklemeye başlar ya da büyük bir ürküntüyle otoritenin, yani düzenin yanında yer alır. Bu nedenle terör, bir siyasi araç olarak kesinlikle reddedilmelidir.
Barış!
Anayasaya geçmiş hakların dahi fiilen hükmünün olmadığı bir memlekette, anayasaya geçmemiş veya "bireysel" kalmış hakların hiçbir hükmü olmayacaktır. O nedenle yarın bu ülkenin, hangi kökenden gelirse gelsin bütün emekçilerinin ağır ve kanlı bir bedel ödememesinin tek yolu, bugüne kadar olduğu gibi "teklik" değil, özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe dayalı gerçek bir çözümdür. Savaş gerçek anlamda ancak böyle bitecek; barış, ancak bu temelde, geçici bir "ateşkes" olmaktan çıkıp gerçek bir barışa dönüşecektir. Ve bu barışın asıl teminatı başta Türkler ve Kürtler olmak üzere bu memleketin bütün emekçilerinin sınıfsal birliği ve ortak mücadelesinden başka bir şey değildir.
Adalete, eşitliğe özgürlüğe ve kardeşliğe dayalı onurlu bir barıştan yana olmalıyız. Gerçek barışın ancak "işçilerle geleceğini" ve bunun da işçi ve emekçilerin birliği ile mümkün olduğunu her yerde söylemeliyiz. İşçi ve emekçilerin her iki kesiminin emperyalizme ve kapitalizme (Tabii milli kapitalistlere de!) karşı birliği, ancak ortak mücadele ve güven temelinde sağlanabilir. Bizim için en yüksek ilke emekçilerin birliğidir. Sonra… Sonra, dost düşman bütün dünya, "ulusların kendi kaderlerini tayin etmesinin" nasıl bir şey olduğunu görecektir…
Taraf olmak en iyisidir, tabii ki, kendi tarafımızda olmak şartıyla…

2 Eylül 2012 Pazar

Kürt Sorunu mu? Türk Sorunu mu? Dünya Sorunu mu? Emek Sorunu mu?

İbrahim Özkurt

İnsanlığın hayvanlarla ilk buluştuğu, toprağa tohum ekmeyi öğrenerek yerleşik düzene ilk geçişin yaşandığı, günümüzün en stratejik maddesi petrolun ve yakın geleceğin yine en stratejik maddesi suyun üzerinde yaşayan bir halkın ve son 30 yıldır da 50 bine yaklaşan canın sömürü mekanizmasına kurban verildiği coğrafyamızda, insanım diyenlerin yaşamı her geçen gün işkenceye dönüşmekte..

Sorunun çözümü için başta kadınlar olmak üzere halk ile bütünleşen Kürt solu ve demokratları insanüstü mücadele vermekte olup, Türk solu ve demokratlarını mücadelenin içine her nedense çekememekteler. Çekebilmek için ise yeni yeni örgütlenme modelleri üretmekteler. Halkların Demokratik Kongresi, yetmedi bir parti daha kurma çalışmaları…

Türk solu ise "Kürt sorunu çözülmeden bu topraklarda sınıf mücadelesi yükseltilemez" tespitine karşın, Kürtleri dışlarcasına bağımsız örgütlenmelerin peşinde koşuyor ha bire. Bir yandan da bıkıp usanmadan haklı-haksız eleştiri oklarını eksik etmiyor Kürtlerin üzerinden. Reel sosyalizmin çöküşü ile sınıf mücadelesinin yol ve yöntemlerinin alabildiğine tartışıldığı günümüz dünyasında Kürt özgürlük mücadelesinin hata yapmaması mümkün değilken, eleştirileri yapanlar dönüp kendilerine nedense bakmıyorlar bile. Üstelik eleştirileri yapanların çoğu örgütlü dahi değil.

Sayılarını tam olarak bilmediğim, yaklaşık bir düzine partiye bölünen Türk solu, kitlelerle bağları olmaksızın, klasik örgütlenme modelinden ödün vermemekte direnerek güya sosyalizm kuruculuğunda önderlik yapacaklarını sanıyorlar. Söz konusu örgütler, emekçi halk ile ve onların güncel sorunlarının içinde olamadıkları için dağılma süreci yaşamaktalar ve süreci devam ettirebilmek için de ha bire birlik arayışı içindeler. Birlik çabaları, bir artı bir

eşittir yine BİR ediyor. Zira yeni BİR, kısa sürede kitlelerle buluşamadığı için likidasyona da uğrayarak eski bir' in seviyesine inmekte ve onca emek kısa sürede heba olmakta. Yaşanan likidasyon ise kimsenin umurunda değil. Ve hiç kimse yaşadıkları sürecin radikal değerlendirmesini yapmaksızın eski yanlışlarının tekrarını, yeniymiş gibi piyasaya sürmekte bir beis görmüyor.

Halkların Demokratik Kongresine gelirsek; HDK'nın bilfiil içinde olan birkaç parti var. Bu partiler kurulurken ve sonraları, kendi özgün faaliyetleri için bir dizi para ve emek harcadılar. HDK için yine para ve emek harcandı, harcanmakta. Siz kalkın bir parti daha kurarak bir dizi para ve emek daha harcayın. Olacak şey değil. Bu partiler, can yakan Kürt sorununda ve güncel politikaların çoğunda anlaşıyorlarsa ki, anlaşıyorlar; sormak istiyorum, ne amaçla ayrı ayrı partileri var? Bu partiler kitleleri örgütlerken, önce kendilerine taraftar ve üye kazanmak durumundalar. Söz konusu ikili hatta üçlü tabloyu kitlelere nasıl izah ediyorlar merak ediyorum. Çünkü bana izah edemiyorlar. Bu partiler zamanı gelince birbirlerine çalım atmak için mi ayrıca partilerini muhafaza ediyorlar? Ya da iktidara tek başlarına gelmek için mi? Yoksa devrim yapmak için mi? Oysa benim bildiğim devrimi halk yapar. Parti iktidarlarının ise nasıl sonuçlandığına hepimiz tanığız.

Uzatmak istemiyorum bu toprakların solu, yaşattıkları komik durumun farkında değil mi? Ben ağlanacak bu hallerine sadece acı acı gülüyorum. Gelecek kuşaklar bu manzaraya ne diyecekler merak ediyorum.

Üstelik HDK bileşenleri basın açıklaması, salon toplantıları vb gibi faaliyetlerin haricinde bir araya gelmemekteler. Sadece çalışma alanlarında emekçilerin güncel sorunlarına destek için (Grev, işçi direnişleri gibi) nadiren birlikte olabiliyorlar. Sosyal ve kültürel alanlarda ise ayrı duruş sergiliyorlar. Bir düğünde, bir gezide, bir kahvaltıda vb. bir araya gelemiyorlar. Yan yana ikamet edenler dahi ailecek görüşmüyorlar. Dayanışma, yardımlaşma, paylaşma gibi olmazsa olmazlar ise sözcüklerle dahi telaffuz edilmez oldu. Gelir sağlamak adına bazen bir konser yemek ya da kahvaltı düzenlemek yeterli değil. Bir araya nadiren gelişlerde emekçi kitleler zaten yok. Sanki ayrı dünyalarda yaşıyorlar. Bilmiyorlar mı ki ayrı dünyada yaşayanlar bu dünyanın sorunlarına asla müdahil olamazlar, önce kendilerini sonra da kitleleri kandırırlar. Gerçi kitleler kanmadığı için uzak duruyorlar ya, her neyse; "Bu halkla bir şey olmaz" benzeri tespitlerle kimi kandırdıklarını dahi bilmiyorlar.

Aslında, Kürt hareketinin ayağa kalkmasında kaldıraç görevi gören geçmiş sola karşın günümüz solu, Kürt halk hareketinin çok gerisinde kalmış olup, takip etmekte dahi zorlanıyor diye düşünüyorum. İKTİDAR hırsı, solu sol olmaktan çıkarmış durumda. İKTİDAR adına 150 yılı aşkın verilen mücadelelerden hiç mi ders çıkaramıyorsunuz? "Doğrudan Demokrasi ile örgütlenmeliyiz" dediğim zaman, ilginç yanıtlar alıyorum. Deniyor ki; "Eski Yunan'da doğrudan demokrasi eşitler arasında uygulanmıştı. Günümüzde bir partide uygulanamaz." A be kardeşim, Komünist bir parti de üyeler eşit değil mi? Eski Yunan'da kadınlar sürecin dışında tutulmuştu. Komünist bir partide kadınlar sürece dâhil olduğu için mi eşitlik

bozuluyor? Yine deniyor ki; “ Eski Yunan’da doğrudan demokrasi özgür yurttaşlar arasında uygulanıyordu.” Bu insanlar bir komünist partide üyelerin özgür olup olmadığını, ya da olup olmaması gerektiğini sanırım algılayamıyorlar. Zira geleneklerinde hep kast var. Yönetme-yönetilme, gütme güdülme var. Ne var ki farkında değiller.

Diyorum ki; Eğer Eşitlikçi Komünal bir toplumdan yana isek, tüm kurumlarıyla devletin ve paranın ortadan kalktığı özgür bir dünyaya inanıyorsak ki, ben inanıyorum. O halde bu günden emekçi halk ile birlikte halkın güncel sorunlarının içinde olunabilecek komünal bir yapılaşmayı ön görmeliyiz. Emekçi halk adına öncü parti anlayışıyla ancak kendi kendimizi örgütleyebiliriz. Emekçi halka bir program dayatarak, toplum mühendisliği anlayışı ile emekçi halkı örgütleyemeyiz. Sadece doğrudan demokrasi ile kurgulayacağımız bir hukuk emekçi halk ile sosyalistleri buluşturabilir diye düşünüyorum. Başka her yol denendi. Tekrar tekrar denenmişte ısrar etmenin sanırım aptallıktan da öte bir anlamı olmalı, ama ben bulamıyorum.

Önümüzdeki aylarda iki parti kuruluşuna tanıklık edeceğiz. Birincisi HDK bileşenlerinin kuracağı seçim partisi, ikincisi yine bu bileşenlerden yeşiller ve EDP’nin kuracağı bir parti. HDK’nın tüzük taslağı elime geçti. Bildik, klasik bir taslak. Üzerinde değerlendirme gereği bile duyamıyorum. EDP ve Yeşillerin kuracağı partinin iyi niyetli hazırlandığını söyleyebilirim. Bildirgelerinde “Doğrudan demokrasiye ve katılımcı demokrasiye inanıyoruz” diyorlar. Ama inanmak başka şey, gereğini yapmak ise bambaşka bir şey… Doğrudan demokrasi ile kurgulamaya çalıştığım tüzük çalışmamı kendilerine ilettim. Dilerim dikkate alırlar. Şayet alırlarsa dünya soluna önderlik etmiş olurlar. Zira otoriter, baskıcı bir anlayış demek olan temsili demokrasi aşılmadan dünyada solun bir geleceği olamaz diye bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Başta bölgemiz olmak üzere tüm yerküre fokur fokur kaynıyor. Klasik sol, enternasyonalizm sözcüğünü günümüzde de sıkça telaffuz etmekte ise de, mevcut örgütlenme mantığı ile gereğini yerine getirme şansı dahi bulunmamakta. Kendi ulus devleti içinde onlarca parçaya bölünen, işçi ve emekçi sınıflarla tüm bağlarını koparmış mevcut sol, can yakan Kürt sorunu için dahi şartlı ve koşullu birlikteliklerle gününü gün ederken, bölge bazında enternasyonal örgütlenmeleri örmesi söz konusu bile olamaz. Velev ki bölgenin sol güçlerine çağrı yapsınlar, sanırım herkesi güldürmekten öte işlevli olamazlar. Tunus’ta başlayan halk ayaklanmaları yeterli örgütlenmelerden yoksun olduğu için söz konusu ülkelerin ayaklanmacıları mevcut yönetimleri devirmesine karşın emperyalist kampın kontrolüne girmekten kurtulamadılar. Öte yandan, kapitalist-emperyalizm, krizini atlatabilmek adına büyük bir savaşa gün be gün yelken açıyor. Savaşın bölgemizden ateşlenmesi büyük olasılık. Emperyalist savaşa hayır demek yetmez. Gereğini yerine getirmek gerekir. Bunun için de önce ortak örgütlenmeyi sağlamak ve bölgenin tüm antiemperyalist güçlerine çağrı yaparak savaşa karşı barışın mücadelesini örmek ve yükseltmek gerekir. HDK meclis üyesi Yıldız İmrek Uzunkol Burhaniye de ki bir etkinlikte, “solun toksinlerini atması gerektiğini” söyledi. Solun en yoğun toksini temsili demokrasi ile olan örgütlülüğü diye düşünüyorum. Ve bir kez daha çağrı yapıyorum. Buyurun atın toksinlerinizi ve doğrudan demokrasiyle geleceği adım adım inşaa edelim.

22 Nisan 2012 Pazar

24 Nisan: Ermeni Halkının Ölüm Yolculuğu

Hakkı Yükselen

Mevsimi geldi, şimdi bütün gözler yine Amerikan Kongresi'ne getirilecek "soykırım yasa tasarısı"na ve Amerikan Başkanı'nın tavrına çevrilecek. Büyük bir ihtimalle vartayı yine atlatacağız; malûm ortada koskoca bir Ortadoğu ve Suriye meselesi var!

Aslında her tarihsel olay, bugünü anlaşılır kıldığı, bugüne ilişkin dersler içerdiği veya bugün işe yaradığı kadarıyla tartışılır, bu nedenle bir anlamda 'araçsallaşır'; Ermeni sorununda olduğu gibi.

1915 olayları ve tehcir konusu da olumlu ve olumsuz yönleriyle artık bugünkü hesaplaşmalarla ilgili politik ve ideolojik bir nitelik kazanmıştır. Tartışmanın bugüne taşınmasının birçok somut nedeni vardır. Konu sadece, geçmişte olanların Türk devleti tarafından inkârı veya itiraf edilmemesi değildir. Tartışmanın içinde yer alan çeşitli güçler farklı amaçlar gütmektedir. Geçmişte yaşananlardan gerçek bir acı duyan, atalarının anılarına sahip çıkan ve kendi varoluşlarını anlamlandırmaya çalışan insanların

dışında, diaspora önderliklerinin öncelikli hedefi muhtemelen, hem uluslararası planda, hem de yaşadıkları ülkelerde, Yahudiler gibi, daha güçlü sosyal ve siyasal bir konum kazanmak, daha sonraki muhtemel kazanımların zeminini yaratmaktır. (Yahudi diasporasının bu konuda tek ve rakipsiz kalma çabası boşa değil.) Ermenistan devleti için ise sorun ister istemez bir iç ve dış politika ve kendini ulusal anlamda tanımlama sorunudur. Bu konuda tarih boyunca olumsuz bir rol oynayan Batı ülkeleri ise sorunu, parlamentolarında çıkardıkları veya gündeme getirdikleri yasalarla iç politika aracı olmanın yanı sıra, uluslararası planda ve Türkiye politikalarında bir diplomatik baskı ve manevra aracı olarak kullanılıyorlar. Bir de olayın Türkiye boyutu var. Konu, Türkiye'yi yönetenler açısından (hükümet ve rejim farkı gözetmeksizin !) ulusal bir dış politika meselesi olarak gösterilse bile devletin tarihsel meşruiyetiyle, rejimin resmi ideolojisiyle ve iç politik dengeleriyle yakından ilgili. Zaten bu yüzden işin propaganda kısmı dışarıdan ziyade içeriye yönelik; bir yandan "Konuyu tarihçilere bırakalım" derken, öte yandan kimi zaman Ermeni okullarının öğrencilerine bile "Ermeni mezalimi" konulu kompozisyonlar yazdıracak kadar! Tartışmalar, belirli istisnalar

dışında, fazlaca samimiyet içermemesi ve aşırı bir bilgi yığılması ve kasıtlı, yanlış ve çarpıtılmış bilgilendirmeler nedeniyle, geniş kitleler açısından daha da anlaşılmaz hale gelmiştir. Bu nedenle kısaca da olsa geçmiş olayları hatırlatmakta yarar var.

Ne Oldu?

Peki, 1915'te neler oldu? Az öncesinden başlayarak kısaca özetleyelim. Uzun süredir devam eden toprak kayıplarının ardından Balkanlar'ın da kaybedilmesiyle paniğe kapılan burjuva İttihat ve Terakki önderliği, içinde Hıristiyan halkların yer almadığı milli bir devlet ve Asya'daki "Türki" halkları kapsayan bir imparatorluk hedefiyle harekete geçti. İktidar partisi İttihat ve Terakki'de giderek egemen olan Türkçü düşüncenin, Turan ülküsünün ve Alman emperyalizmiyle kurulan ittifakın nedeni de buydu. Bu devletin sınıfsal temeli olarak düşünülen "milli" yani Türklerden oluşan bir burjuva sınıfının güçlendirilmesi ve bir anlamda yaratılması için öncelikle İttihat ve Terakki'nin siyasi önderliğini kabul etmeyen ve milli devletin sınıf tabanı olabileceğine inanılmayan yerli Hıristiyan burjuvazinin tasfiyesi gerekli görülüyordu; yani mülkiyetin el değiştirmesi yoluyla bir "milli iktisat" ve bir "milli burjuvazi" yaratma yöntemi uygulanıyordu. Ayrıca Anadolu'nun Türkleştirilmesi ve İslamlaştırılması amacıyla, kaybedilen topraklardan ve dışarıdan gelen yüz binlerce Müslüman ve Türk göçmenin planlı bir biçimde Anadolu Hıristiyanları aleyhine yönlendirilmeleri ve yerleştirilmeleri; savaştan önce, özellikle Rumların zorla ve tehditle göç ettirilmesi de işin demografik yönünü oluşturuyordu. Savaş "çözüm" için iyi bir fırsat yaratmıştı. Ayrıca Ruslara karşı savaşma önerisini reddeden Ermeni siyasi partilerinin görünürdeki resmi tarafsızlık politikalarına karşın gayrı resmi olarak Ruslardan yana faaliyet göstermeleri, Kafkasya Ermenilerinin oluşturduğu gönüllü taburları, onlara önderlik eden önemli Ermeni liderleri, savaş halindeki bir devlet için ciddi bir tehlike ve "nihai çözüm" gerekçesi oluşturuyordu. Ermeni tehciri bu ortamda başladı. Zaten "Teşkilatı Mahsusa'nın cezaevlerinden devşirdiği suçlulardan oluşturduğu birlikler, Rus sınırı yakınındaki Ermeni köylerinde savaşla birlikte faaliyete geçmişti bile. 1915 Martı'ndan itibaren önce emirlerle, 27 Mayıs'tan itibaren de yasal olarak ve farklı zamanlarda yola çıkartılan Ermeni kafileleri, planlı katliamlar ve zorunlu yürüyüş nedeniyle yollarda kırıldı; soyuldu, çeşitli tecavüzlere uğradı. Doğal olarak bir halkın en savaşkan gücü olan genç erkeklerin öncelikle imhası kaçınılmazdı. Hem dışarıdaki hem de askere alınıp Amele Taburlarında çalıştırılan Ermeni erkeklerin birçoğu bu nedenle öldürüldü. Aksi halde bir milyondan fazla Ermeni'nin savaş sırasında, tam da İngiliz cephesinin arkasına, Mezopotamya'ya (Yol yorgunluğunu saymazsak!) sapasağlam ve savaşabilecek durumda getirilmesi askeri açıdan uygun değildi. Ayrıca her şey bir yana, devletin Ermeni politikası, kat edilen mesafeler, yol güzergâhları ve şartları düşünüldüğünde tehcirin bir katliama ve yağmaya dönüşmesi kaçınılmazdı. Öyle de oldu. Suriye çölündeki "iskân bölgesi" Deyr-ül Zor'a ancak "canlı cenazeler" ulaştı. Tabii burada bir kez daha katliama uğratılarak biraz daha "seyreltildiler." İstanbul ve İzmir'de yaşayanların dışındaki Ermeni halkın yüzde 5 kadarı din değiştirerek, yani asimilasyonu kabul ederek hayatta ve yerlerinde kalmayı başardı; hiçbir yerde kalan Ermenilerin nüfusun yüzde 5-10'unu geçmesine izin verilmedi. Göç kafilelerinden zorla veya bazen kurtarılmak amacıyla alınan binlerce Ermeni kadın ve çocuk da kimi zaman nispeten iyi, kimi zaman da çok kötü şartlarda asimilasyonu kabullendi. Kısacası trajedi sadece katliamlardan ibaret değildi. Bu nedenle, olayların cereyan ediş biçimi ve sonuçları, bütün "planlı mıydı, plansız mıydı?" tartışmalarını anlamsız kılmaktaydı; bu çapta bir zorla yer değiştirme operasyonunun plansız olması devlet aklına ve mantığına aykırı düşerdi…

İddialar ve Gerçekler

Bu çapta bir tehcirin haklılığını kanıtlamaya çalışanların iddia ettiği gibi 1915 yılında topyekun bir Ermeni ayaklanması falan yoktu. Zaten öyle bir şey olsaydı tehcir bu kadar kolay olmazdı. Ermeni halk birkaç istisna dışında (Şebinkarahisar, Amasya, Urfa, Antakya Musa Dağı vb.) tehcire herhangi bir direnç göstermedi; bunlar can havliyle yapılan direnişlerdi; zaten silahlarının çoğu daha önceden toplanmış, erkeklerin önemli bir bölümü de askere alınmıştı. Ermeni ulusal hareketinin kalesi Zeytun (K.Maraş- Süleymanlı) bile kolaylıkla boşaltıldı. 1915'te genel tehcir öncesi tek ayaklanma, nisan ayında Van'da gerçekleşti ve Rus ordusu yetişene kadar sürdü. Tehcirin en önemli gerekçesi buydu. Bu askeri açıdan önemli bir gerekçe olsa da tehcirle ilgili hazırlıklar daha önceden başlamıştı.

Anadolu'nun, sayısı o dönem ortalama 1,5 milyon olarak tahmin edilen, Ermeni halkının büyük çoğunluğu köylüler, işçiler, zanaatkârlar ve serbest meslek sahipleriydi. Yüzde 80'i tarımla uğraşıyordu. Yani Ermenilerin tümü öyle "Müslümanların kanını emen" tefeci-sarraf takımı falan değildi. Her halk gibi çoğunluğu, durumlarından memnun olmasa bile devletle başını belaya sokmak istemeyen, günlük hayatını sürdüren, ekmek parası derdindeki apolitik veya farklı siyasi eğilimlerde, çeşitli toplumsal sınıflara mensup insanlardan oluşuyordu. Üstelik mezhepsel olarak çoğunluğu oluşturan Gregoryenlerin dışındaki Katolik ve Protestan Ermeniler, neredeyse tamamen siyasetin dışında yaşıyordu. Yani Ermenilerin tümü eski Türk Tarih Kurumu Başkanı Yusuf Halaçoğlu'nun iddia ettiği üzere "çeteci, kurye, casus, bomba imalatçısı" falan değildi! Üstelik binlerce Ermeni, Osmanlı ordusu saflarında, amele taburlarında asker olarak bulunuyordu. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde gezen bazı gerilla grupları, Ermeni asker kaçakları (ki her yerde her etnik gruptan binlerce asker kaçağı vardı), Ruslar, İngilizler ve Fransızlar hesabına casusluk yapan bazı Ermeniler bahane edilerek savaş bölgeleri dışındakiler de dahil olmak üzere neredeyse çoluk-çocuk bütün bir halkın ölüm yolculuğuna çıkarılmasının sadece "askeri önlemler" ve "güvenlik" nedenleriyle izahı mümkün değildir. Öyle olsaydı, İttihat Terakki'nin "çelik çekirdeği" yani asıl karar mercii (derin devlet!) Türkiye ekonomisinin savaş sırasında bir anlamda çöküşüne de neden olan böyle bir kararı (Bazen Türk ve Müslüman esnafın ve halkın itirazlarına rağmen) almaz, farklı çözümler bulabilirdi. Örneğin dış baskılar ve fazlasıyla gözönünde olmaları nedeniyle, 24 Nisan'daki ilk sürgünler dışında İstanbul ve İzmir Ermenileri (Bu şehirlerin nüfusuna kayıtlı olmak şartıyla), Cemal Paşa'nın yönetimindeki Suriye Ermenileri ve valinin çabalarıyla Kütahya Ermenileri genel olarak korunabilmişlerdi. (Bütün olup bitenlere rağmen bu istisnalar kıyımın "plansız" olduğunun kanıtı olarak ileri sürülür; "yoksa hepsini keserdik" mevzuu!)

Resmi tezin savaş nedeniyle herkesin cephede olduğu ve Anadolu'nun tamamen savunmasız kaldığı bu nedenle tehcirin bir zorunluluk olduğu iddiası da akıl dışıdır. Osmanlı Devleti, üstelik daha savaşın birinci yılında "çaresiz" durumda değildi. Devletin iç güvenlikten sorumlu jandarma ve polis teşkilatları, garnizonları ve milisleri vardı ve zaten böyle olmasaydı yüz binlerce Ermeni'nin kısa sürede tehciri mümkün olamazdı. Ayrıca katliamda önemli rol oynayan tepeden tırnağa silahlı Kürt aşiret güçleri ve birçoğu hapishanelerden serbest bırakılan suçlulardan oluşan Teşkilatı Mahsusa birlikleri, özellikle Doğu Anadolu'nun

her yerinde faaliyet gösteriyordu. Kısacası, Ermenilerin Anadolu topraklarında yaşaması istenseydi güvenlik sorununa çare bulunabilirdi. Oysa bugün başka hiçbir çare olmadığı söyleniyor; diğer bütün "milli davalar"da olduğu gibi. Ayrıca tehcir o dönemde herkesçe kabul edilen bir yöntem de değildi. Çok sayıda Osmanlı aydını ve bürokratı tehcire karşı çıkıyordu. Bu nedenle içlerinde vali ve kaymakamların da olduğu kimi bürokratlar tehcir ve katliam emirlerine karşı çıktıkları veya emirleri uygulamadıkları gerekçesiyle görevden alınmış (Ankara, Erzurum, Kastamonu, Halep valileri), örneğin Lice Kaymakamı Hüseyin Nesimi, (Ünlü sosyalist Abidin Nesimi'nin babası), öldürülmüştü.

Yine iddia edildiği gibi tehcir geçici bir önlem değildi. Daha Ermeniler yola çıkar çıkmaz yerlerine muhacirler yerleştirildi, Ermeni mülkleri önce nizamnamelerle, sonra da geriye dönük olarak işletilen bir kanunla, tasfiye komisyonları tarafından, "milli ekonomi" hedefi doğrultusunda, Türk ve Müslüman müteşebbislere, en uygun şartlarda, özellikle de yabancı sermayeden korunan milli anonim şirketler kurulması teşvik edilerek aktarıldı. Devlet memurlarının, kimi yerel İttihatçıların ve ileri gelenlerin çeşitli yollarla ele geçirdikleri servetler de önemli bir yekûn tutuyordu. Kısacası hemen herkes Ermenilerin geri dönme ihtimallerinin olmadığının farkındaydı.

Paşa'nın Uykusuz Geceleri

Merkezi yönetimin iyi niyeti, olup bitenden bihaber olduğu iddiasına gelince. Tehcir sırasında olanlar, Talat Paşa'nın anılarında şöyle ifade edilir: "*(...) vicdansız, ahlaksız ve adi bazı kimseler durumdan yararlanmak istemişler ve bu gibiler birçok cinayetin işlenmesine etken olmuşlardır. Genel valiler ve valiler, sorumluluk korkusuyla olayları mümkün olduğu kadar önemsiz göstermeye çalışmış ve kabahati kısmen Kürt halka yüklemiştir. Mebusların verdiği bilgiler cidden feci idi. Birçok geceler uyuyamadım. (...) Esas olarak askeri önlemden başka bir şey olmayan göç ettirme, vicdansız ve karaktersiz insanların elinde bir facia şeklini almıştır. (...) İttihat ve Terakki Komitesi üyeleri, Ermenilere karşı yapılan hareketlerden dolayı son derece üzgündürler ve her zaman bu olayları engellemek üzere hükümet üzerinde etkili olmaya çalıştılar.'*

Ve neredeyse bütün gününü telgraf masasında geçiren, olayları günü gününe izleyen ve anında emirler veren, bizzat kendisinin görevlendirdiği, vaka mahallindeki işleri örgütleyen kâtibi mesuller ile sürekli irtibat halinde olan Talat Paşa'nın, "mebusların verdiği feci bilgiler karşısında birçok geceler uyku uyuyamadığına" inanmamız gerekir mi? Paşa, sanırsınız ki "triumvira"nın (Enver-Talat-Cemal) bir üyesi, partinin lideri ve devletin güçlü dahiliye nazırı değil de, olayları engellemek için çırpınan bir insan hakları derneği yöneticisidir!

Oysa tehcir sırasında olanlardan, ilgili herkes haberdardı. İngiliz ve Fransız hükümetleri uygulama başlar başlamaz, savaşta meydana gelen insanlık suçlarının hesabının sorulacağını peşinen bildirmişlerdi. Ayrıca Anadolu'da görevli Amerikan, İsviçre vb. misyonları, Kızılhaç görevlileri, daha da önemlisi "dost ve müttefik" Alman ve Avusturyalı diplomatlar, askeri görevliler, düzenli olarak ne olup bittiğini hükümetlerine rapor ediyorlardı. Bu hükümetlerden de Osmanlı hükümetine uyarılar geliyordu. Neler olduğunu "Mısır'daki sağır sultan" bile duymuştu. Talat daha sonra, katliamda Alman parmağı olduğu iddialarını reddederken bir itirafta bulunmuştu: "*Ermeni olayları dolayısıyla Almanya'nın onuruna saldırılmıştır. Olaylar ise tamamıyla tersini ortaya koymaktadır; zira her yeni olay duyulur duyulmaz Alman hükümeti bu gibi olaylara son verilmesini tavsiye eden notalar göndermişti. Bu*

konudaki bütün belgeler Babıâli'de bulunmaktadır. Ancak devletin bir numarası olan paşamız bütün bu bilgi ve uyarılara rağmen adeta "çaresizlik" içindedir; gel de inan!

İnsanın, sivillikten de gelse, koskoca bir Osmanlı paşasına inanası gelir. Ancak tam bu sırada karşımıza Sadrazam Sait Halim Paşa'nın Meclisi Mebusan 5. Şubesi önünde verdiği bir ifade dikiliverir. Paşa Tehcir Kanunu'nun çıkış nedenlerini anlattıktan sonra "*Fakat ne yazık ki, yürütmekle görevli olanlar, kanunu fena bir halde uyguladılar. Sızıltılar işitilmeye başlayınca sebeplerinin buldurulması ve suçluların cezalandırılması için araştırma komisyonları oluşturduk… Gereken araştırmalar yapıldı ve komisyon raporunu Dahiliye Nezareti'ne sundu."* der. Buraya kadar iyi, ancak durmaz devam eder: "*(…) komisyonun raporu Dahiliye Nezareti'nden Sadrazamlığa aylarca gelmedi. Birçok kez bu rapor Dahiliye Nezareti'nden istendiği halde, daha tamamlanacak ya da düzeltilecek noktaları var diye Dahiliye Nezareti kaçındı ve dolayısıyla gerçeği gizlemekte kesin kararlı olduğu anlaşılıyordu. Talat Bey, Dahiliye Nezareti'nde kaldığı sürece bu işe iyi bir sonuç verme imkânı yoktu…'*

Aynen böyle; haliyle kime inanacağımıza şaşırırız! İşin şaka kaldırır bir yanı olsa, yüzbinlerce Anadolu Ermenisinin Osmanlı bürokrasinin o meşhur hantallığına kurban gittiği bile iddia edilebilir!

Aslında tehcirin stratejisini hazırlayan Paşa, taktikleri muhtemelen bölgeye gönderdiği örgütçü ve "bütün önemli meselelerde nihai karar sahibi" kâtibi mesullere bırakmıştı. Ayrıca, eski bir telgraf memuru olan Paşa, telgraf başında ve kuryeler aracılığıyla bir resmi politika, bir de "gayrı resmi politika izliyordu ve elbette ne yaptıysa vatan için yapmıştı!

Tehcir Anıları…

Neler olduğuna dair şimdiki bilgisizlik ve inkâr haline bakılmasın, olaylar cereyan ederken dönemin iletişim imkânlarının sınırlılığına rağmen nelerin olduğu üç aşağı beş yukarı duyuluyor, biliniyordu. Sıradan görgü tanıklarının yanı sıra, malumat sahibi devlet görevlilerinin veya "partililerin" sayısı da az değildi.

İttihat Terakki'nin yayın organı Tanin Gazetesi Başyazarı ve milletvekili Hüseyin Cahit Yalçın, anılarında ilk kez Enver Paşa'dan duyduğu tehcir mevzuu üzerine bir iki laf eder:

"*Bir gün, Düyun-ı Umumiye'de bulunduğum sırada, ziyaretime Nazım geldi. Doktor Nazım değil, ondan ayırmak için Küçük Nazım dediğimiz Düyun-ı Umumiye memurlarından Nazım. Kendisi görevle Anadolu'ya gitmişti. Şimdi İstanbul'a dönünce beni görmeğe gelmişti. Bir iki sözden sonra:*

-Aman Cahit, dedi; bir bilsen Anadolu'da neler oluyor! Ermeni sorunu müthiş…

Cevap bekleyerek yüzüne baktım. O bilgiler verdi. Nazım'ın abartmayacağına inanmakla birlikte anlattığı hikâyeler ve kendi gözlemleri beni çok şaşırttı. (…) Yalnız, Nazım'ın anlattıklarıyla Enver'in Ermenilere hiçbir zarar gelmeden ülkeye yararlı bir biçimde çalışabilecekleri yerlere gönderilmeleri gereği üzerine söylediği şeyler birbirine uymuyordu…"

Hüseyin Cahit'e göre, katliamın sorumlusu büyük ihtimalle, yetki sınırlarını aşarak kendi düşüncelerini genel merkezin ve cemiyetin karar ve isteğiymiş gibi yerel memurlara aşılayan Bahaeddin Şakir'dir.

Şakir Bey'in Marifetleri!

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde Merkezi Umumi (genel merkez) üyesi ve yine cemiyet tarafından örgütlenen Teşkilatı Mahsusa'nın reislerinden Bahaeddin Şakir, Ermeni tehcir ve kırımının sahadaki en önemli icracısıdır. Kendisi, çeşitli nedenlerle adı pek sık geçmeyen, ancak bugün de devlet içinde ve dışında çok sayıda "fan" sahibi, haddinden fazla vatansever bir devlet büyüğümüzdür.

Atatürk'ün yakını ünlü yazar Falih Rıfkı Atay, *Zeytindağı* adlı kitabında, daha sonra işgale karşı Sultanahmet Mitingi'nin ünlü hatibi ve Milli Mücadele'nin "Halide Onbaşısı" olarak da tanınacak Halide Edip'le ilgili bir anısını anlatırken Üstat'tan da söz eder:

"*Adana'dan ileride bir istasyonda kompartımana rahmetli Bahaeddin Şakir geldi. Halide Hanım'a takdim ettim. Kendisi Bahaeddin Şakir'in ismini ve ehemmiyetini biliyorsa da, Ermeni politikasındaki rolü(nün) ne olduğunun o güne kadar farkında değilmiş. Bahaeddin Şakir ise o güne kadar bu işte kendisi gibi düşünmeyecek bir Türk milliyetçisine rast geleceğini hatırına bile getirmemişti.*

Uzun bir konuşmadan sonra Bahaeddin Şakir trenden indi. Halide Hanım, beni alıkoyarak:

-Bana bilmeyerek bir katilin elini sıktırdınız, dedi.

Aşağıda vedalaştığımız Bahaeddin Şakir ise kulağıma eğilerek:

-Senin gibi yetişecek kıymetli gençleri, bu kadınla temastan men etmelidir, diyordu."

Artık Şakir Bey neler anlattıysa ve de Halide Hanım neler söylediyse!

Belgeler, Sayılar…

Aradan geçen 97 yılın ardından olayların detaylarına ilişkin, "belge var mı, yok mu?" tartışmalarına ve kurnazlıklarına bakmayın. Bunların tümü bugüne ilişkin politik suçlama ve "sıyırma" hikâyeleri; çoğunun gerçekle ilişkisi ya sınırlı ya da hiç yok. Çoğu zaman birçok görgü tanığının ve mağdurun anlattıkları, anıları, birbirleriyle tutarlı ve olgularca desteklenmeleri şartıyla, resmi belgelerden çok daha önemlidir. Ayrıca işin aslına ilişkin İttihat Terakki belgelerini aramak abesle iştigaldir; İttihatçılar gizli örgütçülüğü iyi bilen "sıkı" adamlardı. Zaten olayın asıl tarihsel belgesi, sonuç itibariyle Anadolu'daki birlerce yıllık Ermeni varlığının silinmesidir.

İnsan kayıpları ve bunların meydana geliş biçimine gelince. Ölü sayısı son dönemde kimi resmi tarihçiler tarafından epeyce azaltılsa da konunun "normal" seyrini izlediği geçmiş dönemde hemen her kesimden uzmanın verdiği rakamlar 300 binle 1 milyon arasındadır. Genelde 600 bin rakamı telaffuz edilmektedir. Bu sayı Sultan Abdülhamit dönemindeki 1894-96 katliamlarını kapsamaz. Tehcirin bir felaket olduğunu, ancak Ermenilerin de "kaşındığını" ve emperyalizme hizmet ettiklerini söyleyen kimi "iyi niyetli" insanlar, daha çok "mukatele" yani birbirini öldürme tezine eğilim gösterirler. Oysa bu tanım aynı anda ve karşılıklı vuruşmayı çağrıştırdığı için yanlıştır. Evet iki taraf da birbirini öldürmüştür, ama mukatele sayılabilecek olay sayısı ve bu çatışmalardaki ölü sayısı fazla yüksek değildir. Ölü sayısının büyüklüğü olayların daha çok katliamlar biçiminde olduğunu göstermektedir. Rus ordusunda yer alan gönüllü Ermeni taburlarının katliamları ve bazı yerli Ermeni gruplarının katliamları sonucu ölen Müslümanların sayısı on binlerle verilmektedir. Örneğin o dönem bir kaynak bunu 40 bin olarak vermektedir. Mukatele tezinin bir diğer zaafı da olayların kronolojisi ile ilgilidir. Resmi tez, bir kronoloji numarasıyla konuyu anlaşılmaz hale getirmektedir. Öldürme olayları genel olarak aynı anda olmamıştır. 1915'teki Ermeni ölümlerinin çok büyük bir bölümü tehcir sırasında meydana gelmiş ve bazı istisnalar dışında savunmasız insanlar öldürülmüştür. Müslüman ölümleri ise, Van'ın Rus işgaline girdiği dönemdeki "Müslüman temizliği" dışında, çoğunlukla daha sonraki yıllarda özellikle de 1917 ve 1918'deki intikam ve bu kez Ermeni güçleri eliyle bazı bölgelerde yürütülen etnik arındırma eylemleri sonucu yaşanmış ve yine savunmasız insanlar katledilmiştir. Mukatele tezinin gizlediği bir diğer gerçek de tehcirin ve tehcir sırasındaki "temizliğin" devlet tarafından ve devlet imkânları ile organize edildiği ve artık açıkça devlet tarafından korunmadıkları ilan edilmiş bir kitleye karşı yapılmış olmasıdır. Oysa katliamlara girişen Ermeni güçlerin sayıları ve imkânları bununla karşılaştırılamaz.

Birinci Dünya Savaşı boyunca 2,5 milyon Müslüman'ın ölümünün suçunu Ermenilerin üzerine atmak ise resmi görüşün bulduğu bir yoldur ve aynı zamanda savaşa ve kayıplara ilişkin "kendi" sorumluluklarından kurtulma niyetini ifade eder. Aynı yol "Ermeni ihaneti"ni kanıtlamak ve yenilginin sorumluluğundan kurtulmak amacıyla Enver Paşa tarafından Sarıkamış bozgununun ardından da kullanılmıştır. Oysa Paşa, kısa süre önce Ermeni Patriği'ne yolladığı mesajda, cephedeki Ermeni askerlerinin kahramanlığını ve gayretini övmekteydi!

Ya Onlar?

Tabii, her meselenin olduğu gibi bu meselenin de evveliyatı ve bir de öbür yüzü vardır. Kıyımdan söz edenlerin yüzüne çarpılıveren o itirazlar: "Peki ya, onlar da bizi kesmedi mi, neden hiç onlardan söz etmiyorsunuz?" Onlardan da söz edelim, ancak 1915 öncesini atlamadan. Malûm, kronolojik sıra meselesi. 2. Abdülhamit döneminin eylemleri, başta kırsal alanlarda "Fedai" adı verilen komitacılar tarafından yürütülen gerilla savaşı olmak üzere, Abdülhamit rejimine karşı yerel ayaklanmalar, direnişler, kitlesel gösteriler ve protestolarla Batı kamuoyunun ve devletlerinin dikkatini çekmeye, diplomatik müdahalesini sağlamaya yönelik kimi zaman provokatif ve sansasyonel şiddet eylemleridir. Çoğu Hamidiye Alaylarının zulmüne, Kürt aşiretlerinin yağmalarına, hem devletin hem de devlet destekli Kürt ağalarının dayattığı çifte vergilere, topraklara el konulmasına, kadınların kaçırılmasına, adaletsizliğe, eşitsizliğe, cinayetlere, zorla din değiştirtmelere karşı özsavunma amacına yöneliktir. (1894-96 kıyımlarıyla cezalandırılır.) "Özerk" veya "bağımsız" demokratik bir Ermenistan hedefini güder. (Kimi zaman devrimci gruplar tarafından işbirlikçi Ermeni

burjuvazisine karşı yönelir.) Reformların uygulanmasını talep eder. Sosyalist damarı da olan bir ulusal-demokratik devrimci çizgi izler. Abdülhamit'e karşı zaman zaman Jöntürklerle işbirliği yapar; Avrupa'daki Jöntürk kongrelerine katılır, 1907'de ittihatçılarla ortak silahlı mücadele kararı alır. Meşrutiyet'le birlikte yeni rejime destek verir; reformcu bir karakter kazanır. Zaten Taşnaklar (Ermeni Devrimci Federasyonu) İttihat ve Terakki ile, Hınçaklar da (Sosyal Demokrat Hınçak Partisi) liberal muhalefet ile ittifak içindedir. Farklı siyasi görüşleri savunan Ermeniler, o partilerin listelerinden Meclisi Mebusan'a girerler. (1908'de 10 milletvekili.) Bir bölümü, Bulgar mebuslarla birlikte parlamentodaki sosyalist grubu oluşturur; işçi haklarını ve sosyalizmi savunurlar. Taşnaklar, o dönemde, 1907'den beri Sosyalist Enternasyonal Osmanlı Alt Seksiyonu'dur. İttifak, iyi kötü Birinci Dünya Savaşı'na kadar sürer. Ancak emperyalist savaş bir dönüm noktası olur. Türklüğü esas alan bir Osmanlıcılıktan ümidi kesen yarı devrimci burjuva milliyetçisi İttihatçılar, açıkça Türkçülük ve Turancılık yollarına girmişlerdir. Amaç artık "Hıristiyan urlardan" temizlenmiş Türk ve Müslüman bir bünye ve sermayenin el değiştirmesidir. İttihatçılar, kapitülasyonlardan , çeşitli dış baskılardan kurtulmak ve büyük bir Türk imparatorluğu kurmak amacıyla Almanların kuyruğuna takılırlar. Balkanların ardından Anadolu'nun en azından bir bölümünün de kaybedilmesi ihtimali onları dehşete düşürmüştür. Zaten meşrutiyet rejimine, İttihatçılara ve reform vaatlerine olan (zayıf!) güvenlerini kaybetmiş olan ve sonunun geldiğini düşündükleri Osmanlı ile hesaplarını kesen Ermeni partileri ise, kendi başındaki Ermeni sorunu yüzünden uzun süre düşmanca davranan, hatta "Ermenisiz bir Ermenistan" isteyen Rusya'nın çizgisini değiştirmesi üzerine, resmen tarafsız, ancak fiilen Rus yanlısı bir tutum alırlar. Çoğunluğu Kafkasyalı Ermenilerden oluşan dört bin kadar gönüllünün oluşturduğu taburlar, Taşnak Partisi Erzurum Mebusu Armen Garo'nun (Karekin Pastırmacıyan) ve bazı Osmanlı Ermenilerinin de işbirliğiyle Rus ordusu ile birlikte savaşa katılırlar. Daha savaş başlamadan Ermeni köylerine saldırılar düzenleyen Teşkilatı Mahsusa birlikleriyle çatışmalara girerler. Tehcirin ardından işgal, intikam, göçe zorlama ve etnik temizlik amacıyla çok sayıda köye ve kasabaya saldırıp Türk ve Kürt halka karşı katliamlara girişirler. Rus işgali altındaki bölgelerde Ermeni gönüllülerin zulmü o hale gelir ki sonunda Ruslar Ermeni gönüllü birliklerini dağıtırlar. Katliamlar savaş sonuna kadar sürer. Çok sayıda Türk ve Kürt Müslüman öldürülür. Bu süreçte Taşnakların küçük burjuva devrimciliğinin giderek eğretileşen sosyalizmi, yerini koyu bir Ermeni milliyetçiliğine bırakır; yani Taşnaklar da bir anlamda, müttefikleri İttihat ve Terakki ile paralel bir yolu izlerler. Sonuçta politik yanılsamaları, akıl ve mantık dışı maceracılıklarıyla bir halkın binlerce yıldır yaşadığı topraklardan sökülüp atılmasında, İttihatçıların ekmeğine yağ sürerek önemli bir rol oynarlar. Anadolu Ermenileri, Osmanlı'nın da bir tarafta yer aldığı emperyalist kamplar arasındaki savaşın, kimsenin uzun yıllar bir daha kafasını çevirip bakmadığı kurbanları haline gelirler…

Meseleyi Anlamak: Çorba Değil Tarih!

Tarih her şeyden önce olayların kronolojik bir sıralamasını gerektirir. Ermeni meselesini tarihsel bağlamından kopartıp çorbaya çevrilmiş, tek boyutlu bir milli-mitolojik-resmi tarih anlayışıyla kavrayabilmek imkânsızdır. Nasıl ki "Türklük" ve "Ermenilik"in öznel-milliyetçi pencerelerinden bakarak gerçekten anlamak imkânsızsa. Sorun bir mukatele veya "skor" sorunu değildir. Yani ölü yarıştırmaya indirgenemez. Yukarıda sözünü ettiğimiz Müslüman ve Ermeni katliamlarının hepsi iğrenç ve aşağılık bir milliyetçiliğin ürünüdür; ancak bunların

hiçbiri yaklaşık 2500 yıldır Anadolu'da yaşayan yerli bir halkın, yarattığı tüm kültür ve uygarlıkla birlikte, o topraklardan şu veya bu "kutsal" bahaneyle sürülüp atılmasını, imha edilmesini haklı çıkarmaya yetmez. Sorun basitçe ve sadece bir "dış güçler" sorunu da değildir. Halkların "bin yıldır kardeşçe yaşadığı, ancak emperyalistler tarafından birbirine düşürüldüğü" türünden, hem bizi toplumsal bir analiz zahmetinden kurtaran, hem de antiemperyalist! ruhumuzu okşayan kestirme gerekçeler ise, gerçeğin kısmi izlerini taşımakla birlikte tek boyutludur ve çoğu zaman hiçbir şey dememekle eş anlamlıdır. Tarihsel ve toplumsal olgular, şeytani "bir dış kuvvetin eylemsiz bir kütleye yaptığı mekanik bir etki" ile değil, kendi "öz hareketleri" sonucu ortaya çıkarlar. Yani öncelikle "Elmanın kurdu kendi içindedir!" "Dış güçlerin etkisi", ancak dönemin uluslararası şartlarıyla, memleketin tarihsel, toplumsal, ekonomik ve politik şartlarının bütünlüğü içinde anlaşılabilir. Olayların "moleküler süreçleri", yani uzun yıllar boyunca meydana gelen "binlerce küçük hadise, sinir bozucu küçük olay" ve birikim, dış güçlerden çok daha önce, adım adım etkisini gösterir. Zaten tarihi, bir komplo teorisi ve kışkırtıcıların eseri olmaktan çıkartan da bu süreçlerin anlaşılmasıdır. Emperyalizmin uğursuz etkisi, bu konuda esas olarak "Şark Meselesi" bağlamında, öncelikle bir nüfuz alanları ve hegemonya mücadelesi olarak devreye girer; ve konumuz bağlamında daha çok Ermenilere "ümit verme-sırtını dönme" biçimini alır. Ortada hemen hiçbir "gerçek destek" yoktur. Uluslararası duruma göre bazen kışkırtıcı, bazen yatıştırıcı rol oynayan büyük kapitalist devletler, Ermeni siyasi hareketinin sosyalist ve devrimci yönlerine de endişeyle bakarlar. Kendi ekonomik, siyasi ve diplomatik çıkarları her şeyin önündedir; bu nedenle çoğu zaman birkaç protesto dışında olup bitene göz yumarlar. Ermeni halkının talebi olan reformlar konusundaki tavırları ise genelde diplomatik oyunların ve sözlü "baskıların" ötesine gitmez. Abdülhamit devri kıyımlarına karşı "tepkileri" ikiyüzlü ve çıkarcı bir pasiflikten başka bir şey değildir. Zaten Osmanlı da bu durumu bildiğinden reformlar konusunda genelde kulağının üzerine yatmayı ve ikili oynamayı tercih etmiştir. Dış baskılarla Doğu Anadolu'da uygulanması karara bağlanan son reform planı ise (8 Şubat 1914-Yeniköy Antlaşması) niteliği, zamanın şartları ve büyük güçler açısından "paylaşmaya doğru bir adım" olması nedeniyle İttihatçılar yönünden "ölüm kararının" alınmasını adeta kaçınılmaz kılan bir gerekçeden başka bir şey değildir.

Bizim Dilimiz

Tarihsel olaylara ve bunların günümüze kadar süren etkilerine karşı tavır takınırken, bunu kendi terimlerimizle, kendi söylemimizle ve kendi devrimci sosyalist anlayışımız ve programımızla yapmamız gerekir. Aksi halde ideolojik ve siyasi bağımsızlığımızı kaybeder, antiemperyalizm adına resmi ideolojinin veya demokrasi adına kimi liberallerin değirmenine su taşımak zorunda kalırız.

Soruna yaklaşırken amacımızın ikiyüzlü burjuva hukukunun labirentlerinde dolaşmak olmadığını kesinlikle belirtmeliyiz. Çatışan burjuva güçlerin birbirlerine boyun eğdirmek amacıyla sorunu çeşitli yerlerinden bükme çabalarına da yüz vermemek gerekiyor. Bizi ilgilendiren, öncelikle işçi ve emekçilerin milliyetçi yalanlarla veya liberal hayallerle aldatılmasını engellemek; Türkiyeli ve Ermenistanlı emekçiler arasındaki kin ve nefret duygularına son vererek onların enternasyonalist dayanışmalarının yolunu açmak; halkların

ırkçı kışkırtmalarla birbirlerini boğazlamalarının engellenmesidir. Bunun yolu da doğruları söylemekten ve resmi tarihin yalanlarını teşhir etmekten geçer. Konunun açıkça tartışılabilmesi, bu ülkede, bugün ve gelecekteki tehcir ve imha tehlikelerini önlemek için de gereklidir. Soruna "Emperyalistler bizi bölecek" veya "İtiraf edelim, AB'ye girelim, demokrasi gelsin" mantığıyla yaklaşmak bizim işimiz olamaz. "Soykırım" meselesine gelince, bu katliam, kıyım veya kırım gibi, tarihsel ve toplumsal "tabiatta" saf halde bulunmayan, hemen hemen bütün şartları oluşsa bile bir sonuca bağlanması tamamen uluslararası politik güç dengelerine dayalı **hukuki** bir kavramdır. Bugün hangi parlamentonun hangi kararı alıp almadığı meselesi bir yana, Ağustos 1985 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu, bir yıl sonra Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu ve Haziran 1987 tarihli Avrupa Parlamentosu kararlarıyla 1915 katliamının Birleşmiş Milletler Jenosit Konvansiyonu'na göre bir jenosit suçu olduğunu kabul edilmiş, ancak bu durum gerçek manada hiçbir şeyi değiştirmemiştir. 1915'e ilişkin tartışmanın, kendi başına ve "hukuki" boyutuyla, kıyımdan neredeyse yüz yıl sonra, günümüz şartlarında ve ikiyüzlü devlet politikaları bağlamında, iç ve dış politik manevraların zemini olmaktan ve halklar arasındaki gerilimi artırmaktan başka hiçbir sonuca varmadığı açıktır. Çekişme bazen sadece şovenist bir iç politika aracına dönüşmektedir. Bu nedenle bizi ilgilendiren konunun hukuki değil tarihi, siyasi ve toplumsal boyutudur. "Soykırımların" önlenmesi ve sorunun (ve bütün benzer sorunların) gerçek çözümü ancak emekçilerin enternasyonalist dayanışması ve devrimci sosyalist mücadele zemininde mümkündür. "Hukuki" bakış açısı gerçekten işe yarasaydı, 1948'deki Soykırım Sözleşmesi'nin ardından Cezayir, Endonezya, Kamboçya, Ruanda, Bosna, Darfur vb. soykırımlar yaşanmazdı; hem de her seferinde duruma göre değişen büyük devletlerin desteği ve de "uluslararası toplumun" gözleri önünde !

2 Mayıs 2011 Pazartesi

Kürt Sorununun Kürtsüz Çözümü

Hakkı Yükselen

Başbakan sonunda baklayı ağzından çıkardı: "Bu ülkede artık Kürt meselesi yoktur. Kürt kardeşlerimin meseleleri vardır. Kürt kardeşlerimi istismar edenler de vardır!" Evet, öyle İslamcı-ümmetçi falan da değil, son derece liberal bir bakış açısı! Kısacası, olmayan bir Kürt ulusal sorununun Başbakan'ın kafasındaki çözümü artık, tabii ki terörist falan olmamaları şartıyla, tek tek Kürtlerin sorunlarının çözümünün toplamına eşittir. Kürtlerin teker teker yararlarının toplamı ise bütün bir Kürt toplumunun yararına eşittir! Yani sorun toplumsal ve politik değil ekonomik ve bireyseldir; aştır, iştir, yatırımdır, kazançtır. Ekonomi mevzuunu ise BDP falan değil, ancak AKP iktidarı halledebilir; aynı Türkleri hallettiği gibi! Zaten liberal ve de ileri demokrasilerin temeli bireysel girişim özgürlüğüne dayanır; birey de özel girişimciden başkası değildir.

Kültür mevzuu ise zaten tamamdır. Öyle devletin resmiyetini ve milletin (Tabii, Türk milleti oluyor.) milli duygularını rencide etmeyecek bir biçimde ve onlara ortak falan çıkmadan, dillerini kendi özel alanlarında konuşup kültürlerini de düğünlerde türkü söyleyip TRT Şeş

izleyerek ve yine bazı özel girişimler yoluyla yaşatabilirler. Demek ki, Başbakan'ın yukarıda alıntıladığımız açıklamasının ardından Blok adaylarına yönelik YSK vetolarının gelmesine şaşırmamak gerekiyor? Bu noktada AKP'nin doğrudan parmağının, yani maddi anlamda müdahalesinin olup olmadığını araştırma zahmetine girmenin hiç anlamı yok; ortada en "iyi" ihtimalle kendi siyasi çıkarları doğrultusunda alenen bir "manevi" azmettirme durumu vardır. Burada harekete geçen esas olarak "milli" bir devlet refleksidir. Unutmayalım, AKP'nin devletin öbür bölümleri ile arasındaki sorunlar, bilindiği üzere, göreli de olsa büyük oranda aşılmış ve memlekette var olan hemen her şeye nüfuz eden iktidarıyla Başbakan artık "Devlet benim!" deme noktasına gelmiştir! Bu durumda eğer kaçınılmaz biçimde "Kürt" olacaksa her şeyde olduğu gibi "Benim Kürdüm" olacaktır; yani Başbakan'ın ve onun vasıtası ile devletin Kürdü! Giderek hızlanan "otoriterleşme" sürecinin Kürt ayağı budur…

Taç Giyen Baş!

Karşımızda, geçmiştekilere nazaran çok büyük konjonktürel (ve elbette yapısal) avantajlara sahip de olsa nihayetinde milliyetçi-mukaddesatçı-neoliberal bir burjuva partisi ve iktidarı vardır. Üstelik kendine has toplumsal-siyasi mekanizmalarla büyük bir seçmen-taraftar kitlesini denetleyen bu iktidar, hemen her şeye nüfuz etme yeteneği ve gücüyle giderek otoriter bir karakter kazanmaktadır. Bu iktidar karşılaştığı sorunların cinsine, ihtiyaçlara ve o andaki toplumsal-siyasal koşullara göre bazen bir yönünün bazen de bir başka yönünü ortaya çıkararak hükümet etmektedir. Partinin ve temsil ettiği akımın daha iktidara gelmeden önce başlayan "akıllanma" süreci, "Taç giyen baş akıllanır!" atasözünde olduğu gibi artık tamamlanmıştır. Yani neoliberal AKP "devletleşmiş"tir. Tabii ki işin diyalektiği gereği devleti de AKP'leştirerek! Kabul etmek gerekir ki, AKP bu konuda yakın tarihimizdeki seleflerinden daha ötelere gitmeyi başarmış, uygun dünya konjonktürünü ve şartları iyi okuma yeteneğini de kullanarak ideolojik ve politik hegemonyanın cumhuriyet dönemine has geleneksel yapısına el atma cesaretini göstermiştir. Bu nedenle AKP toplumsal ve siyasal anlamda aynı sınıf çıkarlarına şaşmaz bir biçimde hizmet etmekle birlikte DP, AP ve ANAP'ın "ortalamasından" daha fazlasını temsil etmektedir. Ancak AKP de, Türkiye'de sağda ve solda yer alan unsurların kahir bir ekseriyeti gibi Türk milliyetçisidir; aynı yukarıda adını zikrettiğimiz selefleri gibi. Bu nedenle bütün o açılım-saçılım hikâyelerine rağmen soruna kaçınılmaz bir "Türk", yani "millet-i hâkime" bakış açısıyla yaklaşmaktadır.

Önümüzdeki seçimlerde AKP'nin "bölgeye" asılmadığı veya seçimlere o bölgede "B Takımı" ile girdiği yolundaki iddialar eğer doğruysa, bu durum AKP'nin bölgeden "vazgeçtiğini" falan değil, Kürtlerin kendine yakın duran bazı kesimlerini kaybetmek pahasına Türklerin ve Türk milliyetçiliğinin çoğunluğuna oynadığını göstermektedir.

Türk Olsun da Çamurdan Olsun veya Malı Ucuza Kapatmak!

Hemen her konuda AKP'nin yaptıklarını "demokratik laik sosyal hukuk devleti" ilkelerine aykırı bulan diğer düzen güçleri (En Atatürkçüleri de dahil!) söz konusu Kürtler ve Kürt illerindeki muhtemel seçim sonuçları olduğunda açıkça veya el altından AKP'yi "Türk" bir alternatif olarak desteklemektedirler. Yani AKP Fırat'ın batısında "Atatürk düşmanı, dinci, şeriatçı, bölücü, Amerikan uşağı, emperyalist maşası, IMF bilmem nesi", ama doğusunda kurtarıcı, milli birlik ve beraberliğimizin emanetçisidir. Kısacası Kürt, Türk'e layık görülmeyen her türlü musibete müstahaktır! AKP de düzen güçlerinin bu "güvenine" layık olabilmek için Kürt meselesinin PKK'siz ve BDP'siz "çözümü" için var gücüyle

yüklenmektedir.

İmralı ile el altından görüşülebilir, resmen “bilinmeyen bir dil” olsa da Kürtçe’nin “sivil” ortamlarda konuşulmasında bir sakınca yoktur. Ancak sokakta eylem gücü olan, örgütlü, Kürtleri gerçekten siyasi temsil yeteneği olan ve dik duran hiçbir yapı muhatap alınmamalıdır. Çünkü ortada, “bazı ekonomik, sosyal, kültürel, eğitsel” vs. nedenleri olsa da, esasen “bazı dış güçler tarafından da kışkırtılan bir terör sorunu” olduğundan işin gerçek manada siyasi bir renk alması asla kabul edilemez! Aksi durumda, meselenin esasen siyasi bir mesele olduğuna dair tarihsel-evrensel gerçek kabul edilmiş sayılır. Amaç “malı ucuza kapatmak” olduğundan, konuyu fiilen gündeme getiren, mücadelesiyle bugüne taşıyan ve bireysel hakların ötesinde kolektif siyasi talepler öne süren ve özerklik talep eden güçlerin devre dışı bırakılması kaçınılmazdır.

Bu nedenle bugüne kadar Kürt ulusal hareketine yönelik kampanyaların temelinde hareketin “terörle” bağlantısı veya “şahinliği” falan değil, ana fikrini Türk milliyetçiliğinden alan bir tasfiye veya izolasyon planı yatmaktadır.

Peki, Kürt hareketinin başlıca örgütsel-siyasi unsurlarını tasfiye edip bazı iktisadi, sosyal, kültürel tedbirlerle sorunu gerçekten çözmek mümkün müdür? Buna inananların sayısı epeyce fazla olsa da böyle bir şey mümkün değil; çünkü siyasi basınç ve en önemlisi Kürt kitlelerin, bu son tezgâhta da kendini bir kez daha kanıtlayan eylem gücü ortadan kalktığında eşitliğe, adalete ve özgürlüğe dayalı bir çözüm konusunda zaten gönülsüz ve samimiyetsiz olanlar, işi iyice tavsatıp ipe un sereceklerdir. Artık asıl iş ABD ve AB’nin idare edilmesine ve halkın oyalanmasına dönüşecektir. Sonuçta bu yolla sağlanacak çözümler bir yandan “Abdülhamit devri reformları”nda olduğu gibi işi daha beter bir çıkmaza sokarken, öte yandan gelecekte daha kanlı bir mücadelenin de kapısını aralayacaktır.

Burjuva Milliyetçi AKP ve Hayatı Kürtlerle Paylaşmak

AKP, bütün “ümmetçi” görünümüne rağmen gerçekte İslamcı bir Türk milliyetçiliğinden başka bir şey olmayan “Milli Görüş” geleneğinden gelmektedir. Bu geleneğin “ümmetçiliği” esas olarak “Türkiye önderliğinde bir İslam âlemi” fikrine dayanır. Temelde burjuva milliyetçi bir bakış açısıdır. Başbakan’ın ve temsil ettiği akımın “Milli Görüş gömleğini çıkarma” iddiası ise genel olarak ulusalcıların zannettiği üzere “millilikten”, milliyetçilikten vazgeçişi değil, İslam da dahil bütün bu “milli değerlerin” neoliberalizm ve serbest piyasacılıkla harmanlanmasını ifade eder. Bu dönüşüm sayesinde hareket Anadolu taşrasının ve İslami “gettoların” kasvetli esnaf ve zanaatkâr ortamlarından çıkıp büyük sermayenin de desteğine mazhar güçlü bir iktidara ve en azından Ortadoğu çapında uluslararası bir “modele” dönüşmüştür. Yine bütün “Ulus devlet tasfiye ediliyor!” türü ulusalcı-sosyal yurtsever paranoyalara rağmen bütün iç ve dış hal ve hareketleriyle güçlü ve elbette kendi meşrebine uygun bir ulus devletin koruyucusudur. AKP’ye yönelik “vatan hainliği” suçlamalarının halkımız nezdinde tutmamasının bir nedeni de bu partinin milliyetçi ve ulus devletçi çizgisidir.

“Kürt açılımı” adıyla başlatılan “açılım” sürecinin kısa sürede “milli birlik ve beraberlik projesine” dönüşmesini bu milliyetçi bakış açısı bağlamında kavrayabiliriz. Hedef, Barzani ve Talabani’nin desteğini de saymazsak siyasi manada neredeyse “Kürtsüz” cinsinden bir çözümdür. ABD-Irak-Irak Kürdistan Yönetimi bir de Biz. Kısacası öyle kendi aramızda, baş

başa; halksız, haksız, adaletsiz, eşitliksiz ve de tekinsiz bir çözüm. Hem de temelleri onca yıldır kimi devlet güçleri ve bağlantılı sivil güçlerce atılmış her türlü provokasyona açık, oynak, kaygan ve de faşizan bir zemin üzerinde.

Sıradan Türklerin, bunca aşağılanmışlıklarının adeta panzehiri gibi gördüğü "elinin altındaki Kürdü" ve elbette hayali de olsa "iktidarını" kaybetme korkusunu bir yana bıraksak bile gerçek iktidar sahiplerinin "üst düzey endişelerini yabana atmak mümkün değildir.

Sorun yalnızca "devletin, vatanı ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" veya Kürtlerin çekip gitmesi ihtimali değil, aynı zamanda "birlik ve bütünlüğün" muhtemel yeni biçimi; bu milli varoluş biçiminin "ekonomi politiği"dir! Yani bir şeyleri Kürtlerle paylaşmak zorunluluğudur. Kısacası anayasa maddesi haline gelmiş siyasi bir eşitlik ve kolektif haklar, hele ki "özerklik" türü çözümler iktisadi, siyasi, idari bütün alanları zorlar. Paylaşarak yaşamanın maliyeti, burjuvazi açısından bazen ayrılıktan beterdir!

Küflenmiş resmi ideolojimizin açık ve güneşli bir havada şöyle bir havalandırılması, sadece devlet mitolojimizin değil, burjuva egemen ideolojimizin de çivilerini yerinden oynatabilir! O zaman bu memleketin temel siyasi sorununun "askeri vesayetin" de ötesinde, büyük patronların egemenliği, kapitalizmin mutlak iktidarı olduğunu anlarız. Kolektif haklar ve özgürlüklerin yol açacağı özgüven, farklı bir uluslararası konjonktürde veya herhangi bir nedenden kaynaklanan gerilimli bir durumda, "federasyon" veya "bağımsızlık" türü, burjuvazi açısından "milli bir felakete" neden olabilecek taleplere de kapıyı aralayabilir. Kürt ulusal hareketinin ayrışmasıyla ortaya çıkabilecek, Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun diğer emek güçleriyle ilişkiye geçebilecek devrimci sosyalist bir Kürt hareketi ihtimali de cabası. Bugünkü "hayal gücümüzle" çok uzak görünse de anayasal olarak kayda geçmiş göreceli bir eşitlik ve özgürlüğün egemen sınıflar açısından yol açabileceği ciddi milli ve toplumsal sorunlar vardır.

Bu memlekette, "milli meseleler" nedeniyle çok kan dökülmüştür. Yani konu, hassas bir konudur. Bu hassasiyet özellikle açılım, çözüm ve reform dönemlerinde çok artar. Osmanlının son yüzyılında reformun sadece sözünü ederek, ancak gerçekten reform yapmayarak Hıristiyanları öfkelendirmek; aynı anda da "Gâvurlar tepemize çıkacak!" diyerek Müslümanları kışkırtıp saldırganlaştırmaktan başka bir işe yaramayan yönetim anlayışı, "devlet yönetiminde süreklilik" ilkesi gereği, geçerliliğini bugün de korumaktadır. Unutulmaması gereken, AKP'nin de artık o sürekliliğin bir parçası olduğudur.

Özgürlük Eşitlik Kardeşlik!

Oysa Kürt halkının kazancı, Türk halkının emeğiyle yaşayan büyük çoğunluğunun da kazancı olacaktır. "Teklikten" yana oldukları halde sabahtan akşama kadar "birlik" nutukları çeken egemenlerin en büyük korkusu Türk ve Kürt emekçilerinin özgürlüğe ve eşitliği dayalı gerçek birliğidir. Onlar, bu birliği engellemek için şeytanın dahi aklına gelmeyecek yolları bulurlar.

İşlerin yoluna girdiği inancının çokça yayıldığı dönemler, aynı zamanda tehlikelerin de arttığı dönemlerdir; hele ki arabanın direksiyonu, malum güçlerin elindeyse.

Bugün "çözüm" mevzuunun dışında tutulmak istenen sadece Kürt halkı, Kürt emekçileri değildir; aynı şekilde Türk halkı ve Türk emekçileri de devre dışı bırakılmak istenmektedir.

Oysa halkların, emekçilerin dahil ve müdahil olmadığı, destek vermediği “çözümler” sadece yeni ve belki de daha kanlı çözümsüzlüklere kaynaklık eder.

Anayasaya geçmiş hakların dahi fiilen hükmünün olmadığı bir memlekette, anayasaya geçmemiş veya “bireysel” kalmış hakların hiçbir hükmü olmayacaktır. O nedenle yarın bu ülkenin, hangi kökenden gelirse gelsin bütün emekçilerinin ağır ve kanlı bir bedel ödememesinin tek yolu, bugüne kadar olduğu gibi “teklik” değil, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını da son noktasına kadar tanıyan, özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe dayalı gerçek bir çözümdür. Savaş gerçek anlamda ancak böyle bitecek; barış, ancak bu temelde, bir “ateşkes” olmaktan çıkıp gerçek bir barışa dönüşecektir. Ve bu barışın asıl teminatı başta Türkler ve Kürtler olmak üzere bu memleketin bütün emekçilerinin sınıfsal birliği ve ortak mücadelesinden başka bir şey değildir.

Elbette barış istiyoruz. Ancak “Barışın özgürlükle el ele yürümediği takdirde bir cinayet olduğunu”* da bilerek…

*Karl Marx, Türkiye Üzerine (Şark Meselesi)

30 Kasım 2011 Çarşamba

***

Türk Geçmişiyle Yüzleşebilecek mi?

Ahmet Doğançayır

Uzun süredir devlet katında adeta ‘’sürekli kriz’’ yaşandığından ve son on yılda bu krizin ideolojik içeriği laik/şeriatçı odaklar arasındaki iktidar mücadelesi şeklinde görüldüğü için, içinde yaşanılan krizin nasıl bir boyut ve derinlik kazandığı görülmemiş olunabilir. Özellikle şu son aylar içinde ülke gündeminin başköşesine oturan gelişmeler tarafları, nasıl tarif edilirse edilsin yönetim, egemenlik aygıtları düzeyinde cereyan eden iktidar mücadelesi düzeyini aşmış, Türkiye toplumunun zaten var olan fay hatlarını tetikleyen bir deprem dalgasına dönüşmüştür. Resmi kabullerle, tabularla, ön kabullerle örülmüş egemen ideoloji dünyası toptan ve çok yönlü darbelerle çökecekmişçesine sarsılır hale gelmiştir. Bu yıkım ve çöküş hali şüphesiz en açık ve çarpıcı yönleriyle resmi ideoloji cephesinde ve onun kurumlarında yaşanıyor.

Türkiye gibi ulusal bütünlük ve kimlik fikri, algısı devlet kavramıyla iç içe oluşturulmuş bir toplumun devleti ile yaşadığı olaylar göz önüne alındığında yolun bittiği, kaçınma çarelerinin tükendiği, artık ‘’hakikatle’’yüzleşmekten başka bir çıkışın kalmadığı noktaya gelindiği görülecektir. Türkiye toplumu, şimdiye kadar resmi ideoloji tarafından tanımlanan ortak milli kimlik denilen şeyin artık söz konusu olmadığını kabul etmek zorundadır. Gayrı Müslim azınlıkların baştan beri bildiği, sosyalistlerin ve seslerini yükselttikleri zamanda iç düşman kategorisine sokulan ‘’dışarıdaki bağlantılarından’’ bahsedilen Kürtlerin uzun zamandır farkında oldukları bu‘’hakikatle’’ yüz yüze gelme aşaması tamamlanmış olmaktadır.

Türkiye toplumunun son yüz yıllık tarihinde devletin milleti ve onun ülkesiyle birlikte bütünlüğünü sağlamak adına yaptığı girişimlerin toplumun belirli kesimlerinin desteği ve onayıyla yürüdüğü biliniyor. Pek çoğu kanla, şiddetle gerçekleştirilen girişimlerin her birinde ya sosyalistler, ya Şeyh Sait de Şafi Kürt aşiretler-Dersim de Alevi Kürt ya da 6-7Eylül de Gayrı Müslimler düşman-iç düşman muamelesi görerek hedef tahtasına konuldular.

Şimdi ‘’devletin milletin çoğunluğuna düşman baktığı iddiasında’’ olan muhafazakâr-İslamcı çizgide bulunanların büyük çoğunluğu bu girişimler uygulanırken devletle omuz omuzaydılar. Türkiye de İslami hareketin geleneksel ana gövdesinde her zaman dinin asli önemde

bulunduğu bir Türk milliyetçiliği düşüncesi kabul görmüştür. İslamcılıkla milliyetçiliği birleştiren bir diğer unsur öteki ve yabancı sayılana karşı düşmanlık üretme potansiyelidir. Bosna, Azerbaycan, Kıbrıs gibi ‘’milli davalar’’nedeniyle tarihi ve ezeli düşmanlar olarak algılanan Yunan, Ermeni, Yahudi, Rus, Sırp karşısında kabaran tepkiler kolayca kan-soy-sop sözcüklerinin kullanılmasını sağladı. Bunlar İslamcılığın güya reddettiği şovenizm ve ırkçılığın en açık örneklerini gösterir. 1970lerin sonuna dek milliyetçi-muhafazakâr çizgiye güç sağlayan İslamcı akım anti-komünist seferberliğin hizmetinde etnik-dinsel toplulukları yücelten şoven ve ırkçı damarı güçlü bir akım oldu.

Şimdi Dersim katliamından açıkça söz edip, Alevilere neden CHP saflarında olduklarını soran Başbakan Erdoğan’ın kendisinin de içinden geldiği siyasal akımın, o katliamın neresinde yer aldığını, katliamdan kalan sürgünlere nasıl davrandığını da açıklaması gerekir. Üzerinde konuştuğumuz resmi ideoloji dünyası kanlı, karanlık girişimlerin sürekli unutulma-unutturulmasını çıkar yol saymıştır. Türkiye toplumunun neredeyse her kesimi, son kırk yılında askeri darbeler, işkenceler, iz bırakmadan kaybedilmeler, ölüm mangaları, Kürtlere ve Alevilere yönelik baskı ve saldırılar biçiminde birçok olayla sarsılmıştır. Bugün artık çökmüş olan bu dünyanın tabularının üzerindeki örtüyü kaldırmalı ve bu ‘’unutma-unutturma alışkanlığı’’ ve üstünü örtme eğilimiyle gerçek bir yüzleşme yaşanmalıdır. Asıl sorun bu unutmanın artık mümkün olmadığının kavranılmasıdır. Bilinmelidir ki AKP ve şimdi çoğunluğu ile onun ardında saf tutan sağ kesimler, o düşünce dünyasıyla gerçek bir hesaplaşmadan, kalıntılarının söküp atılmasından kaçınmaya, karşılaşacağı dirençlere cepheden tavır almak yerine bir uzlaşma pazarlığına oturmaya ve ‘’kendi hesaplarını’’ görmeye niyetlidir.

Türkiye’de yeni muhafazakâr siyaset kendi hesaplaşmasını ve olaylar içindeki yerini gizlemek adına bütün olup biteni CHP ye atıp işin içinden sıyrılma çabası içinde. Bu anlayışla sağ siyasal akımları ve o safta olanları o süreçlerin dışında tutarak fazlasıyla kurnaz bir şekilde geçmişi temize çekme faaliyeti yürütülüyor. AKP bir sürü laf edip günahı tamamen CHP’nin üstüne atarak CHP’nin özellikle Alevi tabanını etkilemeye çalışmaktadır. Oysa CHP’den ayrılarak DP’yi kuran kanadın içinde de Dersim katliamı sorumluları mevcuttur ve AKP bunlardan hiç bahsetmemektedir. Yine hükümet olmasına karşın somut hiçbir adım atmamakta, bu konuyu süründürme sürecine çekmektedir. Devlet adına bu şekilde özür dilenmesinin ciddi hiçbir bedeli yoktur. Yapılan bu özür dileme çabalarının çoğu hatta hepsi geçmişte yaşanmış ‘’kötülüklerin’’ acısını teskin etmeye, oyalamaya yönelik ucuz çabalardır.

Türkiye de ’Modernleşme çabalarının’’ ideolojisi olan Kemalizm esas olarak Kürt hareketinin varlığı ve mücadelesi ile tüm birleştirici gücünü yitirmiş, iflas etmiş bir ideolojidir. Şimdilerde Tayyip Erdoğan bu hedefi kendisi bakımından eleştiriyor. Bu eleştirinin bir hedefi bu ideolojik yapıyla sorunlar yaşamış ve yaşayan kesimleri ‘’amaçları’’ doğrultusunda yönlendirmekse, esas büyük hedefinin Kürt hareketi olduğunu gizlemiyor. Çünkü Kürt hareketinin yenilgisi ve yaşanan demoralizasyonun kuzeyin ezilenlerini yakın zamana kadar olduğu gibi AKP ye yöneltilebileceğinin hesaplarını yapıyor. Yükselişi önündeki bugün için tek engelin Kürt hareketi olduğunu biliyor. Bu engeli de PKK’siz çözümlerde aşmaya çalışıyor.

Kürt sorununun zemini artık Türkiye ile sınırlı değil Ortadoğu’yu da içine alıyor. Bu bölgede artık ulus-devlet sınırlarının geçersiz olduğunu herkes biliyor. Bu bilgi herkese farklı çözüm yolları işaret ediyor. Emperyalist etkinliğin en önemli aracı olmakla birlikte en riskli alanı olan petrol ve su havzalarını birleştiren Kuzey ve Güney Mezopotamya politikaları yeni stratejik konumda öne çıkarılması muhtemel olan Kürt ve Irak meselelerini de kapsamaktadır.

Bu nedenle Sınır dışı operasyonlarla hedeflenen PKK'dir. Batılı ülkeler ve Türkiye'nin garantörlüğü altında kurulan önce özerk Kürt bölgesi, sonra devleti, güneyde de Barzani ve Talabani gibi liderliklere güvenini yitirmiş birçok Kürt ve peşmergenin PKK'ye katılmalarının önünü kesmek ve mevcut liderliklere güveni tekrar kazandırmak amacıyla oluşturuldu. Hedeflenen, ''pürüzü'' ortadan kaldırıp hareketi Kürt burjuva hareketlerine teslim etmektir.

Bugün Türkiye'de resmi tarihin ''istenmeyen, yüz kızartıcı ve ilerde sorun yaratması muhtemel'' dönemlerini unutturma ve örtme üzerine kurulu dünyasının çöküşünden bahsetmek aynı zamanda unutturulan suçların, hafızaların tazelenmesinden bahsetmek de demektir. Bugüne kadar ifade edilmemiş tepkilerin dillendirileceği, sorun haline getirileceği bu süreç, öncelikle Türkiye toplumunun gerçek ''bütünleşme'' daha doğrusu ''kaynaşma'' imkânlarının nasıl olacağının ölçülmesini sağlayacaktır.

Bunu Türkiye burjuvazisinin gerçekleştirdiğinden-gerçekleştireceğinden bahsetmek hayal kurmaktır. Türkiye burjuvazisi demokratik bir gelenekten yoksundur. Onun parlamenter hegemonya biçimleriyle, baskıya dayalı biçimler arasında yaptığı seçişler(seçimler) sınıflar arası mücadelenin dengeleriyle belirlenir. Sınıflar ve farklı kesimler arasındaki dengelerin sağa sola demokratik yeniden inşa tasarımları vaz ederek değil; ekonomik, politik ve İdeolojik alanlarda ezilen sınıfların kendi hesabına mücadele etmesi sonucu oluştuğunu bilmek gerek. Ancak emekçi sınıfların gücü burjuvaziye demokratik hak ve biçimlere rıza göstermesini ve içindeki darbeci, otoriter eğilimlerin geri plana atılmasını ve toplumun gerçek ''bütünleşmesini''sağlayabilir.

Öyleyse yapılması gereken ne göze kestirilen ılımlı İslami yoruma güzellemeler yazmak, ne de üzerinde basabileceğimiz bütün zeminleri kemirmeye girişmiş mevcut saldırıyı yok saymak. Şüphesiz uzun soluklu bir hegemonya savaşımı güncelliğin yıkıcı gereklerinin uzağında kalmamayı gerekli kılıyor. Sosyalistler bir yandan demokrasinin asgari gerekleri için savaşırken, bir yandan da bu savaşı vermek için burjuva liberal olmak gerekmediğini, devrimci perspektifi koruyarak demokratik haklar mücadelesi verileceğini gösterdiler. Bugün de ulusalcı otoriterizme, siyasal islama ve ona yaslanan liberallere karşı emekçilerin ve tüm ezilenlerin ortak mücadelesini örmek ve Ortadoğu'nun devrim rüzgarına güç katmak gerekiyor.

27 Ekim 2011 Perşembe

AKP Açılımının Hedefi: Kürdü Ezmek Cemaatle Çözmek

Hakkı Yükselen

"Türk kamuoyu" her ne kadar işi saflığa vurarak "PKK neden yeni bir terör dalgası başlattı?" diye sorsa da gerçekte mesele ile ilgili herkes savaşı "harlatanın" hükümet olduğunu biliyor. PKK'yi savaşa zorlayan hükümettir; "gizli görüşme, protokol, müzakere" vb. adı altında atılmak istenen "madiğin" farkına varan PKK hükümetin restini tereddütsüz görmüştür. Tabii ki, hükümet "çözümden", "açılımdan" vazgeçmiş değil. Ancak bunu BDP ve PKK ile değil, bölgedeki temeli durumunda olan cemaatler, tarikatlar ve işadamları (yani Kürt kapitalistleri)

ile yapmak istiyor; elbette kendi belirlediği şartlar ve sonrasına ilişkin planları dahilinde. Başbakan, "Kürt meselesi yoktur, Kürt kardeşlerimin meseleleri vardır!" derken sözünü ettiği "kardeşler" elbette Kürt emekçileri değil, bu işbirlikçi veya işbirliğine eğilimli unsurlar.

AKP'nin "samimiyetsizliğe" dayalı "çözüm" hedefinin temelinde Kürt meselesini bugüne taşımayı başaran asıl güçlerin çözülmesi amacı yatıyor. Bu, sözü edilen güçleri anlaşmaya zorlamanın ötesinde bir duruma işaret ediyor. AKP, "terörü minimize etme" söylemiyle PKK'nin askeri açıdan kıpırdayamaz hale getirildiği, BDP'nin ise diz çöktürülüp marjinalleştirildiği bir "çözüm'ün peşinde. PKK'yi savaşa, BDP'yi de parlamento dışında kalmaya zorlamasının nedeni bu.

Yeni Konsept veya Kürtleri Zerdüşt İlan Etmek!

Silahlı mücadele uzunca bir süredir askeri güçlerin taktik amaçlarla kullanıldığı bir seyir izlemekteydi. Silah, iki taraf için de politik hedefler doğrultusunda bir baskı aracı rolü oynuyordu. Her türlü "masa altı tekmeleşmeye", mevzii operasyona ve sivil siyasi güçlere yönelik baskıya rağmen, görüşmeler ve silahların nispi suskunluğu seçime kadar sürdü. Devamı da bekleniyordu. Ancak Başbakan'ın seçim sürecindeki şoven milliyetçi dilinin sadece MHP seçmeninin "tavlanmasıyla" ilgili olmadığı, İmralı'yı da kullanmaya çalışarak oyalama taktiği güttüğü ve bu arada da kendi (ve kurmaylarının) aklınca yeni bir "konsept" doğrultusunda "nihai" bir saldırıya hazırlandığı kısa sürede ortaya çıktı.

Son saldırının askeri, siyasi, diplomatik ve medyatik boyutlarına bakıldığında durumda bir değişiklik olduğu aşikâr. Gelinen noktada, silahlı mücadelenin yeniden "stratejik" bir boyut kazanma ihtimali var. Bunun gerçekleşmesi durumunda bir nevi "90'lara" dönüleceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Malûm, o dönemin "topyekûn savaş" stratejisi de "yeni konsept" adıyla gündeme getirilmişti. Kısacası, hükümet yandaşı medyanın, özellikle de "Cemaat" medyasının Sri Lanka modeli"nden dem vurarak sürdürdüğü "Yeni Türkiye'ye dokunan yanar!" söylemi boşa değil. Aynı şekilde Başbakan'ın BDP'yi, yani kendince "terörü" destekleyen kitleleri açıkça hesap vermekle tehdit etmesi, hatta "Zerdüşt", yani "kâfir" ilan etmesi de hükümetin (Artık suçun üzerine atılacağı "ayrı" bir devlet de yok!) niyetleri konusunda son derece açıklayıcı hususlar.

Hükümetin "çözüm" ve "açılım" politikasının hedefi Kürt hareketinin askeri ve siyasi tasfiyesi ile sınırlı değil. Bu politikanın "yurtiçi" ayağını ideolojik-politik-toplumsal bir hegemonya inşa süreci oluşturuyor. AKP'nin bütün ekonomik, politik ve ideolojik çabalarına rağmen bugün denetim altına alamadığı, toplumsal etkisi olan tek güç Kürt hareketi. Bu hareket önderliği, siyasi temsilcileri ve mücadeleci kitlesiyle AKP'nin topyekûn hâkimiyet (Buna "milli hâkimiyet" de denilebilir!) hedefinin önünde şimdilik tek engel ve bu nedenle tasfiyesi gerekiyor.

Ortada bir de ilginç durum var. Kürt hareketinin tasfiyesini bütün kalbiyle isteyen, aynı biçimde hükümetten de nefret eden ulusalcı-milliyetçi güçler, çelişkili bir biçimde, bu politik tutumlarıyla kendi siyasi sonlarını da hazırlıyorlar. Kürt bölgesinin tamamıyla "düşmesi" AKP'nin ve temelindeki cemaatler federasyonunun bütün memleketi coğrafi olarak da ele geçirmesi anlamına gelecek; insanda "son günlerini" yaşıyormuş duygusu uyandıran "düştü düşecek" bir İzmir'i saymazsak!

İki Anahtar ve Bir Anahtarlık!

Bu hegemonya ve kontrol stratejisinin bir de dış ayağı var. İşin bu yönü, Türkiye burjuvazisinin Ortadoğu'da bir "bölgesel güç" olma, bir model ve "düzen kurucu güç" haline gelme hedefiyle ilgili. Bu hedefin tek "anahtarı" Filistin sorunu değil. En az onun kadar önemli bir başka "anahtar" da Birinci Dünya Savaşı'nın ardından emperyalist çıkarlara uygun biçimde parçalanmış tarihsel Kürdistan gerçeğidir. Ortadoğu'da hegemonya kurmaya heves eden her güç bu gerçeği hesaba katmak zorunda. Kendi parçasındaki soruna uygulanabilir bir çözüm modeli getirebilen herhangi bir devlet, eğer bu işler için gerekli diğer niteliklere de sahipse, öbür parçalar ve onları "iç eden" ülkeler üzerinde de söz ve güç sahibi olmayı düşünebilir. Türkiye örneğinde, sözünü ettiğimiz çözüm gücü ve nitelikler aynı zamanda emperyalist "icazet" açısından da gereklidir. Bu amaçlar ve koşullar düşünüldüğünde AKP hükümetinin Kürt meselesine getireceği çözümün, bölge çapındaki burjuva-karşıdevrimci hedeflerine, "genleşmeci" ve "emperyal" vizyonuna uygun olması zorunludur. Sözünü ettiğimiz karşıdevrimci model sorunu, kapitalizmin uluslararası krizinin giderek ağırlaştığı şartlarda, şimdilik sembolik de olsa, İsrail de dahil, dünya çapında bir başka model (Tahrir Modeli!) oluşturmaya başlayan Arap dünyasındaki devrimci kalkışmaların sönümlendirilmesi için de gereklidir.

İsrail'e yönelik o sert söyleme gelince, bunun nedeni İsrail olgusunun iç siyasette getirisi olan bir unsur olmasının yanı sıra, mevcut konumuyla yukarıda sözünü ettiğimiz iki "anahtarı" birbirine bağlayan "zincir", yani bir nevi "anahtarlık" olmasıdır. Hükümetin Ortadoğu politikası gereğince, Arapların baş düşmanı ve aynı zamanda Kürtlerin de baş "dostu" olan İsrail'e atılacak bir taşla iki kuş vurmak mümkün olacaktır. Yani, İsrail karşıtı söylemle ve hatta bazı kontrollü hareketlerle bir yandan Arapların kalplerini fethedip Ortadoğu'da yeni bir sömürü modeli oluştururken, Kürtlerin de Yahudiler hesabına çalışan "kökü dışarıda vatan hainleri" olduğu kanıtlanabilecektir. Ayrıca Yahudiler ve İsrail, tarihsel ve dinsel açıdan da mükemmel bir "dış düşman" modelidir. Ayarı kaçmamak şartıyla, (Bakın bu "ayar" meselesi" hükümetin istikbali açısından da çok önemlidir!) özellikle bir süredir ABD'nin Ortadoğu politikası açısından da sorun yaratan ve bu nedenle Amerikan yönetiminin çoğu zaman üstü örtülü biçimlerde de olsa şikâyetçi olduğu İsrail'e "posta koymak" dış siyaset açısından da getirisi olan bir iştir. Hele ki emperyalizmin tam da bölgesel bir güce ihtiyaç duyduğu bir zamanda ve de büyük sermayenin bölgedeki âli menfaatları bunu gerektiriyorsa.

Kimileri her şeyin emperyalizmin denetiminde oynanan bir oyun, bir numara, hatta danışıklı bir dövüş olduğunu söylese de, bu işlerle oyun oynanamayacağı, üstelik gölgesine bile kuşkuyla bakan bir güvenlik devleti olan İsrail'in bu tür "oyunları" çok fazla kaldıramayacağını unutmamak gerekiyor.

Dimyat'a Pirince Gitmek veya Ortada Kalma İhtimali!

Elbette heves ve niyet etmekle gerçekleştirmek her zaman aynı şey değil. Türkiye burjuvazisine seksen yıl sonra "Neden olmasın?" dedirten "emperyal" heveslerin "kursakta kalma" ihtimali epeyce yüksek. Son zamanlardaki uluslararası gelişmeler, komşularla ilişkiler bağlamında, çıraklık ve kalfalık dönemini aşıp artık "ustalaştığına" inanan hükümetin, gerçekte bir "acemi büyücü çırağı" misali işleri yüzüne gözüne bulaştırabileceğini gösteriyor. Bu durum emperyalist sistem içindeki yerine de güvenip kendine aşırı güçler vehmeden her

devlet için gerçek bir tehlikedir. Hükümet, bölgesel planda yolunu şaşırdıkça daha da saçmalayarak bütün "iktidarsız muhterislere" has refleksleri gösterebilir. Böyle bir durumda hükümetin, sırtını sıvazlayan emperyalizmin de etkisiyle bir takım bölgesel maceralara girişme ve "Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olma" ihtimali vardır. Bu konuda tarihsel bir örnek olarak Yunanistan'ın Birinci Dünya Savaşı ertesindeki "Küçük Asya Seferi"ni gösterebiliriz. Kendi tarihsel hedeflerini gerçekleştirme hevesi peşinde İngiliz emperyalizminin desteğiyle Anadolu'da boyundan büyük işlere girişen Yunan burjuvazisi, emperyalist devletlerin kendi çıkarları yönünde açık veya üstü örtülü biçimlerde Türk burjuvazisiyle anlaşması sonucu yalnız kalmıştı. "Küçük Asya Seferi"nin Yunan tarihindeki bir diğer adı da "Mikriasyatiki Katastrofi"dir, yani "Küçük Asya Felâketi!" Tabii buna bir de Türkiye'nin aynı savaşın başlangıcındaki, sonu facia ile biten emperyal heveslerini ekleyebiliriz. Hani şu meşhur "Müttefikimiz Almanlar yenildiği için bizim de (hükmen!) mağlûp sayıldığımız dünya savaşı, diğer adıyla Harbi Umumi!

Savaş kendi başına bir şey değildir. Dış politika ise esas olarak iç politikanın devamıdır. Buna "politikanın başka araçlarla devamı" olan savaşlar da dahildir. Ve nihayetinde bütün politikalar gibi savaşlar da temelde sınıfsal bir nitelik taşır. Türkiye'nin sınırları dışında girişeceği bütün askeri maceralar, her türlü "milli" görüntü altında, aslında uluslararası ve yerli kapitalizmin krizle birlikte giderek şiddetlenen çelişkilerini insan kanıyla çözmeye yönelik olacaktır. Ancak bu gibi durumlarda, emperyalizmin (güvenilmez) desteğine ve bütün militarist şişinmelere rağmen yine de "Neye niyet, neye kısmet!" kuralı geçerlidir. İşlerin çıkmaza girmeye başladığı bir noktada emperyalist destekçinizin de kendini sıyırma çabasına girmesiyle bütün bir Ortadoğu gerçeğiyle baş başa kalabilirsiniz. Bu noktada savaşın ikinci kuralı devreye girer; yani "Dimyat ve bulgur" kuralı. Bunun bir anlamı da el âlemin Kürdistanında fink atmaya çalışırken kendi Kürdistanından olmaktır. Bu elbette Türk burjuvazisinin ve devletinin asla sineye çekemeyeceği bir durumdur. Hele ki kayıplarla dolu bir savaş sürecinde böyle bir ihtimalin belirmesi burjuvaziyi canavarlaştıracaktır. Bu konuda tarihi bir örnek olarak yine Birinci Savaş sırasında yaşanan Ermeni tehcir ve kıyımını gösterebiliriz. Aynı türden bir girişim benzer şartlar altında Kürtlere yönelik olarak da ortaya çıkabilir; sadece Kürtlerle "sıfır sorun" veya "tarihsel" bir fırsatı değerlendirmek açısından değil, aynı zamanda her şeyi kaybetme paniği nedeniyle de; aynı "Jakoben" İttihatçıların yaptığı gibi…

Bölgesel hegemonya meselesi bağlamında işlerin Türkiye burjuvazisi açısından bir zaman boyunca yolunda gideceğini farz etsek bile, bunun Türkiye'ye getireceği yükün uzun süre taşınamayacak kadar ağır olacağını söyleyebiliriz. Bir devletin ekonomik, politik ve askeri anlamda yayılmacı bir güç haline gelmesi, onu, yayıldığı bölgedeki tüm çelişkileri, sorunları, çatışmaları da bünyesine dahil etmeye zorlar. Bu her "düzen kurucu" gücün kaçınılmaz kaderidir.

Bir Kâbus Olarak Zonguldak-Botan İttifakı!

Savaşlar, burjuvazinin şiddetlenen ve başka biçimde çözülemeyen iç çelişkilerinin dışa dönük yüzüdür. Bu nedenle her savaş aynı zamanda bir "iç savaşa" işaret eder. Ancak savaşlar evrensel bir olgu olsa da ülkeler için nihayetinde istisnai durumlardır. (Bazıları hariç!) Krizin şiddetlendiği dönemlerde dışarıya yönelik bir savaş olmasa da bir "iç savaş" çeşitli yönleriyle uç verir. Bu "iç savaşın" her zaman askeri biçimler almasını gerekmez. Kimi zaman sermayenin krizin bedelinin ödetmek istediği emekçi kitleler göreceli olarak kolay boyun

eğerler. Baskı nispeten daha üstü örtük biçimde yürür. Ancak krizin başka çelişkilerle de (mesela şiddetli bir ulusal sorunla!) beslendiği durumlarda, emekçi kitlelerin direnme gücüne de bağlı olarak iç mücadele çok sert biçimler alabilir.

Sorunu bu yönüyle ele aldığımızda, dünya kriziyle birlikte çelişkileri giderek patlayıcı bir nitelik kazanan Türkiye'de meselenin sadece Kürtlerin "tepelenmesiyle sınırlı kalamayacağı açıkça ortada. Giderek şiddetlenen çelişkilerin temel çözüm yöntemi burjuvazi açısından, kapitalist sömürünün artırılması ve emeğin tam manasıyla boyun eğdirilmesidir. Bu sadece "ekonomik" yöntemlerle çözülebilecek bir sorun değildir; emeğin direnmesi ölçüsünde giderek artan bir siyasi-polisiye baskıyı da zorunlu kılar. Bu durumda sermayenin kâbusu, Kürt ulusal özgürlük hareketiyle emeğin kapitalist sömürüye karşı mücadelesinin etkileşime geçerek birleşmesi ve ortaya burjuva düzeni açısından olabilecek en patlayıcı karışımın çıkmasıdır. Bunun hayali bir korku olmadığını 1990'ların başında hemen hemen eşzamanlı olarak yükselen işçi hareketleri ile Kürt "serhıldan"larının burjuvazi üzerinde yarattığı etkiden biliyoruz. O dönem bir "Zonguldak-Botan " kardeşliği ihtimalinin yol açtığı korku, Birinci Körfez Savaşı'ndan da istifade ederek, burjuvaziyi önce Zonguldak'tan başlayarak işçi hareketini tasfiyeye, ardından da Botan'a, yani Kürtlere karşı "topyekûn savaşa" yöneltti. Dönemin MGK'si yönetiminde uygulanan "psikolojik savaş"ın temel amacı sistemli bir şovenist propaganda eşliğinde Türklerle Kürtler arasındaki herhangi bir kardeşlik ve ortak mücadele bağını neredeyse ebediyen imkânsız hale getirmekti. Başbakan'ın Kürt hareketini ve kitlesini "Zerdüşt" ilan etmesi, yaygın tabirle bir "öteki" yaratmanın da ötesinde, bütün Kürtleri tehcir ve kıyımla tehdit etmektir. Buna son günlerde Cumhurbaşkanı'nın "intikam ve acı çektirme" söylemini de ekleyebiliriz. Bu topraklarda bir halkı nispeten koruyucu bir kalkan oluşturan İslamiyet'in dışında ilan etmek ve ardından "intikam"dan söz etmek, o halkı gerektiğinde her türlü saldırıya açık hale getirmek, bu saldırıyı "meşru" (yani şeriata uygun) kılmaktır.

Kürt Hareketine "İlişmek"

Burjuvazinin bütün "bölücü" çabalarına karşın, ona en büyük kâbusunu yaşatmak görevi ile karşı karşıyayız. Bu anlamda Türklerle Kürtlerin emek ve özgürlük eksenli ortak mücadelesi sorunu, bir temenni olmanın ötesinde, bütün gerçekliği ve somutluğuyla çözülmek zorundadır. Dozunu giderek artıran baskının sadece Kürtlerle sınırlı kalmadığı ve kalmayacağı çok açık. Öncelikle çoğunluğu oluşturan Türk işçi ve emekçilerine, yoksullarına Kürt halkının kazancının kendi kayıpları olmayacağını, eğer kazanacaksak bunu hep birlikte başarabileceğimizi anlatmak zorundayız. Aynı süreç Kürt işçi ve emekçilerine de gerçek kurtuluşlarının ancak toplumsal kurtuluşları ile mümkün olabileceğini gösterecektir.

Ancak unutulmaması gereken nokta, gerçek bir ittifakın gerçek toplumsal güçler arasında kurulabileceğidir. Taraflardan birinin açık veya gizli bir biçimde "çaresizlikle" diğer tarafa iltihak ettiği, "iliştiği" bir ittifak, adı her ne olursa olsun tek yönlü, tek kollu ve tek bacaklı olacaktır. Bu nedenle var olabildiği süre boyunca tek taraflı işleyecektir. Böyle bir ittifakın uzun süre devam etmesi mümkün değildir.

Bugün iki tarafın güçleri arasında çok büyük bir fark olduğu malum. Kürt ulusal özgürlük hareketinin önderliği gerçek anlamda toplumsal bir gücü ve hareketi temsil ederken, Türk sosyalistleri hali hazırda neredeyse sadece kendilerini temsil eder durumdadır. Ancak bu durum, "işçi sınıfının hareketsizliği" gerekçesiyle bir çeşit "ilişme" durumunu gerekli kılmaz.

(Bu gerekçeyi samimi konuşma anlarında birçok defa kulaklarımla duyduğum için belirtiyorum!) Aksine sosyalistlerin sınıfı kazanmak için yapmaları gereken daha çok iş olduğunu gösterir. Devrimci sosyalizmin temel faaliyet alanı işçi sınıfı ve emekçilerin saflarıdır; ideolojik-politik-toplumsal varlıkları tamamen buna bağlıdır. Aksi durumda "başka bir şeye" dönüşürler. Sınıfı kazanmanın kestirme bir yolu yoktur; bu her şeyden önce, ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığı gerektirir; tabii, sınıftan değil, başta burjuvazi olmak üzere diğer siyasi ve toplumsal güçlerden. Asıl tarihsel görev olan işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığının başlıca koşullarından biri de budur. Bu hiçbir zaman grev, sendika vb. sorunlarla sınırlı "sınıf indirgemeciliği" veya "uvriyerizm" anlamına gelmez. Çünkü işçi sınıfı sadece ekonomik bir sınıf değil, esas olarak toplumsal bir sınıftır. Bu anlamda sınıf tavrı, işçi sınıfının tüm toplumsal sorunlara (ekonomik sömürüden, demokrasiye, kadın sorunundan çevre sorunlarına kadar her şey) örgütlü ve programlı müdahalesine işaret eder. Zaten "işçi sınıfın öncülüğü"nden kastedilen de budur. Aksi halde şimdi olduğu gibi başka sınıfların müdahalesi ve "öncülüğü" kaçınılmaz olacaktır!

Çaresiz miyiz?

Şu andaki durum ne olursa olsun sosyalistler çaresiz değildir. Aynı şekilde işçi sınıfı hareketinin de "mutlak bir durgunluk" içinde olduğu söylenemez. Sosyalistlerin ideolojik-politik-programatik konumlarını doğru ve devrimci bir biçimde tanımlamaları ve gerekli sabrı göstermeleri durumunda sınıf hareketi içinde etki kazanmaları ve bu mücadelede kendi bağımsız varlıklarını inşa etmeleri mümkündür. Aynı tavır devrimci sosyalizmin Kürt ulusal hareketi ile ittifakı açısından da gereklidir. Sosyalizmin tüm ezilenlerle olduğu gibi, ulusal hareketlerle ittifakı da tarihsel bir zorunluluktur; ancak "bayrakları karıştırmamak" şartıyla. "Tüm ezilenlerle ittifak" ilkesi hiçbir şart altında "sınıfın birliği" ilkesinin üzerine çıkarılamaz, aksine ona hizmet eder.

İttifak doğru temellerde kurulduğunda, taraflar arasındaki sayı ve güç farkının yarattığı sorunlar da aşılabilir. En kötü zamanlarda bile "akıntıya karşı yüzerek" kendi ilkesel temellerini savunmayı başarabilen devrimci sosyalistler, Türk ve Kürt emekçilerinin toplumsal kurtuluş mücadelesinin yolunu açabilirler. İttifak ve birlik gibi meselelerde unutulmaması gereken nokta "Türklerin" tek başına sosyalizmi, "Kürtlerin" de tek başına ulusal mücadeleyi temsil etmedikleridir. Burada kast edilen her iki kesimdeki devrimci sosyalistlerdir. Bilindiği üzere Kürt toplumu da aynı Türk toplumu gibi uzlaşmaz sınıf çelişkilerinden ve sınıf mücadelelerinden azade değildir. Sınıfsal ve elbette politik ayrışma, Kürt toplumu için de geçerlidir.

Doğru temellerde kurulan bir ittifakın iki tarafa da ciddi katkıları olacaktır. Kürt ulusal hareketi ile ittifak sosyalizmin olmazsa olmazı enternasyonalizmin somut bir gerçekliğe dönüşmesini sağlar. Türk ve Kürt emekçileri arasında sağlam bir güven ve birliktelik ancak bu yolla gerçekleşebilir. Bu aynı zamanda Türkiye sosyalistlerinin her türlü ulusalcı-milliyetçi eğilimden arınması anlamına gelir.

Aynı şekilde bu ittifak ve ittifakın içinde yer alan devrimci sosyalistlerin rolü, asıl mücadeleci kitlesini yoksul kent ve kır emekçilerinin oluşturduğu Kürt ulusal hareketinin de sosyalizmin tarihsel deneyiminden çok önemli sonuçlar çıkarmasını sağlayacaktır. Bu noktada, hangi kesimde olurlarsa olsunlar, bütün devrimci sosyalistlere önemli görevler düşüyor; elbette öncelikle bu tarihsel mirasa kendilerinin sahip çıkmaları şartıyla.

Devrimci Eleştiri

Hiçbir gerekçe veya olağanüstü durum devrimci eleştiri ilkesinin göz ardı edilmesine neden olmamalıdır. Bu ilke sosyalist güçler arasındaki ilişkilerde olduğu gibi, sosyalistlerin diğer ezilenlerle ilişkilerinde de temel bir öneme sahiptir. Meseleyi açıkça ortaya koymak gerekirse, sınıf eksenli bir mücadele perspektifine sahip olması gereken sosyalistlerle ulusal özgürlük eksenli bir mücadele sürdüren ezilen ulus hareketi arasındaki ilişki, uygun biçimlerde birlikte mücadele ve karşılıklı eleştiri temeline dayanmak zorundadır. Bir ezilen ulus hareketinin, ezen ulus sosyalistlerinin ulusların kendi kaderlerini tayin etmeleri konusunda gösterdikleri tereddütleri, hatta bazı durumlarda üzerlerine yapışmış şovenizm kalıntılarını nasıl eleştirme hakkı varsa, sosyalistlerin de ezilen ulus hareketinin önderliğinin ideolojik ve politik tutumlarını eleştirme hakkı vardır. Ezilen bir halkın mücadelesine verilen destek, hiçbir zaman onun önderliğine verilen koşulsuz destek değildir. Tarihsel bir örnek verecek olursak, Troçki, mevcut durumda ilerici olarak gördüğü Katalan küçük burjuva milliyetçiliğine desteği, "etkinliğini komünizm safları dışında gerçekleştirmesi ve komünist eleştirinin darbeleri altında olması" şartına bağlamıştır. Eleştiri ilkesinin koşulsuz olarak işletilmesi, bugün için bir "lüks" olarak görünse de içinde yaşadığımız "karanlıkta" aydınlatıcı bir işleve sahiptir.

Devrimci eleştiri ilkesinin işletilmesi hem sosyalist hareketin, hem de ezilen ulus hareketinin bugünü ve yarını açısından çok önemlidir. İşe Kürt halkı açısından önemli bir adım olan ve bir yönüyle ciddi potansiyeller barındıran "Demokratik Özerkliğin" devrimci imkânları, sınırları, sınıfsal içeriği, ulusal ve uluslararası bağlamı, ekonomik-sosyal temelleri, devletle ilişkileri, iktidar anlayışı vb. konularda sağlıklı bir tartışma ve eleştiriyle başlayabiliriz. Bu tartışmaya uluslararası işçi sınıfı hareketinin devlet, devrim, ikili iktidar vb. konulardaki tarihsel deneyimini de eklemeliyiz; tabii, hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle. Özellikle de "ulus devletin aşılması"nın yanı sıra, Marx'ın ve Lenin'in de "aşıldığı" iddiasının öne sürüldüğü; Türkiye'deki egemen sistemle bir arada nasıl var olacağı ve sınıfsal içeriği belirsiz bir özerklik modelinin, en azından teorik planda işçi sınıfı sosyalizminin yerini almaya başladığı bir durumda bu tartışma ve eleştiri süreci kaçınılmazdır.

Birlik adına her ne yapılırsa yapılsın ilkeli olmak zorundadır. Troçki, bu konularla ilgili bir yazısında "Desteğimiz yanılsamalara değil, mücadeleyedir!" demişti. Biz de ekleyelim: Elbette kendi yanılsamalarımızdan kurtulmak şartıyla!

19 Aralık 2012 Çarşamba

Demir Küçükaydın'ın Ulusçuluk Tezi Neyi Gizliyor?

Ferhan Umruk

Demir Küçükaydın son dönemde oluşturmuş olduğu ulus/ulusçuluk tezine dayanarak, tezini kabullendiğini açıklamayan fikir sahibi herkesi milliyetçi ilan ediyor. Aslında, bu tez

,kendince bu sonucu çıkarmasına elvermektedir. Diğer yandan teorik tezlerinin ancak, ne de olsa takipçisi olduğu Hikmet Kıvılcımlı'nın mütemadiyen şikayet ettiği gibi 'susuş kumkumasına' getirilmemesi için provokatif bir dille tartışılabileceğini düşünmekte ve bu tarzı karakter haline getirmektedir. Epey bir zamandır sürdürdüğü bu tarzın amacı hilafına sonuç verdiği aşikar, zira teziyle alakalı bir iki makale dışında herhangi bir tartışma atmosferi oluşamadı.

Peki, ben neden şimdi onun tezini eleştiren bu yazıyı kaleme alıyorum?. Onun tartışmaya davet eden tuzağına mı yakalandım? Cevabım evet bu tuzağa yakalandım. Neden mi? Şundan, Demir Küçükaydın milliyetçilik suçlamasını yaparken herkesten kastı kendi dışındaki bütün sosyalistlerdi, ama bir makalesinde hedefi daraltarak benim de yazarları arasında yer aldığım Köksüz sitesindeki kendinin dışındaki diğer yazarların da milliyetçi olduklarını ilan etti. Okuyalım:

"Bu kısa nottan sonra, benim niye aynı zamanda, Köxüz sitesinde aslında benim dayandığım ölçülere göre milliyetçi ve hatta gerici milliyetçi yazarlara yer verdiğim, hatta neredeyse bütün yazarların böyle olduğu daha iyi anlaşılabilir.

Yazarların hepsi, bu satırlarının yazarının ulus ve ulusçuluk teorisini bilmediğinden, okumadığından veya kabul etmediğinden dolayı fiilen en gerici ulus ve ulusçuluk tanımlarına dayanırlar ve onu yeniden üretirler. Ama aynı zamanda bu yazarlar, kendilerinin ulusçu olmadığını; ulusçuluğa karşı olduklarını düşünürler ve önlerine demokratik bir ulusçuluğa dayanan bir somut program koyulsa bunu kabul edip savunmaya eğilimlidirler. Ama bu kabul edip savunmaya eğilimli oldukları şeyin, artık ulusçuluk olmadığını düşündükleri için de aynı zamanda birer gerici ulusçudurlar." (1) İşte onun bu ifadeleri tuzağının daraltılmış hedefinde yer alan öznelerden biri olduğum için konuyla ilgili fikrimi kaleme almayı kaçınılmazlaştırdı. Bir başka mesele de benim gibi Köksüz sitesi yazarı olan diğerlerinden de bugüne kadar herhangi bir ses çıktığını görememiş olmam. Yanılıyorsam düzeltilsin.

Demir Küçükaydın ulus ve ulusçuluk üzerine geliştirdiği tezin Marxizme bir katkı olduğunu düşünmektedir. 'Ulus,kültür, din kavramlarında yapılan ilerlemeler ve bunların da birbiriyle, klasik Marksizmle ve daha sonraki katkılarla uyumlu olması sonucu, aslında meyve dalında çoktan olmuş, düşmek için küçük bir zeka esintisi bekler durumdaydı' (2) Biz de onun ulus ve ulusçuluk teziyle alakalı görüşlerini Marksizmin Marksist Eleştirisi adlı çeşitli makalelerinden oluşan kitabından yola çıkarak eleştireceğiz.

İlk olarak şunu ifade etmek gereğini hissediyorum: Demir Küçükaydın 'Katkı' kavramını kendiliğinden ve bu kavramın muhtevasını aşan bir biçimde kullanmayı tercih ediyor. Buna bir örnek de e-kitap olarak düzenlediği Özgür Gündem'deki yazılarından oluşan derlemesine

de ‘Marksist Demokrasi Teorisine Katkı’ adını vermesi. Bir eser üretenin katkı kavramını her ürününde kullanmayı itiyat haline getirmesi bu kavramın aşınmasını, değerini yitirmesine sebep olur. Diğer yandan Marksist teorinin gelişmesinde herhalde katkı olarak ilk akla gelenlerden biri Lenin’in ‘Emperyalizm Teorisi’dir, bir diğeri de Troçki’nin ‘Sürekli Devrim Teorisidir. Her ikisi de bu tezlerini geliştirdiklerinde kendileri tarafından Marksizme katkı ilanı söz konusu olmamıştır.

Bunun yanında Demir Küçükaydın yöntemsel olarak da sorunlu bir çizgi sürdürmektedir. milliyetçilik teziyle ilgili olarak bunun politik olarak muazzam sonuçlar getirdiğini ileri sürmekte, ancak güncel politikayla ilgili makaleleri kendi tezininin gerektirdiği yaklaşımla örtüşmemektedir. Bu tuhaflık ileri sürdüğü tezin iddiasıyla tezat teşkil ediyor. Marxistin dünyayı anlama ve kavrama çabasının dünyayı değiştirmek amacıyla ilgili olduğu Marx’ın 11. teziyle köşe taşı olmuştur. Demir Küçükaydın’da kuşkusuz bu doğrultuda tezini gün ışığına çıkarmak istiyor. Ancak bunu yaparken güncel somut politikayla ilgili düşünceleri ise kendi teziyle ilişkisini kesiyor, bu durumda tutarlılık sorunu ortaya çıkıyor. Örneğin UKKTH’nın dile, etnisiteye bağlı olduğundan dolayı yanlış bulurken, toprağa dayalı olarak her bölgede yaşayanların kaderini tayin hakkını kullanıp bağımsız olabileceğini söylüyor. Bu da sınırların olduğu bir dünyayı var ettiği için politik olarak çok da farklı bir sonuç üretmiyor. Böylesi bir kaygan zeminde Demir Küçükaydın’la tartışma yürütmenin de çetrefilli olacağı besbellidir. Zira daha sonra örnekleyeceğim gibi her sorunla alakalı olarak Demir Küçükaydın’ın cebinde kartları mevcuttur. Ancak bu kartlar onun ulus ve ulusçuluk teorisinin sonuçları olarak belli bir insicam içinde olmadıkları gibi birbirlerini dışlamaktadırlar da.

Millet ve Milliyetçilik Ya da Ulus ve Ulusçuluk

Millet ve ulus, milliyetçilik ve ulusçuluk anlamları aynı olan kelimelerdir. Millet ve milliyetçiliğin arapça kökenli olması siyaseten terminolojik farklılaşmanın sebebi olmuştur. Türkiye’de sağ siyasi akımlar millet ve milliyetçilik kelimelerini kullanmayı tercih ederken, sol siyasi akımlar ise ulus ve ulusçuluk kelimesini kullanmayı tercih etmişlerdir. Anlamları aynı olan kelimelere siyaseten farklı anlam yüklenmiş olması kuşkusuz formel bir değişikliğin dışında bir sonuç veremezdi. O zaman da siyaseten farklı terminolojiler kullanmanın siyasi olarak farklılığa yol açması da mümkün olamazdı. Türkiye’nin bugünkü durumu bu formel farklılığın nasıl kof bir farklılık olduğunu su yüzüne çıkardı. Türk egemen sınıflarının sağ ,sol veya ilerici gerici olarak adlandırılan geleneksel iki anadamarının da Kürtlerin hak talepleri karşısında milliyetçi ve ulusçu olarak nasıl bütünleştiklerini gördük, görüyoruz.

Türk Ulus Devletini inşası

Cumhuriyetin kurucu kadrolarının partisi olan CHP’nin 6 okundan birinin milliyetçilik olması Türkiye cumhuriyetinin etnik kimlik temelli inşasının nişanesidir. 1930′larda, Güneş Dil

teorisiyle Türkçe'nin bütün dünya dillerinin menşei olduğu iddiasıyla oluşturulan tez, Türk Dil Cemiyeti ile başlayan öztürkçecilik akımı günümüze uzanan tarihsel sürecin anlatısıdır. Güneş Dil teorisiyle ulaşılan ifrat bir hilkat garibesi olarak cumhuriyet tarihine not olarak düşülmüş ama öztürkçeci gidişat da dile hakim olmuştur. Kemalist elit, dili öztürkçeleştirme konusunda kararlı ve israrlı olmuştur. Zira Osmanlı'dan miras kalan toplumsal yapı ulusal kimlikle değil varolan kozmopolit etnisitelerin kimliklerini dikey olarak kesen dinlerin belirleyici olduğu toplumsal yapıydı. Osmanlı toplumu etnik kimlikler temelinde değil dini kimlikler temelinde politik olarak şekillendi. Osmanlı hanedanı müslüman olduğundan islam dinine mensup olanlar etnik kimlikleri ne olursa olsun Millet i Hakime , yine etnik kimliği ne olursa olsun gayrimüslimlerse Milleti Mahkume olarak sınıflandırıldılar. Dolayısıyla bir millet kelimesi kullanılıyordu ama bu kelime bugün kullanılan anlamda ulus devlet sınırları içinde yaşayan toplumları değil, dini cemaatleri tanımlamak anlamında kullanılıyordu. Dünya kapitalizminin, imparatorlukları tasfiye ederek, siyasi sistemini ulus-devletler üzerine inşa ediş süreci, Osmanlı İmparatorluğunun tasfiyesini de bu çerçeveye sokar. Kemalist elit, ulus inşası projesinin yaratıcısı ve uygulayıcısı olmuştur. Resmi tarih bunun israrla üzerinde durur ve Türk ulusunun Kemalist kadrolar tarafından inşa edildiğini belirtir. Bu saptama doğrudur, cumhuriyet dönemi anadoluyu Türkleştirme dönemi olarak ele alınmalıdır. Zira bütün tarihsel belgeler, milli mücadele dönemi dahil öncesinde de Oamanlı imparatorluğu sınırları içindeki toplulukların hiçbirinin kimliğini etnik olarak değil, dinsel veya aşiret kimliği ile tanımladığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ulusun toplum mühendislerince inşa edildiğini tespit eden teorinin en bariz örneklerinden biri de Türk ulusunun inşasıdır.

Kemalist cenahın temel tezi olan Türk uluslaşmasının mimarı Atatürk'tür anlayışı aynı zamanda lider mistfikasyonu yaratmanın da yöntemi olmuştur. Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu uluslaşma sürecinin bir nirengi noktası olmasına karşın uluslaşmanın başlangıcı değil devamıdır. Anadolu'da uluslaşmanın ilk basamağının Abdülhamit'le başlayan İttihat Terakki ile devam eden dinsel arındırma olduğu aşikardır. Kürt aşiretlerinden Hamidiye Alaylarını devşiren Abdülhamit'in başlattığı Ermeni Kırımını İttihat Terakki 1915 soykırımı ile nihayetlendirmiştir. Milli mücadeleyi yürüten Kemalist kadrolar da Rumları anadolu'dan sürerek dinsel arındırmayı tamamlamış Anadolu'nun otantik gayrımüslim nüfusu yok edilmiştir.Dini kimlikli arındırmayı takiben 1925 Şark İslahat Planıyla birlikte Türk etnik kimliği doğrultusunda uluslaşma paradigması Kürtleri hedef alarak başlatılmış oldu. Böylelikle uluslaşmanın birinci basamağı olan Anadolu'nun müslümanlaşması tamamlandıktan sonra Anadolu'nun müslüman-Türkleştirilmesi başlamış oluyordu.

Osmanlı'da Abdülhamit'le başlayıp, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuyla devam eden Anadolu'nun dini ve etnik arındırma sürecinin iki temel özelliğinin altını çizmek gerekiyor. Bunlardan birincisi Türkiye siyasi tarihinin egemen sınıflarınca belirlenen iki siyasi anadamarı olan kaynağını Abdülhamit'ten alan geleneksel sağ siyaset de, İttihat-Terakki ve Kemalizm damarını sürdüren Kemalist sol! siyasi gelenek de Anadolu'nun dini ve etnik arındırılması sürecinde iştirak halinde olmuşlar, günümüzde de olduğu gibi birinin başlattığını diğeri sürdüregelmiştir. Egemen sınıfın kendi içindeki çıkar mücadelesinin siyasi gerginliklere ve hesaplaşmaya dönüştüğü en şiddetli anlarda bile dini ve etnik arındırma paradigması doğrultusundaki koalisyonlarını sürdürmeleri tarihi bir geçeklik olarak değerlendirilmelidir. Sürecin bir diğer temel özelliği de egemen sınıfların izledikleri bu politika toplumsal desteğe sahip olmuştur. Bu toplumsal destek, Osmanlı'nın fetih sürecinde

yağma ve haraç ekonomisi üzerine kurduğu sistemle, müslüman tebaanın ekonomik ve moral üstünlüğe sahip olmasıyla sağlanmıştır. İmparatorluğun çöküş sürecindeyse toprak kayıpları karşısında Anadolu'ya sıkışan devlet bu defa bu topraklarda yaşayan gayrımüslimleri hedef alarak onların varlıklarının yağma edilmesinin yolunu açmıştır. Bu sayede politik ulus devletleşme planını yürütenler yağmadan payını alan toplumsal kesimin yani eşraf ve büyük toprak sahiplerinin desteklerini arkalarında bulmuşlardır.

Türkiye ulus devletini inşa eden ulusçu öncüler Renan'ın ifade ettiği üzere düşman yaratarak yola koyulmuşlar bunu birinci aşamada din ortaklığıyla gayrımüslimleri hedef alarak ve ekonomik temelini de gaspa dayandırarak maddi temel üzerinde hareket etmişlerdir. Bu önemlidir, herhangi bir maddi temele sahip olunmazsa durduk yerde ulus inşası mümkün olamaz.

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş öncesi ve sonrası, ulusçuluk ve ulus devlet tartışmalarında Gellner, Benedict Anderson ve Eric Hobswan'ın ulusun toplumsal mühendislerce inşa edildiği tezinin tipik bir örneğini teşkil eder. Bu örnek maddi temele de sahip olduğu için başarılı olmuştur.Bu bakımdan da Türkiye tarihine yabancı olmayan herkes bu tezin de yabancısı değildir.

Tekraren ve Kıyasla

Sorun, Demir Küçükaydın'ın yaptığı gibi,ulus ve ulusçuluğun toplumsal mühendislerce inşa edildiğini belirten bu tezi kanırtıp politikanın temel ekseni haline dönüştürmek, elinde çekiç olanın her sorunu bir çividen ibaret olarak algılaması gibi onun da dünyayı yalnızca bu pencereden değerlendirmesidir.

Demir Küçükaydın'ın ulus ve ulusçuluk teziyle ilgili olarak kitabında ve çeşitli makalelerinde sürekli tekrarladığı adeta nakarat benzeri söylemi şudur: "Milliyetçiliğin ve milletlerin ne olduğu bilinirse, milliyetçilik ve milletler olamaz; milliyetçilik ve milletler varsa, milliyetçiliğin ve milletin ne olduğu bilinmemektedir."(3) Bu tezin üzerinde ne kadar durduğunu anlatabilmek için bu düşüncesini yine aynı sayfada başka kelimelerle ifade ettiğini belirtelim ki durum anlaşılsın, şöyle diyor: "İnsanlık ulus ve ulusçuluğun ne olduğunu bilirse, ulus ve ulusçuluk varolamaz; ulus ve ulusçuluk var ise insanlık ulus ve ulusçuluğun ne olduğunu bilmiyordur."(4) Antik çağ bakımından insanın düşünme metodu geliştirmesine kıyas yöntemiyle açılım getiren Aristo'nun yöntemine benzemektedir Demir Küçükaydın'ın önermesi. Yalnız bu bilinirse, bilinmezse kıyası aslında bir çok şeye uygulanabilir, uygulandığında da görülecektir ki sonuç hakikat değil temenniden ibarettir. Mesela Demir Küçükaydın'ın izlediği kıyas yöntemiyle şöyle bir tez oluşturulabilir: Kapitalistin ve kapitalizmin ne olduğu bilinse, kapitalist ve kapitalizm varolamaz; kapitalizm ve kapitalist var ise kapitalizm ve kapitalistin ne olduğu bilinmiyordur" Tabii ki böylesi kıyas metoduna dayalı

bir tez de hakikati değil sadece bir temenniyi ifade eder. Zira insanlık kapitalistin sömürücü, kapitalizmin sömürü düzeni olduğunu yeterince duyuyor ve bu anlamda da bildiği halde onu yok edebilmiş değildir. Bunun tek sebebinin bilmek veya bilmemekten kaynaklanmadığı aşikardır. Konu dışında olduğundan sadece şunu söylemek yeterlidir: Kapitalistin ve kapitalizmin bugün hala varlığını sürdürebilmesi sınıf mücadelesi tarihinin nesnel ve öznel koşulları ile alakalıdır.

Yukarda Türk ulusunun, ulusçular(Kemalistler) tarafından inşa edilmesi gerçeği, Benedict Anderson'ın Hayali Cemaatler' kitabında örneklediği bir çok ulus devletin bizzat ulusçular tarafından inşa edilmesinin benzeridir. Kuşkusuz her ulus devlet farklı faktörlerle bu yola girmiş ve şekillenmiştir. Burada işaret edilmesi gereken, ulus devleti inşa eden ulusçuların tarihsel olarak olmayanı oldurduklarının bilincinde olmaları halidir. Bu bakımdan, Türk ulusunun inşa edilmesi sürecinde de, ulusçuların ulusu inşa mükellefiyeti ruh haliyle hareket ettiklerini anlamak gerekiyor. Bu konuda daha da derinleşmek isteyenlerin Kemalist ideolog olarak tanımlayacağımız Doğan Avcıoğlu'nun 'Milli Kurtuluş Tarihi' kitabından faydalanabilirler.

D. Küçükaydın Kimi Eleştiriyor Marksistleri mi Vulgar Marksistleri mi?

Demir Küçükaydın millet ve milliyetçilik önermesinin ardından ulusun ne olduğu sorusuna cevap ararken Marksizmin konuyla ilgil yanlışını tespit etmeye yöneliyor. Ancak çoğu zaman olduğu gibi düşüncelerini belirtirken rezervleri yerleştirerek konumunu tahkim etmeyi de ihmal etmiyor. Burada biraz uzun alıntılara ihtiyaç olacak. Okuyucu Demir Küçükaydın'ın doğrudan Marksizme yönelik eleştiri mi, yoksa vulgar Marxizme yönelik bir eleştiri mi yaptığının sis bulutu içinde kalacak. "Yani bilinç ve kabul ile bir sınıftan olup olmama arasında bir ilişki yoktur. Bilinç varsa ve gerlirse, bu, o sınıftan olup olmamayı etkilemez. O halde insanların kabullerinden ve bilinçlerinden bağımsız olarak varolan bir kümedir, bir'topluluktur' sınıflar. Ulus ise böyle değildir. Bir ulusu oluşturan insanlar o ulustan olmadıklarını düşünseler veya karar değiştirseler o ulus varolmaya devanm edebilir mi? Edemez, yok olur. Ya da tersine, insanlar şu ya da bu ulustan olduklarını kabul ederlerse o ulus ortaya çıkar. Uluslar aslında şu veya bu şekilde insanların kendilerini bir ulustan kabul etmeleriyle oluşurlar…. Ama bu sonuç vulgar(bayağı) Marksistlerin kabul edebileceği bir sonuç değildir. Marksizm demiyor muydu, varlık düşünceden önce gelir, düşünce varlıktan önce değil. Marks bu önermeyle kafası üzerinde duran diyalektiği ayakları üzerine dikmemiş miydi?"(5)Demir Küçükaydın yukarda alıntılanan görüşlerinde düşüncenin varlığı belirlediği kanıtını zikrederek Marksistlerin değil vulgar(bayağı) Marksistlerin, ulusçuluğun ulustan önce geldiği savını kabul edemeyeceklerini söylediğine göre vulgar olmayan marksistlerin bu savı değerlendireceklerini kabul etmiş oluyor. Peki vulgar olmayan Marksistler düşüncenin varlığı belirlediği tezini bu şekliyle kabul ederler mi? Elbetteki etmemeleri gerekir. Burada herhalde Demir Küçükaydın'ın ima ettiğini düşünmemiz gereken şey; Düşünce ile varlığın birbiriyle etkileşim içinde olduğu nihai durumda varlığın düşünceyi belirlediği biçimindeki Marksist görüştür. Fakat durumun böyle olması ihtimalini dışlayan satırlar birbirini takip etmektedir. Demir Küçükaydın'a göre 'Aslında Marks-Engels dahil bütün Marksistlerin ulus tanımlamalarının temel metodolojik yanılgısı buydu. Onlar ulusları, tıpkı sınıflar gibi

insanların kabul ve bilinçlerinden bağımsız olarak varolan, varoluşun bilinçten önce geldiği bir grup içnde ele almışlardı”(6) Bu satırlarla birlikte artık vulgar Marksistleri de aşan bütün Marksistleri içine alan bir eleştiriyle karşılaşmış olduğumuz anlaşılmıyor mu? Doğrusu buradan bir tutamak noktası bulduğumuz konusunda endişeli olmamak için hiçbir neden gözükmemektedir. Zira Demir Küçükaydın’ın kaleme aldığı satırların labirenti her an bizi bir çıkmazla karşı karşıya bırakabilir. Birazdan neden böyle söylediğimi yine bir alıntıyla izah edeceğim. Ama önce Marks Engels dahil olmak üzere bütün Marksistleri maharetle bir çuvalın içine sokan Demir Küçükaydın’ın aslında bildiği gibi Ne Marks’ın ne de Engels’in ulus meselesi üzerine bütünsel bir görüşü yoktur. Dolayısıyla Marks ve Engels bu türden bir eleştirinin muhatabı değildirler. Onlar sadece uılus meselesi değil bugün önümüzde devasa sorunlar olarak belirmiş olan ekoloji, kadın sorunu meseleleri üzerine de görüş geliştirmemişlerdir. Onların insanlığın tarihsel bilgi birikimi üzerinden kapitalizmin işleyiş yasalarını su yüzüne çıkarak yaptıkları katkı ve diyalektk materyalist dünya görüşüne kazandırdıkları boyut değişim ve gelişimin kapılarını açmıştır. Bu bakımdan Demir Küçükaydın’ın Marks ve Engels için yönelttiği eleştiri eksikliği ifade ediyorsa bu da yersizdir.

Gelelim Demir Küçükaydın’ın eleştiri serüveninin kitabının içinde yer alan toplam 2 sayfalık satırlarında birbirini izleyen inişli çıkışlı gidişatına. Önceki satırlarda ulusçuluğun ulusları, düşüncenin varlığı belirlediği teziyle Marks Engels dahil bütün Marksistleri dize getiren Demir Küçükaydın bu defa başka bir şey ifade etmekte; ”Aslında bayağı olmayan Marksizm için ulusçuluğun uluslardan önce geldiği önermesinde hiçbir sorun bulunmamaktadır. Maddi üretim koşullarındaki değişmelerin, insanların düşüncesinde bir ulusçuluğun oluşmasına ve bu ulusçuluğunda toplumsal yaşam üzerinde karşı etkide bulunmasına Marksist diyalektik kapalı olmadığı gibi, diyalektik tam da bu karşılıklı etkinin incelenmesini gerektirirdi.”(7)Böylelikle bir daha bütün Marksistlerin Demir Küçükaydın tarafından eleştiri odağı olmasından sonra odak daraltılıyor ve vulgar Marksistler hedef alınıyor. Bu son söylediklerini onaylamamak mümkün değil. Bu satırlar tam da diyalektik materyalist düşüncenin özünü ortaya kouyor. Ancak sorun düşünce akışındaki eklektik sıçramaların yarattığı kaostur. Bir tezin ortaya konuş tarzının muhtelif rezervlere dayanarak ilerlemesi onun insicamını ortadan kaldırır ve de kendi iddiasının sönümlenmesine neden olur. Demir Küçükaydın’ın başına gelen de tam budur.

Ulus ve Kapitalizm Bütündür

Artık şunu söyleyebiliriz. Ulusun ulusçular tarafından inşa edildiğinin tespit edilmiş olması, ulusun inşasının maddi temelinin de oluştuğunun altının çizilmesini gerektirir. İmmanuel Wallerstein deyişiyle ulus devlet dünya kapitalist sisteminin siyasal yapılanmasının temelini oluşturur. Kapitalizmin hegemon sistem haline dönüşmesi, aynı zamanda imparatorlukların çözülerek ulus devletlerin kuruluş sürecidir. Zaten, İngiliz imparatorluğu gerilerken ABD’nin dünya kapitalizminin hegemon gücüne yükselmesine eş olarak Wilson’un ulusların kendi kaderini tayin hakkını ilan edip ABD siyasetinin merkezi ekseni haline getirmesi yaterince açıklayıcı değil midir?

Demek ki Demir Küçüjkaydın'ın sözünü etmediği, muhtelif rezervleri ihmal etmeyerek, tezinin ana eksenini oluşturan ulusun ulusçular tarafından inşa edilmesinin maddi temeli kapitalizmdir. Kapitalizmin dünya sistemi olarak hiyerarşik ulus devlet sistemi biçiminde örgütlenişinin onun ekonomik sistemi ile örtüştüğü aşikardır. Büyük kapitalist metropollerden küçük bağımlı ekonomilere, büyük devletlerden küçük devletlere uzayan piramit biçiminde hiyerarşik bir düzen böyle kurulmuştur.

Dünyadaki halihazırdaki ulus devletlere baktığımızda her birinin kuruluş hikayesi farklıdır. Kimi ortak dile ,kimi ortak etnisiteye, kimi ortak tarihe, kimi ortak dine, kimi ortak kültüre, kimi hepsine veya bir kaçınadayandıkları iddiasıyla veya kimi bunların hiçbirine dayanmadan kurulmuştur. Ama ulus devletlerin hepsinin ortak paydaları bir toprak parçası üzerinde kendini öteki ulus devletlerden ayıran devlet sınırlarına sahipolmalarıdır. Şimdi altını çizelim, hangi sebepe dayanarak ulusçular tarafından kurulmuş olursa olsun bulunduğu toprağa sınrları çizerek bayrağını diken her ulus devlet milliyetçilik rekabetinde farklı yöntemlerle de olsa bir diğerinden farklı değildir. Etnik kimliğe, dine, ortak kültüre vs. dayanmayan ABD ulus devleti de, etnik kimliğe dayanan Türkiye ulus devleti de, dini kimliğe dayana İran ulus devleti de, milliyetçilikte birbirlerinden aşağıda kalmazlar. Bu durum toprak ve sınırların temel parametre olduğunu göstermektedir.

Ulus Tanımlarına Bakınca

Şimdi Demir Küçükaydın'ın ulus ve ulusçuluk tezinin ulaştığı noktaya gelelim. O, Ernst Gellner'in "Ulusçuluk temelde siyasal birim ile ulusal birimin çakışmasını öngören temel ilkedir" (8) tanımlamasını tezinin kalkış noktası olarak değerlendirmekte ve politik sonuçlara yönelmektedir.Ulusçuların ulus tanımlarından hareketle ulusun ne olduğunu anlamaya çalıştıkları gibi Marksistlerin de aynı yöntemle ulusu tanımladıklarını ileri sürerek onların da ulusçu olduklarını ifade etmektedir. Marksistler denilerek işaret edilenlerin ulus ve ulusçuluk üzerine öznel çalışma yapanlardan biri Otto Bauer'dir, bir diğeri de Stalin'dir. Otto Bauer ulusu "Ortak bir kader ve ortak bir karakterle birbirine bağlanmış insanlar grubudur" Stalin'in ise ulusu "tarihsel olarak ortak dil,toprak, iktisadi yaşam ve ortak kültür" tanımlamışlardır. Bu iki tanımın da dünyadaki ulus devletlerin tamamını tarif edebilecek bir niteliğe sahip olmadığını söylemek gerekir. Bu tanımlar örneğin ne Birinci Dünya Savaşın'dan sonra İtilaf Devletlerinin Ortadoğu'da cetvelle çizilerek meydana getirdiği ulus devletleri izah edebilir, ne de latin Amerika'da sömürgelikten ulus devlete ulaşan süreci izah edebilir. Kuşkusuz Stalin'in şematik tanımının prokrustes yatağını çağrıştıran mengenesine karşın Otto Bauer'in tanımı bir ölçüde kapsayıcıdır.

Stalin'in ulus tanımının dünya sosyalist hareketi üzerinde ağır bir etki yarattığı aşikardır. Lenin'in ölümünün ardından iktidarı ele geçiren Stalin'in Marksist dünya görüşünü Demir Küçükaydın'ın deyimiyle yalnızca ulus meselesinde değil, bütünsel olarak vulgarlaştirdiğını tespit etmeden bu çıkmazı aşmak mümkün gözükmüyor. Dolayısıyla yalnızca ulus meselesi değil, bütünsel olarak 20. yüzyıl sosyalist hareketine damagasını vuran Stalinizmin ideolojik

politik, teorik deformasyonuyla hesaplaşmak gerekmektedir.

Unutmamak gerekir ki, Stalin'in ulus üzerindeki çalışmasını destekleyen Lenin bu çalışmanın sonuçlanmasından sonra Stalin'in bu görüşünü hiçbir yerde referans olarak almamış söz konusu da etmemiştir.

Demir Küçükaydın meselenin bu tarafını giderek küçümsemekte, bütünsel olandan değil, parçadan hareketle sosyalizmin dünyada yaşadığı gerilemeyi ulus ve ulusçuluk anlayışındaki yanlışa bağlamaktadır. Buradan hareketle de tezinin sonuçları olan ulus ve ulusçuluğa karşı mücadeleyi stratejik hat haline getirmektedir.Esasında hiçbir Marksist'in ulus ve ulusçuluğu savunmaması gerekir . Zira Marks'ın Komünist Manifesto'daki çağrısı olan 'Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yoktur. Kazanacakları koca bir dünya var. Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz.'(9) ulus ve ulusçuluğu aşan evrensel bir çağrı niteliğini taşır.

Sosyalizm Evrenseldir

Yine Komünist Manifesto'da Marks-Engels'in şu ifadeleri ulus ve ulusçuluğu aşmanın işçi sınıfının mücadelesinin temeli olduğunu göstermektedir."İşçilerin vatanı yoktur ki. Kendilerinde olmayan bir şey de ellerinden alınamaz. Her ülkenin proletaryası, her şeyden önce, politik iktidarı ele geçirmek, kendisini ulusun yöneticisi sınıfı durumuna yükseltmek, kendisi bizzat ulus olmak zorunda olduğuna göre, proletarya esasen millidir; ama sözcüğün burjuva anlamında değil..

Ulusal ayrılıklar ve halklar arasındaki düşmanlıklar, burjuvazinin gelişmesinden, ticaret özgürlüğünden, dünya pazarından, üretim biçimindeki ve ona karşılık düşen yaşam koşullarındaki tek biçimlilikten ötürü, günden güne ve gitgide daha çok kaybolmaktadır.

Proletaryanın egemenliği, bunları daha da çabuk yok edecektir. Hiç değilse, bellibaşlı uygar ülkelerin birlikte hareketi, proletaryanın kurtuluşu için gerekli ilk koşullardan biridir.

İnsanın insan tarafından sömürülmesi ortadan kalktığı oranda, bir ulusun başka bir ulus tarafından sömürülmesi de ortadan kaldırılmış olacaktır. Ulusun kendi bünyesinde ki sınıflar arasında düşmanlık ortadan kalktığı ölçüde, bir ulusun bir başkasına düşmanlığı da ortadan kalkacaktır."(10)Manifesto'dan aldığımız bu bölüm, Birkaç şeye işaret etmektedir. Birincisi işçilerin vatanı olmadığına ilişkin tespittir. Ancak işçilerin vatanı değil, dünyayı eksen almalarının verili olan ulus devlet yapıları içinde hareket etmeleri zorunluluğunu dikkate

almayı da gerektirmektedir. Başka bir vurgu da daha sonra temas edeceğimiz ‘Tek ülkede Sosyalizm’i dışlayan hiç değilse bellibaşlı uygar ülkelerin birlikte hareketinin gereğinden bahsedilmesidir.

Manifesto’da öngörülen burjuvazinin gelişerek, ticaret özgürlüğünün artışı açıkça ifade edersek kapitalizmin Uluslar arası nitelik kazanmasının ulusal ayrılıkları halklar arasındaki düşmanlıkların giderek yok olacağı düşüncesi gerçekleşmemiştir. Bu bakımdan bir yanılgı söz konusudur. Aksine burjuvazilerin kendi devletlerinin askeri-politik gücüne dayanarak dünya pazarında çıkar sağlamanın bir aracı olarak, ulus devlet sistemin korudukları ortadadır. Ancak bu yanılgı tartıştığımız konunun dışındadır. Onların bu yanılgısı esas olarak sınıfların ortadan kalktığı bir dünyanın onların hedefi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamakta, aksine tasavvur ettikleri dunyanın sınıfların ortadan kalktığı tabii ki devletin sönümlendiği dolayısıyla ulusun politik alanın dışına çıktığı insanlığın kurtuluşunu işaret etmektedir.

Bu tartışmalarda ulusun ulusçular tarafından inşa edilmiş olması, hayali cemaat olması, toplum mühendisleri tarafından yaratılması tespitleri kuşkusuz doğrudur, ama ulusun ve ulus devletin gerçek bir vaka olmadıkları anlamına gelmez.Bu bakımdan ulus devlet insanlığın geleceği bakımından aşılması gereken bir siyasi yapı-sistem olarak somut bir varlıktır. Nasıl sınıflı toplumların kapitalizm aşamasına kadar din devletleri olarak örgütlenmelerinde o dinler yine kurucu insanlar (peygamberler) tarafından inşa edilip somut bir varlık olmuşlarsa, ulus devletlerde inşa olunup somut bir varlık olmuşlardır. Bu gerçeği ifade ederek, ezelden beri ulusun olduğunu iddia eden ırkçı-milliyetçi gericiliğin teşhir edilmesi kuşkusuz önemlidir. Ancak bu gerçeğin ifşa edilmiş olması, varolanın aniden ortadan kalkması sonucunu veremez. Zira sınıflı toplumun varlığı sürdüğü sürece devletin varlığı da egemenlerce sürdürülecek ve sınırların olduğu dünya sisteminde o topraklarda yaşayanlar, ister ulus olarak adlandırılsın, ister başka bir kavramla ifade edilsin, o toprağın savunusunu yapacaklar ekonomik kaynakları üzerinde egemenliklerini diğer devletlere karşı koruma güdüsüyle hareket edeceklerdir.

Bu durumun Demir Küçükaydın’ın kategorize ettiği gibi etnik kimliğe dayalı gerici ulus devlet olarak veya toprağa dayalı etnik, dini ulus kimliklerini dışlayan yurttaşlık esasına dayalı demokratik ulus devletler bakımından, farklı sonuç vermeyeceği tarihsel gerçeklerle ortaya çıkmıştır.Demir Küçükaydın’ın çokça örnek verdiği etnik ve dini kimliğe dayanmayan toprağa ve yurttaşlığa dayalı demokratik ulus devlet olarak ABD özellikle 11 Eylül konjoktüründe bariz biçimde su yüzüne çıktığı gibi milliyetçilik histerisinin en büyük gösterilerine sahne olmuştur. ABD’nin yayılmacılığını, milli çıkarlarını bütün dünyaya kabul ettirmek için yaptığı askeri-politik saldırganlığın milliyetçilikle alakalarını da burada not edelim.

Etnik Kimliği Dışlayan Ulusçuluk

Burada çok etnik kimlikli olan ve hakim etnik kimlik üzerine inşa edilmiş ulus devletin içe dönük olarak anti demokratik ve diğer etnik kimlikleri ezen bir yapıya sahip olduğu aşikardır. Bu bakımdan ulus devletin etnik kimlikle tanımlanmayarak toprağa ve yurttaşlık ilkesine göre tanımlanması içe dönük olarak bu yönüyle demokratik bir nitelik taşır. Bu konu yakın tarihten beri dünyanın gündemine gelmiş tartışılmakta ve bu doğrultuda adımlar atılmaktadır. Örneğin Almanya vatandaşlığa kabulü Alman etnik kimliğine sahip olma şartına bağlarken, bu şartı kaldırmıştır. Yine çok kültürlülük tartışması bu düzlemde yürümektedir. Türkiye'de liberallerin etnik kimliğe dayalı ulus devlet olan Türkiye'nin etnik kimliği dışlayarak anayasal vatandaşlık önerileri yakın tarihin aktüel koınusudur.

Esasında ulus devlet yapısı üzerine tartışmanın yoğunlaşması SSCB'nin 1991′de yıkılmasının ardından bütün Avrupayı ve Kafkasları saran milliyetçi etnik iç savaşların kanlı hesaplaşmalara dönüşmesi sonucunda olmuştur. Ancak bu konu sanıldığı ve takdim edildiği gibi yeni zuhur etmiş bir mesele değildir. Kendi tarihimizden Meşrutiyet Meclislerindeki tartışmalarda bu meselenin bugün olduğu gibi dün de tartışıldığını görebiliriz.

Konunun sanıldığı ve takdim edildiği gibi yeni olmadığının görülmesi bakımından verilecek şu tek örnek bile yeterlidir. 1917 Ekim devrimiyle birlikte önce Rusya Sovyet Cumhuriyeti kuruldu. İç savaş sürecinde kurulan Ukrayna, Beyaz Rusya, Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin durumu ile ilgili olarak Stalin başkanlğındaki komisyon tarafından bu cumhuriyetlerin özerk birimler olarak Rusya Sovyet Cumhuriyetine katılmaları doğrultusunda karar taslağı hazırlandı. Lenin bu karara şiddetle karşı çıktı ve Rusya Sovyet Cumhuriyeti dahil bütün Sovyet Cumhuriyetlerinin bir sovyet Cumhuriyetleri Birliği içersinde birleşmeleriniönerdi. Lenin karar gerekçesi için şunları söylüyordu. "Biz Ukrayna Sovyet Cumhuriyeti ve diğerleri ile eşit olduğumuzu kabul ediyoruz ve onlarla birlikte yeni bir birliğe yeni federasyona katılacağız"(11) Lenin'in burada Ekim Devrimi ile kurulan devletin herhangi bir etnik kimliğe sahip olmaması gerektiği konusundaki hassasiyeti geçmişten geleceğe bir tını olmalı mutlaka da hatırlanmalıdır.

Demir Küçükaydın ulus ve ulusçuluk meselesinin proletarya diktatörlüğü ile ilişkisini değerlendirirken. İşçi sınıfının sınıfsız topluma giderken burjuva devletişni kullanamayacağını Marks'ın Paris Komünü tezlerinden kalkarak doğru bir biçimde tespit etmektedir. Sınıfsiz topluma gidiş sürecinde burjuva devletin parçalanarak proleter devletin inşası gereğini işaret ederken şunları söylüyor:'' Böylece proletarya diktatörlüğü denen 'şey'in, neyin karşısında diktatörlük olacağı da somutluk kazanmaktadır. Proletarya diktatörlüğü: Politik olanın, yani devletin ulusal olanla, ulusal birimle tanımlanmasına karşı bir diktatörlük olmak zorundadır ve onun gerçek anlamı budur."(12)Eğer burada kastedilen proletarya diktatörlüğü kavramı bütün yeryüzünü kapsayan bir 'Dünya proletarya diktatörlüğü' değilse bu öngörü tartışmaya açıktır. Kuşkusuz sınıfsız topluma giden yol 'Dünya Devrimi' olarak ifade edilir. Bu kavramın sol muhalefet ve Troçki'ye karşı bizzat Stalin tarafından tahrif edilerek anti propagandasının dünyanın bütün ülkelerinde bir anda yapılacak devrim hayali şeklinde karikatürize edilerek sunulduğu biliniyor. Stalinizmin etkisi altnda olan sosyalistlerin büyük bölümü de bunu bu şekilde algılayarak müstehzi akıldaneliklere sürüklenmiştir. Ancak bu görüşün ne Marks'ta, ne Lenin'de ne Troçki'de böyle olmadığı bunun anlamının bir veya bir

kaç ülkede başlayan devrimin başat hedefinin insanlığın kurtuluşu doğrultusunda dünyanın bütününe yayılmasıdır. Bu bakımdan, proletarya diktatörlüğünü devrimle inşa etmiş olan ülkeler devlet sınırlarına sahip olmuşlardır sürecin bu biçiminde de olmaya devam ederler. Bu önemlidir, zira Dünyanın bir çok devletten oluştuğu sınırların varolduğu düşünüldüğünde proletarya diktatörlüğü kurulmuş devletler de sınırlara sahip ve bu sınırlar içinde yer alan nüfusu barıdıracaklardır. Demir Küçükaydın'ın proletarya diktatörlüğünü, devletin ulusal birimle tanımlanmasına karşı bir diktatörlük olma zorunluluğunu belirlemesi mutasavver toplum için geçerlidir, ama bu şartlardaki proletarya diktatörlüğü için uygulanabilir olamayacaktır. Sınıfsız topluma giden süreç sınırların ortadan kalktığı bir dünya sosyalist cumhuriyetine ulaşamamışsa dünya burjuva devletlerle, proleter devletlerin birarada olduğu bir yapıda ise, devlet çıkarları dinamiği her devletin toplumunu da, onun arkasında konsolide etmeye müsaittir. Burada önemli olan, işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesinde sınıf çıkarlarının ne anlama geldiğidir. Sınıf çıkarının anlamı; işçi sınıfının tüm topluma önderlik ederek sömürü, baskı, ve her türlü ezilme biçiminin ortadan kalkacağı insanlığın özgürlüğünü hedefleyen misyonu üstlenmesidir. Demir Küçükaydın belki, ulus ve ulusçuluk meselesiyle ilgili tezini bir anahtar sorun olarak ele aldığından olsa gerek, sınıf mücadelesi, mülkiyetin özel biçiminin yarattığı sömürü sistemi ile ilgili kavramları ve onların dominant karakterlerini anlatımı içinde, ciddi olarak esirgemekte adeta tali mesele haline dönüştürmektedir.

Sınırlar Ortadan Kalkmadıkça

Devletlerin varolduğu bir dünya sınırların da varolduğu, devlet ve buna bağlı toplumların çıkarlarının da varolduğu bir dünyadır. Bu bakımdan devletler ve toplumlar olduğu sürece o toplumlar hangi kavramla tanımlanırsa tanımlansın ulus, cemaat, din vs o devletin toplumları olarak çıkar çekişmesinin öznesi olma potansiyelini taşırlar. Eğer Demir Küçükaydın proletarya diktatörlüğünün amacının dünya devrimi olduğunu tüm insanlığın kurtuluşunu hedeflediğini devrimi başaran toplumların stratejik amaçlarını böyle tespit ederek ilerlemeleri gerektiğini söyleseydi bu anlaşılır olurdu. Ama o bunu yapmıyor devletin dolayısıyla da devletlerin varolduğu bir zamanı içeren süreçte formel bir öneriyle proletarya diktatörlüğünde politik olanın ulusal birimle çakışması yok edildiğinde sorunun çözüleceğini vazediyor. Eğer şu saptamayı yapsaydı doğru olurdu: Devrimi başaran proletarya, politik olanı yani devleti, Lenin'in müdahalesiyle olduğu gibi, herhangi bir etnik kimlikle tanımlanmayan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği devleti olarak adlandırmalı ve kendinin insanlığı kurtaracak dünya devriminin bir basamağı olduğunun bilinciyle hareket etmelidir.

Devletin, devletlerin ortadan kalkmadığı bir dünyanın halklararası çekişmelere nihayet vermeyeceği gerçeği dikkate alındığında bu konuyla alakalı Michael Löwy'nin şu sözleri ufuk açıcıdır:" Materyalizme göre ulus devlet, ebedi bir kategori, 'insan doğası'nın yahut herhangi bir biyolojik yasanın ürünü değildir…. Yapılanmış (veya kurumsallaşmış) bir örgütlenme biçiminin tüm insan toplumlarının evrensel bir ihtiyacıdır. Bu örgütlenme ulusal biçimler alabileceği gibi ulus-altı (klan, kabile) yahut ıulus-üstü (dinsel uygarlıklar) biçimlerde alabilir…. O halde, gelecekte insan toplumunun yeni bir ulus-üstü örgütlenmesinin, insanlığı ekonomik ve siyasal olarak birleştirirken ulusu temel olarak kültürel boyutuna indirgeyen bir dünya sosyalist cumhuriyetinin olabilirliğini a-priori olarak reddetmek için bir sebep yoktur.

”(13)

Demir Küçükaydın’ın ulusçuluğun aşılması doğrultusunda geliştirdiği tezin amacı itibarıyla olumlu olduğunu söylemek gerekiyor. Konunun bu yanı itibarıyla farklı bir kulvar söz konusu değil. Ancak Demir Küçükaydın Marksizme mündemiç olan enternasyonalizmin niteliksel özgünlüğünü küçümsüyor. Zaten enternasyonalizmin ulusları veri olarak aldığı için ulusçu olduğunu iddia ediyor. Onun bu görüşü ifade ediş tarzı mugalataya dönüşüyor.Uluslararası sosyalist hareketin tarihi içerisinde iki önemli eşikte ulusçu yönelimin yarattığı tahribata karşı devrimci Marksizmin verdiği mücadelenin anlamı onun satırlarında sisler içerisine gömülüyoır.

Sosyalist Hareketin Tarihinde İki Eşik

Sosyalist hareket içerisinde ulusçu tahribatin yarattığı birinci eşik 1. Dünya savaşı başlayınca II. Enternasyonal partileri olan sosyal demokrat partilerin kendi hükümetleri yanında ‘Anavatan Savunması’ anlayışıyla savaşa oyvermeleri oldu. 4. Ağustos 1914′te II. Enternasyonalin en büyük ve güçlü partisi Alman Sosyal Demokrat Partisi Parlamentoda yapılan oylamada 14′e karşı 78 oyla savaşta Almanya’nın desteklenmesi kararını verdi. Avrupada’ki diğer II. Enternasyonal partileri de bunu takiben savaşta kendi hükümetlerini destekleme doğreultusunda karar aldılar. II. Enternasyonalin içerisinda yalnızca Rus Sosyal demokrat İşçi partisi , Bulgar Dar Sosyalistleri, Sırp Sosyal Demokratları savaş karşıtı tutum aldılar.Savaşın başlamasına kadar, savaş karşıtlığı ve kendi hükümetlerine karşı mücadelenin yapılması şeklinde enternasyonalizm doğrultusunda kararlar almış bulunan II.Enternasyonal savaş başlayınca çözüldü. Savaşı reddeden üç parti dışında milliyetçi-şovenist bir tutuma doğru hızla sürüklendiler Rosa Luksemburg’un şovenizme savrulanların davranışını özetleyen, yerinde saptaması şöyleydi ”Bütün ülkelerin işçileri, barışta Birleşin, savaşta ise birbirinizi boğazlayın”

Marksizmin, Almanya’da Kautsky, Rusya’da Plekhanov gibi teorik prestije sahip olanlar da dahil olmak üzere II. Enternasyonalde etkin olmasına karşı Bolşevik Partisinin şovenizme sürüklenişe karşı direnci milliyetçilikle savaşta bir köşe taşıdır. Lenin’in Marksizmin entenasyonalist özüne karşı yapılan bu saldırıya verdiği cevap; işçilerin kendi hükümetlerine karşı silahını doğrultarak iç savaşın başlatılmasıdır. II. Enternasyonal’de baş gösteren milliyetçiliğin ‘Anavatan Savunması’ şiarına karşı, yenilgici tutumla Rusya’da Çarlık otokrasisine karşı savaşın başlatılmasıdır. Lenin sorunu şöyle açıklıyordu ” Bugünkü savaşta, gerek “kendi” hükümetinin zaferini savunmak, gerek “ne zafer, ne yenilgi” sloganını savunmak, sosyal-şovenizm görüşünden kaynaklanır. Gerici bir savaşta, devrimci bir sınıf, hükümetinin yenilmesini istemekten başka bir şey yapamayacağı gibi, hükümetin askeri başarısızlıkları ile onu devirme olanaklarının arttığını görmemezlik de edemez. Hükümetlerin başlattığı bir savaşın ancak hükümetler arasında bir savaş olarak biteceğine inanan ve bunun böyle olmasını isteyen bir burjuva, bütün hasım ülkelerin sosyalistlerinin, “kendi” hükümetlerinin yenilgisini istemelerini ve bunu söylemelerini “gülünç” ve “saçma ” bulur.

Tersine, bu tür bir söz, sınıf bilincine varmış her işçinin beslediği düşünceyi doğrular, ve bizim, bu emperyalist savaşı bir iç savaş durumuna çevirme çabalarımız ile aynı doğrultuda olur.

İngiliz, Alman ve Rus sosyalistlerinin bir bölümünün yürüttüğü ciddi savaş aleyhtarı propaganda, kuşku yok ki, bu hükümetlerin "askeri gücünü zayıflatmıştır" ve bu eylem, sosyalistlerin lehine bir nottur. Sosyalistler, yığınlara, kurtulmaları için tek çıkar yolun "kendi" hükümetlerini devirmek olduğunu, ve bu amaçla, hükümetlerinin bu savaşta içine düştükleri güçlüklerden yararlanmaları gerektiğini anlatmalıdırlar" (14) Bu birinci eşikte sosyalizmin içerisinde baş gösteren milliyetçilik dalgasına karşı enternasyonalist düşüncenin başını çeken Bolşevikler bu saldırıyı püskürterek Rusya'da işçi sınıfının iktidarı gerçekleştiren Ekim Devrimi'nin yolunu açmışlardır. Uluslararası sosyalist hareketin tarihi bakımından, savaşa karşı sosyalistlerin ulus devletin çıkarını değil, dünya devriminin çıkarları doğrultusunda hareket etmesinin muazzam bir örneğidir. Demir Küçükaydın sosyalist hareketin milliyetçiliğe karşı vermiş olduğu bu ödünsüz savaşın elbette farkındadır. Bazı makalelerinde bu tutumun önemine değinir. Ama bu gerçek onun tezinin hikayesinin fonunda yer almaktan öte bir niteliğe sahip değildir.

Marksizmin ulusçuluk dalgasına karşı verdiği savaşın ikinci eşiği Lenin'in ölümünden sonra 1924 yıl sonları ve 1925 başlarında Stalin'in başlattığı ve Buharin'in geliştirdiği 'Tek Ülkede Sosyalizm' teorisinin yarattığı milliyetçiliktir. Bilindiği gibi enternasyonalizmi savunan sol muhalefet ve bu mücadelenin tariihsel olarak teorik ve ideolojik önderliğini yapan Troçki sonuçta yenilgiye uğradılar. Birincisinde milliyetçiliğin ve şovenizmin sosyalist hareket içersinde gelişmesine engel olunarak, Ekim Devrimi zaferi elde edilirken, ikinci eşikte enternasyonalist tutumun yenilgiye uğraması işçi sınıfı hareketinin yıkımını hazırladı. III: Enternasyonal 1943′te Stalin tarafından kapatıldı, sonrasında da 1991′de Sovyet Bloku'nun yıkımıyla sonuçlandı.Tek ülkede sosyalizm teorisinin SBKP'in resmi görüşü olmasıyla birlikte III. Enternasyonal partileri hızla Rusya'nın sınır bekçileri haline dönüştüler. Sosyalizmin kurulabilmesinin onun ancak bir dünya sistemi olmasıyla mümkün olabileceği Marksist anlayışı terk edilince, tek tek ülkelerde sosyalizmin kurulabileceği tezi yaygınlaşarak her ülkedeki Komünist partinin bu zihniyetle ulusçu bir nitelik kazanmasının önü açılmış oldu. Komünist partiler bir yandan SSCB'nin büyük ağabeyliğini içselleştirip tüm politikalarını ona uygun olarak düzenlerken, SSCB'nin dünya devrimi hedefini terk ederek, enternasyonalizmden uzaklaşması ve kendi devlet çıkarlarını politikasının ekseni haline getirmesinin çıkmazıyla karşı karşıya kaldılar. !960′lı yıllardan itibaren tek ülkede sosyalizmler'in kutupları da tezahür etti. SSCB karşında Çin Halk Cumhuriyeti kendi'sosyalizm'ini , ardından Arnavutluk kendi 'sosyalizm'ini, Kuzey kore bir biçimde, daha önce Yugoslavya olmak üzere politik ve askeri rekabetin özneleri oldular. Şurası kuşkusuz ki, bütün bu süreç bu 'sosyalist' ülke devletlerinin milliyetçi politikalarıyla belirlendi. Bu süreç, aslında uluslar arası sosyalist hareketin çöküşe girdiğinin işaret ışıklarıydı.

Uluslararası sosyalist hareketin krizinin tarihsel dönüm noktası, tek ülkede sosyalizm teorisinin SSCB'nin ve Komintern'in resmi politikası haline gelmesiyle başlar. Zira bu tercih 'sosyalist'te olsa ulus devletin çıkarlarını su yüzüne çıkartıp, dünya devriminin çıkarlarını yok eder, etmiştir de. Dolayısıyla tarihin o döneminde Uluslarası sosyalist hareketin kaderini belirleyecek bu dönüm noktasında Marksizmin bu revizyonuna karşı verilen ideolojik politik

mücadele değerlendirilmeden üretilecek, ulus ve ulusçuluk tezlerinin muhtevası hakikati resmetmeyecektir . Dolayısıyla bu tarihsel dönemde Marksizm bakımından nevzuhur bir teori olan ‘tek ülkede sosyalizm’ teorisine karşı mücadele eden Troçki sorunu şöyle ifade etmişti. ‘‘Sosyalist devrimin ulusal sınırlar içinde tamamlanması olanaksızdır. Burjuva toplumundaki bunalımın temel nedenlerinden biri, bu topluımda yaratılan üretici güçlerin artık ulusal devletin çerçevesiyle bağdaşamamasıdır. Bu , bir yandan emperyalist savaşlara, bir yandan da Avrupa Birleşik Devletleri ütopyasına yol açar. Sosyalist devrim ulusal arenada başlar, Uluslar arası arenada gelişir. Ve dünya arenasında tamamlanır. Böylece sosyalist devrim, kelimenin daha yeni ve daha geniş anlamında da sürekli bir devrim haline gelir. Sosyalist devrim, ancak yeni toplumun gezegenimizin tüm yüzeyinde en son zafere ulaşmasıyla tamamlanacaktır.”(15) 1924′e kadar Stalin’de dahil olmak üzere Ekim devriminin önderliğini yapan Bolşevik partisinin bütün liderliğinin düşüncesi Troçki’nin devrimin Uluslar arası niteliği üzerine söyledikleri ile uyumluydu. Ekim devriminin Rusya gibi geri bir ülkede başarıya ulaşması, onun, ancak Avrupada’ki devrimle tamamlanmasıyla mümkün olabileceği fikri üzerinde herkes mutabıktı. Demir Küçükaydın’ın yerinde bir benzetmeyle dediği gibi devrim Rusya’da tersten doğum yapmıştı. Bu doğumun yaşamını sürdürebilmesi için yakın bir ihtimal olarak Almanya’da devrimin gerçekleşmesi beklenmekteydi. Ancak Almanya’da 1918 sonlarında başlayan devrimci durum 1919 Ocak’ında Rosa Luksemburg ve Karl Liebknecht’in karşı devrim tarafından katledilmeleiyle yenilgiye uğradı.Bu yenilgi Avrupa devrimi beklentisinde gedik açtı.1923′te 2. Alman devrimi hamlesi de yenilgiye uğrayınca, Avrupa’da devrimci yükselişin geri çekilmesiyle birlikte zafere ulaşan Rus devriminin izolasyonu da başlamış oluyordu.

Alman devriminin 1919′da yenilgisiyle birlikte, Avrupa devrimi umutlarının azalması gözlerin doğuya ulusal kurtuluş savaşlarına doğru çevrilmesinin işaretlerini vermeye başladı. Komintern’in Temmuz-Ağustos 1920′de yapılan 2. kongresinde ulusal kurtuluş hareketlerine destek verilmesi, ancak komünistlerin bağımsız örgütlenmelerini korunması, ezilen halkların emperyalizme karşı savaşlarının işçi sınıfının ittifakları olarak değerlendirilmesi kararlaştırıldı. Zaten III:Enternasyonalin 2. kongresinin hemen akabinde paradigma değişiminin işareti olan 1. Doğu Halkları Kurultayı 1 Eylül 1920′de Baku’da toplandı.

Sosyalizmin zafere ulaşmasının dünyada üretici güçlerin en gelişkin olduğu ülkelerde devrimin başarısıyla mümkün olduğu hakikatinin pratikte karşılığını bulamaması, bu dönüşün zeminini hazırladı.Bu bakımdan 1928′de III. Enternasyonal’in 6. kongresinde tek ülkede sosyalizmin mümkün olduğu kararına giden yol, bütün bu sürecin nesnel dinamikleri olduğunu ortaya koyar. Ancak bu nesnel dinamiklere teslim olmayacak bir iradenin mümkün olamayacağı da söylenemez. Sol muhalefet ve Troçki böyle bir iradeyi gösterdi, ama bu direniş yenilgiyle sonuçlandı. Tek ülkede sosyalizm anlayışı yer kürede 20. yüzyılın siyasi mücadele odağının ulusal kurtuluş savaşları tarafından belirlenmesi ile örtüşmüştür. Bu örtüşme aynı zamanda sosyalist düşüncenin milliyetçi zihniyetle malul olmasına da sebep olmuştur. Şimdi de SSCB’nin 1991′e kadar 70 yıl ayakta kalmasının tek ülkede sosyalizm teorisiyle mümkün olabildiğini bunun doğru bir tercih olduğunu ileri sürenler mevcuttur. Ancak SSCB’nin ekonomik olarak üretim araçlarının kollektifleştirilmesine karşın parti-devlet bürokrasisinin ayrıcalıklı durumu nedeniyle eşitsizliğe, siyasi olarak tek partili otoriter rejimle demokrasisizliğe sürüklenmesi SSCB’yi, dünyada sosyalizmin itibar kaybetmesinin temel sebepi kılmıştır. Yani zafer olarak adlandırılan süreç 1991′deki çöküşle pirus zaferine

dönmüştür.

D. Küçükaydın'ın Yeni Paradigması!

Bu saptamaya şunu eklemek gerekiyor. Her türlü ezilme biçimine karşı mücadele etmesi gereken sosyalist hareketin, ezilen ulusların kurtuluş mücadelelerini ve ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunması tabiidir. Ancak demokratik mücadelenin kapsamı içindeki bu durumun sosyalist hareketin temel paradigması haline dönüştürülmesi, kapitalizme karşı mücadeleyi zaafa uğratır, uğratmıştır da. Anti-emperyalizmin, onu, kapitalizmden ari kılan içi boş bir kavrama dönüştürülmesinin tanığıyız. 1960'lardan başlayarak, kırlardan şehirlerin kuşatılmasını, yeryüzünün üçüncü dünyasının emperyalizmi kuşatmasına bağlayan devrim stratejileri artık günümüzün mevzusu olamaktan çıkmıştır.

Demir Küçükaydın, bütün bu tarihsel sürecin bilgisiyle donanımlıdır. Ama bu tarhsel iki eşiğin uluslarası sosyalist hareketin gidişatı bakımından belirleyici öneme sahip olduğunu düşünmemektedir. Onun tezinin politik sonucu şudur: "Yani, sürekli devrim perspektifi ve olasılığı, ulus paradigması içinde, gerici ulusçuluğa karşı demokratik ulusçuluk ve demokratik ulusçuluğu da aşarak, bir dünya cumhuriyeti biçiminde yeniden ortaya çıkıyordu….Eski anlayışta,ülkelerin önce sosyalist olması, sonra bir dünya cumhuriyeti kurulabileceği gibi gizli varasayım varken,şimdi, bir dünya cumhuriyetinin kurulması ve uluslara karşı mücadele sosyalist dönüşümlerin önkoşulu olarak ortaya çıkıyordu."(16)

Onun vardığı politik hedef bakımından sorun gözükmüyor. Bu tarif sonuçta, bir dünya sosyalist cumhuriyetini hedefliyor. Ancak bu hedefe giden yolda sürekli devrim teorisini tepetaklak ediyor. Bunu böyle yaptığını, zaten kendisi de ifade ediyor. Ancak, burada temel sorun paradigma değişimi ile ilgili, o, kapitalizmi aşmak için ilk aşamada gerici ulusçuluğun, yani dile, etnisiteye, bağlı ulusçuluğun aşılarak, demokratik ulusçuluğun, yani, etnisiteye, dile dayanmayan toprağa dayalı ulusçuluğun kurulması gerekliliğini ileri sürüyor. Bu ilk aşamanın geçekleşmesiyle birlikte ardı sıra diğer hedeflere ulaşılacağını ilave ediyor.Bu sıralamanın gerçekleşebileceğini hangi somut gerekçeye dayandırıyor? Buna kanıt olarak örneğin Ortadoğu'da bölge halklarının kuracağı demokratik cumhuriyetin, bölgenin enerji kaynaklarına sahip olmasından ötürü, emperyalist saldırı karşısında kalacağını bu durumda da kendini savunmak için dünya çapında bütün sınırların kaldırılmasını savunarak uluslara ve ulusçuluğa karşı dünyanın tüm siyahlarının birleşeceğini söylüyor.

Birincisi, diyelim ki bu tahayyül, bu anlamda Antik Yunan'da Zenon'un, aydınlanma döneminde Kant'ın rüyaları gibi gerçekleşti ve bir dünya cumhuriyeti kuruldu. Bu cumhuriyetin kapitalizmi tasfiye etmesi için sebep nedir? Bu soruya Demir Küçükaydın'dan bir cevap gelmemektedir. Sözü edilen demokratik cumhuriyetin emperyalist saldırıya uğraması dolayısıyla 'anti-emperyalist' savunmasının, aynı zamanda kapitalizme karşı bir

tavır olduğu cevabını Demir Küçükaydın'ın ima ettiğini düşünmek yanlış olur. Zira, onun 'anti-emperyalizm'in bildik haliyle anti-kapitalizme yol açmayacağının farkındadır.

İkincisi, eski anlayışı tarif ederken bir genelleme yaparak sosyalistlerin, önce ülkelerin sosyalist olması daha sonra onların dünya cumhuriyetini kurmayı düşündüklerini söylüyor. Bu tarif eğer tek ülkede sosyalizm anlayışını üreten Stalinizme ilişkin olsaydı anlaşılabilirdi. Ancak bu tarif, sosyalizmin bir dünya sistemi olarak kurulabileceğini, tek ülkede sosyalizmin mümkün olmadığı anlayışına sahip, Marksist görüşü adeta yok sayıyor, sol içinde yaygın olmuş kanaati genelleştiriyor. Böylece sapla saman karışıyor, yapılan eleştirinin olması gereken hedefi gözden kaybediliyor. Bunun doğru bir yöntem olmadığı aşikar.

Üçüncüsü, Demir Küçükaydın, sürekli devrim kavramını kullanmayı itiyat haline getiriyor, ama onu içeriğinden soyutlayarak yapıyor bunu. Zira sürekli devrim anlayışının devrimin görevlerinin diyalektik biçimde içiçe geçtiği gerçeğinden hareketle ve eşitsiz bileşik yasasına dayanarak, oluşturulmasına karşın, onun 'sürekli devrim'i aslında aşamalı devrim anlayışına geri dönüştür. O birinci aşama olarak gerici ulusçuluğa karşı, demokratik ulusun inşa edilmesini, ikinci aşama olarak demokratik ulusçuluğun aşılarak dünya cumhuriyetine ulaşılması, üçüncü aşama olarak da dünya cumhuriyetinin sosyalizme geçişini tasarlıyor. Geçmişin demokratik devrim, sosyalist devrim aşamalı anlayışını üç aşamalı başka bir biçime dönüştürüyor.

Dinle Alakalar

Demir Küçükaydın'ın tarihi ve hatta tarih öncesini dinin üstyapı olduğu kavramıyla açıklama tarzının, dinlerin çıkışının aslında birer devrim niteliğinde olduğu anlatısının zaafı, aslında bu sonuca varırken islam dininin doğuşu ve gelişimini bütün dinlere şamil kılmasından kaynaklanıyor. Burada sadece şunu belirtelim İslam dini, esas itibarıyla üst sınfların, ticaret erbabının önderliğinde ve bir devlet nizamı biçiminde şekillenirken, Hıristiyanlık ezilenlerin, kölelerin dini olarak teşekkül etmiş, ancak 3 asır sonra bir devlet dinine dönüşerek Roma imparatorluğunun resmi dini haline gelmiştir. Sadece bu örnek Demir Küçükaydın'ın toplumsal sistemi ve gelişmeyi din genellemesi içinde ortak yasalarının olduğunu ileri sürmesini boşa çıkartmaktadır. Onun, Hikmet Kıvılcımlı'nın İslam dini , Osmanlı ve Ortadoğu toplumlarının sosyolojisi üzerine çalışmalarını teorik bir katkı olarak değerlendirdiğini ve tezinin referans kaynağı yaptığını biliyoruz. Temel referans bu olduğuna göre, nasıl Marksist yazında 1789 Fransız devriminin deneyimi günü açıklamakta referans alınıp, analoji yapılmışsa, onun da temel referansi olan islam dininin tarihsel sürecini analoji ile kullanması doğaldır. Ancak, İslam dininin, bütün dinlerin tarihsel ve sosyolojik nitelikleriyle örtüşmediği aşikarken, oradan genel bir din teorisi üretmek yanıltıcı sonuçlara sürükler.

Demir Küçükaydın, ulus ve ulusçuluk tezinin sonucunda örgütsel olarak da sosyalizmin bir din gibi örgütlenmesi gerektiğine varıyor. Sosyalizmin bir din gibi algılanmasına varılınca da nesnel şartlar bir parametre olmaktan çıkıyor. İrade tek başına yeterli bir parametre haline geliyor. Ona göre artık sosyalizmin, bolluk ekonomisi durumunda varolabileceği şartı ortadan kalkmış olup, yoksullukta eşitliği sağlayacak dayanışma ekonomisi yeterli görülmektedir. Doğrusu siyasi analizlerinde, örneğin Ekim Devrimi'nin yozlaşmasını açıklarken olduğu gibi, belirleyici olanın liderlerin tutumu değil iradenin rolünü adeta yok sayarak,nesnel şartlar olduğunu ileri süren Demir Küçükaydın ansızın sosyalizmin kuruluşunu bütünüyle iradi bir olgu halinde dönüştürüyor.

Başta denmişti ya, onun, dolambaçlı güzergahının takibi oldukça meşakkat gerektiriyor.

Referans kaynakları

(1)http://yalansz.wordpress.com/2012/04/23/sarkis-hatspanianin-hocali-katliami-ile-ilgili-yazisi-gazi-katliami-ergenekon-gun-zileli-ve-milliyetcilik-uzerine-zi-katliami-ergenekon-gun-zileli-ve/)

(2)Marksizmin Marksist Eleştirisi sy 92Versus yay. D. Küçükaydın)

(3) age (sy 107)

(4) agesy 107)

(5) age126)

(6) age(sy 127)

(7) agesy 127)

(8)age (sy 133)

(9) Komünist Manifesto sy 67 Marks-Engels Bilim ve soyalizm yay)

(10)Komünist Manifesto sy 49-50 Marks-EngelsBilim ve Sosyalizm yay)

(11) Doğuda Ulusal Kurtuluş Savaşları Ant Yay.

(12) age sy139)

(13)Ulusal Sorun, Enternasyonalizm ve Küreselleşme sy 71M. löwy Yazın yay)

(14))(http://www.kurtuluscephesi.com/lenin/savas.html)

(15)Sürekli Devrim Köz Yay. L. Troçki sy 192)

(16)sy 84)

17 Nisan 2010 Cumartesi

***

MUSTAFA SUPHİ'NİN KATLİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Ferhan Umruk

Tarih yalnızca geçmişin hakikatlerini bilmemize ya da malumatfuruş bir kimse olmamızla ele alınmaması gereken bir disiplin olmalıdır.

Tarih, kuşkusuz günümüze ışık tutar, ama tarihin günümüze ışık tutması için ezilenlerin, mağdurların mücadelesini bastırmış muktedirlerin yazdığı ve tüm toplumun zihnine boca ettiği eğreltilmiş tarihe değil, **ezilenlerin mağdurların dile getirdiği gerçekleri** gün ışığına çıkarmak gerekiyor.

Yaşadığımız bu topraklar da, mağdurların, mağdurluğu ortadan kaldırmak için mücadele edenlerin yenilgileri ile bezeli..

Bizim üzerimize düşen muktedirlerin **resmi tarihle yarattıkları yalanları teşhir etmek**, hakikatin üzerinde yarattıkları sis perdelerini yırtmak olmalıdır.

Bu bakımdan tarihin yaprakları aralandığında bu topraklarda cumhuriyetin kuruluşuna zemin olan Ankara'nın hakimiyetindeki topraklarda katledilen **Mustafa Suphi ve yoldaşlarını** unutmamak ve unutturmamak gerekiyor.

Mustafa Suphi, **Türkiye Komünist Partisi** kurucusu kimliğiyle bilinen ve bu kimliğiyle olduğu gibi, siyasi sistemin günümüze kadar süren **tetikçisi belli ama faili meçhul kalmış** kurbanlarından biridir.

28-29 ocak 1921 tarihi onun **14 yoldaşıyla birlikte** Yahya Kahya tarafından Karadeniz'in karanlık sularına gömülüşü o gün olduğu gibi bugüne kadar da sosyalistlerin yüreğine saplanan bir sızı olmuştur.

Bir sızı olmuştur ama sosyalist hareketin tarihsel serüveninin ulusal ve uluslararası reel siyasetin girdabında düştüğü çıkmaz sokaklarda hakikatle yüzleşilmekten çoğu zaman kaçınılmıştır.

Burada değinmek istediğim konu Mustafa Suphi'nin yaşamını anlatmak değil. Konuyla ilgili kitap, makale çok sayıda yayınlanmış bulunuyor.

Konuyla ilgili bütün çalışmalarda da Mustafa Suphi ve yoldaşlarını **kimin öldürttüğü** bir soru işareti olarak tezahür ediyor. Halbuki katilin kimliği belli, onun **Trabzonlu Yahya Kahya** ve çetesi olduğunda bir tartışma bulunmuyor. Bulunmuyor ama, tetikçinin ipleri kimin elinde sorusu zihinleri kurcalıyor.

Olayın bir boyutu olarak; Günümüzden baktığımızda geçmişe doğru, bir şeyler örtüşüyor zihnimizde. **Hırant' da** Trabzon'lu genç olan bir katil tarafından katledildi. Yine aynı biçimde, sahneye çıkarılan bir tetikçiyle yetinilmesi isteniyor. Şimdi hepimiz devletin çeşitli yetkililerinin katilleri koruduğunu, ilişkide olduklarını, cinayetin iklimini yaratanları görüyor biliyoruz ancak devletin meşum perdesi hakikati örtmeye devam ediyor.

Neden Mustafa Suphi üzerine düşünürken Hrant'ı hatırlamak gerekiyor? İki insan ve her ikisi de varoluşlarıyla sistemin paradigmasına aykırı düşmüşler. İkisi de o kadar benzer bir senaryonun kurbanı olmuşlar ki, söz konusu olanın neredeyse kopya cinayetler olduğunu söyleyebiliriz

Adım adım kurgulanan cinayet önce toplumsal iklimin yaratılmasıyla başlıyor. Kars'dan Erzurum'a gelen Mustafa Suphi ve yoldaşlarını **Muhafaza-i Mukaddesat Cemiyeti**'nin düzenlediği provakatif gösteriler bekliyor.

Hrant katledilmeden kısa bir süre öncesinde faşist bir güruh işyerinin önünde **'ya sev ya terket'** nidalarını kusuyorlar. Devletin onlara sunduğu **301. madde** desteği sayesinde.

Daha bir dizi benzerlik eklenebilir **1921 Ocak ayından 2007 ocak ayına** akseden cinai tertibin genetik özelliklerinden.

Mustafa Suphi'nin katledilmesinde dikkate alınması gereken iki boyut var. Ulusal ve uluslararası dinamikler bunlar.

1920 Nisan'ında ilan edilen Ankara hükümeti bir yandan İstanbul hükümetiyle hegemonya mücadelesi içinde, diğer yandan esas olarak **ittihatçı kadrolardan** oluşan Ankara kendi içinde bir iktidar mücadelesini yaşıyor. **Enver Paşa**'nın karizmatik kişiliği **Mustafa Kemal** ve ekibi için her zaman dikkate alınması gereken bir faktör olarak yerinde duruyor.

1919 - 1921 yılları arasında Anadolu'da, Rusya'da devrimi başaran **Bolşeviklerin prestijinin** dorukta olduğunu da ifade etmek gerekiyor. **Yeşil Ordu**'nun bolşevikliğe sıvanması, TBMM' de **Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'n**ın varlığı , hem Enver Paşa'nın Rusya'da bolşeviklerle teması hem de Ankara'nın aynı yönde sürgündeki ittihatçı önderlerle irtibatlı olarak bu temaslara eşlik etmesi oluşan atmosferin niteliğini gösteriyor.

1920 yılı boyunca siyasi gelişmelerin bir kaç on yılı içerdiğini gözlemek mümkündür. Bir yandan İngiltere desteğiyle Yunan işgalinin Fransa'yı rahatsız etmesi, İstanbul'un işgali, Meclis'in kapatılması, Ankara'da Meclis'in açılması, bütün bu gelişmeler hızla gerçekleşiyor.

Bu koşullarda **Ekim devriminin rüzgarını** arkasına almış olan Mustafa Suphi'nin Anadolu'ya gelmesi Ankara için ikircikli bir durum yaratıyor. Bir yandan emperyalist savaşın

aktörü olarak savaşta rol almış Osmanlı Devletinin yenilgisinin ardından galipleri ikna ederek kalan parçada devleti ayakta tutma çabasının pek karşılık bulamaması ve yalnızlaşma öte yanda İngiltere'nin Kafkasya'ya elini atmasını engellemeyi amaçlayan Sovyetler'in Ankara'ya sunduğu desteğin önemi. Sovyetler'in desteğini sağlamak için **10 Eylül'de kurulan TKP'nin** lideri Mustafa Suphi' ye görünüşte yakın ilgi göstermek gereği kendisini dayatırken iktidar savaşında yeni bir aktörün ortaya çıkış ihtimali karşısında içten içe gelişmekte olan tepkiler süreci belirliyor.

Biraz uzun da olsa aktarmak istediğim **Mustafa Kemal'in iki mektubu** ikircikli durumu ve parametrelerin değişimini çok açık olarak belirliyor.

Bu mektuplardan birincisi Mustafa Kemal'in Mustafa Suphi'yi **Ankara'ya davet mektubudur**. Bu mektup sosyalist hareketi Kemalizmin kuyruğuna takma teşebbüslerinde ulusalcı sol yazının sık sık kullandığı bir belgedir. Mektubun tarihi **13 Eylül 1920**'dir

'"Bakü'de Türk İştirakiyun Partisi Merkez Komitesi Başkanı Mustafa Suphi Bey ve üyelerden Mehmet Emin yoldaşlara,
Büyük çoğunluğu işçi ve köylülerden oluşan milletimiz Garp'ın emperyalizm ve kapitalizm mahkumiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı birleşmiş olarak mücadele ve direnişe karar vermiştir ve bu kararını uygulamaktadır.
Türkiye İştirakiyun Teşkilatı'nın da aynı kanaat ve amaç ile çalışmakta olmasını büyük bir memnuniyetle karşıladık. (...)
Gaye ve prensip itibarıyle bizimle tamamen ortak olan Türkiye İştirakiyun Teşkilatı'ndan maddeten ve manen hakkıyla yararlanabilmemiz için teşkilatınızın acilen BMM Başkanlığı'yla irtibata geçmesi gerekmektedir. Türkiye dahilinde yapılacak her çeşit örgütlenme ve eylem ancak bu kanal aracılığıyla yapılabilir.
Aynı hedefe doğru yürüyen Türkiye İştirakiyun Teşkilatı'yla tamamen bir arada çalışmak üzere BMM nezdine tam yetkili bir üye göndermenizi ve BMM tarafından Azerbaycan hükümeti nezdine üye olarak Bakû'ya gönderilmiş Memduh Şevket Bey'le ilişki kurmanızı ve birlikte çalışmanızı rica eder ve bu vesileyle samimi saygı ve selamlarımı sunarım.
TBMM Başkanı Mustafa Kemal"

Bu mektup 1920 Eylül'ünde Ankara hükümetinin Sovyetler'le sıcak ilişki dışında bir seçeneğin bulunmadığı bir kesitte yazılıyor.

Fakat bunun ardından **Ali Fuat Cebesoy**'a yazdığı mektup Mustafa Kemal'in konuyla ilgili hakiki görüşünü serdetmesi bakımından çok önemlidir.

'' Bolşevikler aynı zamanda memleketimizde Bolşevik teşkilatı vucude getirmek için fevkalade faaliyete başlamışlardır. Bakü'ye gönderdikleri Mustafa Suphi ve arkadaşları vasıtasıyla Türkiye Komünist Merkezi Umumisi ihdas ettirdiler (kurdurdular). Tamamen Bolşevik efkarına kazanılan saf ve gayri saf adamlardan sahilin her noktasına çıkardıkları gibi dahilen de Eskişehir ve Ankara'ya kadar göndermişlerdir. Bunların maksadı memlekette bir inkilabı içtima vucuda getirmektir. ...
Bila kayd u şart Rus tabiyeti demek olan dahildeki komünizm teşkilatı gaye itibarıyla bizim aleyhimizdedir. Gizli komünizm teşkilatını her surette tevkif ve teb'it (uzaklaştırma) mecburiyetindeyiz. Mecliste ahiren (sonradan) meydana çıkan halk zümresi bizim tanıdığımız arkadaşlardır. Bunlar memlekette bir içtimai inkilabın kısmen olsun luzumuna kani olanlardır. Bu teşebbüsün mehalikini (tehlikesini) ihata edememektedirler (kavrayamamaktadırlar). ''

(Mustafa Kemal İttihat ve Terakki ve Bolşevizm. Emel Akal)

Daha iyi anlaşılması için Mustafa Suphi ve yoldaşlarını katleden **Yahya Kahya**'nın Mustafa Kemal tarafından şu sözlerle taltif edildiğini ekleyelim. *"vatanperverâne hissiyat ve temennilerinize teşekkür ederim''*

Şunu biliyoruz, İttihat Terakki'nin 1915 Ermeni kırımıyla Anadolu'yu Türkleştirme doğrultusunda attığı adım ve onu takip eden süreç muktedirlerin paradigmasını oluşturdu. Zira 1924 Anayasasıyla cumhuriyeti tek etnik kimliğe dönüştürmek suretiyle Kürtlerin dışlanması dinsel olarak büyük ölçüde homojenleşmiş olan Anadolu'nun etnik olarak da homojenleşmesi planının yürürlüğe girmesi anlamına gelmekteydi.

İttihatçı damardan kuvvet bulan Ankara'nın Komintern'in dünya devrimini hedefleyen enternasyonalist görüşle donanmış kuruluş yıllarındaki politikasıyla örtüşebilmesi eşyanın tabiatına aykırı olurdu. Bundan ötürü de politik ufku komintern'den kaynaklanan TKP de Ankara için uzlaşılabilir bir ortak niteliği taşıyamazdı.

Mustafa Suphi'nin **Komintern'in kuruluş kongres**inde dile getirdiği görüşler milliyetçi Ankara hükümetinin izlediği istikametle çelişen fikirleri barındırıyordu. *''Gerçek şudur ki Türkiye' de diğer devletlerde olduğu gibi, halkın canına kastedip kanını emen bir çok barbar ve alçaktan başka, bir de sadece Ermenilerin değil, fakir işçi ve köylü kitlesinin de kanını akıtan Osmanlı padişahları vardır.''*

TKP'nin Mustafa Suphi'nin katlinden sonra 1922'lerde de bu politikasını sürdürdüğünü Rum, Ermeni, Yahudi işçilere yaptığı çağrılarda ve Türk işçilerin milliyetçi ön yargılarını kırma çabalarında gözlemlemek mümkündür.

1921 Ocak ayı yalnızca Mustafa Suphi'nin katliyle sınırlı değildir. Ankara, hegemonyasını kuvvetlendirmek üzere THİF'i kapatarak üyelerini istiklal mahkemesinde cezalara çarptırmış. Yeşil Ordu'yu dağıtmıştır.

Ankara ile ilişkilerini sürdürmekte olan Sovyet hükümetinin komünistlere karşı saldırıya geçen Ankara karşısında bu ilişkileri değiştirecek hiç bir girişimi olmadığı gibi kısa bir süre sonra 16 Mart 1921'de dostluk anlaşması imzalamıştır.

Bu durum 1926 ya doğru **Buharin - Stalin bloku** tarafından ortaya koyulan **'Tek Ülkede Sosyalizm'** teorisinin pratikte filizlenmesi olarak değerlendirilebilir mi? Doğrusu Lenin'in Komintern'in 2. kongresinde dile getirdiği *'Biz, Komünistler olarak, sömürgelerde burjuva-kurtuluş hareketlerini ancak gerçekten devrimci oldukları ve ancak bu hareketlerin yöneticileri bizim köylüleleri ve sömürülen yığınları devrimci bir ruhla eğitip örgütlememize engel olmadıkları takdirde destekleyeceğiz.'* Sözleri dikkate alındığında bu şekilde değerlendirmemek için hiçbir neden gözükmemektedir, zira Ankara'nın komünistleri ezmesi açıkça ortada olduğuna göre, pratikte bu ilkenin değil devlet çıkarlarını temel alan 'Tek ülkede Sosyalizm' teorisinin yolunun açıldığı açıktır.

Lenin'in parti liderliğinin **Troçki**'nin merkez komitede olduğu bir evrede her ikisinin de sonradan zuhur eden böyle bir teoriyle hiçbir ilgisi olmamakla, Troçki'nin 1926'larda bu teoriye karşı sürdürdüğü çetin mücadelesi olmakla beraber, yaşanan tarihsel olay pratik ihtiyaçlara tabi olmanın kabullenilmesi veya sessiz kalınması, kırılmanın da başlangıcı sayılabilir.

Bu kırılmanın o günlerde, herhalde geleceği de işaret edercesine çıplak bir biçimde yine Stalin tarafından ifade edilmiş olması dikkat çekiyor. *'Halen Karadeniz'in kilidi olan İstanbul'u ellerinde bulunduran ve Kafkasya üzerinden doğuya olan doğrudan yolu korumak isteyen İtilaf devletleri bütün bunları hesap ediyorlar. Bütün mesele, en sonunda kimin Kafkasya'ya hakim olacağı, kimin petrolü ve Asya'ya giden çok önemli yolları kullanabileceğidir; Devrim mi, yoksa İtilaf devleri mi?'*

Soruda yer alan Devrim sözcüğünün yerine **Sovyet Devleti** sözcüğünü yerleştirdiğinizde geleceğin kurgusunun da yapılmış olduğu görülür. Dolayısıyla Kafkasya üzerindeki stratejik hesapların Türkiye ile ittifak dahilinde İngiltere'nin püskürtülebileceği üzerine kurulduğu anlaşılırsa Ankara'nın komünistlere karşı yürüttüğü baskı ve yok etme politikasını Sovyet hükümetinin neden gözardı ettiği net olarak anlaşılır.

Sınıfsız toplum hedefi olarak *'Bir ülkedeki proleter mücadelenin çıkarlarının bu mücadelenin bütün dünya ölçüsündeki çıkarlarına tabi kılınmasının' gereğine* işaret eden Komintern 1926 larda 'Tek Ülkede Sosyalizm' teorisine savrularak 1943'te de kendisini yok etmesine varan süreç sonraki dönemin de **Milli-Sosyalizmler** olarak şekillenmesine ve yıkımına yol açtı.

Günümüzün dünyası kapitalizmin hegemonyasının dayanağı olan ulus-devletlerden oluşuyor. Eğer yeni bir dünya hedefi olacaksa bu sınıfsız ve özgür insanların yer alacağı bir toplum olacak, bu hedefe ulaşmanın şartı ne ulusun çıkarlarından, ne devletin çıkarlarından, ne ulus-devletin çıkarlarından, ne sınırlara sahip en demokratik olan ulusun çıkarlarına dayalı olarak belirlenebilir. Bu hedef marksizmin kurucularının, Ekim devrimini yaratanların hayal ettikleri bir Dünya Cumhuriyeti ve insanlığın çıkarlarına dayalı olduğunda gerçekleşebilir. İşte o zaman devletin sönümlenmesiyle birlikte ulus da politik alandan dışlanmış olur.

O halde **tek ülkede sosyalizm** teorisiyle hesaplaşmadan ne dünü anlamak mümkündür ne de geleceği inşa edecek bir ufka sahip olunabilir.

Mustafa Suphi trajedisini de bütün boyutlarıyla ve eleştirinin hiçbir tabuya boyun eğmemesi gerektiğini kavrarsanız anlayabilirsiniz.

06 Şubat 2010

Ne Milliyetçi Boğazlaşma Ne de Emperyalist 'Barış'

Ahmet Doğançayır

Bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu anahtar sorunlar ancak uluslararası ölçekte çözülebilir. Feodalizmin kalıntılarına ya da emperyalizmin baskı ve sömürüsüne karşı kullanıldığında ilerici olan sınırsız bir '' ulusal egemenlik'' düşüncesi yalnızca emperyalist devletlerde değil, bir dünya sosyalist cumhuriyetler federasyonuna, birleşik bir sosyalist dünyanın kuruluşuna uygulandığında gerici olur.

Kapitalist üretim tarzının hâkim olduğu bir dünya önümüze iki alternatif koyuyor: Ya milliyetçi boğazlaşma ya da güçlü ulusların ötekileri kölece boyunduruk altında tuttuğu bir emperyalist ''barış''. Bugünün konjonktürü yerini bir ''istikrar''dönemine bırakana kadar bunlardan birincisi neredeyse insanlığın yaşamına damgasını vuracaktır. İstikrara ve emperyalist ''barış''a geçişin yolunda milyonlarca insanın vatan ve ulus uğruna kanı akacağı

muhtemeldir. Emperyalist ya da değil insanlığın milliyetçi boğazlaşmalardan kurtuluşun tek yolu uluslar arası bir devrimci mücadelenin başarıya ulaşmasıdır.

Globalizm yeni liberalizm çağında emperyalist sermayenin dünya çapında dolaşımının önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bir ideolojidir. Ancak yarın kapitalist dünyanın ekonomik bunalımı derinleştiğinde, ticaret savaşları kızıştığında, döviz piyasaları bunalıma düştüğünde, emperyalist dünyada gizliden gizliye verilmekte olan ekonomik savaş açık hale geldiğinde ve dünyayı ekonomik bloklara böldüğünde burjuva ideologları dün Keynes'çiliği nasıl terk ettilerse bugün globalist görüşlerini terk ederek kaba milliyetçiler haline gelmekte sakınca görmeyeceklerdir. Kapitalizm bir dünya sistemi yarattı. Onun yerini alacak olan bütün üstün toplumsal sistemler bu konuda emperyalist sistemden daha enternasyonal karakterde olmak zorundadırlar. Bu nedenle '' Tek ülkede sosyalizm '' teorisi yalnızca siyasal açıdan değil, doğrudan doğruya ekonomik açıdan da hem gerici hem de hayalidir.

Anti Emperyalizm, antikapitalist içerikten taviz verilmiş bir hat olamaz

Bugün emperyalizm ve antiemperyalizm konusu öyle bir hal aldı ki zararı ezilen halklara ve emekçi sınıflara çıkıyor. Bir tür antiemperyalizm adına, ABD kime karşıysa onu destekleyelim mantığıyla Libya ve Suriye de yaşanan olaylarda Kaddafi ve Esad yandaşlığına kadar vardırılırken diğer bir yaklaşım emperyalist müdahalelerin aslında desteklenmeye değmeyecek baskıcı rejimleri yıkmasının halkların özgürleşmesinin yolunu açacağını-açtığını öne sürüyor. Ezilen kesimlerin isyanları kafalardaki mükemmel modele uymadığı için geçersiz sayılıyor. Oysa Yapılması gereken bütün emperyalist planları açığa çıkarmak, muhalefet hareketlerindeki çelişki ve zaafları kitlelere göstermek ve yaratılması zorunluluk halini alan sol önderliğe en yakın unsurlarla bağ kurmak değil midir?

Emperyalizmin uluslararası hegemonyası ve nüfuz etme kapasitesi bu durumdan etkilenen kesimlerde nedenleri farklı tepkiler yaratıyor. Bu tepkilerin iki tarafından bahsedebiliriz: Bunlardan birincisi egemenler ittifakı içindeki konumları kapitalizmin ulaştığı aşamadan ya da politik iktisadi mantığından dolayı artık gereksizleşen çevrelerin tepkisidir. İkincisi ise toplumsal varoluş koşulları verilen toplumsal mücadeleler sonunda elde edilen hakların aşınmasıyla bu dönemde gerileyen, ya da zaten hiç böylesi ayrıcalıklara sahip olamamış emekçi sınıfların tepkisidir. Kapitalist saldırganlığın gerçek mağdurları bu ikincilerdir ve insanlığı kapitalizmin sürüklediği yok oluştan kurtaracak olan, bunların kurtuluşunun siyasi programıdır.

İktidarların yapılanması içindeki ayrıcalıkları Emperyalizmin uyguladığı politikalarla yok olmakta olan sınıf ve kesimler, eskiden beri bildikleri yöntemlere başvurarak bu tepkiselliği anti-kapitalist mecrasından çıkarmaya çalışmaktadır. Bunlar eskiden beri aşina oldukları güvenlik paranoyası, dış düşmanlarla çevrili olma hali ve benzeri yöntemlere dayanan psikolojik savaş tekniklerinin yanı sıra özellikle seksenlerin ortasından itibaren tüm dünyada yükselişe geçen milliyetçilik, cemaatçilik, dinsel tutuculuk gibi değerlerin karşıtlarını da siyasi söylemlerinde kullanmaktadır. Kabul etmek gerekir ki pek çok insanlık trajedisine yol açmalarına rağmen okul, askeriye ya da dinsel kurumlar gibi topluma ideoloji aşılamakta etkin kurumların teçhizatı arasında olan bu değerler, sıradan vatandaşlar arasında çok yaygın ve popülerdir. Üstelik bunlar sosyalizmin savunduğu ilke ve değerlerle çatışma halinde olduklarından bunlara karşı mücadele elzem olduğu kadar zor, zor olduğu kadar elzemdir.

Mücadelede başarısız olunursa karşı karşıya kalınacak tehlike ise Emperyalizmin gerçek mağdurlarının gerilemekte olan egemenlerin siyasi mücadelesine yedeklenmeleridir. Bunların böyle bir zaferi insanlığın ortak geleceğinin barbarlık terimleriyle ifade edilmesinin önüne geçemeyecek ve emekçi sınıflar nihayetinde kendi aleyhlerine olan her politik mücadele sonrasında olduğu gibi kendi iktidarsızlıklarına biraz daha ikna olacaklardır. Böylesi bir felaket senaryosunun gerçekleşmesinin, sosyalistlerin politik müdahalesi olmaz ya da bu

politik müdahale kararlı bir devrimci irade göstermeden popüler eğilimlere boyun eğerek yaşanırsa, kesin olduğu söylenebilir. Ezilenlerin siyasi bilinçlerinin egemenlerin siyasi söyleminden bağımsız terimlerle ortaya konulması acil ve hafife alınması mümkün olmayan bir politik görevdir. Bu durumda sınıfsal mücadele kelimelerin tanımı üzerinde de yapılacaktır. Emperyalizm, içinden geçtiğimiz dönemde, böyle bir sözcüktür. Anti-kapitalist içeriğinden taviz verilmesi hiçbir koşulda mümkün değildir.

Emperyalist güçlerce korunan liman şehirlerinin ve buralara yerleşmiş bir avuç işbirlikçinin feodal toplumsal ilişkileri kapitalizme bağladığı, emperyalizmin sömürge coğrafyalarına dışsal olduğu dönem, yani emperyalizmin sadece savaş gemileriyle taşındığı dönem, siyasal düşünce planında üretim ilişkilerinde hâkim olduğundan daha uzun bir süre yerleşik kalmıştır. Aslında bizzat emperyalizmden dolayı eski toplumsal ilişkiler hızla dönüşerek kapitalistleşmiştir. Fakat sömürge ve yarı sömürgelerdeki entelektüel kesimler, gerek maddi varoluşlarının dayattığı ulusalcı eğilimleri, gerekse kan bağına dayalı toplumsal mensubiyetlerin popüler olduğu toplumlarda, bu mensubiyetlerin terimleriyle anlatmanın daha kolay olduğu hayal edilmiş ulusal bağlardan siyasetlerini yaygınlaştırmak için medet umduklarından bu söylemi sürdürmeye devam etmişlerdir.

Kapitalizmin bugün geldiği aşamada ise neredeyse yerkürenin hiçbir yerinde emperyalizm, ‘’ulusal kapitalizmlerin’’ dışında bir olgu olarak tanımlanamaz. Uluslar arası ekonomiye toplu bakış ‘’üçüncü dünya’’ kuramcıları arasındaki tartışmalarda onca kutuplaşmaya yol açmış bir başka efsaneye kulak asmama olanağı tanımaktadır. Az gelişmiş ülkelerin ilksel ya da yarı sanayileşmesinin ancak bir bütün olarak ‘’emperyalizme’’yani Metropollerin büyük tekellerine büyük bankalarına sürekli ve şiddetli karşı çıkışla mümkün olacağını sanmak hatalıdır. Kuşkusuz emperyalizmin yerli üretim ilişkilerine içsel bir ilişki olduğu tespitini dillendirmek değil bunun gereğine göre siyaset ve politik söylem belirlemektir. Emperyalizmi uluslararası çapta yaygınlaşmasını tamamlanmış şimdi ise sosyal ilişkilerde kamusal ilişki biçimlerini sürekli tasfiye ederek gittikçe derine kök salmaya uğraşan kapitalist üretim tarzından ayrı bir olgu olarak ele almak, milliyetçiliğin çizgisine geri gitmektir.

Ulusal düzeyde yapılacak ittifak stratejileri, yani sınıfsal olanın ‘’ulusal olanla’’ güç birliği, ancak emperyalist gücün açık işgali olduğu durumda gündeme gelebilir ve kabul etmek gerekir ki bu durumda bile ülkede çıkarları emperyalizmle ortaklaşan çok geniş bir kesim mevcut olacaktır. Bu bakımdan devrimci mücadele, içinde bulunulan durumda, esas olarak sınıfsal planda yürümelidir. Bundan her türlü sapma, yani anti-emperyalist hattın anti-kapitalist vurgusundan herhangi bir geçici politik çıkar uğruna taviz verilmesi, sınıfsal mücadele verdiğimiz kesimlerin tarafına doğru bir adım atmak olacaktır. İşte o durumda başta değindiğimiz felaket senaryosuna yaklaşırız. O zaman sosyalistlerin bu noktadaki temel politik görevi uluslararası kapitalizmin gerçek ezilenlerinin bağımsız siyasi programının oluşturulup bu programın politik söyleminin bu kesimler içinde hâkim kılınmasıdır. Bu politik görev tabii ki şiddetli bir anti-emperyalist mücadele hattı örülmesini gerektirmektedir. Fakat bu hat, Leninist emperyalizm teorisinin anti-kapitalist içeriğinden taviz verilmiş bir hat olamaz.

Ulus devletlerin egemenliklerinin sonu mu?

Düzenleyici failler arasında en yüksek mevki, bütün modern çağ boyunca devletindi. Devlet tam olarak, belli bir toprak parçası üzerinde işlerin yürümesi sırasında bağlayıcı olan kuralları ve normları koymak ve hayata geçirmek için meşru hak talep eden ve yerli kaynakları elinde bulunduran birim demekti. Dünyanın belli kısmını düzene sokmak, sadece bunu yapmak için gereken egemenlikle donatılmış bir devlet kurma anlamına geliyordu. Devletin toplumda bir güç olarak ayrılması hiçbir biçimde tesadüfî bir olay, tarihin tuhaflıklarından biri değildi. Düzen kurma görevi, gücün kaymağının ayrılması, aktarılması ve yoğunlaştırılması yönünde

muazzam ve sürekli çaba gerektirir. Modern devletin yasama ve yürütme egemenliği zorunlu olarak askeri, ekonomik ve kültürel egemenlikler sacayağı üzerine oturtulmuştu. Mevcut alanın hem dışından hem içinden gelen başka düzen modellerinin meydan okuyuşlarına karşı toprağı etkili savunma gücü, ulusal ekonomi hesaplarını dengeleme yeteneği ve devletin, uyruklarının ayırt edici kimliği yoluyla kendi kimliğini ve ayrılığını sürdürmesine yetecek kültürel kaynağı toplama yeteneğiyle desteklenmedikçe bu gücün düzen kurması düşünülemezdi.

Ancak çağımızda emperyalist sistemde yaşanan değişimler her şeyden önce devletin rolünü etkiledi. Egemenliğin sacayağının üçü de onarılmayacak şekilde kırılmıştır. Herhangi bir devletin askeri, ekonomik ve kültürel kendine yeterliliği, aslında varlığını idame ettirebilmesi, artık geçerli bir ihtimal olmaktan çıkmıştır. Devletler, yasa ve düzen sağlama yeteneklerini korumak için müttefikler aramak ve egemenliklerinden giderek büyük bir parçayı gönüllü olarak teslim etmek zorunda kalıyorlar. Mevcut hallerini uzun süredir muhafaza etmekte olan devletler gibi yeni devletlerin de, bir zamanlar ulus devlet bürokrasilerinin var olma nedeni olarak görülen çoğu işlevi yerine getirmesi artık beklenmiyor. Zaman, zaman geçici ithalat ve ihracat yasakları, gümrük engelleri ya da yurt içi talebe devlet öncülüğünde Keynes tarzı teşvikler uygulayarak bir dengenin sağlanması egemen olan devletlerin pek çoğunda ellerindeki araçlarla artık mümkün değildir ve aslında onlarında böyle istekleri kalmamıştır. İç Pazar ile dünya pazarı ya da genel olarak devletin ‘’içi’’ ve ‘’dışı’’arasındaki ayrımın sürdürülmesi ‘’yurdun ve nüfusun güvenliğinin sağlanması’’gibi en dar anlam dışında başka bir anlamda son derece zor hale gelmiştir.

Egemenlik sacayağının üçü de tuzla buz olmuştur. Bunlar arasında en büyük etkiyi yaratanın ekonomik ayağın parçalanması olduğu söylenebilir. Serbest ticaret kurallarının koşulsuz ve önüne geçilmez bir biçimde yayılması ve hepsinden öte, sermaye ve finansın serbest hareketi yüzünden ‘’ekonomi’’tedrici bir biçimde politik kontrol dışına çıkmaktadır. Sermayenin, finansmanın ve enformasyonun küreselleşmesi her şeyden önce bunların yerel makamların ve öncelikle de ulus devletin denetim ve yönetiminden muaf olmaları anlamına gelir. Bunların işlediği mekânda, mevcut sığınılacak liman olarak görülen cumhuriyetçi devlet’in yurttaş katılımı için geliştirdiği araçları andıran hiçbir kurum yoktur. Ve cumhuriyetçi kurumların olmadığı yerde ‘’yurttaşlık’’da yoktur. ‘’Küresel yurttaşlık’’ kavramı içi boş bir kavramı hatta sadece bir hüsnü kuruntuyu temsil etmektedir. Uzak yerlerden esen ve birden bire çıkıp gelen fırtınanın tokadını yemek, ‘’yurttaşlığın’’ tersine olan bir durumdur. Öyle ki yaklaşan bir fırtınayı öngörmek borsada ki bir sonraki çöküşü ve güvenli gibi görülen istihdam alanlarının buharlaşıvermesini öngörmekten daha kolay hale gelmiştir bizler için. Milletler, bir zamanlar sürekli yaşam garantisi sayılan devletlerin siyasi egemenliklerini sunduğu sığınakta emniyet içinde değildir artık. Bu egemenlik de artık eskisi gibi değildir, kendine yeterliliğin ekonomik ve askeri dayanakları parçalanmıştır. Devlet otoriteleri sorumlulukları altındaki insanların emniyetini garanti etmeye muktedir, istekliymiş gibi bile yapma ihtiyacı duymuyor, kişinin kendi ayakları üzerinde durması gereği ve görevini gittikçe daha fazla dile getiriyor.

Sık, sık tekrarlanan ve bu yüzdende geçersizleşen düşüncelerin aksine sermayenin yeni yurtsuzluğu ile zayıf bağımlı egemen devletlerin çoğalması arasında mantıksal ve faydacı açıdan bir çelişki yoktur. Hep daha yeni ve hep daha zayıf ve yoksul, ‘’politik olarak bağımsız’’yurt temelli devletler oluşturmak uluslar arası ekonomik eğilimlerin doğasına aykırı değildir. Politik parçalanma, ortaya çıkan ‘’dünya toplumunun’’ ‘’tekerine sokulmuş bir çomak’’değildir. Tam tersine ekonominin bütün yönlerinin ‘’küreselleşmesi’’ile ‘’yurt ilkesine’’yeniden vurgu yapılması arasında yakın bir kan bağı, karşılıklı koşullama ve pekiştirme vardır. Küresel finans, ticaret ve enformasyon endüstrisinin hareket özgürlüğü ve amaçlarının peşine kısıtlamalar olmaksızın düşebilme özgürlüğü dünya sahnesinin politik parçalanmışlığına bağlıdır. Zayıf olan ama yine de devlet olarak kalan devletlerin varlığından

hepsinin de çıkar sağladığı söylenebilir. Uluslar arası sermayenin onayıyla varlık kazanmış bu tür devletlerarası kurumlar sermayenin serbest hareketini engelleyebilecek veya yavaşlatacak ve piyasa serbestliğini daraltabilecek her şeyi sistematik olarak yok etsinler diye kendi üyelerine ya da bağımsız olan devletlere basınç uygularlar. Kapıları ardına kadar açmak ve özerkliğe yönelik ekonomik politikalara dair her türlü düşünceyi terk etmek, dünya bankaları ve para fonlarının finansal yardımına layık olmanın ön ve uysallıkla razı olunması gereken koşuludur. Zayıf devletler ‘’yenidünya düzeninin’’kendini sürdürmek ve yeniden üretmek için ihtiyaç duyduğu şeyin ta kendisidir. Zayıf, sözde devletler, kendi ülkelerinde sistemin sürmesi için gerekli olan, ama emperyalist şirketlerin özgürlüklerine etkili kısıtlamalar getirme korkusu yaratmayan, faydalı yerel polis karakolları rolüne kolaylıkla indirgenebilirler.

Bu duruma karşı tepki olarak ‘’dışa kapanma ve var olanı koruma’’ anlayışı egemen oluyor. Şu ana kadar bu anlayışa karşı seslerini yükseltenler mekânla bağını koparan sermaye ve finansman sözcüleri olmuştur. Ama onlar yalnızca belli şeylere kızarlar. Ticaret duvarlarından, sermaye hareketlerinin kontrol edilmesinden ve ülke halklarının çıkarlarının dünya çapında ki rekabetin, serbest ticaretin ve verimliliğin üzerine çıkarılmasından şikâyet ederler. Dışa kapalılık hisleri bir kere harekete geçtiğinde güç yitirmekten çok, güç kazanma eğilimi gösterir. Bir türlü azalmak bilmeyen endişeleri için suçlu arayan seçmenler ve seçmenleri bir işe yaradıklarına ikna etmenin yollarını arayan siyasetçiler, karşılıklı birbirini güçlendiren bir halka içine hapsolup, dışa kapalılık hislerini desteklemek, hatta kızıştırmak için ihtiyaç duyulan bütün kanıtları birlikte üretirler. Böylece uluslararası eylem ihtiyacı görüş alanından giderek silinir ‘’cemaatlerin’’ve ‘’ulusal egemen devletin ’’ savunulması saplantılı bir hal alır. Dikkatlerin ‘’cemaatlerin ve egemen devletlerin savunulması’’ üzerine odaklanması küresel iktidar akışını her zamankinden daha fazla serbestleştirir. Kabileler de milletler de doğaları gereği uluslar arası boyutlara çekilmeye uygun değildir. Bunlar gezegen ölçeğinde bölünme ve ayrılma etkenleri olmuşlardır ve öyle de kalacaklardır. Milli savaş baltalarını çıkartıp ‘’cemaat kalelerini’’ve’’egemen devleti’’ tahkim ederek küresel egemenlik kaynaklarına siyasi kontrol dayatacak gezegen çapında bir dayanışma oluşturulabileceği umudu, yaygın olduğu kadar yanlış olan umuttur.

Kapitalist dünya sistemi içinde gerek egemen, gerekse ‘’yarı egemen’’ devletlerin burjuva sınıfları kitleleri yerleşik düzenle bütünleştirmek, bu düzene bağlı ve bağımlı kılabilmek için maddi gerçeklikleri süslendirip çarpıtma zorunluluğu duyar. Kitlelerin kurulu egemenlik ilişkilerini değiştirebilecekleri ve tarihlerini bizzat yapabilecekleri bilincine erişmelerini bütün ideolojik çarpıtma ve karartma araçlarını seferber ederek önlemeye çalışır. Devletin üretici güçlerin gelişme aşaması ile üretim ilişkileri tarafından belirlenen, topluma egemen olan üretim araçları sahibi sınıfın ortak çıkarlarını ve iradesini temsil eden ve sınıfsal egemenlik ilişkilerini koruyup geliştiren bir politik sınıf örgütlenmesi olduğu gerçeği gizlenip, bir ideolojik jargona indirgenir. Bu çerçevede devletin ekonomik üretim sürecini egemen sınıf yararına nasıl düzenleyip geliştirdiği, devletin toplumdaki egemenlik ilişkilerini ‘’düzenle bütünleştirme ve zorla bastırma ‘’ teknikleriyle nasıl koruyup sürdürdüğü bir örtü altına gizlenir. Devleti toplumsal sınıflar üstüne, bir rüya âleminin pembe bulutlarına çıkaran bu burjuva öğretilerinin maddi-ekonomik kökeninde liberal bireyci burjuvazinin siyasal-kamusal iktidarı özel-sivil ekonomik yaşamdan , ‘’serbest yarışma pazarından ’’ kovup tecrit ederek kişiler üstü özerk ‘’gece bekçisi devleti’’ oluşturması zorunluluğu yatıyor. Kapitalist sömürünün işgücünün serbestçe alımını sağlayan ‘’özgür sözleşme’’ aracılığı ile işlediği unutulmamalıdır. İş gücünün serbestçe satılmasını sağlayan özgürlük ve eşitlik efsaneleri kapitalist toplumda siyasal ve hukuksal ufku baştanbaşa kaplar. Böylece devletin sınıflar üstülüğü ve tarafsızlığı ile ilgili yanılsama iyice allanıp pullanır. Sermayenin kendi içinde çeşitli hiziplere, fraksiyonlara bölünmüşlüğü bu sınıfın salt kendi düzeninin ekonomik yasaları uğruna değil, fakat aynı zamanda geniş kitlelere karşı bir bütün olarak egemenliğini

sürdürebilmesi içinde devleti soyut bir düzeyde kurumlaştırıp özerkleştirmesini gerektirir. Dolayısıyla devlet belli kişilerin, belli bir zümrenin değil de bütün bir sınıfın sömürüsünün devamını sağlamakla görevli kılınacak, sermayenin çelişen öğeleri arasındaki çatlakları yapıştırıp çelişkileri törpüleyecek ve böylece tek, tek sermayecileri olmasa bile bir bütün olarak kapitalist sistemi ve bu sistemden nasiplenenleri koruyup geliştirecektir. İşte bu ‘’kişiler üstülük’’ de devleti sınıflar üstünde yer alan bir tarafsız hakem görünümüne bürümüştür. Burjuvazi sınıfsal egemenliğini koruyup, sürdürebilmek için egemenliğinin bu özel aracını aynı zamanda meşru, kaçınılmaz, önünde kayıtsız koşulsuz boyun eğilmesi gereken ve korku dayatan ‘’ bir sınıflar üstü kurum ‘’ olarak sunup göstermeye muhtaçtır. Öyle ki devletin tarafsızlık maskesini düşürüp onun iç yüzünü, gerçek sınıfsal içeriğini ve işlevini gün ışığına çıkarabilecek oluşumlar ve gelişimler gözden ve bilinçten uzak tutulabilsin.

Oysa devletin sonsuz bir geçmişi yoktur. İşlerini devletsiz yürüten, devletten devlet gücünden habersiz toplumlar var olmuştur. Devlet toplumun sınıflara bölünmesi üzerine zorunlu bir şey haline geldi. Sınıfların varlığı zorunluluk olmaktan çıktığında devlet de kaçınılmaz olarak yok olacaktır. Üretimi üreticilerin özgürce ve eşitçe ortaklığı temeli üzerinde yeniden örgütleyen bir toplum bütün devlet aygıtını antikalar müzesine postalayacaktır.

Mesele siyasi eylem kılıcı nereye vurulursa etkili sonuç alınır onu bulmaktır. Hayat koşullarının artan’’esnekliği’’üzerinde ve dolayısıyla insan hayatlarının bütün akışına daha fazla nüfuz etmekte olan güvensizlik ve belirsizlik düzeyini azaltmayı amaçlayan etkili bir eylemin ön koşulu, siyaseti, günümüz egemen güçlerinin iş gördüğü düzey kadar uluslar arası bir düzeye çıkarmaktır. Siyaset kendini ondan koparmış güçlere yetişmelidir. Bunun içinde söz konusu güçlerin içinde ‘’aktığı’’ mekânlara ulaşmasını sağlayacak araçlar geliştirilmelidir. Uluslar arası güçlerin işleyiş ölçeğiyle kıyaslanabilir ölçekte uluslar arası bir kurumdur, bir enternasyonaldir gerekli olan. Bu tür bir evrensellik’’ cemaatlerin’’ ve egemen ya da yarı egemen devletlerin sınırları ötesine ulaşacak bir sosyalist cumhuriyetin olmazsa olmaz ön koşuludur.

Emperyalizme karşı mücadelede sosyalist strateji

Bugünün uluslar arası ekonomisi çerçevesinde hayalci ve geçersiz olduğu vurgulanarak karşı çıkılması gereken, kapitalist yığılmalı ve devamlı sanayileşme projesidir yoksa onun giderek biri diğerini ikame eden özel ve konjonktürel biçimleri değil.‘’ Ulusal’’ tekelci burjuvazi ve hükümet teknokrasisinin emperyalizmle artan ortaklığı bağımlı ülkeler de yaygınlaşan derin bir eğilim halinde. ‘’Ulusal burjuvaziler’’ bugün doğrudan çatışmadan çok, ülkeler üreticilerinin emeği üzerinden elde edilen kârlardan daha fazla pay alabilmek için emperyalizmle pazarlığın yollarını aramakta. Bağımlı ülkelerin burjuvazileri emperyalist merkezlerle bazen büyüyen, bazen de çatışmalı bir ortaklık içinde hareket ediyorsa bu ne cansızlığından, nede güçsüzlüğünden ileri gelmektedir. Tersine bu burjuvazi iyice anladığı kendi öz ekonomik, toplumsal ve siyasi çıkarlarına bağlı olarak böyle hareket etmektedir. Dönemsel ekonomik yükseliş dönemlerinden bağımsız olarak sistemin tarihsel olarak çöküş halinde olduğu günümüzde bu ülkelerin egemen güçlerinin kaderi, ayrılmaz bir biçimde sistemin, yani sistemin temel direkleri olan Metropol güçlerin kaderine bağlıdır. Bu güçleri çökertmek bu ülkelerin egemen güçleri için düştüğünde hiçliğe yuvarlanacağı bindiği dalı kesmek olacaktır.

‘’ulusal burjuvazilerle’’ emperyalizm arasındaki çatışmalar kuşkusuz kaybolmadı fakat içerik ve biçimleri değişime uğradı. Bu durum işçi sınıfının sayısal olarak büyümesiyle birlikte ulusal burjuvazileri kitlelerin örgütlenmelerinden geçtik, geniş hareketlenmeleri karşısında düşman bir hale getirmekte. Yaşanan deneyimlerle milliyetçi burjuva ve küçük burjuva halkçılığın sınırlarını gören ve giderek sınıf çıkarlarının bilincine daha fazla varan proletarya,

anti-emperyalist kavga niteliğini yitirmeksizin sınıf çıkarlarını ‘’ulusal dayanışma’’ için kurban vermeyi kabullenmekten giderek uzaklaşmakta.

Uluslar arası kapitalist sistemin bunalımının derinleşmesi sonucu yükselecek anti-emperyalist mücadelede yarı-sömürge ülkelerin milliyetçi burjuvazisiyle ilişki sorunu artan bir keskinlikle gündeme gelecek gibi görünüyor. Popülizm çöküş halinde fakat kaybolmuş değil. Özellikle ona hata ve ihanetlerle manevra kolaylıkları sağlandığı ölçüde kendini yeniden öne sürebilmenin sınırlı alanlarını muhafaza etmekte.

Anti-emperyalist mücadelede doğru taktik proletaryanın örgütsel ve eylemsel bağımsızlığının kazanılması, korunması, sağlamlaştırılması ve güçlendirilmesinden ibaret olan stratejinin içinde yer almaktadır. Bu hiçbir şekilde tüm anti-emperyalist ittifakların reddedilmesi anlamına gelmiyor. Bu emekçilerin ve yoksul köylülerin reddedilmesinden başka bir anlama gelmeyecek olan burjuvazi ile tüm siyasi blokların toptan reddi anlamına geliyor.

Anti-emperyalist mücadelede sekterlik ne kadar zararlıysa, Latin Amerika, Asya ve Afrika da sayısız yenilgi ve felaketlere yol açan oportünizm de en az o ölçüde zararlıdır. Latin Amerika, Asya ve Afrika burjuvazilerine verdikleri koşulsuz destekle parlamentolarda konumlarının keyfini çıkaran, birçok ülkede KP’lerin yok olmasına ve işçi hareketinin zayıflamasına yol açan Stalinist önderlikler acınacak bir üne sahiptir.

Anti-emperyalist mücadelede oportünizm tehlikeleri üzerinde dururken ulusal kurtuluşun görevlerinin dar ve ekonomist bir ‘’uvriyerizme’’ tabi kılınması gerektiğini söylemiyoruz. Emperyalist baskı söz konusu az gelişmiş ülkelerin temel gerçekliği olmaya devam ediyor. Bu baskının sonunda halk kitlelerinde emperyalizmin krizine bağlı olarak giderek büyüyecek olan meşru tepki sanayi proletaryasının bu kitleler içindeki önemli ağırlığı ile çelişki içinde değil. Proletaryanın ulusal demokratik ve anti-emperyalist devrimin görevlerine sırt çevirmesi veya hafife alması, halkçılığın ya da burjuva milliyetçiliğin geniş köylü, kentli, küçük burjuva, yarı proleter ve hatta işçi kesimleri üzerindeki nüfuzunu güçlendirmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Emperyalizm, kapitalizm ve ulus devlet Var oldukça felaketleri ortadan kaldırabilmenin mümkün olduğuna inanmak hayalciliktir. Yerel savaşlar ve nükleer savaş tehdidinden ilelebet kurtulmak için sosyalizm uğruna mücadele etmek, iş yerlerinde ve mahallelerde öz örgütlenme ve burjuva yönetim cihazına doğrudan meydan okuma süreci içinde iktidara adım attıracak bir geçiş programı için mücadele etmek ön koşuldur. Bu amacın görünüşte dayatan görevlerin yanında ikincil konuma getirilmesi nükleer savaş tehlikesini azaltmayacak, çoğaltacaktır. Egemen sınıfların insan soyunun devamı üzerine kumar oynamalarının engellenmesi kapitalizmin dünya ölçeğinde yıkılışını, dünya sosyalist federasyonunun oluşturulmasını, üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını, gizlilikten uzak en geniş kamu denetimi altında kullanılmasını gerektirir.

Devrimci Marksistler için iki kamp vardır. Ama bunlar devlet kampları değil sınıf kamplarıdır. ‘’Devlet kampçılığı’’stratejilerinin altında bir ülkede işçi sınıfının ve devrimin çıkarlarını devletlerin savunma çıkarlarının yanında ikincil duruma düşürme tehlikesi yatmaktadır. Dünyanın neresinde olursa olsun işçi sınıfı davasını ileriye götüren her şeyi destekleriz. İşçi sınıfının çıkarlarına aykırı olan her şeyin karşısında sömürülenlerin, ezilenlerin yanındayız.

Burjuva milliyetçiliğinin anti-emperyalist mücadeleyi saptırmasını engellemek için proletaryanın elindeki tek olanak bu mücadelenin ve bu mücadeleyi kitleler gözünde temsil eden; Yabancı üslere, ulusun siyasi, ekonomik ve mali yaşamına dolaysız ve dolaylı emperyalist müdahaleye karşı mücadeledir. Proletarya emperyalist saldırının kurbanı durumundaki halklarla uluslararası dayanışma gibi mücadele gündeminin ilk sırasında

bulunan talep ve somut hedeflerin başını çekmelidir. Bu, emperyalizm çağında ulusal burjuva devrimin görevlerinin de ancak proletaryanın devrimci sürece katılan toplumsal güçler içinde hegemonyasını kurabilmesi ve siyasi önderliği ele geçirebilmesi ile bütünüyle gerçekleştirebileceği anlamına gelir. Politik öncülüğün kazanılması işçi sınıfı bilincinin tüm burjuva ideolojilerle bağlarını kopartarak gelişimi, proletaryanın örgütsel(sendikal ve politik) bağımsızlığının kazanılması, kırların ve şehirlerin yoksul kitleleri üzerinde proletaryanın siyasi hegemonyasını kuracağı görevleri başaracak nitelikte bir devrimci önderliğin, devrimci bir işçi partisinin yaratılmasıyla mümkündür

Türkiye de anti-emperyalist mücadele

Türkiye de burjuva devriminin tarihsel bir konusu, Osmanlı'nın çöküşü ardından kalan toprakların Türkleştirilerek bir ulus devletin inşasıdır.Türkiye'nin kuruluştaki 'ulusal bağımsızlık' konusu budur.1923te kurulan TC devletinin bir sömürge devlet olduğunu söylemek olanaksızdır. Anadolu'da varolan Hıristiyan anasır sürülerek veya kırıma tabi tutularak yok edilmiş, Kürtler de zora dayalı asimilasyonla Türkleştirilerek, böylelikle Türk ulusunun birliğinin sağlanması denenmiş ve ulusal bir devlet inşa edilmiştir. İzlenen bu stratejinin son dönemde binlerce cana malolması yanında, bu Türk devletinin emperyalizmden siyasi ve askeri ve ekonomik açıdan bağımsız olduğu anlamına gelmez. Kapitalizm bir dünya sistemi durumuna dönüştükçe az gelişmiş ülke burjuvazilerinin emperyalist sistemle bütünleşmeleri daha büyük bir zorunluluk olmaktadır. Türk burjuvazisinin de emperyalizmden siyasi ve askeri bağımsızlığa gereksinimi yoktur. Bu anlamda bir ulusal devletin kurulmasına yol açan Türk burjuva devrimi çağın özellikleri nedeniyle tamamlanmadan kalmış ve biçimsel bir bağımsızlık aşamasında durmuştur.

Türkiye emperyalizme bağımlı bir ülkedir. Bu anlamda üretici güçlerin gelişimi emperyalist boyunduruktan kurtulmayı gerektiriyor. Fakat bu hiçbir şekilde emperyalist boyunduruğun mekanik, Türkiye'nin tüm sınıflarına aynı şekilde boyun eğdiren bir boyunduruk olduğu anlamına gelmiyor. Türkiye de yabancı sermayenin güçlü rolü burjuvazinin, bürokrasinin ve ordunun çok güçlü kesimlerinin kendi kaderlerini emperyalizminkiyle birleştirmesine yol açtı. Bu bağ olmaksızın militarizmin yaşamdaki muazzam rolü tasavvur edilemez. Yabancı sermayenin ekonomik ve politik acentesi konumunda olan çeşitli burjuva kesimler arasında bir uçurum olduğuna inanmak saflık olacaktır. Bu kesimler işçi ve köylü kitlelerine büyüyen bir düşmanlıkla bakmakta ve emperyalizmle uzlaşmaya varmaya daima hazır hale gelmektedir.

Türkiye de bütün olup bitenlerin bir yabancı elin müdahalesi ve onayıyla yapıldığı meselesine gelirsek günümüzün emperyalizme bağımlı toplumlarında oluşan bağımlı bir devlet tipi vardır. Ortaya çıktığı bütün toplumlarda emperyalizmin dayattığı genel dönüşümlere uyduğu sürece belli benzerlikler gösteren bu devlet, emperyalizmin şimdiki aşamasında payına düşen işlevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Ancak şu kadar açıktır ki bu devletin aldığı görünüm ister askeri diktatörlük ister demokratik cumhuriyet olsun bu toplumların iç etkenlerine de bağlıdır. İç ve dış etkenler arasındaki ilişkiyi mekanik bir biçimde kavramaktan vazgeçmek gerekiyor. Çünkü emperyalizmin bu günkü aşamasında böyle bir ayrım bir yanda yalnızca dışarıdan faaliyet gösteren dış etken, diğer yanda da tek başına kendi alanına çekilmiş tüm sınıflardan bağımsız bir iç etken karşıtlığı yoktur. İç etkeni vurgulamamızdaki bir diğer neden bir süper devlet gücünün hedeflerinin ancak o ülkenin çelişkileriyle birleştiği zaman tesir edebileceği gerçeğidir. Zaten bazı bakımlardan bu çelişkilerin kendileri de zaten emperyalist sistemin çelişkilerinin değişik ülkelerde zoraki olarak yeniden üretilmesinden başka bir şey değildir. Dış müdahale ve yabancı eli gibi unsurların bu kadar etkili olmalarını sağlayan esas, iç koşulların tümüne insanların sessiz kalmasını sağlamak gibi daha büyük bir avantaj oluyor galiba.

Emperyalizmin mekanik olarak Türkiye de ki tüm sınıfları kaynaştırdığını düşünmek yanlıştır. Emperyalizm Türkiye'nin iç ilişkilerinde hayli kuvvetli bir güçtür. Bu gücün temel kaynağı yabancı sermaye ile yerli burjuvazi arasındaki ekonomik ve politik bağdır. Bu anlamda emperyalizme karşı devrimci mücadele sınıfların politik farklılaşmasını zayıflatmaz tersine güçlendirir. İşçileri ve köylüleri emperyalizme karşı harekete geçirmek ancak onların temel ve en yaşamsal çıkarlarının ülkenin toplumsal kurtuluşu hedefiyle bağlantısını kurmakla mümkündür. Bağımsızlık sorununun gerçek çözüme ulaştırılabilmesi görevi emperyalizmle kader birliği yapan Türk burjuvazisinin değil emperyalist ittifaktan hiçbir çıkarı olmayan işçi sınıfının omuzlarında durmaktadır. Bu anlamda burjuva devriminin görevlerinin kaderi sosyalizme bağlanmıştır. Kurtuluşun sınıf mücadelesinin ılımlılaştırılmasıyla, grevlerin ve kitle hareketlerinin frenlenmesiyle, özgürlüğün kitlelerin iyi tavırlarından dolayı emperyalist cömertlik şeklinde elde edileceğini düşünenler yanılmaktadırlar. Bir emperyalizmi diğerinin karşısına koyma ve onların arasındaki çelişkilerden yararlanmayı ancak bir devrimci hükümet emperyalizmin aleti haline gelmeden gerçekleştirebilir. Sekterizm'e düşmemek adına proletaryanın ve devrimci öncüsünün anti-emperyalist mücadele gerekçesiyle sınıf uzlaşmasına götürülmesi mücadeleyi ilerletmek şöyle dursun başarısızlığa uğramasının, siyasi olarak daha yumuşak ve daha az kışkırtıcı biçimlere bürünse de uluslar arası sermaye egemenliğinin sürdürülmesinin kapısını açar. Türkiye başta Türkler ve Kürtler olmak üzere çeşitli halklardan meydana gelen bir ülkedir. Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının sonuna kadar savunularak yürütülecek devrimci anti-emperyalist mücadele NATO ve emperyalizmle imzalanmış bütün askeri anlaşmaları yırtıp atacak, Kürt ve Türk emekçilerini parçalayacak gelişmelere izin vermeyecektir. Bugün tımarhaneden çıkışın yolu bir emperyalist ''barış'',''demokrasi''hangi emperyalist güçlerin hegemonya sı altında olursa olsun bir''yenidünya düzeni''değildir. Yaşanan deneyler göstermiştir ki Diktatörlerin ve başka sömürgeci güçlerin boyunduruğundan kurtulan halklar yıllarca diğer başka güçlerin egemenliği altında kaldılar. Emperyalist boyunduruktan kurtuluş, mücadelenin proleter devrimin devlet anlamında cisimleşmesi demek olan Sovyet cumhuriyetleri federasyonlarına evirilmesiyle gerçekleşecektir.

8 Ocak 2013 Salı

***

Türk' Sosyalistleri ve BDP

İbrahim Özkurt

'Türk' sosyalistleri güya muhalefet yaparcasına ha bire AKP politikalarını eleştiriyor. Eleştiriyor da yaptığı eleştirilerin farkında olan kimse yok. Yani solun potansiyel tabanı olan ne işçi sınıfı, ne işsizler, ne kır emekçileri, ne emekliler… Kısacası 'Türk' sosyalistleri kendi söylüyor kendi dinliyor. Bizim köyde kendi başına konuşanlara deli derler. 'Türk' sosyalistleri Demokratik Özerklik projesini dahi tartışmıyor. 'Türk' sosyalistleri bir şey yapıyor ama…

Bir biriyle kavga ediyor. Dün meydanlarda yaptığı kavgayı, günümüzde sanal ortamda daha şiddetli bir tarz ve üslupla sürdürüyor. Hakaret ve küfürler uçuşuyor sanal ortamda. Allah'tan bu kavgalardan kitlelerin haberi yok. Kürt özgürlük mücadelesinin yasal platformdaki yürütücüsü olan BDP hariç, üzerinde yaşadığımız topraklarda kitlelerle buluşmayı başarmış tek sol siyasi oluşum mevcut değil. BDP

seçimlere, Türk sosyalistlerinin bir bölümü ile blok oluşturarak girmeyi başardı. Şimdi ise Kongre Girişimi ya da Çatı Partisi için çabalıyorlar. Zira Kürt solu 2005' den bu yana uygulamaya koymak için çabaladıkları Demokratik Özerkliğin, 'Türk' sosyalistleri ve hatta bölgesel katılımla ancak başarılabileceğinin bilinciyle hareket ediyorlar.

Bunun yanında Cumhuriyet tarihinin en işbirlikçisi ve de tekçilikte de rakiplerini bile sollayan AKP hükümetine karşı, topyekûn sol muhalefeti yürüten parti yine BDP. Burada bir parantez açmak istiyorum… Demokratik Özerklik projesi kapitalist sistemde ulaşılabilecek en demokratik proje diye düşünüyorum. Bundan sonrası ise bana göre Komünizm. Zira Demokratik özerklik projesi kapitalist ulus devleti parçalama projesidir. Tabi ki başarabilirsek…

Biraz açarsak, Demokratik Özerklik projesi, Kürtlerin özgürlüğü ile sınırlı bir proje olmadığı gibi, bölge projesi de değil. Bana göre demokratik özerklik; Kapitalist sistemi, daha net ifade edersek burjuva ulus devletini parçalama ve halkın, hatta halkların kendi kaderini kendi ellerine alma projesidir. (Sözünü ettiğim," ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı" değil) Bu proje sadece Ortadoğu'da demokratik kon federalizm diye adlandırılan bir bölge projesi de değil. Hemen tüm dünyada uygulanabilecek bir proje. Burjuva ulus devletleri nasıl imparatorluklar parçalanarak kurulduysa, sınıfsız topluma giden yolunda burjuva ulus devletlerin parçalanması ile mümkün olacağını düşünüyorum. Yani klasik partilerle (daha önceki yazılarımda da değinmiştim) ulus devletleri ele geçirerek, ele geçirilen devletlerde iktidarı alarak sınıfsız toplum kuruculuğunda başarı elde edilemeyeceğini düşünüyorum.

Gündemde olan ve adeta ışık hızı ile örülmeye çalışılan Çatı Partisi eğer mevcut örgütlerin tüzel kişiliklerini koruyarak oluşturacakları bir çatı ise boşuna nefes tüketiyorlar. Bence BDP dahil tüm oluşumlar yepyeni bir örgütlenmeyi örmeliler. Bu yeni örgüt, klasik bir parti değil, DOĞRUDAN DEMOKRASİYİ iç hukuk olarak kurgulamayı başarmalı. En azından bir ısınma, bir geçiş için yarı katılımcı, yarı doğrudan demokrasiyi harmanlayarak bir oluşumu örebilirler diye düşünüyorum. Program üretmek çok kolay. Tüzük için bence en az altı ayın verimli bir tarzda değerlendirilmesi gerekir.

TBKP sürecinden bu yana üretilen tüm projeler TEMSİLİYET üzerine şekillendi. 1980 öncesinin siyasi figüranları, geçmişin partilerinde temsil oranı için çaba harcadılar. Özellikle kadınlar temsilde adalet için amansızca mücadele etti. Bence temsilde adalet son derece sakat bir olgu… Bir siyasetteki tüm bireyler her konuda aynı şeylerimi düşünüyorlar da, örgütün karar organlarına kendilerini temsilen birilerini göndersinler. Hatta kadınlar… Bildiğim kadarıyla feminist kadınlar bile üç ayrı görüşe sahip. Kim kimi temsil edecek. Feminist olmayan kadınlar da var. Temsili yet ile işin içinden çıkamazsınız. Temsiliyet sözcüğünün kendisi zaten sakat bir

sözcük. Hem komünist olacaksın hem de karar organları oluşturarak farklı düşünen öbekler kendilerini temsilen tam yetki ile donanacak. Kimse kusuruma bakmasın ben özgürlüğümü kimseye devretmem. Yeryüzünde beni kimse temsil edemez. Varsayalım ben bir öbeğin en üst organdaki temsilcisiyim ve her hangi bir konuyu tartışırken karşı tarafın beni iknası sonucunda önceki düşüncemden sıyrılabilirim. Bu durumda beni temsilci seçenlere ihanet mi etmiş sayılırım? Eğer birbirimizi ikna edemeyeceksek ne diye tartışalım ki? Bilmem derdimi anlatabiliyor muyum? Kısacası dostlar, temsilde adalet olmaz, olamaz. Temsiliyet aslında burjuva demokrasi dediğimiz demokrasinin ta kendisidir. Çoğunluk sistemi de demokratik merkeziyetçilikte, nispi temsil de hepsi TEMSİLİ DEMOKRASİNİN nüans farklı, özü aynı, kurgularıdır. Çatı Partisi tüzüğü tartışmalarının temsiliyet üzerinden sürdürüldüğü kanısındayım. Program taslağı kamuya sunulmuş olmasına karşın tüzük henüz kapalı kapılar ardında pazarlıklarla oluşturuluyor olmalı. Kimden ne kadar delege gidecek falan gibi… Dilerim yanılıyorumdur**.**

22 Eylül 2011